

MESNEVİ'den HİKAYELER
2.Cilt

NEDEN GECİKTİ?
İSA'DAN TEN DİRİLİĞİ ARAMA
CAHİLİN SEVGİSİ
EŞŞEK GİTTİ
ÖLEN Mİ ÖLDÜREN Mİ?
VİRANEDEKİ DOĞAN
HÜTHÜD İLE BELKIS
MUSA PEYGAMBER VE ÇOBAN
AĞIZA KAÇAN YILAN
HASTA HATIRI
BİR AKILLI ARIYORUM
İBLİSTEN DOST OLUR MU?
AYKIRI GİDİŞ
KENDİ AYIBINI GÖREMEYİNCE
İLK ÖZEL SON DEĞERLİDİR
İHTİYARLIKTAN
NİŞANELERİ OKUMAK
SÜVARİDEN KORKAN OKÇU
KURU AKIL NEYE YARAR
İBRAHİM ETHEM'İN KERAMETİ
SECCADESİZ NAMAZ
GEMİDEKİ DERVİŞ
YAHYA PEYGAMBERİN İSA'YA SECDESİ
HAYAT AĞACI
BİR BİLENE SORMALI
LA HAVLE
HELVA SATAN ÇOCUK
İFLASI SABİT OLUNCAYA KADAR
PADİŞAHIN İKİ KÖLEYİ SINAMASI
LOKMAN'IN SINAVI

NEDEN GECİKTİ?

Bu Mesnevi bir müddet gecikti. Kanın süt olması için bir zaman lazımdır. Bahtın yeni bir çocuk doğurmadıkça kan, tatlı süt haline gelmez. Bunu güzelce duy. Hak Ziyası Hüsamettin, göğün yücesinden tekrar dizgin çevirince yine Mesneviye başlandı. Hakikatler miracına gitmişti, o yüzden onun baharı olmadığı cihetle koncalar açılmamıştı.

Denizden tekrar kıyıya dönünce Mesnevi şiirinin çengi de düzeldi, çalınmaya başlandı. Ruhların cilası olan Mesneviye, yeniden recebin on beşinci günü başlandı. Bu alışverişe başlayış tarihi, (Hicri) 662 tarihiydi. Bir bülbül buradan uçup gitti, dönüp yine geri geldi. Bu manaları anlamak için doğanlaştı. Bu doğanın konağı, padişahın kolu olsun; bu kapı, halka ebediyen açık kalsın.

Bu kapının afeti, heba şehvettir. Yoksa burada daima şerbetler içilir durur. Bu ağzı kapa da o alemi gör. O aleme gözbağı, boğaz ve ağızdır. Ey ağız, sen esasen cehennemin bir alevisin! Ey cihan, sen zaten bir berzaha benzersin! Baki nur, aşağılık dünyanın ardındadır. Saf süt, kan nehirlerinin ardındadır. Oraya ihtiyarsız bir attın mı. sütün karışır, kan haline gelir.

Adem peygamber. Nefis zevkine bir adım attı, cennetin baş köşesinden ayrılma zinciri, boğazına geçti. Melek, Şeytan!dan kaçar gibi ondan kaçmaya başladı. Bir lokma ekmek için ne kadar gözyaşı döktü. Gerçi cüret ettiği suç bir kıl kadardı. Fakat o kıl iki gözde bitmişti. Adem, o hususta meşverette bulunsaydı pişman olup özürler serdetmezdi.

Çünkü bir akıl, başka bir akılla birleşti mi; kötü işe, kötü söze mani olur. Fakat nefis, başka bir nefisle dost olursa cüzi akıl muattal olur, bir işe yaramaz. Yalnızlıktan ümitsizliğe düşünce güneş gibi bir sevgilinin gölgesi altına gir. Yürü, tez bir Allah dostu ara. Böyle yaptın mı, Allah, senin dostun olur. Halvette oturup gözünü yuman da bunu yine dosttan öğrenmiştir.

Ağyardan halvet etmek gerek, yardan değil. Kürk, kışın işe yarar, baharın değil. Akıl başka bir akılla birleşti mi nur artar, yol meydana çıkar. Fakat nefis, bir başka nefisle sevinir, gülerse karanlık çoğalır, yol gizlenir.

Ey avcı, dost senin gözündür. Onu çerçöpten arı tut. Sakın dil süpürgesiyle ona toz kondurma. Göze tozu toprağı hediye götürme. Zira mümin, müminin aynası olunca yüzü buğulanmadan kurtulur. Mahzunluk zamanında dost, can aynasıdır. Aynanın yüzünü nefesle buğulandırma. Nefesinden buğulanıp yüzünü senden öretmemesi için her nefeste soluğunu tutman lazım. Topraktan aşağı mısın ki ? Toprak bile sevgiliyi bulunca bir bahar yüzünden yüz binlerce çiçeğe kavuştu. O yaş ağaç sevgiliyle buluşunca hoş bir hava yüzünden baştan ayağa açıldı, donandı.

Fakat gözün aykırı bir dost görünce başını, yüzünü yorgana çekti. " kötü dostla ünsiyet, belaya bulaşmaktır. Mademki o geldi, bana uyumak düşer. Uyuyayım da Eshabı Kehif'ten olayım. O sıkıntıda o minnette mahpus kalmak, Dıkyanus'tan iyi" dedi. Eshabı kehif'in uyanıklığı,Dıkyanus'a kulluk etmekti. Fakat uykuları; şereflerini, haysiyetlerini korumuş oldu.

Bilgiyle uyumak uyanıklıktır. Vay bilgisizle oturan uyanık kişiye ! kargalar, güz mevsimi otağlarını kurdular mı, bülbüller gizlenir ve susarlar. Çünkü gül bahçesi olmayınca, bülbül sükut eder. Güneşin kayboluşu, uyanıklığı öldürür. Ey güneş ! Sen yeraltını aydınlatmak üzere bu gül bahçesini terk ediyorsun. Fakat marifet güneşi, bir yerden bir yere gitmez, o güneş dolunmaz. Onun tanyeri akıl ve candan başka bir yer değildir. Hele işi gücü ; gündüz olsun gece olsun, alemi aydınlatmak olan o cihanın kemal güneşi hiç kaybolmaz.

İskender'sen gün doğusuna gel. Ondan sonra nereye gidersen nurlusun, kuvvetlisin! Ondan sonra nereye varsan orası doğu olur; doğrular senin batına aşık kesilir. Senin yarasa duygun batıya doğru koşmakta, inciler saçan duygun da doğuya doğru akmakta. Ey atlı ! Duygu yolu, eşeklerin yoludur.

Ey eşeklere karışan, utan! Bu beş duygudan başka beş duygu daha vardır. O duygular

kırmızı altın gibidir, bunlar bakır gibi. Tanıyışta anlayışta mahareti olanlar, o pazarda nasıl olur da bakır duyguyu altın duygu gibi alırlar? Bedenlerin duygusu, zulmet gıdası yemekte, can duygusuysa bir güneşten çerezlenmekte.

Ey duygularını derleyip toplayarak gayp alemine götüren! Musa gibi elini koynundan çıkar. Ey sıfatları marifet güneşi olan! Bu alem güneşi, bir sıfatla mukayyettir. Halbuki sen gah güneş olursun gah, deniz. Gah Kafdağı kesilirsin, Gah Anka. Fakat hakikatte sen ne bu olursun, ne o. Ey vehimlerden uzak, ey ilerden ileri!

Ruh ilimle akılla dosttur. Ruhun Arapça'yla, Türkçe'yle ne işi var? Ey naakşı, sureti olmayan! Bunca nakışlar, bunca suretlerle, sana hem müşebbih hayran olmuştur, hem muvahhit! Gah müşebbihi muvahhit yapmakta, gah suretler mu vahidin yolunu kesmekte. Gah sarhoşlukla sana Ebül Hasen der, gah ey yaşı küçük ey bedeni taze ve yumuşak güzel diye hitabeder. Bazan da kendi suretini viran eder ve bunu, sevgiliyi tenzih etmek için yapar.

Duygu gözünün mezhehi, İtizaldir. Akıl gözüyse vuslata kavuşmuştur, Sünni'dir. İtizale uyan, duyguya kapılmıştır. Fakat sapıklıktan kendini sünni gösterir. Duyguda kalan kişi, Mutezili'dir. Sunni'yim dese de cahillikten der. Duygudan çıkan kişi Sünni'dir. Gören göz, izi hoş akıl gözüdür. Hayvan duygusu padişahı görseydi öküzle eşek de Allahyı görürdü. Sen de hayvan duygusundan başka, heva ve hevesten dışarı bir duygu olmasaydı.

Adem oğulları; nasıl olurda mükerrem, nasıl olur da hayvanla müşterek duygu ile sırra mahrem olurlardı? Sen suretten kurtulmadıkça Allahya surette sığmaz, yahutb sığar demen, aslı olmıyan bir sözden ibarettir. Tasvire sığar, yahut sığmaz bahsi; tamamiyle iç olmuş, suretten kurtulmuş adamın harcıdır. Eğer körsen teklif yoktur. Değilsen yürü, var; sabır kurtuluşun anahtarıdır. Sabır ilacı, gözlerin perdesini de yakar, göğüsleri gönülleri de yarıp açar. Gönül aynası saf ve pak bir hale gelince sudan, topraktan hariç suretler görürsün.

Nakşı da müşahede edersin, nakkaşı da. Devlet yaygısını da, onu döşeyeni de. Sevgilimin hayali bana Halil gibidir. Sureti put ama manası putları kırmakta. Allahya şükrolsun ki o zahir olunca can onun hayalinden, kendi hayalini gördü. Kapısının toprağı, gönlümü teşhir etti. Senin toprağına karşı ululananın toprak başına.!

Dedim ki; Eğer güzelsem bu güzelliği onun lütfu olarak kabul ederim. Değilsem zaten çirkinlikler bile bana güler! Çaresi şu: Kendime bakayım kendime çeki düzen vereyim. Bakalım, ona layık mıyım, değil miyim? O güzeldir, güzelliği sever. Taze bir delikanlı, kart bir ihtiyarı nasıl seçer? Temizler, kimlerindir? Temizlerin. Şu meydandadır: Güzel güzeli sever, güzeli ister. Şunu bil ki güzel güzeli cezbe der. " Temizler,temizler içindir" ayetini oku!

Alem de her şey, bir şey cezbe der. Sıcak sıcağı çeker , soğuk soğuğu. Aslı olmayan, aslı olmayanları çekmektedir, bakilerde bakilerden sarhoş olmakta. Cehennem ehli olanlar, cehennem ehli olanları cezbe der. Nura mensup olanlar, ancak nura mensup olanları ister. Gözünü yumdun mu canın kopuyormuş gibi bir eleme, bir ızdıraba düşersin. Gözün, gündüzün nurundan ayrılmaya sabrı yoktur.

Gözünü yumdun mu tasalanır, gama, gussaya düşersin. Gözün nuru, gündüzün nurundan ayrılamaz. Senin tasan, gam ve gussan; hemencecik gündüzün nuruna kavuşmak isteyen göz nurunun cazibesinden ileri gelir.

Gözün açıkken de tasalanırsan bil ki sıkıntı gönlünün iki gözü de kapalı olduğundandır. Gönül gözü kıyasa sığmaz bir ziya arayıp durmaktadır. O iki ebedi nurun firkati seni tasalandırmaktadır. Onu koru! O madem ki beni çağırmakta, ben de kendime bakayım. Onun cazibesine layık mıyım, yoksa çirkin miyim?

Bir güzel, peşine bir çirkini takarsa onunla alay ediyor demektir. Acaba yüzümü nasıl göreyim? Ne renkteyim ki, gündüz gibi miyim gece gibi mi? Diye can suretimi hayli zamandır arayıp duruyordum. Fakat suretim kimseden görünmüyordu. Nihayet dedim ki ayna neden icadedilmiş, ne güne yarar? Herkes nedir, kimdir, kendisini bilsin diye değil mi? Demirden yapılma ayna suretler içindir. Can yüzünün aynasıysa çok pahalı, çok değerlidir. Can aynası ancak sevgilinin yüzüdür. O sevgilinin yüzü ki, o diyardan.

Dedim ki: Ey gönül sen külli bir ayna ara. Denize git, ırmaktan iş bitmez! Kul, bu istek

yüzünden civarına geldi. Meryem'i hurma fidanına derdi çekti. Gönlüm gözünü görünce o görmemiş göz yok oldu; gönlüm gözün ta kendisi kesildi. Seni ebedi olarak külli bir ayna gördüm. Gözün den kendi suretimi müşahede ettim. Nihayet ben beni buldum, iki gözünde aydın bir yol gördüm, dedim

Vehmin; kendine gel o senin hayalindir. Kendini hayalinden ayırdet dedi. Suretim gözünden seslendi: Birlikte ben senim sen de bensin. Hayal bu zevali olmayan aydın gözdeki hakikatlardan nasıl yol bulur da girer? Suretini, benden başkasının gözlerinden görürsen onu hayal bil, onu reddet! Çünkü benden başkası, gözüne yokluk sürmesi çekmekte hakikatte yok olan şeylerle gözünü sürmelemekte. şarabı, Şeytanının tasvirinden tatmaktadır.

Onun gözü hayal ve yokluk evidir. Hulasa o yokları var görür. Benim gözüme ululuk sahibi Allahın sürmesiyle sürmelenmiştir. Varlık evidir, hayal evi değil. Gözünde bir tek kıl olsa hayalin de gevher, yeşim taşı gibi görünür. Hayalinden tamamıyla geçersen o vakit yeşim taşını ayırdedebilirsin. Ey gevher tanıyan kişi, bir hikaye dinle de meydan da ve apaçık olan şeyi kıyastan fark et

BİR BİLENE SORMALI

Ömer zamanın da oruç ayı geldi. Birkaç kişi bir dağın tepesine koştu. Oruç ayının Hilalini görüp kutlulanmak, onu hayra yormak istiyorlardı. Birisi " Ey Ömer, işte hilal" dedi. Ömer gökyüzüne baktıysa da ayı göremedi. " Bu ay senin hayalinden meydana geldi. Yoksa ben, gökleri senden daha iyi görürüm. Tertemiz hilali nasıl olur da görmem? Elini sıvazla. Ondan sonra hilale bak!" dedi. Adam elini ıslayıp kaşını sıvazlayınca ayı göremedi. " Padişahım, ay yok görünmez oldu" dedi. Ömer dedi ki: "Evet, kaşının kılı seni şüphelendirdi: yaydan sana bir ok attı" Onun yolunu bir eğri kıl kesti, o yüzden ayı gördüm diye davaya kalkıştı. Bir eğri kıl gökyüzüne perde olursa bütün vücudun eğri olunca halin ne olur? Her Cüzü'nü doğrulara uyup doğrult. Ey doğru yola giden,o eşikten baş çekme! Teraziyi, terazi doğrulttuğu gibi terazinin değerini azaltan da yine terazidir.

Doğru olmayanlarla tartılan eksikliğe düşer, aklı şaşar kalır. Yürü kafirlere karşı şiddetli ol; ağyarın dostluğuna toprak saç! Ağyarın başına kılıç kesil; kendine gel; tilkilik etme, aslan ol ki dostlar gayretleri yüzünden senden kesilmesinler! Çünkü dikenler, bu güle düşmandır. Ateşe üzerlik tohumu serper gibi kurtların başına ateş serp; çünkü o kurtlar, Yusuf'un düşmanlarıdır. Kendine gel, Şeytan sana " babasının canı" der bu suretle o lain seni aldatır

Bu kara yüzlü babana da bu şeytanlığı yaptı Ademi' de mat etti. Bu kuzgun, satranç başın da çeviktir. Yarı uykulu gözle kuzgunu doğan görme! Çünkü o kadar çok oyunlar bilir ki boğazında bir çöp gibi kalakalır.! Onun çöpü boğazlarda durur. O çöp nedir? Mevki ve mal sevdası. Ey kararsız kışı, mal çöpten ibarettir. Ama boğazındaysa Abıhayatı içirmez. Malini, düzenbaz bir düşman çıkacak olsa bir yol keseni, başka bir yol kesen dolandırmış demektir.

Bir hırsızcağız, bir yılan oynatıcısının yılanını çaldı. Aptallığından onu ganimet saymaktaydı. Yılancı, yılanın zehirlemesinden kurtuldu. Yılan da hırsızını ağlatıp inleterek öldürdü. Yılancı, o ölü adamı görüp tanıdı, "onu benim yılanın öldürdü,canından etti. Hırsızı bulayım da yılanımı ondan alayım diye dua edip duruyordum,Gönlüm yılanımı bulmayı istiyordu. Allahya şükrolsun ki o dua kabul edilmedi. Ben duamın kabul edilmeyişini ziyan sandım ama bana faydaymış dedi." Nice dualar vardır ki ziyanın helak olmanın ta kendisidir. Pak tanı, onları kereminden kabul etmez.

İSA'DAN TEN DİRİLİĞİ ARAMA

İsa ile bir ahmak yoldaş oldu. Gözüne yol üstünde ölü kemikleri erişince, " Yoldaş

ölüleri diriltmek için okuduğun o yüce adı, bana da öğret de bir iyilikte bulunayım, o adı okuyup kemiklere can vereyim" dedi.

İsa dedi ki : "sus Bu senin sözünün harcı değil! Nefesin yağmurlardan daha arı, duru olması o nefes sahibinin melkelerden daha idrakli bulunması lazımdır. Adem ömürlerce yandı, yakıldı da arındı; felekler hazinesine emin oldu. Sende sağ eline bir sopa aldın ama senin elin nerede, Musa'nın eli nerede" O ahmak " Benim sırlara kabiliyetim yoksa o adı bu kemiklere sen oku" dedi.

İsa dedi ki: " Yarabbi, bunlar ne sırlardır? Bu ahmağın şu mücadeleye girişmesi nedendir? Bu hasta nasıl oluyor da kendi derdiyle uğraşmıyor? Bu murdar herif neye kendi canını derdine düşmüyor? Kendi ölüsünü bıraktı da yabancı bir ölüyü diriltmeye kalkıştı!" Allah ,Gerileme de gerilemeyi arar. Diken eken ancak yeşermiş taze diken elde edebilir. Dünyada diken eken kişi, Sakın ektiğin dikeni gül bahçesinde arama! O, eline gül bile alsa diken olur. Bir dosta varsa dost,yılan kesilir. şaki kötülüklerden çekinen kişinin kimyası hilafına zehir ve yılan kimyasıdır (her şeyi zehirler, her şey ona karşı yılan haline gelir.)

İsa, o gencin isteğiyle kemiklere Allah adını okudu. Allahnın hükmü, o çiğ herif için o kemikleri diriltti. Aradan bir kara aslan da dirilip sıçradı, ahmağa bir pençe vurup öldürdü. Kellesini kopardı, hemen beynini yere akıttı. Kafasında bir ceviz içi kadar beyin bile yoktu. Zaten beyni bile olsaydı o kırılmakta, o helak olmakla ancak bedeni zail olur,ruhu kalırdı. İsa, Aslana "Neden derhal onu paraladın" dedi. Aslan " Sen ondan sıkılmış, perişan bir hale gelmiştin de ondan" diye cevap verdi. İsa " o, halde niçin kanını içmedin ?" deyince de dedi ki: "O benim rızkım değildi. Bana nasip olmamıştı"

Nice kişiler vardır ki, o kükremiş aslan gibi avını yemeden dünyadan gitmiştir. Kısmeti bir saman çöpü bile değilken hırsı dağ kadar Allahya yüzü yok, Alem yanında kadir kıymet kazanmış! Ey bize güç şeyleri kolaylaştıran Allah ! Bizi abes ve boş şeylerden kurtar. Bize rızk diye gösterdin, halbuki tuzakmış.

Bize her şeyi olduğu gibi göster. O aslan "Ey Mesih, bu avlanma ancak ibret içindi. Eğer benim dünyada rızkım olsaydı, ölülerle ne işim vardı, nasıl olurdu da ölürdüm? Fakat berrak suyu bulup da eşek gibi içine işeyenin layığı budur. Eşek o ırmağın kadrini bilse ayağını sokacağı yerde başını kaldırdı. Hayat veren bir suya sahip öyle bir peygamber bulur da, " Ey Abıhayat sahibi, bizi ol, emriyle dirilt" deyip nasıl ölmez? Dedi.

Sen de kendine gel köpek nefsini, diriltmeyi isteme. Çünkü o nice zamandır senin düşmanındır. Bu köpeği can avından alıkoyan kemiğin başına toprak! Köpek değilsen neden kemiğe aşıksın, sülük gibi neden kanı seviyorsun? O ne biçim gözdür ki görmez,sınamalarda ancak rüsva olur.!

Zanlarda bazen hata olur; fakat bu ne biçim zandır ki yoldan kör olarak gelmektedir! Ey başkalarına ağlayan göz, gel, bir müddetçik otur da kendine ağla! Dal, ağlayan buluttan yeşerir, tazeleşir. Çünkü mum, ağlamakla daha aydın bir hale gelir. Nerede ağlıyorlarsa orda otur, çünkü sen ağlamaya daha layıksın! Çünkü fani ayrılıkta olanlar, baki olan laf madeninden gafildir. Çünkü gönülde taklit nakşı var; yürü bendini göz yaşıyla yık!

Taklit, her iyiliğin afetidir. Sağlam bir dağ bile olsa hakikatte samandan ibarettir. Kör; kuvvetli ve tez kızar olsa bile bir et parçasıdır, gözü yok! Kıldan ince bir söz söylese bile gönlünün, o sözden haberi olmaz. Kendi sözüyle sarhoş olur ama onunla şarap arasında ne kadar yol var! Irmağa benzer, su içemez ki su ,arktan su içecekler için akıp gider. Onun içindir ki, su içemez ki!

Taklide düşen ney gibi feryat eder ama ancak o feryadı dinlemek isteyen için. Mukallit,söz söylerken ağlasa bile habisin maksadı, ancak tamahtır. Ağlar da yanık sözler söyler. Fakat kendisinde yanan yürek nerede, yırtılan etek nerede? Muhakkikla mukallit arasında çok fark vardır.

Bu Davut gibidir, öbürü ses gibi! Bunun sözleri yanıklıktan doğar, öbürüyse söylenmiş köhne sözleri belleyip nakleder. Kendine gel, kendine gel! O hüzünlü sözlere kapılma. Öküzün üstünde de yük var, kağnı da feryat edip ağlıyor! Ama mukallit de sevaptan

mahrum değildir. Hesaba gelince ağlayıcıya da para verirler. Kafir de Allah der, mümin de. Fakat ikisinin arasında adamakıllı fark var. O yoksul ekmek için Allah der, haramdan çekinense candan,gönülden.

Eğer yoksul, söylediği sözü bilseydi gözünde ne az kalırdı, ne çok! Ekmek isteyen yıllardır Allah der, fakat saman için Mushaf taşıyan eşeğe benzer. Dudağındaki gönlünden doğsa, gönlünü aydınlatsaydı bedeni ,zerre,zerre olurdu. Şeytanın adı büyü yapmaya yarar,sen de Allah adıyla mangır elde edersin!

LA HAVLE

İsa ile bir ahmak yoldaş oldu. Gözüne yol üstünde ölü kemikleri erişince, " Yoldaş ölüleri diriltmek için okuduğun o yüce adı, bana da öğret de bir iyilikte bulunayım, o adı okuyup kemiklere can vereyim" dedi.

İsa dedi ki : "sus Bu senin sözünün harcı değil! Nefesin yağmurlardan daha arı, duru olması o nefes sahibinin melkelerden daha idrakli bulunması lazımdır. Adem ömürlerce yandı, yakıldı da arındı; felekler hazinesine emin oldu. Sende sağ eline bir sopa aldın ama senin elin nerede, Musa'nın eli nerede" O ahmak " Benim sırlara kabiliyetim yoksa o adı bu kemiklere sen oku" dedi.

Bir sofi seyahate çıktı, döne dolaşa bir gece bir tekkeye konuk oldu. Bir hayvanı, vardı ahıra bağladı. Kendisi dostlarla, sofanın baş köşesine geçip oturdu. Arkadaşlarıyla murakabeye daldı. Murakabede sevgilinin huzuru, adamın önünde bir defter haline gelir (Allahnın manevi huzuruna varılır, bütün hakikatler o huzurda okunur) Sofinin defteri, harflerin yazılmasından meydana gelen karalama değildir. Ancak kar gibi bembeyaz ve temiz gönüldür. Alimin azığı ve sermayesi, kalemden meydana gelen eserlerdir. Sofinin azığı ve sermayesi nedir? Ayak izleri!

Sofi; av peşine düşen, ceylanın ayak izlerini görüp onları izleyen avcıya benzer. Bir müddet ceylanın ayak izleri işe yarar. Ondan sonra ise esasen ahudaki misk kokusu, yolu gösterir. Bu izlere, bu izlemeye şükreder de yol alırsa nihayet o adım atma o yol alma yüzünden muradına ulaşır. Misk kokusunu duyup bir konak yol almak iz,izleyerek yüz konaklık yol almadan yüz konaklık yolu dönüp dolaşmadan daha iyidir. Ay ışıkların doğusu olan gönül yok mu? O gönül, ariflere "kapıları açılmıştır" sırrıdır.

Sana duvardır ama onlara kapı. Sana taştır ama azizlere inci! Senin aynada açıkça gördüğünü pir, hem de daha önce bir kerpiç parçasında görür. Pir olanlar o kişilerdir ki bu alem yokken onların canları, kerem denizinde vardı. Bu tene düşmeden önce nice ömürler geçirdiler,ekmeden önce meyveler devşirdiler! Nakıştan, suretten evvel canlandılar,deniz yarılmadan inciler deldiler!

Allah, alemi ve ademi yaratma hususunda meleklerle müşavere ederken onların canları, boğazlarına kadar kudret denizine dalmış bulunuyordu. Melekler,buna mani olmak istedikleri zaman, gizlice meleklere ıslık çalıyorlar,onlarla alay ediyorlardı.

Bu nefsi Küll'ün ayağı bağlanmadan onlar her yaratılacak şeyin suretini biliyorlardı. Feleklerden önce Zuhal yıldızını, tanelerden önce Ekmeği görmüşler; Akılsız, gönülsüz fikirlerde dolmuşlar, askersiz, savaşsız galip gelmişlerdi. O apaçık anlayış,onlara nispetle düşünüştür. Yoksa haddi zatında, bu sırdan uzakta kalanlara göre görüşün ta kendisidir. Düşünüş; geçmişe, geleceğe dairdir. Bu ikisinden de kurtulunca müşkül hal olur

"Ruh üzümden şarabı,yoktan varı görür" Onlar da Keyfiyete düşecek olan her şeyi keyfiyetsiz görmüşler,madenden önce sağlamla kapı fark etmişlerdir. Üzüm yaratılmadan önce şaraplar içmişler, muhabbet sarhoşu olmuşlardır. Onlar, sıcak temmuz ayında kışı, güneşin ziyasında gölgeyi görür.

Üzümün gönlünde şarabı,tamam yoklukta bütün varlığı müşahede ederler. Gök, onların işret meclislerinde ancak onların cömertliğiyle bu sırmalı libası giyer. Onlardan iki dostu bir arada gördün mü bil ki onlar hem birdir, hem altı yüz bin!

Onların sayıları dalgalar gibidir. Onlar rüzgar,zahiren çoğaltır. Halkın can güneşi, halkın pencerelere benzeyen bedenlerinde mahcup olan kişi şüphededir.

Çokluk, ruhu Hayvanidedir, Ruhu insani ise birdir. Hak onlara madem ki nurundan saçtı, Hakkın nuru artık ayrılmaz . Yoldaş bir müddet usanmayı bırak da o güzelin tek benini sana anlatayım Onun güzelliği anlatılmaz, iki alem de nedir? Onun yüzündeki benim aksi! Onun güzel benini anlatmaya başladım mı söz, tenimi yarmak, parçalamak istiyor. Ben bu harmanda bir karınca gibi memnun geçinip gidiyorum,hatta kendi cirmimden kendi haddimden fazla yük çekmekteyim

O aydınlığın bile hasedettiği güzel, beni bırakır mı ki söylenmesi lazım ve farz olan sırları söyleyeyim. Deniz köpüklenir, köpükle örtülür, köpüğü ileri sürer. Sonra da köpüğünü çeker, açılır, kendisini gösterir.

Şimdi dinle, hikayenin içyüzünü anlatmama ne mani oldu? Dinleyenin gönlü başka bir yere gitti. Hatırına o konuk olan sofinin hali geldi. Boğazına kadar o sevdaya daldı. Onun için bu sözü bırakıp ona başlamak hali anlatmak için o hikayeyi söylemek icap ediyor. Fakat ey aziz sofiyi,suret sofisi sanma! Ne vakte kadar çocuklar gibi cevize,üzüme düşüp kalacaksın?

Oğul, bizim cismimiz cevizle üzümdür. Ersen bu ikisinden de geç! Eğer sen geçmezsen Allahnın lütfu Allahnın keremi seni dokuz kat gökten geçirir. Şimdi hikayenin zahirini dinle, fakat taneyi samandan ayır ha!

O zevk ve huzur dileyen sofilerin zikir ve mürakabeleri, vecit ve şevkle sona erince. Konuğa yemek getirdiler. Konuk o zaman hayvanı hatırladı, Hizmetçiye"Ahıra git, hayvana saman ve arpa ver "dedi. Hizmetçi dedi ki :" la havle... Bu ne fazla söz! Eskiden beri bu işler benim işim." Sofi "önce arpayı ısla.

Çünkü eşek karttır,dişleri sağlam değil" dedi. Hizmetçi " Lahavle Ey ulu bunu niye söylüyorsun? Bu hizmet usulünü, hep benden öğrenirler" dedi. Sofi "önce semerini indir,sırtına da ilaç koy" dedi. Hizmetçi "Lahavle ey hakim, benim senin gibi yüz binlerce konuğun geldi; Hepsi de yanımızdan razı olup gittiler.

Konuk bizim canımızdır,bizdendir" dedi. Sofi "suyunu ver ama ılık olsun" deyince hizmetçi " Lahavle. Artık beni utandırıyorsun" dedi. .Sofi "Arpaya az saman karıştır" dedi. Hizmetçi " Lahavle. Bu sözü kısa kes artık" dedi. Sofi "Yerini süpür, taş toprak kalmasın. Islaksa biraz kuru toprak serp" dedi.

Hizmetçi "Lahavle a babam, lahavle de Bir işe yolladığın ehil kişiye az söyle! Dedi. süpür, taş toprak kalmasın. Islaksa biraz kuru toprak serp" dedi. Hizmetçi "Lahavle a babam, lahavle de Bir işe yolladığın ehil kişiye az söyle! Dedi. Sofi "Eşeğin sırtını tımar et" dedi.

Hizmetçi " Lahavle. Baba, artık utan.!" Dedi. Bunu deyip eteğini sıkıca beline doladı. "işte gittim,önce arpa,saman getireyim"dedi. Gitti ama ahır aklına bile gelmedi. Yalnız sofiyi aldattı. Birkaç hazelenin yanına gitti, Sofinin sözlerine gülmeye onunla alay etmeye koyuldu.

Sofi uzun zaman yolculukta bulunduğundan gözlerini yumup daldı,rüya görmeye başladı: Eşeği bir kurda sataşmıştı. Kurt, sırtından, oyluğundan onu paralıyordu Uyanıp "Lahavle. Bu ne biçim saçma rüya, Acaba o şefkatli hizmetçi nerede ki?" dedi.

Yine daldı. Bu sefer eşeğini yolda giderken gah, bir kuyuya, gah bir çukura düşüyor gördü. Türlü , türlü kötü rüyalar görüyordu. Rüyasında bazen Fatiha suresini, bazan Karia suresini okuyordu. " çare ne ? Dostlar kalkıp gittiler. Bütün kapıları da kapadılar" dedi. Yine "O Hizmetçiceğiz, bizimle tuz ekmek yemedi mi ki ?

Ben ona lütuftan başka ne yaptım, yumuşak sözlerden başka ne söyledim? Aksine o bana neden kinlendi ki? Her düşmanlığa bir sebep olur. Yoksa aynı cinsten oluş insanı vefakar eder" diyordu. Sonra tekrar " lütuf ve ihsan sahibi adem iblise bir cefada bulundu mu ki?

İnsan yılana, akrebe ne yaptı ki onlar,daima insanı sokmak öldürmek isterler. Kurdun huyu yırtıcılıktır. Bu haset de nihayet yaradılışta vardır demekte", Sonra yine " Böyle kötü zanna düşmek hatadır. Neye kardeşim hakkında böyle bir zanda bulunuyorum?" Diye söylenmekteydi, Yine dönüp diyordu ki: " Bu kötü zanna düşmek de bir tedbire

sarılmaktır. Şüpheye düşmeyen muvaffak olur mu?" Sofi vesvese içindeydi. Eşeğe gelince öyle bir haldeydi ki düşmanların cezası da, dilerim böyle olsun!

Zavallı eşek; taş toprak içinde,semeri tersine dönmüş, kuskunu kopmuştur. Yol yürümekten ölmüş, bütün gece yemsiz gah can çekişmekte,gah ölüm haline gelmekteydi. Bütün gece "Yarabbi,arpadan vazgeçtim, bir avuççağızdan da az saman olsa" diye sayıklıyordu. Hal diliyle "Ey şeyhler,bir merhamet edin,bu ham ve edepsiz hizmetçinin elinden yandım" diyordu. O eşeğin çektiği eziyeti duyduğu azabı ancak karada uçan kuş,sele kapılırsa çeker duyar!

Nihayet biçare eşek açlık illetinden o gece seher çağına kadar yan üstü yattı. Gündüz olunca, hizmetçi gelip hemen semerini düzeltti,sırtına vurdu. Eşekçiler gibi birkaç sopa indirdi. O köpek hizmetçiden ne umulursa eşeğe onu yaptı. Eşek dayağın,şiddetinden sıçradı,kalktı. Dili yok ki halini söylesin!

Sofi merkebe binip yola düzülünce merkep,her an yüzüstü düşmeye başladı. Halk,merkep düştükçe onu kaldırmaya koyuldu. Herkes onu hasta sanıyordu. Birisi kulağını burmakta,öbürü yara var mı diye damağını yoklamakta, Diğeri nalında taş aramakta, bir diğeri de gözünü puslu görmekteydi. Sofiye " Ey Şeyh, bu ne hal? Dün,şükür olsun,bu eşek kuvvetlidir demiyor muydun?" dediler. Sofi (Geceleyin "lahavle" yiyen eşek, ancak böyle gider. Merkebin azığı geceleyin "lahavle" olur,Geceleyin tespih çeker dururs a gündüzün de secde eder) dedi.

İnsanların çoğu insan yiyicidir. Onların selam vermelerine pek emin olma! Hepsinin de gönlü Şeytan evidir. İnsan şeytanının lafına pek kulak asma! Şeytanının ağzından çıkan "Lahavle"'ye kanan kişi, savaşta o eşek gibi tepesi üstüne düşer. Dünyada Şeytancın şeytanlığına uyan; dost yüzlü düşmanın hürmetine, hissîne kanarsa. O eşek gibi arıklıktan ve sersemlikten İslam yolunda, Sırat köprüsünün üstünde tepe taklak gelir.

Kötü dostun işvelerine kulak verme; yeryüzünde tuzak gör,emniyetle yürüme. Yüz binlerce " Lahavle" okuyan Şeytana bak; ey adem, iblisi gör,bak nasıl yılanda gizlenmiş! Dostun postunu yüzmek için kasap gibi sana "Ey can, ey sevgili" diye hitabe der. Bu suretle postunu yüzmek ister. Düşmanların afyonunu tadan kişinin vay haline! Ağlatıp inleterek kanını dökmek için kasap gibi ayağın baş kor,sana hitaplarda bulunur. Aslanlar gibi avını kendin avla. Yabancının yaltaklanmasını da!

Aşağılık kişilerin hürmetini, hatır saymasını, o hizmetçinin hürmeti ve hatır sayması gibi bil. Kimsesizlik, Adam olmayan kişilerin işvesinden iyidir. İnsanların arazisine ev kurma, kendi işini,gör yabancı kişinin işini değil! Yabancı kişi kimdir? Senin toprak bedenin. Senin gama, eleme düşmen de onun yüzündendir.

Tene yağlı, ballı şeyleri verdikçe cevherini,hakikatini semirmiş göremezsin. Teni miskler içine yerleştirsen yine ölüm gününde pis kokusu meydana çıkar. Miski tene sürme, gönüle sür. Misk nedir? Ululuk sahibi Allahnın adı. O münafık miski tene sürer de ruhu külhanın ta dibine sokar. Dilin de Allah adı canındaysa imansız düşüncesi yüzünden pis kokular!

Onun zikretmesi külhanda biten yeşilliğe, aptes bozulan yerde yetişen gül ve süsene benzer. O yeşillik orda ariyettir. O gülün yeri oturulan işret edilen yerdir. Temiz şeyler temizlere aittir; pislere de pis şeylere... kendine gel! Kin yüzünden yol azıtanlara kin tutma. Çünkü onların kabirlerini de kin tutanların yanına kazarlar.

Kinin aslı cehennemdir. Senin kinin o küllün cüzcüdür, dinin de düşmanı. Mademki sen cehennemin cüzcüsün; aklını başına al cüzü küllünün yanında karar eder. Ey adı sanı duyulmuş kişi! Cennetin cüzcüysen zevkin de cennet gibi ebedidir. Acı mutlaka acılara katılır. Batıl söz nasıl olur da Hakka ulaşır?

Kardeş, sen ancak o düşünceden, o ruhtan ibaretsin. Mütebaki varlığın bakımındansa kemik ve deriden başka bir şey değilsin. Düşünceden, manevi varlığın gülse, Gül bahçesisin; dikense külhana layıksın. Gül suyu isen seni başa sürer, koyuna serperler; sidik gibiysen dışarı atarlar.

Koku satanların tabaklarına bak her cinsi kendi cinsinin yanına korlar. Cinsleri, kendi cinsleriyle karıştırır, bu uygunluktan bir güzellik, bir süs meydana getirirler. Fakat mercimek,şeker arasına karışırsa onları birer, birer ayırırlar. Tablalar kırıldı,canlar

döküldü de iyiyi, kötüyü birbirine karıştırdılar.

Allah, bu taneleri ayırıp tabağa koysunlar diye kitaplar verdi, peygamberler gönderdi. Peygamberler,gelmeden önce hepsi bir görünmekteydi. Mümin, kafir, Müslüman, çıfıt. zahiren hepsi birdi. Alemde kalp akçala sağlam akça bir yürümekteydi. Çünkü ortalık tamimiyle geceydi, biz de gece yolcularına benziyorduk. Peygamberlerin güneşi doğunca "Ey karışık, uzaklaş! Ey saf, beri gel" dedi.

Rengi göz ayırt edebilir; lali, taşı göz bilebilir. İnciyi, süprüntüyü göz anlar. Onun için çerçöp göze batar. Bu kalpazanlar, gündüze aşıktır. Çünkü gündüz,kuyumcu ve sarraf,altını fark etsin diye altına aynadır. Kırmızı yüzle sarı yüzü gündüz gösterdiğinden Allah kıyamete gün lakabını taktı. Hakikatte gündüz, velilerin sırrıdır. Gündüz onların aylarına nispetle gölgelere benzer. Gündüzü,Allah erinin sırrının aksi bilin; gözü örten akşamı da onun ayıp örtücülüğünün aksi.

Allah onun için "Vedduha" buyurdu. "Vedduha", Mustafa'nın gönlünün nurudur. Allah kuşluk zamanını sevdi derler ya. Bu söz de, kuşluk çağı, onun aksi olduğundandır. Yoksa fani olan şeye yemin etmek hatadır. Böyle olduğu halde fani şeyin Allahnın sözüne girmesi layık olur mu?

Halil " Ben fani olanları sevmem" dedi Halil böyle derse Ulu Allah nasıl olur da fani şeyi diler, sever? "Velley!" den maksat yine Mustafa'nın ayıp örtücülüğü, toprağa mensup olan cismidir. Bu kuşluk çağının güneşi o, gökten doğdu da gece gibi olan tene "seni Rabb'in terk etmedi" dedi. Belanın ta kendisiden vuslat meydana geldi; " Sana darılmadı da" sözü de o tatlılıktan zuhur etti. Esasen her söz bir halete alâmettir. Hal ele benzer, söz de alete.

Kuyumcunun aleti, kunduracının elinde kuma ekilmiş tohuma döner. Çiftçinin yanında kunduracının aleti, köpeğin, önünde saman,eşeğin önünde kemik gibidir. "Enel Hakkı" sözü, Mansur'un ağzında nurdu. "Enallah"Sözü, Firavunun ağzında yalan! Sopa, Musa'nın elinde doğruluğuna şahit oldu, sihirbazın elindeyse bir şeye yaramadı. İsa, bu yüzden yoldaşına Tek Allahnın o yüce adını belletmedi. Çünkü bilmez de alete noksan bulur. Taşı, toprağa vur. Hiç ateş çıkar mı? Elle alet taşla demire benzer. Çift olması gerek ki ateş çıksın. Çifti olmayan, aleti bulunmayan Tek Allahdır. Sayıda şüphe olabilir, Fakat Allahda şüphe yoktur.

İki diyenler,üç diyenler daha fazla diyenler, bir olduğunda mutlaka ittifak ederler. Şaşılık gidince hepsi birleşir; iki üç diyenler de bir derler. Onun meydanında bir topsan, ona bir diyorsan durma, çevgehanının etrafında dön dolaş! Top padişahın elinin darbesiyle oynarsa, kemale ermiş olur.

Ey şaşı; bunları can kulağıyla dinle, gözüne kulak yoluyla ilaç ver! Temiz söz, hakikatten uzak olan gönüllerde karar etmez, nurun aslına dek gider. Çarpık ayakkabı, nasıl çarpık ayağa uyarsa Şeytanın afsun ve efsanesi de doğru olmayan gönüllere uyar. Hikmeti istediğin kadar tekrarla. ona ehil değilsen hikmet, senden ne kadar uzak! İster yaz, beller. İster bahset, söyle! O, Ey inatçı senden yüzünü çeker, gizlenir; bağlarını koparır, kaçar. Fakat sen okumasan da hakikat ilmi senin yanıp yakıldığını görürse elinde,alışmış kuş haline gelir. Tavus kuşu, nasıl köylü evinde olmazsa, hakikat ilmi de her aceminin malı olmaz.!

CAHİLİN SEVGİSİ

Doğanın padişahtan kaçıp un eleyen kocakarının evine gitmesi, bilgisizliğindendir. O kadıncağız, çocuklarına tutmaç pişirmeye savaşırken o cinsi güzel, Kendisi hoş doğanı görünce,tutup ayacığını bağladı, kanadını kesip güdük bir hale getirdi, tırnağını kesti, yesin diye de önüne saman koydu."Ehil olmayanlar sana iyi bakamamışlar, kanadın haddini aşmış, tırnağın da uzamış. Na ehil kişiler seni hasta ederler. Ananın yanına gel ki sana iyi baksın!" dedi. Arkadaş, cahilin sevgisini de böyle bil. Cahil yolda daima çarpık, daima yampiri gider.

Padişahın günü,doğanı aramakla geçti, nihayet o kocakarının çadırına yöneldi. Ansızın orada doğanı, toz duman içinde gördü. Ona bakıp ağlamaya başladı. Dedi ki: "Her ne

kadar, bize dosdoğru vefakarlıkta bulunmadığın için bu hal sana layıktı. Çünkü cehennem ehliyle cennet ehlinin müsavi olmadığından gaflet ederek cennetten kaçtın, cehennemde karar ettin. Halinden haberdar olan padişahtan sersemce bu kokuşuk kocakarının evine kaçağın layığı budur"

Doğan kanadını padişahın eline sürmekte, hal diliyle "Ben günah ettim"; Ey kerem sahibi, sen iyilerden başkasını kabul etmezsen kötü nereye varsın da halini arz edip ağlasın? Padişah, her kötüyü iyi ettiğinden onun lütfü cana bu cüreti vermekte, bu cinayetleri yaptırmaktadır" demekteydi.

Yürü çirkin işlerde bulunma ki bizim iyiliklerimiz bile o güzel sevgilimizin huzurunda çirkin görünmektedir. Hal bu ki sen ettiğin hizmeti ona layık sandın da cürüm bayrağını onun için yücelttin. Sana onu anmaya, Onu çağırmaya izin verdiler de o yüzden günlüne gurur düştü. Kendini Allah ile konuşur gördün. Halbuki niceler vardır ki bu şüphe yüzünden ondan ayrı düşer. Gerçi padişah seninle beraber yerde oturur ama sen kendini tanı, haddini bil de daha iyi daha edepli otur!

Doğan dedi ki: "padişahım, pişmanım, tövbe ettim, yeniden Müslüman oldum. Sarhoş ederek aslanı bile tutacak derecede kuvvet ve cüret sahibi ettiğin kişi sarhoşluk yüzünden yolunu sapıtırsa özrünü kabul et. Tırnağımı kestilerse de sen beni kabul eder, benden yüz çevirmezsen ben, güneşin bile perçemini koparırım. Kanadım gittiyse de beni okşarsan, bana iltifat edersen felek bile benim oyunuma karşı mat olur. Bana kuvvet kemerini bağışlarsan dağı yerinden koparırım, bana kudret kalemini verirsen bayrakları yıkar, orduları kırarım. Nihayet benim cüssem, bir sivrisinekten de aşağı değil ya... Ben de Nemrut mülkünü kanadımla vurur, tarumar ederim. Tut ki zayıflıkta Ebabilim, tut ki düşmanlarımın her biri bir fildir. Bir fındık kadar, fakat yakıcı kurşun atarım, kurşunum, yüzlerce mancınık derecesinde tesir eder.

Taşım nohut kadarsa da savaşta ne baş bırakır,ne miğfer! Musa, savaşı bir tek sopasıyla gitti ama o sopayla Firavunu da, kılıçlarını da kırdı geçirdi. Her peygamber, o kapıyı yalnızca döğmüş, bütün dünyaya tek başına saldırmıştır. Nuh, ondan kılıç isteyince Tufan dalgası, Allah kudretiyle kılıç kesilmiştir. Ey Ahmet, yeryüzünün askeri kim oluyor ki? Aya bak,ayın bile alnını yar! Bu suretle yıldızların yomlu, yomsuz olduğuna inanan bi,haberler, bu devrin senin devrin olduğunu,kamerin devri olmadığını anlasınlar.

Bu devir, senin devrindir. Çünkü Kelim olan Musa bile daima senin zamanını arzuladı. Musa, senin devrinin parlaklığını, o devirdeki tecelli sabahının zuhurunu gördü de; " Yarabbi, o ne rahmet devri... o devir, rahmetten de ileri ... o devirde rüyet var. Musa' nı denizlere daldır da Ahmet'in devrinde izhar et'' dedi. Allah dedi ki : " Sana o devri onun için gösterdim, o halvetin yolunu onun için açtım"

Ey Kelm, sen o devirden uzaksın; ayağını çek, çünkü bu iklim uzundur. Ben kerem sahibiyim. Tamaha düşüp ağlasın diye mahluka ekmek gösteririm. Ana, çocuk uyansın da gıdasını istesin diye çocuğun burnunu ovar. Çünkü çocuğun, açlığından haberi olmaz, uyuyakalır. Fakat süt muhabbeti, ananın iki memesini de ağrıtmaya başlar.

Ben gizli rahmet olan bir hazineydim, hidayete erişmiş bir ümmet gönderdim." Can ve gönülle dilediğim bütün keremleri sana Allah gönderdi de sen onlara tamah ettin. Ahmet, ümmetler " Yarab" desinler diye dünyada nice put kırdı. Ahmet'in çalışması olmasaydı sen de ataların gibi puta tapardın.

Ahmet'in ümmetler üzerindeki hakkını bil, başın puta secde etmekten, bunu bilesin diye kurtuldu. Söylersen bu puta tapmadan kurtulmanın şükrünü söyle de Allah, seni batın putundan da kurtarsın. O, nasıl, başını putlardan kurtardıysa sende o kuvvetle gönlünü kurtar. Dini babadan bedava bir miras olarak buldun da onun için başını şükretmeden çevirdi. Miras yedi. Mal kadrini ne bilsin?

Rüstem can verdi, Zal bedava şeref kazandı! Ben, birisini ağlatırsam rahmetim coşar; ağlayıp taşanda nimetime erişir. Birisine bir şeyi vermek istemezsen o isteği göstermem. Fakat gönlünü kapattın mı artık açmam. Rahmetim, o ağlamalara bağlıdır. Kul ağladı mı rahmet denizi, kabarmaya,dalgalanmaya başlar.

Doğan diye, dönüp tekrar padişaha gelen doğana derler. Yolunu kaybeden kör doğandır. Bir doğan, yolunu kaybetti, bir viraneye düştü, Baykuşların arasıda kaldı. O

rıza nurundandı, baştanbaşa nurdu; fakat kaza ve kader çavuşu, gözünü kör etti; Gözüne toprak saçtı, onu yoldan sapıttı, viranede baykuşlar arasına uğrattı.

Padişahtan ayrı düşmesi şöyle dursun, baykuşlar arasına uğrattı. Padişahtan ayrı düşmesi şöyle dursun, baykuşlar, başına vurmağa, güzelim kanatlarını yolmaya başladılar. Baykuşlar arasına Kendinize gelin; doğan yerinizi, yurdunuzu almaya geldi" diye bir velveledir düştü. Mahalle köpekleri gibi hepsi de kızgın, korkunç bir halde garip doğanın başına üşüşüp hırkasını çekiştirmeye başladılar.

Doğan, " Ben baykuşlara layık mıyım?" Baykuşlara bunun gibi yüzlerce virane bağışladım. Ben burada kalmak istemem, padişaha dönmek isterim. Tasalanıp kendinize kıymayın. Ben burada durmam vatanıma giderim. Bu harabe, sizin gözünüze hoş bir yer görünüyor, bana değil. Benim naz ettiğim yer, padişahın koludur" diyordu.

Baykuş ise " Doğan sizi evinizden, barkınızdan etmek için hileye sapıyor. Hile ile bizi yurdumuzdan ayırmak, yuvamızdan etmek niyetinde. Bu hileci tokluk gösteriyor ama Allah hakkı için bütün harislerden beterdir. Hırsından balçığı pekmez gibi yer. Ayıya kuyruğunuzu kaptırmayın. Bizim gibi saf kişileri yoldan çıkarmak için padişahtan, padişahın elinden dem vurmakta.

Bir kuşcağız, hiç padişahla düşüp kalkar mı? Bir parçacık aklınız varsa dinlemeyin bu sözü, O, padişahın cinsinden mi, vezirin cinsinden mi? Hiç sarımsakla badem helvası yenir mi? Padişah, adamlarıyla beni arıyor demesi de hilesinden, fendinden. Bu, kabul edilmeyecek bir malihulya. Bu, olmayacak bir laf, ahmak aldatmak için kurulmuş bir tuzak! Kim buna inanırsa ahmaklığından inanır .

Zayıf bir kuşcağızın padişahla ne münasebeti olabilir? En aşağı bir baykuş , onun beynine vursa ona padişahtan yardımcı gelecek ha! Hani, nerede?" demekteydi. Doğan dedi ki: " benim bir tüyüm bile kopsa padişah, baykuş yuvasının kökünü kazır. Baykuş kim oluyor ki? Bir doğan bile beni incitir, gönlümü kırar, bana cefa ederse,

Padişah; her yokuşta her inişte doğan başlarından harmanlar yapar, tepeler yüceltir. Benim bekçim, onun inayetleridir. Nereye varırsam padişah arkamdadır. Hayalim, padişahın gönlündedir. O, bensiz duramaz. Padişah beni uçurunca onun ziyası gibi gönül yücelerinde uçarım. Ay gibi güneş gibi uçup gök perdelerini aşarım.

Akılların aydınlığı, benim fikrimden; göklerin halk edilmesi, benim yüzümdendir. Öyle bir doğanım ki Hüma bile bana hayran olur. Baykuş kim oluyor ki sırımı bilsin. Padişah, benim kurtulmam için zindanı açtı, Yüz binlerce mahpusu azadetti. Bir zamancağız beni baykuşlara hemdem etti de benim yüzümden baykuşları doğanlaştırdı. Ne mutlu o doğana ki uçuşuma uyar, talihi yar olur da sırrımı anlar. Bana yapışın da doğan olun, baykuşsanız bile doğanlaşın! Böyle bir padişaha sevgili olan nereye düşerse, düşsün, nasıl olur da garip olur.?

Padişah kimin derdine derman olursa o, ney gibi feryat eder, sessiz sedasız kalmaz. Ben mülk sahibiyim, başkasının sofrasına oturup yemeğimi yemiyorum. Padişah, uzaktan benim davulumu döven "İrcii" sesidir. Benimle davaya girişenlerin rağmine şahidim, Allahdır.

Padişahın cinsinden değilim, haşa bunu iddia etmiyorum. Fakat onun tecellisiyle, onun nuruna sahibim. Cins oluş, sade şekil ve zat bakımından değildir. Su, nebatta toprağın cinsinden sayılır. Rüzgar, ateşi yaktığı, yanmasına yardım ettiği için rüzgarın cinsi demektir. Nihayet şarap,tabiata neşe verdiğinden onun cinsidir. Cinsimiz, padişah cinsinden olmadığı için varlığımız onun varlığına büründü, yok oldu.

Varlığımız kalmayınca da tek olarak onun varlığı kaldı. Ben onun atının ayağı önünde toz gibiyim, toz gibi! Can da, canın nişaneleri de toprak oldu. Toprakta onun ayak izi var." Bu izi bulmak için ayağı altında toprak ol ki başı dik kişilerin tacı olasın. Sizi şeklimin aldatmaması için sözümü dinlemeden şarabımı için, mezemi yiyin. Nice kişiler var ki suret, onların yolarını kesti. Surette kastettiler, Allah'a çattılar.

Bu can da, bedenle birleşmiştir ya. Fakat hiç can bedene benzer mi? Göz nuru iç yağıyla eş olmuştur, gönül nuru bir katre kanda gizli. Neşe ciğerin kızılındandır, gam karasında, akıl bir mum gibi beynim içinde. Bu alakadar keyfiyetsiz bir tarzdadır. Akıllar, bu keyfiyetsizliği bilmede acizdir. Külli can, cüzi cana alakalandı; can ondan

bir inci alıp boynuna koydu. Meryem nasıl gönüller alan Mesih'e gebe kaldıysa can da onun gibi koynuna aldığı o inciden gebe kaldı.

Fakat o Mesih, kuru ve yaş üstünde, yeryüzünde seyahat eden Mesih değildir. O,Mesih'in şanı seyahatten yücedir. Can, canlar canından gebe kaldı ya. İşte cihan, böyle candan gebe kalır. Cihan da başka bir cihan doğurur. Bu mahşer de başka bir mahşer gösterir. Kıyamete kadar söylesem, saysam bu kıyameti anlatamam.

Bu, sözler, mana bakımından " Yarab" nidasına benzer. Harfler, bir tatlı dudaklının nefesini avlamağa tuzaktır. Kulun "Yarab" sözüne Allahnın "Lebbeyk" cevabı geldikten sonra, nasıl olur da " Yarab" demekte kusur eder? Fakat bu " lebbeyk" öyle bir "Lebbeyk" tir ki onu işitemezsin ama baştan aşağıya kadar bütün vücudunla tadabilirsin.

HELVA SATAN ÇOCUK

Bir şeyh vardı. Cömertlikle anılmıştı o yüzden de daima borçluydu. Büyüklerden on binlerce lira borç almış, alemdeki yoksullara harc etmişti. Borçlu birde tekke kurmuş, canını da,malını da tekkesini de Allah uğruna feda etmişti. Allah, Halil'e nasıl kumu un etmişse onun da borcunu her taraftan öderdi. Peygamber dedi ki: "pazarlarda iki melek daima dua eder.

Ey Allah sen verenlere ihsan edenlere fazlasıyla ver; nekeslerin malını da telef et! Bilhassa canını bağışlayan, kendisini Allahya kurban eden, İsmail gibi boynunu veren kişiye fazlasıyla ver!" Hiç o boyna bıçak işler mi? Şehirler de bu yüzden diridirler, bu yüzden zevk ve sefa içindedirler. Sen kafir gibi yalnız kalıba bakma! Çünkü Allah onlara karşılık olarak ebedi ve gamdan, mihnetten, kötülükten emin bir can vermiştir. Borçlu Şeyh, yıllarca bu işte bulundu, vazifesi buymuş gibi halktan borç almakta,halkça vermekteydi

Ölüm gününde ulu bir bey olmak için ölümüne kadar bu çeşit tohumlar ekmekteydi. Şeyhin ömrü sona erip de vücudunda ölüm alametlerini görünce. Borçlular etrafında toplandı. Şeyh, mum gibi kendi kendisine eriyip gidiyordu. Borçluların ümidi kesildi, suratları ekşidi,dertlerine dert katıldı. Şeyh " Şu kötü şüpheye düşenlere de bak! Tanı'nın dört yüz dinar altını yok mu ki?" dedi.

Bu sırada dışarıdan bir çocuk, birkaç para kazanmak ümidiyle "Helva" diye bağırdı. Şeyh, hizmetçiye "git helvanın hepsini al, Borçlular yesinler de bir müddetçik olsun bana acı, acı bakmasınlar" diye başıyla işaret etti. Hizmetçi, helvanın hepsini almak üzere hemen dışarı çıktı. Helvacıya "Bu helvanın hepsi kaça?" diye sordu.

Çocuk "Yarım küsur dinar" dedi. Hizmetçi "yoo. Sofilerden çok isteme. Sana yarım dinar veriyorum, artık söylenme" dedi. Helvayı bir tabağa koydurdu ve tabağı getirip Şeyhin önüne koydu. Sır sahibi Şeyhin esrarına bak! Borçlulara "Buyurun, şu mübarek helvayı helalinden bir güzelce yiyin" diye işaret etti. Tabak boşalınca, çocuk tabağını aldı. " Ey Kamil kişi ,paramı ver" dedi. Şeyh dedi ki: "parayı nereden bulayım? Ben borçlu bir adamım,aynı zamanda da ölüyorum!"

Çocuk, deddinden tabağı yere vurdu, feryat figana başladı. Eleminden hayhayla ağlamaya koyuldu, "Keşke iki ayağım da kırılaydı, keşke külhana gideydim de bu tekkenin kapısından geçmez olaydım" diyordu. Boğazına düşkün,yemeye alışkın sofiler, köpek gönüllüdürler,fakat kedi gibi yüzlerini yıkarlar, temiz görünürler.

Çocuğun feryadından hırlı, hırsız birçok kişi başına toplandı. Çocuk "Ey kötü Şeyh, beni ustam muhakkak öldürür. Eğer yanına eli boş gidersem beni keser, buna razı mısın?" diyordu. Borçlular inkara düşüp Şeyhe yüz çevirerek " Bu ne oyun ki?" Bizim malımızı yedin, Borçlu gidiyorsun. Böyle olduğu halde neden başka bir zulümde daha bulundun?" diyorlardı.

Çocuk ikindi namazı vaktine kadar ağladı. Şeyhe gelince gözlerini yummuş, ona hiç bakmıyordu. Bu cefaya bu aykırı işe aldırış etmemekteydi. Ay gibi yüzünü yorganın içine çekmişti. Ezelle hoş, ecelle sevinçli... havas ve avamın kınamasından,

dedikodusundan el ayak çekmiş! Can, bir adamın yüzüne gülerse ona halkın ekiş suratlı oluşundan ne zarar. Can birisini öperse felekten ve feleğin hışmından gam yer mi?Mehtaplı gecede ay, simak burcundayken köpeklerden, köpeklerin havlamasından ne korkusu olur?

Köpek vazifesini yerine getirir, ay da ışığını yere döşeyip durur. Herkes kendi işceğizini görür. Su bir çöp için durulduğunu terk etmez. Çöp, çöpçesine su üstünde yürür durur, saf su da bulanmadan akıp gider. Mustafa, gece yarısı ayı ikiye böler; Ebuleheb, kininden saçma sapan söylenir! İsa ölüyü diriltir; Yahudi hiddetinden sakalını yolar. Köpeğin sesi ayın kulağına girer mi? Hele o ay, Allah hası olursa.

Padişah, sabaha kadar musiki alemi yapar, su kenarın da şarap içer, kurbağaların seslerinden haberi bile olmaz. Çocuğun parası, orada bulunanlara Mütesaviyen takdim edilseydi herkese birkaç akça düşerdi, çocuk da parasını alırdı. Fakat Şeyhin himmeti bu cömertliği de bağladı. Bu suretle kimse çocuğa bir şey vermedi. Pirlerin kuvveti, bundan da fazladır.

İkindi vakti oldu. Hizmetçi, Hatem gibi cömert birisinin verdiği bir tabak altını getirdi. Mal sahibi halli bir kişi,Şeyhin halini biliyordu, ona hediye göndermişti. Tabağın bir köşesinde dört yüz dinar vardı, bir tarafında da kağıda sarılı yarım dinar.

Hizmetçi gelip Şeyhi ağırladı, o misli bulunmaz Şeyhin önüne o tabağı koydu. Tabağın üstünden örtü kaldırılınca halk Şeyhin kerametini gördü. Hepsinden de feryat yüceldi: " Ey Şeyhlerin de başı, şahların da bu neydi?" Bu ne sır, bu ne sultanlık? Ey sır sahiplerinin efendisi! Biz bilemedik affet; saçma sapan, uluorta hayli söylendik.

Körcesine sopa sallamaktayız, elbette kandilleri kırarız. Sağırlar gibi bir tek söz duymadan kendi aklımızca cevap vermeye kalkıştık, hezeyanlarda bulunduk. Biz Musa'dan da ibret almadık. O bile Hızır'ı kınadı da yüzü sarardı. Hem gözü o kadar yüceleri gördüğü gözünün nuru göklere bile nüfuz ettiği halde!

Ey zamanın Musa'sı değirmendeki farenin gözü, ahmaklıktan senin gözünle bahse kalkıştı"dediler. Şeyh " Bütün o sözleri size helal ettim. Bunun sırır şuydu, ben Allah dan bunu diledim. Allah da bana doğru yolu gösterdi. O, dinar gerçi az para bir paraydı. Fakat gelmesi çocuğun ağlamasına bağlıydı. Helva satan çocuk ağlamasaydı rahmet denizi coşmazdı" dedi. Kardeş, çocuk senin cisim çocuğundur. İyice bil ki muradına erişmen de ağlamana bağlı. O libası elde etmek istersen cesedindeki göz çocuğunu ağlat.

Bir zahide, çalışıp savaşan bir dostu " az ağla ki gözün bozulmasın" dedi. Zahit dedi ki: iş iki halden dışarı olamaz. Göz ya o yüzü ya görür, ya görmez. Eğer Allah nurunu görürse ne gam? Allah visaline erişmek için iki gözden olmak pek değersiz bir şey! Yok eğer Allah nurunu, Allah ziyasını görmeyecekse böyle kötü gözün kör olması daha iyi" Gözden dolayı gam yeme ki İsa, senindir.

Eğri yürüme de sana iki doğru göz bağışlasın. Ruhunun İsa'sı senin yanındadır, ondan yardım dile. Çünkü o, yardım etti mi adamakıllı yardım eder. Fakat ey temiz can kemiklerle dolu olan tenle İsa'nın gönlüne, saldırma onun gönlünü çiğneme! Doğru kişilere anlattığımız hikayedeki ahmağa benzeme

İsa'dan ten diriliği arama, Musa'dan Firavunluk muradı dileme! Gönlüne geçim kaygısını az koy, sen kapıda oldukça rızkın azalmaz. Bu beden, ruha bir otağdır. Yahut da Nuh'un gemisine benzer. Türk sağ oldukça mutlaka kendisine bir otağ bulur, hele Hak kapısının azizi olursa.

EŞŞEK GİTTİ

Köylünün biri, öküzünü ahıra bağlamıştı. Aslan gelip öküzü yedi,yerine geçip oturdu. Köylü geceleyin ahıra gidip köşeye, bucağa el atarak öküzü aramaya koyuldu. Elini aslana sürmekte, sırtını yağrısını aşağı okşamaktaydı. Aslan " aydınlık olaydı ödü patlar, yüreği kan kesilirdi. Fakat şimdi pervasızca beni okşuyor, kaşıyor. Çünkü gece vakti beni öküz sanıyor demekteydi.

Hak da "Ey mağrur kör, Tur dağı benim adımdan paramparça olmadı mı? Eğer biz kitabımızı dağa indirseydik dağ parçalanır, yerinden kopar, başka bir yere göçerdi. Eğer Uhud Dağı beni anlasaydı o dağdan ırmak, ırmak kan akardı." Deyip duruyor. Sen bu adı babandan,anandan işittin de onun için bu ada gafilce yapıştın. Bu sırrı taklitsiz anlasan Allah lütfüyle nişansız bir hale gelir, hatife benzersin. Tehdit için söyleyeceğimiz şu hikayeyi duy da taklidin zararını bil!

Bir sofi yoldan gelip bir tekkeye misafir oldu. Eşeğini götürüp ahıra çekti. Eliyle sucağınızı, yemceğinizini verdi. Bundan önce söylediğimiz hikayedeki gibi yapmadı. İhtiyatlı davrandı, fakat kaza gelince ihtiyatın ne faydası olur? Sofiler, yok, yoksul kişilerdi. Yoksulluk, az kala helak edici bir küfür ola yazdı.

Ey zengin, sen toksun, sakın o dertli yoksulun aykırı hareketine gülme! O sofiler, acizlikten umumiyetle birleşip merkebi satmaya karar verdiler. Zarurette murdar da mubahtır. Nice kötü şeyler vardır ki zarurette iyi ve doğru olur. Hemencecik o eşekceğizi sattılar, yiyecek aldılar. Mumlar yaktılar. Tekkeye, bu gece yemek var diye bir velveledir düştü. " Bu sabır niceye dek, bu üç günlük oruç ne vakte kadar, bu zembil taşıyıp dilenme ne zamana sürüp gidecek? Biz de halktanız, bizim de canımız var. Bu gece devlete erdik, konuk geldi" dediler.

Hakikatte can olmayanı can sandıkları için batıl tohum ektiler. O konuk da uzak yoldan gelmiş, yorulmuştu. O iltifatı, Sofilerin kendisini birer, birer ağırladığını, güzel bir surette izzet ve ikram tavlasını oynamakta bulunduklarını,Kendisine olan meyil ve muhabbetlerini görünce " Bu gece eğlenmeyeyim de ne vakit eğleneyim?" dedi.

Yemek yediler semaa başladılar. Tekke, tavanına kadar toza dumana boğuldu. Bir taraftan mutfaktan çıkan duman, bir taraftan o ayak vurmadan çıkan toz,bir taraftan sofilerin iştiyak ve vecitle canlarıyla oynamaları ortalığı birbirine katmıştı. Gah el çırparak ayak vuruyorlar,gah secde ederek yeri süpürüyorlardı. Dünyada tamahsız sofi az bulunur. O sebepten sofi hayli hor, hakirdir.

Ancak Allah nuruyla doyan ve dilenme zilletinden kurtulmuş olan sofi, bundan müstesnadır. Fakat sofilerin binde biri bu çeşit sofilerdendir. Öbürleri de onun sayesinde yaşarlar. Sema, baştan sona doğru varınca çalgıcı bir Yörük semai usulünce taganniye başladı. " Eşek gitti, eşek gitti"demeye koyuldu. Bu hararetli usule hepsi uyup, Bu şevkle seher çağına kadar ayak vurup el çırparak "Ey oğul, eşek gitti, eşek gitti" dediler.

O, konuk olan sofi de onları taklit ederek "Eşek gitti" diye bağırmaya başlamıştı. O aysuişret, o sema ve safa çağı geçip sabah olunca hepsi vedalaşıp gitti. Tekke boşaldı,sofi kaldı. Eşyasının tozunu silkmeye başladı. Nesi var, nesi yoksa hücreden dışarı çıkardı. Eşeğe yükleyip yola çıkmaya niyetlendi.

Alelacele yoldaşlarına yetişip ulaşmak üzere eşeği getirmek için ahıra gitti, fakat eşeğini bulamadı. " hizmetçi suya götürmüştür. Çünkü dün gece az su içmişti." Dedi. Hizmetçi gelince sofi, "Eşek nerede?" dedi. Hizmetçi " sakalını yokla!" diye cevap verdi, kavga başladı. Sofi "Ben eşeği sana vermiştim onu sana ısmarlamıştım.

Yolu yordamlı konuş, delil getirmeye kalkışma. Sana ısmarladığım eşeğimi getir. Sana verdiğimi senden isterim. Onu iade et. Peygamber dedi ki. "Elinle aldığını geri vermek gerek" Serkeşlik eder de buna razı olmazsan mahkeme işte şuracıkta, kalk gidelim" dedi. Hizmetçi " Sofilerin hepsi hücum etti, ben mağlup oldum, yarı canlı bir hale düştüm. Sen bir ciğer parçasını kedilerin arasına atıyorsun, sonra da onu aramaya kalkışıyorsun.

Yüz açın önüne bir parçacık ekmek atıyor, yüz köpeğin arasına zavallı bir kediyi bırakıyorsun!" dedi. Sofi dedi ki: " Tutalım senden zulmeden aldılar ve benim gibi yoksul birisinin kanına girdiler. Ya niçin bana gelip de söylemiyor, biçare, eşeğini götürüyorlar, demiyorsun? Eğer söyleseydin eşeği kim aldıysa ondan alırdım, yahut da parasını aralarında paylaşırlar, o paraya razı olurdum.

Onlar o vakit buradaydılar. Yüz türlü çare bulunurdu. Halbuki şimdi her birisi bir tarafa gitti! Kimi tutayım? Kime gideyim? Bu işi başıma sen açtın, seni kadıya götüreyim de gör! Niçin gelip de " Ey garip, böyle bir korkunç zulme uğradın" diye haber vermedin"

Hizmetçi " Vallahi kaç kere geldim, sana bu işleri anlatmak istedim. Fakat sen de " oğul, eşek gitti" deyip duruyordun. Hatta bu nağmeyi hepsinden daha zevkli söylemekteydin. Ben de " o da biliyor, bu işe razı, arif bir adam" deyip geri döndüm" dedi.

Sofi "Onların hepsi hoş, hoş söylüyorlardı, ben de onların sözünden zevke geldim. Onları taklit ettim, bu taklit beni ele verdi. O taklide iki yüz kere lanet olsun! Hele böyle ekmek için yüzsuyu döken saçma adamları taklide! Onların zevki bana da aksediyor, bu akis yüzünden gönlüm zevkleniyordu" dedi.

Dostlardan gele akis, sen denizden muhtaç olmaksızın su almaya iktidar kesbedinceye kadar hoştur. İlkönce gelen aksi taklit bil. Sonradan birbiri üstüne ve biteviye gelirse anla ki hakikidir. Hakiki akse erişinceye kadar dostlardan ayrılma. Sedefi terk etme, o katra daha inci olmadı ki. Gözün, akın ve kulağın saf olmasını istiyorsan o tamah perdelerini yırt.

Çünkü sofiyi yoldan çıkaran tamahtır. Yoldan çıkarır da sofinin hali tebah olur, ziyan içinde kalır. Yemeğe, zevk ve semaa tamah ediş, hakikate akıl erdirmesine mani olur. Ayna bir şeye tamah etseydi bizim gibi münafık olur, her şeyi olduğu gibi göstermezdi. Terazinin mala tamahı olsaydı tarttığını nasıl doğru tartardı?

Her peygamber, kavmine açıkça " Ben sizden peygamberlik için ücret istemiyorum. Ben delilim müşteriniz Allahdır. Allah, benim tellallığımı iki baştan da verdi. Benim ücretim dosta kavuşmaktır. Ebubekir kırk bin dinar verdi ama. Onun kırk bini benim ücretim değil ki. Hiç boncuk, Aden incisine benzer mi?" demiştir. Bir hikaye söyleyeyim, can kulağıyla dinle de tamah, adamın kulağına nasıl perde oluyor, anla! Kimde tamah varsa dili tutuk bir hale gelir. Nasıl olur da tamahla göz ve gönül aydınlanır, buna imkan var mı? Tamahkar adamın gözünün önünde makam ve altın hayali, gözdeki kıl gibidir.

Fakat Hak'la dolu olan sarhoş bundan müstesna. Ona hazineler de versen yine hürdür. Sevgiliye kavuşma devletine eren kişinin gözünde bu dünya murdar bir şeyden ibarettir. Fakat bu sarhoşluktan uzak olan sofi, nihayet hırs yüzünden nursuz, pirsiz bir hale gelir. Hırsa düşkün olan, yüzlerce hikaye dinler de haris kulağına girmez.

İFLASI SABİT OLUNCAYA KADAR

Evsiz barksız, kimsiz,kimsesiz bir müflis vardır. Zindana düşmüş, amansız bağlara giriftar olmuştu. Bir bahane bulup zindandakilerin yiyeceklerini yerdi. Tamahı yüzünden halkın gönlüne Kafdağı gibi ağır gelmekteydi. Şerrinden kimsenin bir lokma ekmek yemeye kudreti yoktu. Çünkü hemen ucundan tutup kapardı.

Allah davetinden uzak olan, sultan bile olsa gözü açtır. O adam da mürüvveti ayak altına almıştı. O lokma kapıcının yüzünden bir cehennem kesilmişti. Bir rahata kavuşurum ümidiyle nereye kaçsan orada önüne bir afet çıkar. Afetsiz, felaketsiz hiçbir köşe yoktur. Allahnın halvet yerinden başka hiçbir yerde dinlenmek, rahata kavuşmak mümkün değildir.

Kurtulmaya hiçbir çare olmayan bu dünya zindanının ayakbastı parası alınmayan, hapishane dayağı atılmayan bir bucağı yoktur. Vallahi fare deliğine girsen yine bir kedi pençeliye çatarsın. Ademoğlu, hayalle gelişir. Hayalleri güzelse onunla rahatlaşır. Yok... Eğer gözüne kötü hayaller görünürse ateşten eriyen mum gibi erir gider.

Yılanların akreplerin içinde bile olsan Allah, seni güzel hayallerle avutursa, Yılanlar, akrepler sana munis olur. Çünkü , hayalin, aşağılık şeyleri altın yapan bir kimyadır. Sabır, güzel hayallerle tatlılaşır.

Çünkü her şeyden evvel içinde bulunduğun sıkıntıdan kurtulma hayaline düşersin. O, kurtuluş ümidi, içteki imandan gelir. İman zayıflığından da ümitsizliğe, iç sıkıntısına uğrarsın. Sabır, iman yüzünden baş tacı olur. Bundan dolayıdır ki sabrı olmayanın imanı da yoktur.

Peygamber "Allah, gönlünde sabrı olmayana iman da vermemiştir." Dedi. O, senin

gözüne yılan gibi görünür ama ötekinin gözüne güzel görünür. Çünkü senin gözünde onun küfrünün, kötülüğünün hayali var, halbuki dostun gözünde onun müminlik hayali cilve etmekte. Görüyorsun ya..

Bu bir kişide iki iş de var. Gah balık oluyor, gah olta! Yarısı mümin, yarısı kafir. Yarısı hırs, yarısı sabır! Allahnın " İçimizde mümin var de var, kafir ve eski putperest de" dedi. Öküz gibi... yarısı kara, yarısı ay gibi bembeyaz. Bu yarısını gören onu almaz, öbür tarafını gören almak ister, üstüne düşer.

Yusuf, kardeşinin gözünde canavar gibiydi, fakat yine o Yusuf, Yakub'un gözüne huri gibi geliyordu. Fer'e ait göz, kötü hayal yüzünden onu çirkin gördü, asli gözse ortada yoktur. Zahiri gözü, o asli gözün gölgesi bil. O ne görürse bil ki, bu da onu görür. Sen bir mekandasın, aslın lamekandır. Bu dükkanı kapa da o dükkanı aç. Altı cihete kaçma, çünkü o cihetlerde altı kapı vardır. Tavlada altı kapı da alındı mı karşıda ki mat olu! Mat.

Zindandakiler, Kadının anlayışlı vekiline şikayet ederek dediler ki: " Hemen bizim selamımızı kadıya götür, bu aşağılık adamdan incindiğimizi söyle. O, boşboğaz, obur ve muzır herif, bu zindanda kalıp duruyor. Kötü ve çirkin huyu yüzünden sinek gibi çağrılmadan selamsız,sabahsız her yemeğe konmada.

Altmış kişinin yemeği ona yetişmiyor. Ne kadar söylesek vurdumduymazlıktan geliyor. Yüzlerce hileli tedbirlerle sofraya oturdu mu zindandakilere bir lokma bile kalmıyor. Sofra serildi mi o cehennem boğazlı herif hemen gelip oturuyor. Delili de şu: Allah, yiyin dedi! Üç yıllık kıtlığa benzeyen bu adamdan elaman .

Efendimizin ömrü ebedi olsun! Ya bu sırrı zindandan defolup gitsin, yahut doyması için vakıftan bir maaş tayin edilsin. Ey hem erkeğin, hem kadının memnuniyetini kazanan, bize imdat eyle imdat!"Tatlı sözlü vekil, kadının yanına gelip halkın şikayetlerini bir ,bir anlattı.

Kadı, o adamı zindandan çağırttı. Kendi adamlarından da işi tahkik etti. Zindandakilerin şikayetlerinde haklı olduklarını anladı. " Hemen zindandan git; sahipsiz kalası herif, var evine yıkıl!" dedi. Herif dedi ki: " Benim evim, barkım, senin ihsanından ibaret. Kafir gibi, zindanın bana cennettir.

Eğer beni zindandan sürersen yoksulluktan, ihtiyaçtan öldüm gitti! İblis gibi, Yarabbi, beni kıyamete kadar yaşat. Ben bu dünya zindanında rahatım. Beni yaşat da düşmanımın evladını tepeleyeyim. Kimin imandan nasibi varsa , kimin yol için bir lokma ekmeği mevcutsa, Ondan, o azığı o, ekmeği gah hile, gah hud'a ile alayım da pişmanlıktan feryada başlasın.

Onları bazen yoksullukla korkutayım, bazen güzelliğin saçlarıyla, benleriyle gözlerini bağlayayım. Dedi. Bu zindanda iman azığı azdır. Bu azığa sahip olanlar da köpeğin korkusundan ıstırap içindedir. Namazdan, oruçtan, yüz türlü çaresizlikten meydana gelen zevk azığını da gelip birden alır, götürüverir. Allah Şeytanından Allahya sığınırım; ah, onun azgınlığından helak olup gittik! Bir köpek ama binlerce kişiye saldırmada, kime saldırır, kimin kanına girerse o adam da Şeytan kesiliverir.

Kim seni haktan, hakikatten soğutursa bil ki Şeytan o adamın içindedir. Derisinin altında gizlenmiştir. Böyle bir adamın içine girip, böyle bir adamın suretine bürünüp seni aldatmazsa hayaline girer de seni o hayalle kötülüğe sevk eder. Seni gah, gezip eğlenme, gah dükkan açıp alışveriş etme, gah ilim öğrenme, gah ev bark kurup çoluk çocuk sahibi olma hayallerine düşürür. Kendine gel hemen " lahavle" de. Ama sade dille değil; candan gönülden!

Kadı " müflisliğini ispat et" dedi. Adam, " İşte bütün zindandakiler tanık" deyince. Kadı " Onlar, senden şikayetçi. Senden kaçıp kurtulmak istiyorlar, senin elinden kan ağlıyorlar. Senden kurtulmak istedikleri için yalan yere şahadette bulunabilirler" dedi. Mahkemede bulunanların hepsi "Biz onun hem müflisliğine,hem kötülüğüne şahidiz"dediler. Kadı, o adamı kime sorduysa "Efendim, bu müflisten elini yıka,bundan hayır gelmez" dedi. Kadı dedi ki: " bu müflis fazlasıyla da dolandırıcı bir adam diye şehri alenen dolaştırın.

Tellallar, yer ,yer bağırıp onun müflisliğini her tarafta ilan etsinler. Kimse ona veresiye bir şey satmasın, kimse ona bir mangır bile borç vermesin. Birisi hilesine

uğrar da o yüzden davaya kalkışırsa artık onu hapse atmam. Çünkü iflası bence sabit olmuştur. Elinde ne parası var,ne pulu!" dedi. Ademoğlu da iflası sabit oluncaya kadar bu dünya hapishanesinde kalır.

Allahmız da İblisinin müflisliğini Kur'anla bize bildirmiş, her tarafa yaymıştır. O hilekar,müflis ve kötü sözlüdür. Onunla hiçbir suretle ortak olma, oyuna girişme. Alışverişe girişirsen kar edemezsin, çünkü o müflistir, ondan nasıl olur da bir şey elde edebilirsin? Diye anlatmıştır. İş bu dereceye gelince odun, satan bir Kürdün devesini getirdiler.

Zavallı Kürt, hayli feryadetti, hatta memura para verdi, fakat kar etmedi. Devesini çağından akşama kadar aldılar. Feryat ve figanına aldırış etmediler. O müthiş kıtlığı deveye bindirdiler. Deve sahibi de devenin ardından gitmekteydi. Taraf, taraf yer, yer gezdirip bütün halka teşhir ettiler.

Her hamamın, her çarşının önünde biriken halk ona bakıyordu. Türk, Kürt, Rum, Arap ve sair milletlerden sesi gür olan tellallar da kendi dillerince, " Bu müflistir, hiçbir şeyi yoktur. Ona hiçbir kimse bir pul bile ödünç vermesin. Zahiren, batınen bir habbesi bile yok. Müflisin biri, kalpın biri, kötü adamın biridir; bir hile, hud'a kabıdır. Kendinize gelin, aklınızı başınıza alın, onunla arkadaşlık etmeyin.

Size satmak için bir öküz bile getirse mutlaka çalmıştır,öküzü hemen tutup bağlayın. Eğer aldanır da bu herifi davaya kalkışırsanız ben bu ölü herifi zindana atmam. Bu herif, tatlı sözlüdür, boğazı da pek boldur. Üstündeki libas yenidir ama içindekiler paramparça. Hile için o elbiseyi giyerse bilin ki kendisinin değildir, halkı aldatmak için giymiştir" diye bağırıyorlardı.

Ey temiz kalpli, hakim olmayan kişinin dilindeki hikmet sözünü de iğreti elbise bil! Hırsız, bir güzel elbise giyse bile o eli kesik, senin elini nasıl tutar, sana nasıl yardım edebilir? Akşam vakti müflis deveden inince Kürt dedi ki: " Evim uzak, vakit de geç. Kuşluk çağından beri deveye bindin. Arpadan vazgeçtim,hiç olmazsa bir avuçtan az bile olsa biraz saman ver!" Müflis " Şimdiye kadar niçin gezip dolaştık? Aklın nerede? Hiç anlamadın mı? Müflis olduğuma dair davul çaldılar, sesi yedinci kat göğe kadar vardı; duymadın mı?

Kulağın galiba ham tamahla dolu. Tamah insanı sağır ve kör eder. Bu sözleri kerpice, taşa kadar her şey işitti. " Bu kaltaban müflistir, müflis" diye bağırıp durdular." Dedi. Bu sözü akşama kadar söylediler de devecinin kulağı tamahla dolu olduğundan duymadı. Kulakta, gözde Allah mührü var; işitmiyor,duymuyor.

Yoksa hicaplarda nice suretler var, sesler var! Allah güzellikten, kemalden, cilveden hangisini isterse göze onu gösterir; Güzel sesten, müjdelerden,coşkun ve neşeli sözlerden hangisini dilerse kulağa onu duyurur. Sen şimdi, ondan gaflettesin ama ihtiyaç vaktinde Allah onu izhar eder. Peygamber "Kadri yüce Allah, her derde bir derman yarattı" demiştir. Fakat sen, onun fermanı olmadıkça o dermandan derdine yarayacak bir renk göremez, bir koku duyamazsın.

Ey çarelere başvuran, ölünün gözü nasıl cana bakarsa sen de gözünü Lamekan alemine çevir, aklını başına al. Varlık alemi çarelerle doludur da Allah, bir yere perde çıkmadıkça yine çare yok! Bu cihan, cihetsiz Lamekan aleminden meydana gelmiş, bu cihana lamekan aleminden bir mekan verilmiştir.

Allahyı candan gönülden istiyorsan varlıktan yokluğa dön. Bu yokluk, gelir yeridir; ondan kaçınma. Bu varlık da çok olsun az olsun, gider yeridir! Allah sanatının tezgah evi, mademki yokluktur... O halde tezgah evinin dışında ne varsa değersizdir. Ey Hilim sahibi Allah; bize, duyanın insafa gelip kabul edeceği ince sözler hatırlat. Dua da senden, icabet de. Emniyet de senden korku da.

Yanlış söylediysek düzelt. Ey söz sultanı,düzeltme de senden. Öyle bir kimyan var ki onu değiştirebilir, kan ırmağıysa Nil haline getirirsin. Bu çeşit tebdil edişler, senin işin, bu türlü iksirler senin sırlarındır. Suyu toprağı birbirine kattın; sudan topraktan adem teninin suretini düzdün.

Sonra onu karıya,dayıya,amcaya,binlerce düşünceye, neşeye ve gama kattın. Daha sonra da bazılarına hürlük verdin; bu gamdan, bu neşeden kurtardın: Kendisinden, soyundan halas etti, her güzeli, gözüne çirkin gösterdin. Böyle adam, his alemine

mensup ne varsa reddeder, görünmeyene dayanır.

Aşkı meydandadır da maşuku gizli. Zahiri sevgili de, cihanda o gizli maşukun bir imtihanından ibaret. Bunu bırak, surette olan aşklar mutlaka surete ve güzel kadına değildir. İster bu cihanın aşkı olsun ister o cihanın aşkı . Hakiki maşukta suret yoktur. Hakikaten surete aşıksan sevgili ölünce onu niye terk ediyorsun?

Sureti yine yerinde, bu terk ediş neden? Aşık iyice ara, maşukun kim? Sevgili hisle idrak edilseydi her hisle idrak edilene aşık olurdum. Vefa, aşkı artıyorsa,suret nasıl olur da vefayı değiştirir? Güneşin ziyası duvara vurdu, duvar kendinden olmayan bir parlaklık, bir ziya elde etti.

Ey temiz ve saf kişi neden bir kerpice gönül veriyorsun? Ebedi olan bir aslı iste. Ey kendi aklına aşık olan ve kendisine surette tapanlardan üstün gören! Hissine hakim olan, akıl ziyasıdır. Bunu, bakırının üstündeki altın bil. İnsanlardaki güzellik, altın yaldızdır. Öyle olmasaydı nasıl olurdu da sevgilin kart bir eşek haline gelirdi? Melek gibiyken Şeytana döndü ya.

Elbette çünkü o güzellik ona ariyetti. O güzelliği yavaş ,yavaş alıyor, taze fidan gitgide kuruyor. Var, "Yaşattıkça kuvvetlerini azaltır" ayetini oku da gönül iste, kemiğe gönül verme. Çünkü o gönül güzelliği, baki güzelliktir. O güzellik devleti, Abıhayata sakidir. Esasen abıhayat da kendisidir, saki de kendisi, sarhoş da.

Tılsımın bozuldu mu üçü birleşir. Fakat bu birliği kıyas yoluyla bilemezsin. Kulluk et ey kendini bilmez, saçma sapan söylenme. Senin mana sandığın surettir, eğretidir. Sen kendince övünüp seviniyorsun! Mana odur ki seni senden alır; suretten müstağni kalır. Seni kör ve sağır eden, insanı, surete bir kat daha aşık eyleyen, mana olamaz. Köre nasip olan, ancak gam arttıran hayallerdir.

Gözün nasibi bu fani hayallerden ibarettir. Körler, Kuran'ın harflerini ezberlemişlerdir. Eşeği görmezler de semeri dövüp dururlar! Gözün açıksa kaçan eşeği gör; ey puta tapan, niceye dek semercilik?! Eşeğin oldukça semer de mutlaka az çok gelir. Eşeğin sırtı hem dükkandır, hem mal, hem mal kazanılacak yer. Kalbinin incisi, yüzlerce kalbe sermayedir. Ey boşboğaz, eşeğe çıplak bin. Peygamber, çıplak binmedi mi?

Peygamber, çıplak eşeğe bindi. Yaya yürüdü de denmiştir. Eşek nefsin kaçıyor, onu bir kazığa bağla. Ne zamana kadar işten, yükten kaçacak? İster yüz yıl olsun, ister otuz yıl. Mutlaka sabır ve şükür yükünü yüklemeli. Hiç bir suçlu başkasının suçunu çekmedi. Hiçbir kimse ekmeğini biçmedi.

Ekmeğini biçmeyi dilemek ham tamahtır, oğul, o ham tamaha kapılma. Ham şey yemek insana hastalık verir. Birisi bir define buluverir; ben de onu istiyorum., dükkanla,alışverişle ne işim var? Der. Baht işi bu, fakat nadirdir. Tende kudret oldukça çalışıp kazanmak gerek. Çalışıp kazanmak define bulmaya mani değil ya. Sen işten kalma da nasibinde varsa define de arkandan gelsin.

Böyle yap ki " Eğer" illetine uğramayasın, " Eğer şunu yapsaydım, yahut bunu yapsaydım" deyip tereddüde düşmeyesin. Çünkü halkla hoş geçinen peygamber " Eğe demeyi menetti, " Onu söylemek münafıklıktandır" dedi. O münafık da "eğer" derken, işi şarta bağlarken öldü, bu şarta bağlayıştan öbür dünyaya ancak hasret götürebilirdi!

Bir yabancı adam, acele bir ev arıyordu. Bir dostu onu harap bir eve götürüp " Eğer tavanı olsaydı benim yanı başımda ev sahibi olur, otururdum. Evde bir oda daha olsaydı çoluğun ,çocuğun rahat ederdi" dedi. Adam dedi ki: "Evet, dostlara bitişik komşu olmak iyi, fakat " Eğer" de oturmaya imkan yok!" Bütün alem, hoşluğu ister, bu yüzden de ateş içindedir. İhtiyar olsun, genç olsun herkes altın ister.

Fakat herkesin gözü kalp parayı altından fark edemez ki. Halis altın kalp akçaya bir ziya, bir parıltı vermiştir. Fakat ayar olmadıkça zan ile altını seçmeye kalkışma. Ayarın varsa altın seç, yoksa yürü, kendini bilen bir kişiye teslim et. Yahut da ruhundan mehenk olmalı. Bilmiyorsan yapayalnız yola üşüp ilerleme. Yolda gulyabaniler vardır, sesleri bildik sesine seni mahvetmeğe çeken tanıdık sesine benzer. " Ey kervan halkı, buraya gelin, işte yol, iz buracıkta" diye bağırırlar. Yolda gulyabaniler vardır, sesleri bildik sesine seni mahvetmeğe çeken tanıdık sesine benzer

“ Ey kervan halkı, buraya gelin; işte yol, iz buracıkta” diye bağırırlar Gulyabani kervan halkını yok etmek, onları da yok olanlara katmak için birer, birer adlarıyla çağırır. Çağrılan kişi, oraya varınca bir de bakar ki karşısında kurt, aslan. Ömrü zayi olmuş, yol uzun, gün de geçiyor.! Ey iyi huylu kişi, gulyabani sesi nasıldır? “Mal isterim, mevki isterim, şeref, isterim!” işte böyle. İçimden bu sesleri menet de sırlar keşfedilsin. Allahyı an da gulyabanilerin seslerini mahvet. Nergis gibi olan gözünü bu gergese karşı kapa. Subhu sadıkı, subhu kazipten, şarabın rengini kadehin renginden ayırdet ki. Bu sabır ve sebatla şu yedi renkli zahiri gözden başka bir göz elde edersin.

O gözle bu renklerden başka renkler, taşlar yerine mücevherler görürsün. Hatta gevher nedir ki? Sen, kendin bir deniz olur, göklerde seyreden bir güneş kesilirsin. İş sahibi, iş yurdun da gizlidir. Yürü, onu ancak iş yurdunda apaçık görürsün. Madem ki iş yurdu; iş sahibinin mekanıdır, dışarıda kalan gafildir. O halde iş yurduna, yani yokluğa gel ki sanatı da sanatkarı da bir arada göresin. Madem ki iş yurdu;apaçık görüş yeridir, tabii iş yurdundan dışarısı da hicap mahallidir. İnatçı Firavun, varlığa yüz tuttu çünkü, onun yerini görmüyordu. Hulasa kaderi değiştirmek istiyor, kazayı savuşturmak arzusunda bulunuyordu. Kaza da o hileciye bıyık altından kıs, kıs gülmekteydi. Allahnın hükmünü, Allahnın takdirini bozmak için yüz binlerce çocuk öldürttü.

Bu suretle Musa Peygamberin zuhuruna mani olmak istiyordu., boyuna binlerce zulüm aldı, binlerce kana girdi. O kadar kan döktü ama Musa, yine doğdu ve onu kahretmek için hazırlandı, Eğer zevali olmayan Allahnın sanat yurdunu görseydi eli, ayağı kurur, hile yapamazdı. Musa, onun evinde rahatça yaşadığı halde o, dışarıda beyhude yere çocukları öldürüp durmaktaydı.

Tenini besleyip yetiştiren; nefsine hizmet eden, sonra da başkalarının kendisine haset ettiğini,düşmanlıkta bulunduğunu sanan kişi gibi. Bu, benim düşmanım, şu bana haset ediyor, der durur, halbuki kendisine haset eden, kendisine düşman olan o tendir,kendi nefsidir. O, adam Firavuna benzer, bedeni de Musa’ya. Böyle olduğu halde dışarıda “ Nerede düşman?” diye koşmaktadır. Nefsi ten evinde nazla, naimle beslenmektedir. Kendisi başkalarına kin güdüp elini ısırmakta.

ÖLEN Mİ ÖLDÜREN Mİ ?

Birisi, kızgınlıkla anasına hançerleyerek, döverek öldürdü. Biri ona “ Huyunun kötülüğü yüzünden ana hakkını gözetmedin. Çirkin herif, ananı neden öldürdün! Niye söylemiyorsun, o sana be yaptı ki?” dedi. Adam “ çok ayıp bir iş işledi,bende onu öldürdüm. Ayıbını toprak örtsün” diye cevap verdi. Kınayan “Be adam, ananı öldüreceğine o kişiyi öldürseydin”deyince dedi ki: “her gün başka birisini mi öldüreyim?

Onu öldürdüm, halkın kanına girmekten kurtuldum, halkın boğazını boğazını keseceğime onu boğazladım, bu daha iyi!” O kötü huylu ana, fesadı her tarafta zahir olan nefsindir. Her an onun için bir azize kastedip duruyorsun; kendine gel, onu öldür! Onun yüzünden bu güzel dünya sana dar geliyor. Onun yüzünden Allah ile de savaşıyorsun, halkla da.

Nefsini öldürürsen özür serdetmeden kurtulursun, ülkede hiçbir düşmanın olmaz. Bir kimse peygamberlerle velileri düşünüp sözümüzden şüpheye düşer. “Peygamberlerin nefisleri helak olmamış mıydı? Onların neden düşmanları vardı, onlara niye haset ediyorlardı?” derse, Ey doğru söz arayan, kulağını aç!

Bu şüpheye, bu tereddüde vereceğimiz cevap şu: O münkirler kendilerinin düşmanlarıydı; onlar kendilerini yaralıyorlardı. Düşman, ona derler ki cana kastetsin. Kendi kendisine can çekişene düşman demezler. Yarasacağız, güneşin düşmanı değildir, hicaba girmiş,kendi kendisine can çekişene düşman olmuştur. Güneşin ziyası onu öldürür; fakat güneş, yarasanın zahmetini hiç çeker mi, yarasa güneşe bir kötülükte bulunabilir mi?

Düşman ona derler ki ondan bir azap,bir eziyet gelsin; kabiliyeti olan taşın güneş

tesiriyle lal olmasına mümanaat etsin! Halbuki kafirlerin hepsi de peygamberlerin cevherlerindeki ziyadan kendilerini men ederler.! Halk nasıl olur da o tek kişinin gözüne perde olur? Bilakis kendi gözlerini kör eder, kendi gözlerini kötü bir hale sokarlar.

Efendisiyle inada girişip kinlenerek kendisini öldüren Arap köle gibi! Köle, sahibine ziyan vermek için kendisini damdan baş aşağı yere atar,helak olup gider! Hasta, doktora düşman olmuş; çocuk, kendisini terbiye edene düşmanlık beslemiş;(zarar kime?)! Hakikatte hasta da çocuk da kendi yolunu vurmakta, kendi akıl ve canının yolunu kesmektedir. Bez yıkayan, güneşe kızar;balık, denize hiddet ederse,Bir bak,ziyanı kime? Sonunda bu kızgınlık yüzünden kimin bahtı kararır? Allah seni çirkin yarattıysa kendine gel de bari hem yüzü çirkin, hem huyu çirkin olma!

Ayakkabın olsa bile taşlığa gitme. İki boynuzun varsa dört boynuzlu olma! Sen " Ben filan kişiden daha aşağı mıyım ki talihim böyle ters gidiyor" diye haset ediyorsun ama, Esasen haset de başka bir noksan, başka bir ayıp. Hatta bütün aşağılıklardan daha beter! Şeytan da aşağı olmadan arlandı, bunu ayıp telakki etti de kendisini yüzlerce kötülüğe düşürdü.

Hasedinden yücelmek istedi. Fakat yücelik nerede? Kanlara bulanıp kaldı. Ebu cehil, Muhammet'e uymaya utandı,hasedinden kendisini yüceltmeye,ondan yüksek olmaya çalıştı. Adı Ebül Hakemdi Ebu cehil oldu. Nice ehliyetli kişiler vardır ki haset yüzünden na ehil olup kalmışlardır. Ben bu çalışıp çabalama dünyasında iyi huydan daha iyi bir ehliyet görmedim. Fazileti, mahareti,hüneri bir tarafa bırak.

Bu yolda hizmet ve iyi huy işe yarar. Allah,mihnet ve ıstıraplarla hasetler meydana çıksın diye peygamberleri vasıta etti. Çünkü Allahdan kimse arlanmaz, Allahya kimse hasedetmez. Fakat, halk, Peygamberi de kendisi gibi bir adam sanır, o yüzden ona hasededer. Fakat peygamberlerin büyüklüğü tahakkuk etti mi, artık ona kimse hasededemez, ona herkes uyar. Şu halde her devirde peygamber yerine bir veli vardır, bu sınama kıyamete kadar daimidir. Kimde iyi huy varsa kurtulmuştur; kimin kalbi sırçadansa sınmıştır.

İşte diri ve faal imam, o velidir, ister Ömer soyundan olsun, ister Ali soyundan! Ey yol arayan, Mehdi de odur, Hadi de o. Hem gizlidir hem senin karşında oturmakta. O, nura benzer; akıl onun Cebrail'idir. Ondan aşağı olan veli de onun kandilidir.

Bu kandilden daha aşağı derece de olan veli de kandil konan yerimizdir. Nura mertebe bakımından dereceler vardır. Çünkü Allah nurunun yedi yüz perdesi vardır. Nur perdelerini bu kadar kat bil1 Her perdenin ardında bir kavmin durağı var. İmama kadar bu perdeler saf saftır.

Son saftakilerin gözleri, zayıflıktan ön saftakilerin nuruna tahammül edemez. Ön saftakilerin gözleri de görüş zayıflığı yüzünden daha ön saftakilerin nuruna takat getirmez. İlk saftakilerin hayatı olan aydınlık, bu şaşının ruhuna azap ve afettir. Şaşkınlıklar yavaş, yavaş azalır; adam yedi yüz dereceyi geçti mi deniz kesilir. Demiri, yahut altını saf bir hale getiren ateş, terü taze ayva ve elmaya yarar mı?

Ayva ve elmanın da az bir hamlığı olabilir, fakat demire benzemezler, hafif bir hararet isterler. Halbuki o hararet, o, şuleler, demir için kafi değildir. Çünkü demir, ejderha gibi olan ateşin yalımını ister. O demir meşakkatlere tahammül eden fakirdir. Çekicin altında, ateşin içinde kıpkırmızı bir hale gelir, ondan hoşlanır. Bu çeşit fakir, ateşin vasıtasız perdecisidir, vasıta ve vesile olmaksızın ateşin ta ortasına kadar girer. Fakat su ve su oğulları, hicap olmaksızın, bir vasıta bulunmaksızın ne ateşten olgun bir hale gelirler, ne ateşin hitabına mazhar olurlar.

Ayağa yürümek için nasıl ayakkabı lazımsa bunlara da ateşten feyz almak için bir tencere; yahut tava lazımdır. Yahut da ortada bir yer gerektirir ki hava ısınsın, kızsın da harareti suya müessir olsun. Fakir ona derler ki şulelerle vasıtasız rabıtası vardır. Hakikatte alemin gönlü odur. Çünkü ten (gibi olan aleme) bu gönül vasıtasıyla feyz gelir, ten (gibi olan cihan), bu gönül yüzünden işe yarar. Gönül olmasa ten, konuşmayı ne bilir? Gönül aramasa ten, araştırmadan ne anlar? Demek ki şulelerin nazargahı o demirdir. Şu halde Allahnın nazargahı da gönüldür, ten değil! Sonra bu cüzi olan gönüller de hakiki maden olan gönül sahibinin gönlüne nispetle ten gibidir. Bu söz, çok misal ister, çok şerh ve izah ister. Fakat avamın anlayışı sürçer diye

korkuyorum.

Bu suretle iyiliğimiz kötülük olmasın. İyilik yapıyoruz diye kötülükte bulunmayalım, bu söylediğim de ancak kendimde olmadığından,ihtiyarım elimde bulunmadığından. Çarpık ayağa çarpık ayakkabı daha iyi, yoksulun eli ancak kapıya varır.

PADİŞAHIN İKİ KÖLEYİ SINAMASI

Bir padişah ucuza iki köle satın aldı. Onlardan birisiyle bir iki söz konuştu. Köleyi anlayışlı, zeki ve tatlı sözlü buldu. Zaten şeker gibi dudaktan ancak şeker şerbeti zuhur eder. Ademoğlu dilinin altında gizlidir. Bu dil, can kapısına perdedir. Bir rüzgar esti de kapıyı kaldırdı mı evin içinde ne varsa görürüz.

O evde inci mi var, buğday mı altın hazinesi mi var, yoksa yılan akreple mi dolu? Yoksa içerde hazinemi var da kapısında yılan beklemekte? Çünkü altın hazinesi bekçisiz olmaz. Köle, düşünmeden öyle söz söylemekteydi ki başkaları beş yüz defa düşünür de ancak öyle bir söz söyleyebilir.

Sanki içinde deniz var, deniz de baştanbaşa söyleyen incilerle dolu. Ondan parlayan her incinin nuru, Hak ile Batılı ayırır. Kuran'ın Nuru da Hak ile Batılı zerre,zerre fark eder, bize gösterir. O incinin nuru, gözümüzün nuru olsaydı suali de biz sorardık,cevabı da biz verirdik. Gözünü eğrilttin de onun için ayı iki gördün. İşte bu bakış, şüpheye düşüp sual sormaya benzer.

Gözünü doğrult da aya öyle bak ki tek göresin. İşte cevabı da bu! Düşünceni doğrult, iyi bak. Çünkü düşünce de o incinin pırıltılarındandır. Kulaktan gönüle doğan her cevaba göz; onu bırak, cevabı benden duy der. Kulak vasıtadır, vuslata erense göz; Göz hal sahibidir, Kulaksa dedikoduda!

Kulağın duygusu sıfatları tebdil eder, halbuki gözlerin apaçık görgüsü, mahiyetleri bile değiştirir. Ateşin varlığını sözle bildin, bu varlığa sözle yakin hasıl ettinse pişmeyi iste, sözde kalma. Yanmadıkça o bilgi,aynel yakin değildir. Bu ya kini istiyorsan ateşe dal. Kulak hakikate nüfuz ederse göz kesilir. Yoksa söz kulakta kalır, gönüle tesir etmez. Bu sözün sonu gelmez. Geri dön de padişah o kölelere ne yaptı,onu anlat.

Padişah o köleciği zeki görünce öbürüne "beri gel"diye emretti. Buradaki sevgiye ve acımaya delalet eden "ceğiz" eki küçültme, horlama için değildir. Nitekim ana oğula "yavrucuğum" derse bu horlama sayılmaz. İkinci köle padişahın huzuruna geldi. Ağzı kokuyordu,dişleri de kapkaraydı. Padişah, onun sözünden pek hoşlanmadı ama nesi var, nesi yok diye sırlarını aramaya koyuldu.

" Bu şekilde, bu pis kokulu ağzıyla biraz ötede otur; fakat o kadar da ileri gitme. Çünkü seninle uzaktan konuşmak gerek. Benimle düşüp kalkamazsın, benimle bir yerde oturamazsın. Biraz ötede dur da senin o ağzını bir tedavi edelim. Sen güzelsin. Ben hünerli bir doktorum. Bir pire için yepyeni bir kilim yakılmaz ya. Sana da büsbütün göz yummak doğru değil. Bütün ayıplarınla beraber otur, iki üç hikaye söyle de aklın nasıl bir göreyim dedi.

O zeki köleyi de " Haydi git yıkanıp arın" diye hamama yolladı. Huzurundaki köleye "Aferin sen akıllı bir adamsın, Hakikatte yüz köle değersin, bir değil. Kapı yoldaşın, hakkında kötü şeyler söyledi, fakat sen hiç de öyle değilsin. O hasetçi herif, az kalsın bizi senden soğutuyordu. Senin hakkında, hırsızdır, doğru adam değildir, münasebetsiz hareketlerde bulunur, ahlaksızdır, lanettir,şöyledir, böyledir demişti." Dedi.

Köle dedi ki: " O daima doğru söyler. Onun gibi doğru sözlü adam görmedim. Doğru söyleme yaradılışında vardır. Ne dese, aslı yok diyemem. O iyi düşünceli adamı ben körü bilmem, kusuru üstüme alırım doğrusu. Padişahım, olabilir ki o bende bazı ayıplar görmüştür de ben onları kendimde görememişimdir. Herkes önce kendi kusurunu görseydi halini ıslah etmekten gaflet eder miydi? Halk kendisisinden gafildir babam gafil. Onun için birbirlerinin kusurlarını görürler.

Ben kendi yüzümü göremem de senin yüzünü görürüm; sen de benim yüzümü

görürsün. Kendi yüzünü görmeye muktedir olanın nuru, halkın nurundan artıktır. O ölse bile nuru bakidir. Çünkü görüşü, Allah görüşüdür. Kendi yüzünü, gözünün önünde apaçık bir surette gören nur, bildiğimiz nur değildir. Padişah "Şimdi o senin ayıplarını söylediğin gibi sen de onun ayıplarını söyle, Ki benim dostum olduğunu, memleketimde emin bir vekilim bulunduğunu ve beni sevdiğini bileyim" dedi.

Köle dedi ki; "Padişahım, o benim iyi bir kapı yoldaşımsa da kusurlarını söyleyeyim: Kusuru. Sevgi, vefa, insanlık, doğruluk, zeka ve dostluktur. En ehemmiyetsiz kusuru cömertlik, düşkünlere yardım etmektir. Ama nasıl cömertlik? Canını da verir. Allah bu can bağışlamaya karşılık yüz binlerce can ihsan eder. Bunu görmeyen kişi nasıl cömert olabilir? Eğer görseydin nasıl olur da can vermeden çekinir, bir can için bu kadar tasalanırdın? Su kenarındayken suyu sakınan, esirgeyen, ancak ırmağı görmeyendir.

Peygamber "Kıyamet gününde verilecek karşılığı yakinen bilen, Bire on karşılık verileceğini anlayan kişinin cömertliği artıp durur, bu çeşit adam, türlü, türlü cömertlikler icabeder." Dedi. Cömertlik bütün karşılıkları görmedir. Şu halde karşılığı görüş, korkunun zıddıdır. Nekeslik de karşılıkları görmedir. İnciyi görmek, denize dalan dalgıcı sevindirir.

Eğer cömertliğe karşılık verilecek olan şeyleri herkes görseydi dünyada kimse nekes olamazdı. Çünkü hiçbir kimse karşılıksız bir şey bağışlamaz. Şu halde cömertlik gözden gelir, elden değil. İşe yarayan görüştür, gözü açıktan başkası kurtulamaz. Arkadaşımın bir kusuru da kendisini görmemesidir. O, kendisinde kusur arar durur. Kendi ayıbını söyler, kendi ayıbını arar. Herkesi iyi bilir, herkesle dosttur da kendisiyle dost değildir." Padişah " Arkadaşını övmede ileri gitme. Onu överken kendini övmeye kalkışma. Çünkü onu imtihana çekersem ilerde utanırsın" dedi.

Köle dedi ki; " Hüküm ve kudret sahibi, bağışlayan ve acıyan Ulu Allahya andolsun

Peygamberleri, ihtiyacı olduğundan değil de fazlından, kereminden gönderen, Aşağılık topraktan, yüce padişahlar yaratan, onları topraktan yaratılmış mahlukatın tabiatlarından arıtan, gök ehlinin derecelerinden üstün kılan, Ateşten saf bir nur yaratıp onunla bütün nurları parlatan, Nurlara doğan nurları aydınlatan nuru yaratan, Adem peygamberin feyz alıp marifete eriştiği aydın ziyayı meydana getiren, Adem'den bitip şiş'in devşirdiği nuru, Adem'in görüp Şis'i yerine halife ettiği nuru.

Nuh'un feyz aldığı, can denizi havasında inciler yağdırdığı nuru halk edene andolsun. İbrahim'in canı o nurlardan Nurlandı da pervasızca ateş şulelerine koştu, ateşe atıldı. İsmail, onun ırmağına düştü de o yüzden parlak bıçağın önüne baş koydu, boyun verdi. Davud'un canı onun şulelerinden hararetlendi de ondan dolayı elinde demir yumuşadı, eridi. Süleyman, onun vuslatından süt emdi de cinler periler onun için fermanına tabi oldular.

Yakup, onun kaza ve kaderine teslim oldu da ondan oğlunun kokusuyla gözü açıldı, aydınlandı. Ay yüzlü Yusuf, o güneşi gördü de rüya tabirinde o kadar uyanık hale geldi. Asa, Musa'nın ellinden su içti de o yüzden Firavununun saltanatını bir lokma etti. Meryem oğlu İsa, merdivenini buldu da dördüncü kat göğün üstüne çıktı. Muhammed, o mülkü, o nimeti buldu da hemencecik ayı ikiye böldü.

Ebubekir, tevfika mazhar oldu da öyle bir padişahın müsahibi oldu, öyle bir padişahı candan tasdik etti. Ömer, o maşuka aşık oldu da gönül gibi hakkı batılı ayırt etti. Osman, o apaçık görüşün ta kendisi oldu da feyizli bir nura nail olup Zinnüreyn oldu. Mürteza, onun yüzünden inciler saçtı da can vadisinde Allah aslanı kesildi.

Cüneyd, onun askerinden yardıma nail olunca eriştiği mertebeler sayıdan üstün oldu. Bayezid onun ihsanına yol bulunca Allahdan " Kutbül Arifin" adını duydu. Kerhi, onun harimine bekçi olunca aşk halifesi oldu, nefesleri Allah nefesi haline geldi. Edhemoğlu, atını sevinçle o tarafa koşturunca adil sultanların sultanı oldu.

Şakik, o ulu yolun meşakkati yüzünden güneş gibi aydınlatıcı bir reye, her şeyi gören bir göze erişti. Daha nice yüz bin gizli Padişahlar var ki o nur aleminde yüceliğe sahiptirler, makamları vardır. Allah her yoksul, onların adlarını anmasın diye gayretinden adlarını gizledi. O nura ve denizde balıklar gibi yaşayan nuranilere andolsun. O nura ve denizi,denizin canı desem de layık değil.

O aleme yeni bir ad aramaktayım. O Allahya andolsun ki bu da ondandır, o da ondan. İçler, hakikatler, ona nispetle kabuktur, zahirdir. Andolsun o Allahya ki kapı yoldaşım ve dostum, bu benim sözlerinden yüz kat daha üstündür. Ardadaşımın evsafından bildiklerimi söyledim, fakat, ey kerem sahibi inanmıyorsun; ne diyeyim.? Padişah dedi ki : " Şimdi artık kendi halinden bahset. Ne vaktedek şunun, bunun halini anlatacaksın? Söyle bakalım,senin neyin var, ne elde ettin, deniz dibinde ne inciler getirdin?

Ölüm günü, bu duygun kalmaz. Can nurun var mı ki gönlüne yar olsun? Mezarda bu göze toprak dolar. Mezarı aydınlatacak nurun var mı? Bu elin, ayağın gidince canının uçması için kolun kanadın var mı? Bu hayvani can kalmayınca yerine koymak için baki bir cana sahip misin? Şart, iyilik etmek değil, iyilikte gelmek, bu iyiliği Allahya götürmektir. İnsanlıktan mı bir cevhere sahipsin, eşeklikten mi? Bu arazlar yok olunca nasıl götüreceksin ki? Bu namaz ve oruç arazlarını Allahya nasıl ileteceksin ki? Çünkü araz, iki zaman zarfında baki kalmaz, yok olup gider, bir anlıktır. Arazları götürmeye imkan yoktur. Fakat cevherden hastalıkları giderirler. Bu suretle de cevher, bu hastalık arazlarından kurtulur, değişir. Perhiz yüzünden hastalığın geçmesi gibi. Perhiz arazı, çalışmalarıyla cevher olur; acı ağız perhizle tatlılaşır. Ziraatla topraklar ekinle, başakla dolar. Saç ilacı, örgü, örgü saç bitirir. Kadını nikahlamak arazdı, mahvolup gitti.

Fakat o arazdan bize evlat cevheri meydana geldi. Atı deveyi çiftleştirmek arazdır. Bundan maksat da yavru cevherini elde etmek. Bostan ekmek arazdır, Bostanda biten mahsul cevheridir. Zaten maksat da budur. Kimya ile uğraşmayı da araz bil, eğer o kimyadan bir cevher elde ettiysen onu getir. Aynayı cilalamak da arazdır. Fakat bu arazdan tertemiz bir ayna cevheri meydana gelir. Şu halde " Ben ibadette bulundum" deme, o arazlardan elde edileni göster, ürkme. Senin o köleyi övmen de arazdır. Sus, koçun gölgesini kurban etmeye kalkışma!"

Köle dedi ki : "Padişahım, araz tebeddül etmez dersen bu söz, akla ancak ümitsizlik verir. Padişahım araz gider de bir daha geri gelmezse bu, kulu ancak meyus eder. Eğer arazlar başka bir şekle tebeddül etmeseydi, başka bir şekle bürünüp var olmasaydı iş batıl olur, sözler manasız bir hale gelirdi; Bu arazlar başka bir varlık suretine bürünüp başrolur. Her şey, neye layıksa o şekle tebeddül eder. Sürünün çobanı, sürüye layık kişidir. Mahşerde her arazın bir sureti vardır,her araz suretinin de bir nöbeti. Kendine bak, sen de araz değil miydin, anandan, babandan hasıl olmadın mı ve bir maksat uğrunda birisiyle eş değil misin?

Evlere köşklere bak. Bunlar mühendisin tasavvura tından ibaretti. Güzel olarak gördüğümüz sofası hoş. Tavanı, kapısı mükemmel olan filan ev ,(mühendisin zihnindeydi) Mühendisin zihnindeki o araz, o düşünce aletleri hazırladı, ormanlardan direkleri getirdi 8ev yapılıp meydana çıktı.) Her hünerin aslı, esası, hayalden,arazdan düşünceden başka nedir ki? Dünyanın bütün cüzülerine, fakat gararsızca bak; arazdan başka bir şeyden meydana gelmemiştir.

Önceki fikir, sonun da fiile gelir. Dünyanın kuruluşunu ezelden beri böyle bil. Meyveler, gönülde evvelce vücuda gelir de sonunda fiile çıkar. İşe girişip de ağaç diktin mi ilk harfi,sonunda okudun demektir. Gerçi dal, yaprak ve kök evveldir ama onların hepside meyve için vücut bulur. Feleklerin dimağı olan o baş da bunun için en sonunda " Levlak" sırrına mazhar oldu.

Bu sözler arazların nakline ait bahislerdir. Bu aslan ve tuzak, hep bunun içindir. Bütün alem,esasen arazdı. " Hel Eta" suresi, bu manayı izah için geldi. Bu arazlar neden doğar? Suretlerden. Ya bu suretler neden vücuda gelir? Düşüncelerden. Bu cihan, Akl-ı Küll'ün bir düşüncesinden ibarettir. Akıl, padişaha benzer, suretler de peygamberlere. İlk alem, imtihan alemidir.

İkinci alem şunun bunun yaptıklarının mükafat ve mücazatını görme alemidir. Padişahım, kulun hain olsa o araz yani hainliği, zincir ve zindan olmakta. Yerinde ve değerinde bir hizmette bulunsa, savaşta bir yararlık gösterse o araz da bir hil'at şeklinde temessül etmekte. Bu arazla cevher kuşla yumurtadır; bu ondan olmakta, o bundan doğmakta

Padişah, köleye " Tut ki dediklerin doğru, hepsini kabul ettim. Fakat arazlardan bir

cevher doğmadı ki" dedi. Köle " Bu iyi ve kötü dünyası, gayp alemi haline gelsin,iyilik ve fenalık apaçık bilinmesin diye akıl onları gizlemiştir. Çünkü fikrin şekil ve suretleri meydana çıksaydı kafir ve mümin,yalnız Allahyı zikreder, başka bir söz söyleyemezdi. Eğer iyilik ve kötülükten meydana gelen suretler gizli olmayıp da meydana bulunsaydı küfür ve iman,apaçık meydana çıkar,aklında yazılırdı. O takdirde nasıl olurdu da bu alemde put kalır, puta tapan bulunurdu?

Nasıl olur da kimsenin kimseyle alay etmeye mecali kalırdı.? O vakit bu dünyamız kıymet kesilirdi. Kıyamette kim suç işleyebilir" dedi. Padişah " Allah bütün mücazatı gizledi, gizledi ama avamdan gizledi, kendi haslarından değil. Ben bir emiri tuzağa düşürmek dilersem emirlerden gizlerim, fakat vezirden gizlemem.

Hak bana işlerin mükafat ve münacazaatını, amellerden yüz binlerce sinin büründüğü suretleri gösterdi. Ben bilirim ama sen de bir nişane ver. Ay, bulurla örtülse de bana gizli değildir" dedi. Köle madem ki olanı ,biteni olduğu gibi biliyorsun; beni söyletmeden kastın ne? Deyince. Padişah " Dünyayı izhar etmekteki hikmet, Tanının ilmindekileri izhar etmektir. Bildiğini izhar etmedikçe alemdeki zahmet ve meşakkatleri belirtmez.

Senden bir kötülük yahut iyilik meydana gelmeksizin hatta bir an bile duramazsın. Bu amelleri izhar etme zarureti, sırrının, açığa çıkması içindir. Nasıl olur da ipliğin ucunu gönlün çekip durduğu halde iplik eğirme aletine benzeyen tenin işlemez? Tasalanman, dertlenmen; gönlünün o çekişine, isteğine alamettir.

O işi yapmamak da sana açıkça can çekişmedir, ölümdür. Bu alem de daimi olarak doğurur, o alem de. Her sebep anadır, eser çocuğunu meydana getirir. Eser doğdu mu ondan da şaşılacak sebepler doğması için sebep hakline gelir. Bu sebepler, nesilden nesli yürür gider. Fakat görmek için adamakıllı aydın bir göz lazım dedi" dedi. Padişah, onunla konuşurken söz buraya gelince o köleden bir alamet gördü mü , görmedi mi? Bilmem.

Hakikati arayan o padişahın, köleden bir nişan, bir alamet görmesi, hiç de umulmayacak bir şey değil. Fakat gördüğünü söylemek için bize izin yok. Öbür köle hamamdan gelince padişah, onu da huzuruna çağırdı. "Sıhhatler olsun,daimi afiyetler olsun. Ne de latif, ne de zarif, ne de güzelsin. Yazık, öbür kölenin söyleyip durduğu kötü huyların da olmasa ne olurdu?

O zaman yüzünü gören neşeye dalardı. Seni görmek, cihana malik olmaya değerdi" dedi. Köle dedi ki: " padişahım, o dinsizin hakkımda söylediklerini bir parçacık anlat!" Padişah " Önce iki yüzlülüğünü anlattı. Ona göre sen görünüşte bir deva, fakat haki katta bir dertmişsin"dedi.

Köle, dostunun kötülüğünü bu suretle padişahtan duyunca derhal, kızgınlık denizi köpürdü. Ağzı köpüklendi, yüzü kızardı, onun aleyhinde bulunma dalgasına düştü, bu dalgalar, hadden aştı. Dedi ki : " o evvelce benimle dost tu. Kıtlıkta kalmış köpek gibi hayli pislik yemişti." Çan gibi durmadan onun aleyhinde bulunmaya başlayınca padişah, elini ağzına götürüp " kafi" dedi. " Bu sımamayla onu da anladım, seni de. Senin canın kokmuş onun ağzı. Ey kokuşuk canlı, uzak otur. O amir olsun, sen onun memuru ol!"

Ulular bunun için " Dünyada insanın rahatı, dilini korumasındandır" dediler. " riya ile tespih, külhanda biten yeşilliğe benzer" mealinde bir hadis vardır, bunu böyle bil ey ulu kişi! Güzel ve iyi suret, bil ki kötü huyla beraber olunca bir kalp akça bile değmez! Bil ki zahiri suret yok olur, fakat mana alemi ebedidir, kalır. Testinin suretiyle ne vaktedek oynayıp duracaksın? Testinin nakşından geç, ırmağa suya yürü. Suretini gördün ama manadan gafilsin. Akıllıysan sedeften bir inci seç, çıkar. Alemdeki bu sedefe benzeyen kalıpların hepsi can denizinden diriyse de, Her sedefte inci bulunmaz, gözünü aç da her birinin içine bak1 Onda ne var bunda ne var? Onu anla çünkü o değerli inci nadir bulunur.

Surete talip olursan (bu şuna benzer) bir dağ, görünüşte büyüklük bakımından lalin yüzlerce mislidir. Senin elin, ayağın,saçın, sakalın da gözünden yüzlerce defa daha büyüktür. Fakat iki gözün, bütün azadan daha kıymetli olduğu meydandadır. Gönlüne gelen bir tek düşünce yüzünden de yüzlerce cihan, bir anda baş aşağı devrilir gider. Padişahın cismi, surette birdir ama yüz binlerce asker, arkasından koşar.

Fakat o tertemiz padişahın şekli ve sureti de gizli bir fikre mahkumdur. Gör ki bu sayısız halk, bir tefekkür yüzünden yeryüzünde akıp giden sel gibidir. Halk, o düşünceyi küçük ve ehemmiyetsiz görür ama sel gibi cihanı suya boğar ,alıp götürür.

Alem de her hünerin fikirle kaim olduğunu, Evlerin, köşklerin, şehirlerin,dağların, sahraların, nehirlerin hep onda meydana geldiğini, Denizdeki balığın denizin vücuduyla yaşadığı gibi yerin de denizin de, güneşin de, göğün de fikirle diri bulunduğunu madem ki görmektesin. Neden kör gibisin, neden ahmaklık ediyorsun, neden sence ten Süleyman gibi oluyor da fikir karınca gibi?

Gözüne dağ, büyük görünüyor da fikri fare gibi küçük, dağı kurt gibi büyük sanıyorsun. Alem, gözünde pek korkunç, pek büyük görünmekte. Buluttan, gökten,gök gürlemesinden ürküp korkuyor,tir, tir titriyorsun. Halbuki ey eşekten aşağı kişi, fikir aleminden emin ve gafilsin, bir taş gibi o, cihandan haberin yok!

Çünkü suretten ibaretsin, akıldan nasibin yok. İnsan huylu değilsin, bir eşek sıpasısın! Bilgisizlikten gölgeyi adam görüyorsun da insan o yüzden sence bir oyuncaktan ibaret, değersiz bir şey. O fikir, o hayal örtüsüz bir surette kol kanat açıncaya kadar dur.

O zaman dağları yumuşak pamuk gibi görürsün, bir de bakarsın ki bu soğuk, sıcak yeryüzü yok oluvermiş! O zaman ezeli ve ebedi hayata ve muhabbete sahip olan Allahndan başka ne göğü görürsün ne yıldızı! Bir misal, ister doğru olsun, ister yanlış doğrulukları aydınlatsın da.

Padişah, lütfüyle bir köleyi bütün adamların içinden seçmiş, onlardan üstün etmişti. Elbisesinin pahası, kırk emirin maaşına bedeldi. Onun kazandığı kadir ve kıymetin onda birini, hatta yüz vezir bile görmemişti. Talihin yaverliği, bahtının müsait oluşu yüzünden yücelmiş, adeta bir Eyaz olmuştu.

Padişah da sanki zamanın Mahmut'uydu. Ruhu padişahın ruhîyle birdi. Bu ten aleminden önce de o iki ruh, birbirine eş olmuş, birbirine aşina olmuştu. Zaten iş, tenden önce olan iştir. Sonradan meydana gelenlerden geç! İş arifindir, Çünkü arif, şaşı değildir. Gözü, ilk ekilen şeyleri görür.

Buğday mı ekildi, arpa mı? Gece, gündüz gözü ondadır. Gece, neye gebeyse onu doğurur. Bunu menetmek için yapılan hileler, başvurulan tedbirler havadan ibaret! Allahnın takdirini, kendi tedbirinden üstün gören kişi, nasıl olur da kendi tedbirleriyle gönlünü avutabilir? Aklına tedbirine güvense tuzak içinde olduğu halde tuzak kurar, fakat canına andolsun, ne bu kurtulur,ne o! Yüzlerce çayır, çimen bitse de, dökülse de sonun da yine Allahnın ektiği çıkar!

Ekilmiş ekinin üstüne ekin ekerler ama bu ikincisi fanidir, ilki doğrudur,ilki yerindedir. İlk ekin kemal bulur, seçilip toplanır. İkinci tohumsa bozulur, çürüyüp gider. Sevgilinin huzurunda tedbirini terk et; filvaki tedbiri de onun tedbirinden, onun kaderinden doğmadır ya! Hakk'ın yücelttiği iş ne yarar.

Nihayet biten, ilk ekilendir. Madem ki sevgiliye esirsin, ey aşık ektiğini onun için ek! Hırsız nefsin etrafında dolaşma, onun işine bulaşma. Bir iş, Hakk'ın işi değil mi? Hiçtir hiç! Kıyamet günü gelmeden, gece hırsızı, mal sahibinin yanında rüsvay olmadan bu işten vazgeç. Hilelerle, tedbirlerle çalınmış olan malın vebali adalet günü çalan adamın boynunda kalır. Yüz binlerce akıl, bir araya gelip onun tuzağına aykırı bir tuzak kurmak isterler, kurarlar da.

Kurdukları tuzağı pek kuvvetli pek yerinde ve kafi bulurlar ama bir çöp parçası rüzgara nasıl dayana bilir? Eğer sen "Şu halde varlığın ne faydası var?" dersen senin bu sualinde fayda var mı inatçı adam? Sualinde fayda yoksa bu abes ve faydasız suali niye dinleyeyim? Eğer bir çok faydaları varsa neden bu cihan faydasız olsun öyle ise?

Cihan, bir cihetten faydasız başka bir cihetten faydalarla dopdoludur. Sana faydalı olan şey, bana faydasızsa mademki sence faydalı, onun yapmaktan geri durma. Yusuf'un güzelliği kardeşlerince abesti,lüzumsuzdu. Fakat bütün bir aleme faydalıydı. Davud'un sesi kadar güzeldi ama güzel sesten anlamayanlar dinlemek istemezlerdi. Nil nehrinin suyu, abıhayattan daha hoştu, daha feyizliydi.

Fakat nasipsiz ve münkir olanlara kandı. Şehitlik, mümin için hayattır, münafık için

ölüm ve çürüme! Alemde bir sürü halkın mahrum olmadığı bir nimet var mı? Söyle. Şekerden öküze, eşeğe ne fayda var? Her canın başka bir gıdası vardır. Fakat o gıda, gıdalanan kişiye arızî ise ona nasihat etmek de onu doğru yola getirmek demektir.

Birisi hastalık dolayısıyla toprak yemeyi sevse toprağı,kendisine gıda sanır ama, asıl gıdasını unutmuş, hastalık yüzünden alıştığı gıdaya yüz tutmuştur. Şerbeti bırakmıştır da zehir yemektedir. Hastalık yüzünden alıştığı gıda kendisine tatlı gelmiştir. İnsanın asli gıdası Allah nurudur, ona hayvan gıdası layık değil!

Fakat gönül, hastalık yüzünden bu gıdaya düşmüştür; gece gündüz bu suyu içmekte, bu toprağı yemektedir. Bu gıdayı yiyen kişinin yüzü sapsarıdır. Ayağı tutmaz kalbi helacana uğrar. Nerede yol, yol olan göklerin gıdası nerede bu? O, gıda devletin has kullarına mahsustur. O, boğazsız aletsiz yenir. Güneşin gıdası, arş nurundandır, hasetçinin, Şeytanın gıdası ferş dumanından!

Allah, şehitler için " Onlar rızıklanırlar" buyurdu. O, gıda için ne ağız vardır, ne tabak! Gönül, her dosttan bir gıda ile gıdalanır, her bilgiden bir lezzet alır. Herkesin yüzünden bir şey yemekte, her buluştuğundan bir şey almaktasın. Yıldız, yıldızla kıran etti mi mutlaka her ikisine uygun bir şey doğar. Erkekle kadının buluşmasından çocuk doğduğu gibi taşla demirin birleşmesinden de kıvılcım meydana gelir.

Toprağın, yağmurla kıranı, meyvaları, yeşillikleri, çiçekleri bitirir. İnsan, yeşilliğe baksa gönlü hoşlanır,gamı gider, neşelenir. Canımız neşelenirse bizden iyilikler, ihsanlar doğar. Güzelce, dilediğimiz gibi gezdik, eğlendik mi karnımız acıkır iştahımız artar. Rengin kızarması karanlıktandır.

Kan da hoş ve gül renkli güneştendir. Renklerin en güzeli kırmızı renktir. O renk de güneştendir, güneşten meydana gelir. Zuhale karin olan her yer çoraklaşır, oraya ekin ekilemez. Bir şeyin bir şeyle birleşmesi,kuvvetin halindeki fiili meydana çıkarır; Şeytanın münafıkla birleşmesi gibi.

Bu manalara, dokuzuncu kat gökten yüce derecesiz, dereceler, mekansız yücelikler vardır. Halkın makamı. Derecesi ariyettir. Fakat emir alemi olan Melekut diyarının makam ve derecesi aslidir. Halbuki halk, makam ve derece için aşağılıklara katlanır,bayağı hallere düşer, yücelik ümidiyle horluktan lezzet alır,hoşlanır!

On günlük yücelik için zilleti çekerler, gam ve gussa ile boyunlarını iğ gibi ipince bir hale korlar. Nasıl oluyor da benim bulunduğum yere, bu yücelikten aydın güneş olduğum mekana gelmiyorlar?

Güneşin doğduğu yer, kapkara bir burçtur. Bizim güneşimizse doğu yerlerinden dışarıdır! Onun doğduğu yer, zerrelerine nispetle doğu yeridir. Halbuki zatı ne doğar. Ne dolunur! Onun arta kalan zerreleri olan bizler de iki cihanda gölgesiz bir güneşiz. Ne şaşılacak şey! Böyle olduğu halde yine Şemsin etrafında dönüp dolaşmaktayım. Buna sebep deyini Şemsin ışığı, aydınlığı! Şems, hem sebepleri, vesileleri meydana getirmede hem de sebepler, vesileler ona erişememekte!

Yüz binlerce defa ümidimi kestim. Kimden mi? Şemsten. Buna inanır mısınız? Ben güneşten ümidimi keseyim, balık suya sabretsin! Bu sözüme inanma sakın! Ümitsizliğe düşersem ümitsizliğimde güneşin işidir, onun tecellisidir ey Hasan! Sanat, nasıl olur da sanatkardan ayrılır? Hiç var olan,varlıktan başka bir yerde oylar mı? Bütün varlıklar bu bahçede yayılır.

İster Burak olsun ister Arap atları, ister eşek! Fakat bu hareketlerin bu denizden olduğunu görmeyen, her an yeni bir mihraba yüz çevirir. O, tatlı denizden acı su içe, içe nihayet o acı su, gözünü kör etmiştir. Deniz " Ey kör, benden sağ elinle su iç de gözün açılsın" der. Burada sağ el, hüsnü zandır. Çünkü iyinin, kötünün nereden geldiğini hüsnü zan bilir.

Ey mızrak, seni bir döndüren var. O yüzden bazan dümdüz dikilmekte, bazan iki kat olmuş gibi eğilmektesin. Şemseddin'in aşkıyla tırnağımız yok ki. Yoksa bu körün güzünü açardık! Ey hak ziyası Hüsameddin, sen hasetçinin gözünün körlüğüne rağmen hemen yürü, onun illetini tedavi et! Senin ilacın çabucak tesir eden ululuk tutyası, eseri mutlaka görülen karanlıklar dağıtıcı bir ilaçtır. O ilaç, bir körün gözüne konsa yüzyıllık zulmeti derhal giderir.

Hasetçiden başka bütün körleri tedavi et! Fakat seni inkar eden hasetçiyi tedavi etmek. Hatta, sana kasteden ben bile olsam, bırak, can çekişip durayım, sakın can bağışlama. Güneşe has ededen güneşin varlığından incinen kişi yok mu? Ah, işte sana devası olmıyan illet. O adam kördür, kör! İşte sana ebediysen kuyunun ta dibine düşmüş kalmış bir kişi! O ezeli güneşi yok etmek ister, fakat söyle, bu muradı nasıl olur da yerine gelir, imkan var mı?

Padişah beylerinin hikayesi,o ebedi sultan kölelerinin has köleye hasetleri. Söz, sözü açа, açа hayli geri kaldı. Yine o hikayeye başlamak, onu tamamlamak gerek. İkbal sahibi ve bahtlı melek bahçıvan nasıl olur da ağacı ağaçtan fark etmez? Acı ve kötü ağaçla bire yedi yüz meyve veren meyveli ağacı.

Nasıl olur da bir görür, ikisini de yetiştirmek için zahmet çeker, hele gözü her şeyin sonunu görüp dururken buna imkan mı var? O iki ağaç, filvaki şimdi görünüşte bir görünüyor ama ağaçlardan maksat ne? Meyve vermek değil mi? Allah nuruyla gören, sondan önden agah olan şeyh; Ahiri gören gözü Allah uğrunda yummuş menzile ulaşma hususunda sonu gören gözü , açmıştır. O hasetçiler, kötü ağaçtır.

Yarattıkları acı, bahtları kötüdür. Hasetten coşarlar,ağızları köpürür durur. Gizlice hileler kurarlar. Bu suretle has kölenin boynunu vurmak, dünyadan kazımak dilerler. Canı padişahın canı olan kişi nasıl fani olur? Birisinin gönlünü Allah korursa o adam nasıl yok olur? Padişah o sıralara vakıftı, fakat Ebubekr-i Rebabi gibi ses çıkarmıyordu. Yaratılışları kötü, ahlakları fena kişilerin gönüllerini görüyor, o testicilerle gizlice alay ediyordu. Hileciler hile düzüp koşuyorlar,padişahı çömleğe sokmak istiyorlardı. O kadar büyük bir padişah, a eşekler, nasıl bir çömleğe sığar? Padişah için bir tuzak ördüler ama nihayet bu hileyi de ondan öğrendiler. Ne kötü talebedir o talebe ki hocasıyla baş koşar, onunla kendisini bir görür. Hem de hangi hocayla? Huzurunda gizli, aşikar bir olan cihan hocasıyla. Onun gözü, Allah nuruyla bakmakta, bilgisizlik perdelerini yırtıp yakmaktadır. O talebe eski kilim gibi paramparça, delik deşik olmuş gönülleri bir perde yapıp o hakimin önüne gerer. Halbuki o perde bile yüzlerce ağzıyla ona gülüp durur.

Her ağzı hocaya bir delik olmuştur. (deliklerden talebenin gönlünü seyreder durur.) Hoca , talebeye der ki; " Ey köpekten de aşağı olan, bana hiç mi vefan yok? Haydi beni kuvvetli, müşküller halledici bir hoca farz etme, tut ki senin gibi bir talebeyim, senin gibi gönül gözüm kör. Fakat canına, gönlünün yardımı da mı dokunmadı? Sana ben olmadıkça bir feyiz bile akmıyor.

Şu halde görüyorsun ya, gönlüm, senin bahtının tezgahı. Be doğru düzen olmayan, bu tezgahı niye kırarsın? Çakmağı gizlice çakıyorsun dersen kalpten, kalbe pencere yok mu ki? Gönül nihayet senin fikrini de pencereden görür andığın şeye şahadet eder. Tut ki kereminden yüzüne vurmuyor, yüzünü yerlere sürtmüyor, ne söylersen gülüp " Evet, evet" diyor.

Fakat senin hilene, Huda'na gülmüyor. Kötü huyuna, yaptığın şeylere gülüyor. Hile edenin göreceği, bulacağı karşılık hileden ibarettir. Büyük testiyi vur kır, küçük testiyi al iç, işite layığın bu! Eğer o senden razı olur, bu yüzden gülerse sana yüz binlerce gül açılır. Gönlün senden razı olursa bil ki o. Hamel burcunda bir güneş kesilir. O yüzden hem gündüz güler hem bahar.

Çiçeklerle yeşillikler birbirine karışır. Yüz binlerce bülbülle kumru ötüşmeye başlar; sessiz cihanı sesle doldurur. Ruh yaprağını sararmış bir halde görüyorsun da padişahın gazabından yine haberin yok. Padişahın güneşi itap burcunda olunca yüzleri kebap gibi karatır. O Utar idin sahifeleri , bizim canımızdır; o sayfalardaki beyazlık, karalık, bizim mizanımız. Sonra ruhları; sevdadan, acizlikten kurtarsın diye tekrar kırmızı ve yeşil bir ferman yazar. Hulasa ilkbaharın yazıp çizdiği şeyler de kavsikuzah gibi kırmızı ve yeşil sayılır".

VİRANEDEKİ DOĞAN

Doğan diye, dönüp tekrar padişaha gelen doğana derler. Yolunu kaybeden kör

doğandır. Bir doğan, yolunu kaybetti, bir viraneye düştü, Baykuşların arasıda kaldı. O rıza nurundandı, baştanbaşa nurdu; fakat kaza ve kader çavuşu, gözünü kör etti; Gözüne toprak saçtı, onu yoldan sapıttı, viranede baykuşlar arasına uğrattı.

Padişahtan ayrı düşmesi şöyle dursun, baykuşlar arasına uğrattı. Padişahtan ayrı düşmesi şöyle dursun, baykuşlar, başına vurmağa, güzelim kanatlarını yolmaya başladılar. Baykuşlar arasına Kendinize gelin; doğan yerinizi, yurdunuzu almaya geldi" diye bir velveledir düştü. Mahalle köpekleri gibi hepsi de kızgın, korkunç bir halde garip doğanın başına üşüşüp hırkasını çekiştirmeye başladılar.

Doğan, " Ben baykuşlara layık mıyım?" Baykuşlara bunun gibi yüzlerce virane bağışladım. Ben burada kalmak istemem, padişaha dönmek isterim. Tasalanıp kendinize kıymayın. Ben burada durmam vatanıma giderim. Bu harabe, sizin gözünüze hoş bir yer görünüyor, bana değil. Benim naz ettiğim yer, padişahın koludur" diyordu.

Baykuş ise " Doğan sizi evinizden, barkınızdan etmek için hileye sapıyor. Hile ile bizi yurdumuzdan ayırmak, yuvamızdan etmek niyetinde. Bu hileci tokluk gösteriyor ama Allah hakkı için bütün harislerden beterdir. Hırsından balçığı pekmez gibi yer. Ayıya kuyruğunuzu kaptırmayın. Bizim gibi saf kişileri yoldan çıkarmak için padişahtan, padişahın elinden dem vurmakta.

Bir kuşcağız, hiç padişahla düşüp kalkar mı? Bir parçacık aklınız varsa dinlemeyin bu sözü, O, padişahın cinsinden mi, vezirin cinsinden mi? Hiç sarımsakla badem helvası yenir mi? Padişah, adamlarıyla beni arıyor demesi de hilesinden, fendinden. Bu, kabul edilmeyecek bir malihulya. Bu, olmayacak bir laf, ahmak aldatmak için kurulmuş bir tuzak! Kim buna inanırsa ahmaklığından inanır .

Zayıf bir kuşcağızın padişahla ne münasebeti olabilir? En aşağı bir baykuş , onun beynine vursa ona padişahtan yardımcı gelecek ha! Hani, nerede?" demekteydi. Doğan dedi ki: " benim bir tüyüm bile kopsa padişah, baykuş yuvasının kökünü kazır. Baykuş kim oluyor ki? Bir doğan bile beni incitir, gönlümü kırar, bana cefa ederse,

Padişah; her yokuşta her inişte doğan başlarından harmanlar yapar, tepeler yüceltir. Benim bekçim, onun inayetleridir. Nereye varırsam padişah arkamdadır. Hayalim, padişahın gönlündedir. O, bensiz duramaz. Padişah beni uçurunca onun ziyası gibi gönül yücelerinde uçarım. Ay gibi güneş gibi uçup gök perdelerini aşarım.

Akılların aydınlığı, benim fikrimden; göklerin halk edilmesi, benim yüzümdendir. Öyle bir doğanım ki Hüma bile bana hayran olur. Baykuş kim oluyor ki sırımı bilsin. Padişah, benim kurtulmam için zindanı açtı, Yüz binlerce mahpusu azadetti. Bir zamancağız beni baykuşlara hemdem etti de benim yüzümden baykuşları doğanlaştırdı. Ne mutlu o doğana ki uçuşuma uyar, talihi yar olur da sırrımı anlar. Bana yapışın da doğan olun, baykuşsanız bile doğanlaşın! Böyle bir padişaha sevgili olan nereye düşerse, düşsün, nasıl olur da garip olur.?

Padişah kimin derdine derman olursa o, ney gibi feryat eder, sessiz sedasız kalmaz. Ben mülk sahibiyim, başkasının sofrasına oturup yemeğimi yemiyorum. Padişah, uzaktan benim davulumu döven "İrcii" sesidir. Benimle davaya girişenlerin rağmine şahidim, Allahdır.

Padişahın cinsinden değilim, haşa bunu iddia etmiyorum. Fakat onun tecellisiyle, onun nuruna sahibim. Cins oluş, sade şekil ve zat bakımından değildir. Su, nebatta toprağın cinsinden sayılır. Rüzgar, ateşi yaktığı, yanmasına yardım ettiği için rüzgarın cinsi demektir. Nihayet şarap,tabiata neşe verdiğinden onun cinsidir. Cinsimiz, padişah cinsinden olmadığı için varlığımız onun varlığına büründü, yok oldu.

Varlığımız kalmayınca da tek olarak onun varlığı kaldı. Ben onun atının ayağı önünde toz gibiyim, toz gibi! Can da, canın nişaneleri de toprak oldu. Toprakta onun ayak izi var." Bu izi bulmak için ayağı altında toprak ol ki başı dik kişilerin tacı olasın. Sizi şeklimin aldatmaması için sözümü dinlemeden şarabımı için, mezemi yiyin. Nice kişiler var ki suret, onların yolarını kesti. Surette kastettiler, Allah'a çattılar.

Bu can da, bedenle birleşmiştir ya. Fakat hiç can bedene benzer mi? Göz nuru iç

yağıyla eş olmuştur, gönül nuru bir katre kanda gizli. Neşe ciğerin kızılındandır, gam karasında, akıl bir mum gibi beynim içinde. Bu alakadar keyfiyetsiz bir tarzdadır. Akıllar, bu keyfiyetsizliği bilmede acizdir. Külli can, cüzi cana alakalandı; can ondan bir inci alıp boynuna koydu. Meryem nasıl gönüller alan Mesih'e gebe kaldıysa can da onun gibi koynuna aldığı o inciden gebe kaldı.

Fakat o Mesih, kuru ve yaş üstünde, yeryüzünde seyahat eden Mesih değildir. O,Mesih'in şanı seyahatten yücedir. Can, canlar canından gebe kaldı ya. İşte cihan, böyle candan gebe kalır. Cihan da başka bir cihan doğurur. Bu mahşer de başka bir mahşer gösterir. Kıyamete kadar söylesem, saysam bu kıyameti anlatamam.

Bu, sözler, mana bakımından " Yarab" nidasına benzer. Harfler, bir tatlı dudaklının nefesini avlamağa tuzaktır. Kulun "Yarab" sözüne Allahnın "Lebbeyk" cevabı geldikten sonra, nasıl olur da " Yarab" demekte kusur eder? Fakat bu " lebbeyk" öyle bir "Lebbeyk" tir ki onu işitemezsin ama baştan aşağıya kadar bütün vücudunla tadabilirsin.

Bir ırmak kıyısında yüksek bir duvar vardı. Duvarın üstünde dertli bir susuz duruyordu. Suya erişmesine o duvar maniydi. Susuz adam, adeta su için balık gibi çırpınmaktaydı. Birden suya bir kerpiç parçası attı. Suyun sesi bir göz gibi kulağına geldi. O ses, tatlı bir sevgilinin sesi gibiydi. O ses, adamı şarap gibi sarhoş etmişti.

O minhetlere düşmüş adam, suyun temiz sesinden hoşlanıp duvardan kerpiç koparark suya atmaya başladı. Su sanki "Ey adam, bana taş atmadan ne fayda elde ediyorsun ki?" diye bağırmaktaydı. Susuz dedi ki. " Ey su,, iki fayda var. Onun için ben bu işten el çekmem. Birinci fayda şu: su sesini duymak, susuzlara rebap dinlemek gibi.

Su sesi İsrafil'in sesine benziyor. Ölü bile bu sesten hayat bulmada. Yahut bu ses, bahar günlerindeki gök gürültüsü sesini andırıyor. Bu ses yüzünden bağlar, bahçeler, ne kadar güzelleşiyor, Çiçeklerle dolar. Yahut yoksula zekat zamanını geldiği söylenmiş, Mahpusa kurtuluş müjdesi verilmiş gibi. Muhammet'e Yemen'den gelen ve ağızsız söylenen Rahman nefesine.

Yahut asilere şefaate gelen Ahmed'in, Yahut da zayıf Yakub'un canına erişen güzel ve latif Yusuf'un kokusuna benziyor. Öbür faydası da duvardan koparıp tertemiz suya attığım her taş, her kerpiç parçası, Yüksek duvarı biraz daha alçaltıyor, her defasında duvar biraz daha inmiş oluyor. Duvarın alçalması, suya yaklaşmama sebep olmakta. Duvardaki o taşları, kerpiçleri koparmak "Secde et de yaklaş" ayetindeki yakınlığı mucip olan secdedir. Duvarın boynu yüksekken bu baş indirmeğe manidir. Bu toprak bedenden kurtulmadıkça Abıhayata secde edemem. Duvar üstündekilerden en fazla susuz kimse, taşı, topacı en çabuk koparıp atan da odur.

Suyun sesine en fala aşık olan duvardan en büyük taşı koparıp atar. O adam, suyun sesinden, adeta boğazına kadar şaraba batmışçasına neşelenir. Yabancı kişi ise kerpicin suya düşünce bluk diye çıkardığı sesten başka bir şey duymaz. Ne mutlu o kişiye ki gençlik çağını ganimet bilir de borcunu öder. Kudretli olduğu günlerde sıhhatli, güçlü, kuvvetli bulunduğu zamanlarda bu işi başarır. Çünkü gençlik çağı, yemyeşil,terütaze bir bahçe gibi esirgemeksizin meyvaları yetiştirir. Genç adamın kuvvet ve şehvet çeşmeleri akıp durur. Bedenin zeminini onlarla yeşertir.

Gençlik, mamur, tavanı adamakıllı yüksek, dört duvarı sapasağlam bir eve benzer. Ne mutlu o kişiye ki ihtiyarlık günleri gelip çatmadan, boynunu liften yapılmış iple bağlamadan. Toprak çoraklaşıp akmadan, kaymadan işini başarmıştır. Çünkü çorak yerden güzel nebatat asla yetişmez. İhtiyarın gücü, kuvveti kesilir, şehvet suyu akmaz olur. Kendisinden de faydalanmaz, başkalarına da faydası dokunmaz.

Kaşları eyer kuskunu gibi aşağı düşer, gözü yaşarır, görmez olur. Yüzü buruşur, kertenkele sırtına döner. Söz söyleyemez, tat alamaz olur, dişleri bir şey kesmez bir hale gelir. Gün geçip gitmiş, akşam çapı gelip çatmış,leş gibi beden topallamakta, yolsa uzun. İş görülecek yer yıkık iş işten geçmiş. Kötü huyların kökleri kuvvetlenmiş, onu kökünden söküp çıkarma kuvveti de azalmış!

Bu iş, o tatlı sözlü, fakat kötü huylu adamın yol üstüne diken dikmesine benzer. Yoldan geçenler ona darılmaya başladılar, bu dikenleri sök diye bir hayli söylediler,

fakat fayda etmedi. Her an o dikenler çoğalmakta, halkın ayağı dikenler yüzünden kanamaktaydı.

Halkın elbisesi dikenlerden yırtılmakta, yoksulların ayakları paramparça olmaktaydı. Vali ona "Mutlaka bunları sök" dedikçe. " evet, bir gün sökerim" diyordu. Bir müddet "yarın, yarın" diye vade verip durdu. Bu müddet için de diktiği dikenler kökleşti, kuvvetlendi. Vali bir gün " Ey va'din de durmayan, beri gel, emrettiğimiz işi sürüncemede bırakma" dedi. Adam dedi ki: Babacığım, bir hayli gün var, bugün olmazsa yarın!"

Vali " Hayır,acele davran, işi savsaklama. Sen bu işi yarın görürüm diyorsun ama şunu bil ki gün geçtikçe, O dikenler daha ziyade yeşeriyor, dikeni sökecek de ihtiyarlayıp aciz bir hale geliyor. Diken kuvvetlenmekte, büyümekte, diken sökecekse ihtiyarlamakta, kuvvetten düşmekte. Diken her gün, her an yeşerip tazelenmekte.

Diken her gün perişan bir hale gelmekte, kuruyup kalmakta1 O daha ziyade gençleşiyor, sen daha fazla ihtiyarlıyorsun. Çabuk ol, zamanını geçirme" dedi. Her kötü huyunu bir diken bil; dikenler kaç keredir senin ayağını zedelemekte. Nice defalardır kötü huyunu bir diken bil; Dikenler kaç keredir senin ayağını zedelemekte. Nice defalardır kötü huydan perişan bir hale düştün. Fakat duygun yok ki. Pek duygusuzlaştın.

Çirkin huyundan başkalarını ,zarara soktuğundan başkalarına mazarrat verdiğinden, gafilsen hiç olmazsa kendi yaraladığını bilirsin ya. Sen hem kendine azapsın, hem başkalarına! Ya baltayı al, ercesine vur, Ali gibi bu Hayber kapısını kopar. Yahut bu dikeni gül fidanına ulaştır, sevgilinin nurunu nara kavuştur? Da onun nuru senin ateşini söndürsün, vuslatı, dikenini gül bahçesi haline getirsin.

Sen cehenneme benziyorsun, o ise mümindir. Mümine ateşi söndürmek imkanı var . Mustafa, cehennemin sözünü naklederek buyurdu ki: " Cehennem, korkusundan mümine yalvararak, "Padişahım, çabuk geç, Nurun, ateşimi söndürecek" der.

Şu halde ateşi helâk eden, müminin nurudur. Çünkü bir şeyi zıddından başka bir şeyle gidermek imkansızdır. Adalet gününde ateş, nurun zıddıdır, zira, ateş kahırdan meydana gelmedir, nur, ihsan ve fazıldan. Ateşin şerrini defetmek istiyorsan ateşin gönlüne rahmet suyunu saç! O rahmet suyunun kaynağı mümindir.

Abıhayat , ihsan sahibinin pak ruhudur. Nefsin ondan kaçmakta. Çünkü sen ateştensin, o su ırmak suyu. Ateş, sudan söndüğündendir ki sudan kaçmaktadır. Senin duygun, fikrin hep ateşten. Şeyhin duygusu ve fikri ise o güzel nur. Onun nur suyu ateşe damladı mı ateşten cız ,cız sesi çıkmaya başlar. O cızladıkça sen ona " Öl, bit" deki bu nefis cehennemin sönsün. Sönsün ki senin gül bahçeni yakmasın, senin adalet ve ihsanını söndürmesin.

O söndükten sonra ne dikersen biter. Laleler , ak güller, marsamalar çıkar. Yine doğru yoldan alabildiğine gidiyoruz. Hocam, dön ger, yolumuz nerede? Şunu anlatıyorduk. Hasetçi adam, senin eşeğin topal, konak yeri de adamakıllı uzak. Yıl geçti, ekin vakti değil. Yüz karanlığından, kötü işten başka da mahsul yok.

Ten ağacına kurt düştü. Onu söküp ateşe atmak lazım. Yolcu kendine gel, kendine vakit geçti, ömür güneşi kuyuya doğruldu. Bu iki günceğizinde olsun, kuvvetin varken kocalığını hak yoluna sarf et. Elinde kalan şu kadarcık tohumu olsun ek de bu iki anlık müddetten uzun bir ömür bitsin. Bu aydın çırağ sönmeden kendine gel de hemen fitilini düzelt, yağını tazele. Yarın yaparım deme. Nice yarınlar geçti.

Ekin zamanı tamamıyla geçmesin,agah ol! Nasihatımı dinle: Ten , kuvvetli bir bağdır. Yeniyi istiyorsan, eskiden soyun! Dudağını yum, altın dolu avucunu aç. Ten nekesliğini bırak, cömertliği ele el. Cömertlik, şehvetleri, lezzetleri terk etmedir. Şehvet yüzünden düşen kalkmamıştır. Bu cömertlik, cennet selvisinin bir dalıdır. Yazıklar olsun böyle bir dalı elinden bırakana. Bu heva ve hevesi bırakma, sapasağlam bir iptir.

Bu dal, canı göğe çeker. Ey güzel yollu cömertlik dalı seni çeke çeke aslına eriştirdi mi? güzellik Yusuf'un, bu alem kuyu gibidir. Bu ip de Allah emrine sabretmedir. Ey Yusuf, ip sarktı, iki elinle yapış. İpten gafil olma, vakit geçiyor. Allahya hamdolsun ki bu ipi sarkıttılar, fazıl ve rahmeti birbirine kattılar.

Bu ipe yapış da yeni bir can alemi apaşikar, fakat görünmez bir alem göresin. Hakikatte yok olan şu cihan var gibi görünmekte, hakikatte var olan cihan da adamakıllı gizlenmede. Rüzgar esti mi toz toprak görünür, uçup savrulur, rüzgar görünmez. Toz toprak kendisini gösterir, rüzgara perde olur. Zahiren iş işleyen, hakikatte işsizdir, deriden ibarettir. Gizli olan içtir; asıl odur. Toprak, rüzgarın elinde bir alete benzer. Asıl toprağı yüce ve tabiatı yüksek bil. Toprağa mensup gözün bakışı da toprağa düşer. Rüzgarı gören göz başka bir çeşittir. Atı at bilir, at, atın eşitidir.

Binicinin ahvalini de binici bilir. Duygu gözü arttır, binici Hak nuru. Binici olmadıkça at, zaten işe yaramaz ki. Şu halde ata terbiye ver, kötü huyunu terk ettir. Yoksa padişah onu kabul etmez. Atın gözüne yol gösteren, padişahın gözüdür. Padişahın gözü olmadıkça at, bir şet göremez. Atların gözleri, ottan, otlaktan başka bir yerde değildir. Onları buralardan başka nereye çağırsan " gelmem, niye geleyim" derler.

Allah nuru, duygu nuruna binmiştir de ondan sonra can, Allahya rağbet etmiştir. Binici olmayan at yol gitmeyi ne bilir? Doğru ve ana caddeyi bilmek için padişah lazım. Nuru, binici olan duyguya doğrul. O onur, duyguya ne güzel bir sahiptir. His nururunu benzeyen, Allah nurudur. Bu suretle "Nur üstüne nur" ayetinin manası zuhur eder.

His nuru adamı yere çeker, Hak nuru Kevser ırmağına götürür. Çünkü duygularla idrak edilen alem, çok aşağılık bir alemdir. Allah nuru bir denizdir, duygu ise bir çiğ tanesi gibi. Fakat duyguya binmiş olan meydan da değildir, iyi eserlerinden, güzel, sözlerinden başka bir şey görünmez. Duyguya mensup olan nur bile, kesif ve cismani olmakla beraber gözlerin karasında gizlidir.

Öfkenden sen duygu nurunu bile görmüyorsun, dine mensup nuru nasıl görürsün? Duygu nuru, bu kadar kesafetiyle beraber gizli olursa ap-arı olan bir ışık nasıl olur da gizli olmaz? Bu cihan, gayp rüzgarının elinde bir saman çöpüne benzer,tamamıyla acizdir. Gayp aleminin dileği,

Onu gah yüceltir, gah alçaltır. Gah doğrultur, gah kırar. Gah sağa götürür, gah sola gah gül bahçesi haline kor, gah diken haline. El gizlidir, yazı yazan kalemi gör. At oynayıp seyirtmekte, binici meydan da değil. Fırlayıp giden oka bak, yay gizli. Canlar meydan da canların canı görünmüyor. Oku kırma. O padişah okudur. Yaydan çıkan ok değildir, her şeyi bilenin şastından atılmıştır.

Hak, " Ma remeyte iz remeyte" dedi. Allahın işi, bütün işlere örnektir misaldir. Kendi kızgınlığını kır, oku kırma. Senin kızgın gözün sana sütü kan gösterir. O kanlara bulanmış, senin kanınla ıslanmış oku alıp öp de padişaha götür. Meydanda olan acizdir, bağlanmıştır, zebundur. Görinmiyense pek kuvvetti ve galip.

Biz avlardan ibaretsiz, kimin böyle bir tuzağı var? Çevganın önünde toplardan başka bir şey değiliz, çevganı idare eden nemde? Yırtıyor, dikiyor, nemde bu terzi? Üflüyor, yakıyor, nemde bu ateşi yakan? Bir an içinde sıddıkı kafir eder, bir an içinde zındıkı zahit. Onun içindir ki ihlas sahibi, varlığından tamamıyla halas olmadıkça tuzağa düşmek tehlikesindedir. Çünkü yoldadır, yol kesicilerse sayısız.

Ancak Allah amanında olan kurtulur. Aynası tamamıyla arınmayan, henüz ihlas sahibidir. Kuş tutmayan henüz avla meşguldür. Fakat ihlas sahibini Allah ihlas makamına ulaştırırsa ihlas sahibi kurtulur, emniyet makamına varır. Hiçbir ayna yoktur ki ayna olduktan sonra tekrar demir haline gelsin. Hiçbir ekmek yoktur ki tekrar harmandaki buğday şekline dönsün.

Hiçbir üzüm tekrar dönüp koruk olmaz. Hiçbir olmuş meyve tekrar turfanda haline gelmez. Piş, ol da bozulmadan kurtul. Yürü, Burhan-ı Muhakkık gibi nur ol.

Kendinden kurtuldun mu tamamıyla burhan olursun. Kul yok oldu mu sultan kesilirsin. Bunu apaçık görmek istersen Salahaddin gösterdi, gözleri görür bir hale getirdi, açtı. Allah nuruna sahip olan her göz, fakrı onun gözünden dersler verir. Şeyh. Allah gibi aletsiz işler görür. Müritlere sözsüz dersler verir. Gönül onun elinde mum gibi yumuşaktır. Mührü, gönle gah ayıp, gah şeref damgasını basar.

Mumunda ki mühür,bir yüzüğe alamettir. Onu hatırlatır ya asık o yüzük de ki nakış kimin alametidir, kimi hatırlatmaktadır? O nakı ş, efkarının her halkası, öbürüne geçmiş, bu suretle birbirine zincirlenmiş olan o Zerger'in fikrini anlatır.

Gönül dağlarında ki bu ses kimin? Bu dağ, gah sesle dopdolu gah bomboş ve sessiz. Ev sahibi, nemde olursa olsun hakim ve üstat dır,yaptığı iş yerli yerindedir. Bu gönül dağı, onun sesinden hali kalmasın! Dağ vardır, sesi iki misli aksettirir. Dağ vardır yüz misli. Dağ; o ses den ,o sözden yüz binlerce halis ve saf kaynaklar sızdırır. Fakat dağdan o lütuf kesildi mi sular kaynakların da kan kesilir.

O kadehi kutlu padişahlar padişahı yüzünden tur dağı lal haline geldi. Dağın cüzzüleri canlandı akıllandı, ey halk biz bir taştan da aşağı mıyız ki ne candan bir çeşme coşmakta ne beden yeşiller giymiş ruhanilere katılmakta. Onda ne bir iştiyak sahibinin sesi var, ne sakinin bir yudum şarabının neşesi! Nemde hamiyet ki böyle bir dağı; keserle, çapayla, neyle olursa kökünden yıksın.

Belki cüzülerine bir ay parıltısı vurur, belki ay ışığı, ona yol bulur! Kıyamette dağlar yerlerinden sökülecek. Senin bir davranmanda ne vakit böyle bir keremde bulunacak? Bu kıyamet, o kıyametten nasıl olur da aşağı sayılır? O kıyamet yaradır, bu merheme benzer. Bu merhemi gören yaradan kurtulmuştur. Bu güzelliği gören kötü kişi bile ihsan sahibidir. Ne mutlu o çirkine ki güzele eş arkadaş oldu, vah eşi kış olan gül yüzlüye! ölmüş ekmek cana eş olunca dirilir, canın ta kendisi olur.

Kara odun ateşe eş olur, karanlığa gider, baştan başa nur kesilir. Ölmüş eşek tuzluya düşünce eşekliği, murdarlığı bir tarafta kalır. Allah gününün rengi Allah boyasıdır. Onda her şey bir renge boyanır. Birisi küpe düşse de sen, ona kalk desen neşesinden " Beni kınama. Küp benim der."

O " Ben küpüm" demek " ben, Hakk'ım"demektir. Demir demirdir ama ateş rengine girmiş, o renge boyanmıştır. Demirin rengi, ateşin renginde mahvolmuştur. Sukut eder gibi görünmekle beraber ateş olduğundan da dem vurmaktadır. Madendeki altın gibi kızarınca sözü, ağızsız, dudaksız " Ben ateşim" sözüdür.

Ateşin rengiyle, ateşin tabiatıyla ululanmıştır da der ki. " ben ateşim ,ben ateş! Sen şüpheye düşşen de ben ateşim, istersen bir tecrübe et, elini sür. Ben ateşim, eğer şüphe ediyorsan bir an olsun yüzünü bana koy!" Ademoğlu, Allahdan nurlanırsa seçilir de meleklerin mescudu olur. Cani melek gibi azgınlıktan ve şüpheden kurtulan kişi de alemde secde eder.

Ateş nedir demir nedir? Dudağını yum. Bu benzetişte bulunanla alay etme. Ayağını denize pek basma, denizden çok bahsetme dudağını ısırarak susup kıyısın da dur! Benim gibi yüzlercesi bile denize tahammül edemezler. Fakat yine de denizde boğulmaktan korkmuyor, ona dalmadan duramıyorum. Canım da denize feda olsun, aklım da. Canın da kan diyetini bu deniz vermekte, aklın da. Ayağım oldukça denizde yürürüm, ayağım kalmazsa yine su kuşları gibi denize dalarım. Huzur da bulunan bi edep kişi huzurda bulunmayan kişiden daha hoştur. Halka da eğridir ama nihayet kapıda değil mi?

Ey teni bulaşmış, pislenmiş kişi, havuz kenarında dön dolaş. İnsan, havuzun dışındayken nasıl temizlenir? Havuzdan uzak düşen kişi nasıl temiz olur? O adam batın temizliğinden bile uzak düşmüştür. Bu havuzun temizliğinin haddi yoktur. Cisimlerin temizliği ise pek az bir miktarda olabilir. Çünkü gönül havuzdur ama gizli. Bu havuzun, denize gizli bir yolu var. Senin muayyen miktarda ki temizliğin yardım ister. Yoksa sayılı şey, harcandıkça azalır. Su, pis adama " Bana koş der" Pis adamsa " Sudan utanıyorum der."

Su der ki: " Bu utanma, bensiz nasıl zail olur, bu pislik, bensiz nasıl temizlenir?" Bulaşık ve pis adam; sudan utanır, gizlenirse bu utanma, "Haya, imana manidir" sözünün tahakkukuna sebep olur. Gönül, ten havuzunda çamura bulandı ama ten, gönül havuzunda arındı. Oğul, gönül havuzunun çevresinde olan, ten havuzundan sakın!

Ten deniziyle gönül denizi birbirine bitişiktir, fakat aralarında bir berzah var, birbirlerine karışmazlar. İster doğru ol, ister eğri. O gönül havuzuna doğru gel, geri kalma. Padişahların huzurunda can tehlikesi var ama himmetleri yüce kişiler can korkusu yüzünden padişahtan çekinmezler. Padişah, şekerden daha tatlı olunca canın tatlılığına gitmesi de daha hoş, daha doğru.

Ey beni kınayan, sen sağ esen ol. Ey selamet arayan, sen beni bırak! Benim canım

ocaktır, ateşten hoşlanır, ocağa ateş yurdu olmak yeter. Bana ocak gibi aşka yanmak düştü. Bundan kör olansa zaten ocak değildir. Azıksızlık azığı sana azık olursa baki olan can bahçen güllerle, süsenlerle dolar. Başkasının korktuğu şeyler, sana emniyet verir. Su kuşu denizden ,kuvvet bulur, ev kuşuysa perişan olur.

Ey tabip, ben; yine divana oldum. Sevgili, ben yine kara sevdalara uğradım. Zincirinin halkalarından her halkanın başka, başka fenleri var. Her halka başka bir delilik vermede. Her halkanın eseri, başka, başka fenler. Onun için her an başka deliliklerim var. Darbı meseldir. Delilikler; fen fen , çeşit çeşittir. Hele böyle ulu bir beyin zincirine bağlanmış kişide olursa! Bağımı, öyle bir divanelik kopardı ki bütün divaneler bana nasihat verirler.

Bu çeşit delilik, zünnunun Mısri'nin de başına geldi. Onda yeni ,yeni coşkunluklar, cezbeler meydana gelmekteydi. coşkunluğu adeta göğün üstüne erişecek bir dereceyi buluyor, ciğerler acısı bir hale geliyordu. Kendine gel ey çorak toprak, kendi coşkunluğunu bu işe sahip olan temiz kişilerin coşkunluğu ile bir tutma! Halk onun deliliğine tahammül edemez bir hale geldi.

Ateşi, adeta halkın sakalını tutuşturmaktaydı. Avamın sakalına ateş düşünce onu körlüklerinden, inatlarından tutup bağladılar. Halk, bu yolda umumiyetle dara düşse de yine yuları geri çekmeye imkan yoktur. Bu padişahların hepsi halk dan can korkusuna düştüler. Çünkü bu güruh kördür, padişahların da nişanı yok! Hüküm külhaniler eline geçince nihayet zünnun zindanına düştü. Bir tek ulu padişah, tek başına atına binmiş, gitmekte ardına düşen, ona uyan yok. Böyle bir eşi bulunmaz inci, çocukların eline düşmüş kadrini bilen anlayan yok. İnci de nedir ki? Bir katrada gizlenmiş bir deniz bir zerreye sığmış güneş! Öyle bir güneş ki kendisini zerre gösterdi de yavaş, yavaş yüzünü açtı.

Bütün zerreler,onda yok oldu. Alem onun yüzünden sarhoş oldu, onun yüzünden kendisine geldi. Fakat kalem, bir gaddarın elinde oldu mu şüphe yok. Mansur, dara çekilir. Bu hüküm, bu hükümet, kötü kişilerin elinde oldukça elbette peygamberleri öldürmek lazım. Yol azıtmış kavim, aptallıklarından peygamberlere " Biz, sizi şom bilmekteyiz. Bize sizin yüzünüzden kötülük geliyor" dedi.

Hıristiyanların cehaletine bak ki asılan bir Allahdan medet ummaktadır. Çünkü onlarca İsa'yı Yahudiler asmıştır. Peki iş böyleyse ona kim imdat etsin? O padişahın yüreği, onların yüzünden kan olunca " Sen, onların içinde oldukça Allah onlara azap göndermez" hükmü nasıl olur da sürüp gider? Hain kalpazandan, halis altınla kuyumcu, daha fazla korkar. Yusuflar, çirkin kişilerin hasedinden korkup gizlenirler. Güzeller, düşman korkusundan ateş içinde yaşarlar.

Yusuflar, kardeşlerinin hilesi yüzünden kuyuya düşmüşlerdir. Çünkü o kardeşler, hasetlerinden Yusuf'u kurtlara verip dururlar. Hasetten Mısır Yusuf'unun başına neler geldi? Bu haset, pusuya yatmış büyük bir kurttur. Hulasa halim Yakub, Yusuf'a bir şey yapmasın diye bu kurttan daima korkar. Zahiri kurt, Yusuf'un etrafında dönüp dolaşmadı. Fakat bu haset, işlediği işle kurtları da geçti!

Bu haset kurdu, Yusuf'u yaraladı da " biz onu elbiselerimizin başında bırakmış, gitmiştik, kurt kapmış diye tatlı sözlerle özür serdetti. Bu hile, yüz binlerce kurtta bile yok Hele dur, bak, bu kurt sonunda nasıl rüsvay olur! Ondan dolayı herkesin yaptığı kötülüğün zararını göreceği gün hasetçiler, muhakkak kurt şeklinde haşredileceklerdir.

Hırsla dolu aşağılık ve haram yiyici kişi, o sayı günü domuz şeklinde, zina edenler,avret yerleri kokarak, şarap içenler, ağızları kokarak dirilirler. Gönüllerin duyduğu o gizli koku, mahşerde açığa çıkar, duyulur. İnsanın varlığı bir ormana benzer. O deme agahsan çekin bu varlıktan çekin! Vücudumuzda binlerce kurt, binlerce domuz. Temiz, pis, güzel, çirkin binlerce sıfat var.

Herhangi huy galipse hüküm onundur. Maden de altın bakırdan fazlaysa o maden altın sayılır. Vücudunda hangi huy galipse o huyun suretine göre haşredilmen gerekir. İnsan da bir an olur, kurtluk zuhur eder, bir an olur, ay gibi Yusuf yüzlü bir güzel haline gelir. İyiliklerle kinler gizli bir yolda gönüllerden gönüllere gidip durmaktadır. Hatta insandan öküzle eşek bile bilgi sahibi olur, akıllanır,hüner elde eder. Serkeş at, rahvan bir hale gelir, alışır. Ayı oynar, keçi de selam verir.

Köpeğe insanın huyu geçer, nihayet çoban olur, av, avlar yahut sürüyü korur. Eshabı Kehf'in köpeğine onlardan öyle bir huy sirayet etti ki sonunda Allahyı aramaya koyuldu. Kalb de her an bir çeşit şey baş gösterir. İnsan bazan şeytanlaşır, bazan melekleşir. Bazan tuzak kesilir, bazan yırtıcı hayvan! Aslanların bildiği o acayip ormandan, gönüller tuzağına gizli bir yolu bulunan o meşelikten, içten içe hırsızlık et, can mercanını çal1 Ey köpekten aşağı, ariflerin gönüllerinden o mercanı elde et.! madem ki hırsızlık ediyorsun, bari latif inciyi çal! Mademki hamallık ediyorsun, bari yüce bir yük yüklen!

Dostlar Zünnunun bu işinde düşünceye daldılar, zindana gittiler, bu hal hususunda konuşup fikirlerini söylemeye başladılar: Dediler ki "Bunu herhalde kasten yapıyor. Bunda bir hikmet var. O bu dinle bir kıbledir, bir delildir. Ona delilik hükmetsin, o çaldırsın imkan mı var? Böyle bir şey onun deniz gibi hudutsuz aklından ne kadar uzak! Haşa delilik bulutu, onun ayını örtsün. Böyle bir şey onun ulu makamının kemalinden değildir.

O halkın şerrinden bir bucağa sindi. Akıllılardan utandı da divane oldu. Tane tapan sersem akıldan usanmış da bu yüzden mahsus kendisini deli göstermiştir." Maden de der ki: " yiğit , beni bağla öküz kuyruğundan yapılma kamçı ile başıma sırtıma vur. Fakat deşeleme! Kamçı yarasından hayat bulayım.

Musa'nın öküzü yüzünden dirilten maktul gibi dirileyim. Öküz kuyruğundan yapılma kamçının açtığı yaradan iyileşeyim, Musa'nın mucizesiyle dirilen o öldürülmüş adam gibi canlanayım. O öldürülmüş adam öküz kuyruğu kamçısının açtığı yaradan dirildi. Bakır gibi kimya yüzünden altın oldu. Sıçrayıp kalktı, sırları söyledi, kanını dökenleri gösterdi.

Beni bumlar öldürdü, bu fitnenin tohumunu bunlar ekti diye açıkça söz söyledi. Bu ağır beden de öldürüldü mü sırları bilen ruh varlığı dirilir. O adamın canı cenneti de görür, cehennemi de bütün sırları da tanır, bilir. Kanlı şeytanları, hile ve hud'a tuzağını ve şeytanlıkları gösterir. Kuyruğunun açacağı yara yüzünden can kurtulsun diye öküz kesmek, yol şartlarındandır. Sen de tez öküz nefsi tepele de gizli ruh dirilsin, akıllansın.

Onlar, ahvali anlamak üzere zünnun'un yanına yaklaşınca Zünnun onlara bağırdı: " Hey, kimlersiniz? Sakının!" Onlar, edepli, edepli " Biz dostlardanız. Buraya canla başla hal hatır sormak için geldik. Nasılsın ey hünerli, marifetli akıl denizi? Akıllı olduğun halde niye kendini deli gösteriyorsun, bu ne bühtan? Güneşe külhanın dumanı erişir mi? Anka, kargaya zebun olur mu? Bizden çekinme, şunu anlat.

Biz seni sevenleriz. Bize bu işi etme. Sevenleri, kendinden uzaklaştırmak yaraşmaz. Onlardan işi gizlemek onları hileyle aldatmak doğru değildir. Padişahım, sırrı açığa vur. Ey ay yüzlü, yüzünü bulutla gizleme. Biz seni seviyoruz,sana sadıkız, aşıkız. İki alemde de gönlümüzü sana verdik" dediler. Zünnun, sövüp saymaya başladı, delicesine saçma sapan sözler söyledi. Sıçrayıp onlara taş topaç yağdırmaya, sopa sallayıp fırlatmaya koyuldu. Hepsi yaralanıp ezilmek korkusundan kaçtılar.

Zünnun, kahkahayla gülüp başını salladı. Dedi ki: " Şu dostların heva ve hevesine bak. Dostlara bak! Hani dost olanların nişanesi? Dostlara zahmet can gibi sevimlidir. Dosta, dostun zahmeti ağır gelir mi? Zahmet içtir, ruhtur. Dostluksa onun derisine benzer.

Dostluk nişanesi beladan, afetlerden, minhetlerden hoşlanmak değil midir? Dost altın gibidir. Belada ateşe benzer. Halis altın, ateş içinde saf bir hale gelir"

LOKMAN'IN SINAVI

Tertemiz bir kul olan lokman, gece gündüz kullukta çevik ve gayretli değil miydi?Efendisi, onu ileri tutar, oğullarından üstün görürdü. Çünkü lokman, filvaki kul oğluydu ama efendiydi, heva ve hevesten hürdü. Bir padişah, konuşma esnasında bir şeyhe dedi ki: " Benden bir şey dile" Şeyh " Padişahım, bana böyle söylemekten utanmıyor musun? Hele biraz daha yüksel! Benim iki kulum var. Onlar hor hakir

kişilerdir ama ikisi de sana hükmederler, ikisi de emrederler" dedi.

Padişah " Bu söz hatalı bir söz. O iki kul kimler ? deyince şeyh " Birisi, kızmak öbürü şehvet" dedi. Padişahlıktan feragat edeni padişah bil. Onun nuru ayla güneş, olmaksızın da parlar durur. Mahzene sahip olan, zatı mahzen olmuş kişidir. Varlığa, mağlup olan, varlığa düşman olan kişidir. Lokman'nın efendisi, görünüşte onun efendisiydi ama hakikatte Lokman'nın kuluydu.

Bu ters dünyada benzerler çoktur. Onların nazarında bir gevher, çöp parçasından da bayağıdır. Her çöle, çeçip kurtulunacak yer adı verilmiştir. Ad ve suret, halkın akıllarına tuzaktır. Bir güruhu, elbisesi tanıtır. Onu o libasla görünce avamdan derler. Mürailik sureti de bir güruhun adını zahitliğe çıkarmıştır.

Halbuki kendisi riyaya boğulmuştur. Taklitten, kapıp kaçmadan arınmış nur gerek ki, onu sözünü dinlemeden, işini görmeden tanısın. Bu nura sahip olan , akılyoliyle onun kalbine girer, nakdini görür, nakil ve rivayete bağlanmaz. Gaybı adamakıllı bilen Allahnın has kulları can aleminde kalb casuslarıdır.

Hayal gibi gönle girerler. Gizli şey ve hal, onların önünde apaçıktır. Serçenin vücudunda ne kuvvet ne kudret vardır ki sırrı doğanın aklından gizli kalsın? Allah sırlarına vakıf olan kişinin önünde mahlukatın sırrı nedir ki? Göklere çıkan adama yeryüzünde yürümek güç gelir mi? Be zalim, Davud'un elinde demir mum haline gelir erirdi, artık onun avucunda mum ne oluyor?

Lokman, kul şeklinde bir efendiydi. Kulluğu, yalnız zahiri bir görünüşten ibaretti. Meselâ, efendi tanımadık bir yere giderse kuluna elbisesini giydirir. Kendisi de o kölenin libaslarını giyer, köleyi kendisine efendi yapar. Kullar gibi onun ardından yürür. Bu suretle kendisini kimseye tanıtmaz. Ey kul sen baş köşeye otur. Ben, eski bir kul gibi ayakkabılarını götüreyim.

Sen sertlik et, bana söv, hiçbir suretle ağırlama. Şimdi hizmetin, bence bana hizmet etmeyi bırakmadan ibarettir. Ben bu suretle gurbet diyarında bile tohumu ekeceğim" der. Efendiler, kendilerini kul sanılsınlar diye kulluğu kabul etmişlerdir. Onların gözleri toktur efendiliğe doymuşlardır, kendilerine lazım olan işi yapa gelmişlerdir.

Halbuki bu heva ve heves kulları, onların aksine kendilerini akıl ve can efendisi gösterirler. Efendi kulluk edebilir fakat kuldan kulluktan başka bir şey zuhur edemez ki. Şunu bil ki o alemden bu aleme böyle tersine akseden nice şeyler vardır. Lokman'nın efendisi bu gizli hali biliyordu, ondan bir nişane görmüştü. Sırrı bildiği için o yol gösterici,iş başarmak için eşeğini güzelce sürmekteydi.

Lokman'nı daha önceden azad ederdi ama hoşnutluğunu diliyordu. Çünkü lokman'nın muradı buydu. O aslan, o yiğit, istiyordu ki kimse sırrına ermesin. Sırrını kötülerden gizlemen şaşılacak bir şey değil; şaşılacak şey kendinden de saklaman,kendinden de gizlemendir. Fakat sen işini gözünden bile gizle de işine kötü göz değmesin. Kendini ücret tuzağına teslim et de sonra kendinden, kendiliğin olmaksızın bir şey çal. Yaralıya, vücudundan temreni çıkarabilmek için afyon verir, uyuturlar. Ölüm vaktinde de adama elem ve ıstıraplar verirler. O halde meşgulken canını alıverirler. Şu halde anlıyorsun ya, gönlünü herhangi bir düşünceye verdin mi, gizlice senden bir şey alacaklardır. Her ne düşünür. Her ne elde edersin hırsız, emin olduğun terden gelip çatmaktadır. Binaenaleyh bari en iyi işe koyul da hırsız senden hiç olmazsa en bayağı, en aşağı bir şeyi alıp götürebilsin. Tacirin yükü suya düşerse ondan daha iyi bir kumaşa el atar. Senin de madem ki suya bir şeyin düşecek, mahvolacak. En aşağı şeyi terk et de daha iyisini bul.

Lokman'ın efendisi, kendisine yemek getirdiler mi, lokman'a adam gönderip çağırtır, Önce o yemeğe lokman el sunar, efendisi de ondan sonra yerdi. Bu suretle onun artığını afiyetle yer, bundan zevk alır, onun yemediğini ise dökerdi. Hatta yese bile gönülsüz, iştahsız yerdi. İşte asıl sonsuz dirlik, birlik budur.

Bir gün lokman'ın efendisine hediye olarak bir karpuz getirdiler. Hizmetçiye " git, oğlum lokman'ı çağır" dedi Lokman gelince efendisi, karpuzu kesip ona bir dilim verdi. Lokman o dilimi bal gibi, şeker gibi yedi. Hem de öyle lezzetle yedi ki Lokman'ın efendisi, ikinci dilimi de kesip sundu. Böyle, böyle karpuzu tekmil yedi; Yalnız bir dilim kaldı. Efendisi " Bunu da ben yiyeyim; bir bakayım, nasıl şey, herhalde tatlı bir

karpuz" dedi .

Çünkü lokman, öyle lezzetle,öyle zevkle,öyle iştahlı yiyordu ki görenlerin de iştahı geliyordu. Efendisi o dilimi yer yemez karpuzun acılığından ağzını bir ateştir sardı, dili uçukladı, boğazı yandı. Bir eyyam acılığından adete kendisini kaybetti. Sonra " A benim canım efendim, Böyle bir zehri nasıl oldu da tatlı tatlı yedin, böyle bir kahrı nasıl oldu da lütuf saydın? Bu ne sabır? Neden böyle sabrettin? Sanki canına kastın var? Niye bir şey söylemedin, niye biraz sabret şimdi yiyemem demedin?" dedi.

Lokman dedi ki: " Senin nimetler bağışlayan elinden o kadar rızıklandım ki utancımdan adeta iki kat olmuşumdur. Elinle sunduğun bir şeye ; ey marifet sahibi; bu acıdır demeğe utandım. Çünkü vücudumun bütün cüzüleri senin nimetlerinden meydana geldi. Ben senin tanene, tuzağına gark olmuştum;Bu kadarcık bir acıya dayanamaz, feryadedersem vücudumun bütün cüzüleri hak ile yeksan olsun!

Şekerler bağışlayan elinin lezzeti bu karpuzdaki acılığı hiç bırakır mı? Sevgiden bakırlar altın kesilir. Sevgiden tortulu, bulanık sular arı duru bir hale gelir, sevgiden dertler şifa bulur. Sevgiden ölü dirilir, sevgiden padişahlar kul olur. Bu sevgi de bilgi neticesidir. Saçma sapan şeylere kapılan kişi nasıl olur da böyle bir tahta oturur ki? Noksan bilgi nereden aşkı doğuracak? Noksan bilgi de bir aşk doğurur ama o aşk, cansız şeylerdir.

Noksan bilgi sahibi, cansız bir şey de dilediği şeyin rengini görünce adeta bir ıslıktan sevgilinin sesini duymuş gibi olur. Noksan bilgi, fark ve temyize malik değildir. Nihayet şimşeği güneş sanır. Bu yüzden peygamber, noksanı olan kişiye melun dedi. Fakat bu noksan, tevil de akıl noksanıdır. Teninde noksan bulunan acınır, acınan kişiye lanet etmek böyle bir adamı yaralamaksa hiç de yaraşır bir şey değil.

Kötü hastalık lanet edilmesi icap eden, uzaklığa layık olan illet, akıl noksanıdır. Zira noksan akılları tamamlamak, yani akıllanmak mümkündür, fakat bedendeki noksanı tamamlamaya imkan yok. Allahdan uzak düşen her kötü kişinin kafirliği, firavunluğu, umumiyetle akıl noksanından ileri gelmiştir. Beden noksanı için Kuran' da " köre teklif yok" diye bir genişlik var. Şimşek çabucak sönüp gider, pek vefasızdır. Sen aydın ve parlak olmayan geçici şeyi baki olandan ayırt edemiyorsun. Şimşek güler o kişiye. Kime biliyor musun ? onun nuruna gönül bağlayana.

Felek nurlarının sonu yoktur. O nurlar, şarkta ve garpta bulunmayan Allah nuruna benzer mi hiç? Şimşek bil ki göz nurunu alır, baki nur da, bil ki gözlere yardımcıdır. Deniz köpüğü üstüne at sürmekle şimşek ziyasiyle mektup okumak, Hırs yüzünden akıbeti görmemek, kendi gönlüne, kendi aklına gülmektir. Aklın hassası, işin sonunu görmektir. Akıbeti görmeyen akıl nefistir. Nefse mağlup olan akıl, nefis haline gelmiştir. Müşteri, Zuhal tesiri altında kalırsa Zuhalleşir. Sen bu yomsuzluk içinde gözünü döndür de sana bu nuhuseti verene bak! Bu cezirle meddi gören kişi, yomsuzluktan kurtulur, saadete erer.

Allah, bir halden bir hale döndürme esnasında her şeyi zıddıyla meydana çıkararak seni halden hale döndürür durur. Bu suretle de Eshabı Şimalden olmaktan korkar durur, erler gibi de Eshabı Yemi'nin lezzetini umarsın. Bir yandan korkuya, bir yandan ümide düştün mü iki kanadın olur. Bir kanatlı kuş katiyen uçamaz acizdir. Ya beni bırak, hiç söylemeyeyim, yahut da izin ver tamimiyle söyleyeyim.

Yoksa ne bunu istiyor, ne onu istiyorsan yine ferman senin. Kim ne bilir ki maksadın ne, muradın nerede? Can İbrahim canı olmalı ki nuriyle ateş içinde cennetler, köşkler görsün. Derece, derece aya, güneşe kadar yücelsin; halka gibi kapıya kalmasın. Halil gibi yedinci kat gökten de geçsin. Çünkü ben batanları, geçenleri sevmem. Bu ten alemi, şehvetten kurtulan kişiden başkasını yanılta gelmiştir, yanılta gider.

HÜTHÜD İLE BELKIS

Belkıs'a yüzlerce rahmet olsun. Allah, ona yüzlerce erkeğin aklını vermişti. Bir hüthüt kuşu, Süleyman'dan birkaç satırdan ibaret bir mektup getirdi. Belkıs okudu. Elçinin getirdiği o şümullü nükteleri hor görmedi. Gözü hüthütü gördü, gönlü onun Anka

olduğunu anladı. Duygusu onu bir köpekten ibaret gördü, gönlüyse bir derya.

Akıl, bu iki renkli tılsımlar yüzünden Muhammet'le, Ebucehil'lerin savaştığı gibi duygu ile savaşır durur. Kafirler Ahmet'i beşer gördüler. Çünkü onun ayı böldüğünü görmemişlerdi. Hisse ait gözüne toprak serp. His gözü, akla da düşmandır, dine de. Allah duygu gözüne kör dedi, putperest dedi, bizim zıddımız dedi. Çünkü o köpüğü gördü de denizi görmedi. Bu demi gördü de yarını görmedi.

Bu günün sahibi de odur, yarının sahibi de. Her ana sahip olan, önünde durup durur de o, hazineden bir pul bile görmez. Bir zere bile o güneşten haber verir ve güneş; o zerreye kul, köle kesilir. Birlik denizinin elçisi olan katra ya yedi deniz esir olur. Bir avuç toprak bile onun yüzünden çevikleşirse felekler, o, bir avuç toprağın önüne baş koyar. Ademin toprağı Allahdan çevikleşince Allah melekleri o toprağın önünde secde ettiler. Göğün yaratılması neden di? Toprakla olan münasebeti kaldıran, müşkülleri halleden bir gözden. Toprak, kesafeti yüzünden suyun dibine gider. Öyle olduğu halde toprağa bak ki çevikleşti, süratle arşı bile geçti. Bil ki o letafet sudan değildir, ancak verici ve eşsiz, örneksiz yaratıcının ihsanından,. Dilerse havayı, ateşi aşağılatır, dilerse dikeni gülden üstün eder. Allah hükmedicidir, dilediğini yapar.

Derdin ta kendisinden deva yaratır. Havayı, ateşi aşağılatırsa onları karartır, bulandırır, ağırlaştırır. Yeri ve suyu yüceltirse kainat yolunu ayaklarıyla arşınlarlar, yürürler. Gayrı tamamıyla anlaşıldı ki dilediğini yüceltir, toprağa mensup olana "Kanatlarını aç" der. Ateşe mensup olana der ki: " yürü, iblis ol, yedinci kat yerin altında şeytanlık et. Ey topraktan yaratılan adam, sen de yürü, Süha yıldızını bile geç.

Ateşten yaratılan iblis, sen de yerin dibine git. Ben dört tabiat ve illet-i şla değilim. Her şeyi tasarruf etmede Baki ve daimiyim .İşim illetsiz, sebepsiz ve dosdoğrudur. Ey kötü düşünceli; takdirim, sebebe bağlı olamaz. Bir vakit olur,adetimi değiştirir, bir vakit olur, bu tozu yatıştırırım. Denize " Durma, hemencecik ateşlerle dol" derim. Ateşe " Haydi, gül bahçesi kesil" diye emrederim.

Dağa derim ki: " Pamuk gibi hafifleş! Göğe derim ki: "Göze baş aşağı görün" Güneşe " Ey güneş, ayla birleş" der, ikisini de iki kara bulut haline getiririm. Güneş çeşmesini kurutur, kan çeşmesini, sanatımla misk haline getiririm" Allah güneşle ayın boyunlarına boyunduruk vurur, onları iki kara öküz gibi bağlayıverir.

Kuran okuyan biri, Kuran'dan " Maüküm gavra" yani " suyu kaynağından keser, yerin derinliklerinde gizler, kaynakları kurutur, kupkuru bir hale getirirsem, benim gibi ihsanda, ululukta misalsiz olan tek Allahdan başka kim vardır ki suyu tekrar kaynağına getirebilsin?" ayetini okuyordu. Bir hor, hakir felsefeci, bir aşağılık mantıkçı, mektep yanından geçerken, bu ayeti duyup hoşuma gitmedi. Dedi ki: " Suyu külünkle biz çıkarırız. Belin kazmanın darbesiyle ta yerin dibinden kaynatırız"

Gece uyudu, rüyada aslan gibi bir adam gördü. O adam felsefeciye bir tokat vurdu. İki gözünü de kör etti. Dedi ki: " ey kötü kişi eğer doğrucuysan, gözün doğruysa bu iki göz kaynağını da, haydi kazma ile nur landır" gündüzün felsefeci sıçrayıp uykudan kalktı. Gördü ki iki gözü de kör olmuş, iki gözünün nuru da sönmüş! Eğer ağlayıp inleseydi, eğer tövbe ve istiğfar etseydi mahvolan nur Allah keremiyle yine zuhur ederdi.

Fakat istiğfar etmek de elde edilir. Tövbe zevki, her sarhoşun mezesi olmaz. Yapılan işlerin çirkinliği, küfür ve inkarın şomluğu, onun gönlüne tövbe gelmesine mani oluyordu, tövbe yolunu bağlamıştı. Gönlü katılıkta taşa dönmüştü. Tövbe onu ekin ekmek için nasıl yarabilir? Nerede Şuayb gibi biri ki duasıyla dağı, ekin ekmek üzere toprak haline getirsin. Halil'in niyazı ve inanışı yüzünden güç ve olmayacak iş mümkün oldu.

Yahut Mukavkıs'ın Peygamberden dilemesi üzerine taşlık yer gayret güzel bir tarla haline geldi. Bunlar gibi o kötü adamın inkarı da aksine olarak altını bakır haline getirir. Sulhu savaş yapar. Bu kötü kişi çarpma kehribarıdır. Kabiliyetli toprağı bile taş topaç yapar. Her gönle secde için izin yok, her ücretlinin ücreti rahmet değil. Kendine gel de " tövbe eder, Allahya sığınırım" diye cürümde bulunma, günah etme. Tövbeye de bir parlaklık gerek. Tövbeye de bir şimşek bir bulut şart. Meyvenin olması için hararet ve su lazımdır. Bunun için de bulut ve şimşek icabeder. Gönül şimşeğiyle iki göz bulutu olmadıkça tehdit ve hışım ateşi nasıl yatışır? Vuslat zevkinin yeşilliği nasıl

yetişir, kaynaklardan arı, duru su nasıl coşar? Gül bahçesi; yeşilliğe nasıl sır söyler, menekşe nasıl olur da yaseminle ahdedebilir? Çınar, dua için nasıl el açar, ağaç havada nasıl baş sallar?

Çiçek bahar mevsiminde (renklerle, kokularla dolu olan) eteğini nasıl serper? Lalenin yüzü nasıl kan gibi kızarır? Gül, kesesinden nasıl altın saçar? Nasıl olur da bülbül gülü koklar; üveyik kuşu, bir istekli gibi "Kü-kü nerede, nerede" diye öter? Nasıl olur da leylek " lek, lek – senin sesin" sesini canla, başla çıkarır. Ey yardımı dilenen Allah, senin de ne demek? Zaten her şey senin mülkünden ibaret.

Nasıl olur da yaprak, içteki sırları gösterir? Nasıl olur da bahçe gökyüzü gibi aydınlanır? Bu güzel ve ağır elbiseleri nereden getirdiler? Hepsini de kerem sahibi Allahdan hepsini de merhamet sahibi Allahdan! O letafetler, bir güzellik nişanesidir, o nişane de ibadet edici bir erin ayak izi. Padişahtan nişane gören sevinir. Görmeyene gelince, uyanıp kendine gelemez. Elest deminde Rabbini görüp sarhoş olarak kendinden geçen kişinin ruhu bu gün de Rab bini görür, kendinden geçer.

Şarap kokusunun şarap içen tanır. Şarap içmeyen şarap kokusunu ne bilsin? Hikmet, müminin kaybolmuş devesine benzer, Hikmet, teşrifatçı gibi adamı padişahla görüştürür. Rüyada güzel yüzlü birisini görürsün, o sana vade verir, alametler söyler. Muradın olacak, nişanesi de bu: Yarın sana filan kişi gelecek.

Onun bir alameti atlı oluşudur. Bir alameti de şu; Seni görünce kucaklayacak. Bir alameti de seni görünce gülmesi, diğer bir nişanesi de sana karşı el kavuşturmasıdır. Diğer bir alameti de şudur ki: Heveslenip bu rüyayı yarın hiç kimseye söylemeyeceksin. Bu alamet, Yahya'nın babasına da gösterilmiş, ona da " üç güne kadar kimseye bir söz söylemeye muktedir olamazsın.

Üç geceye dek iyiden kötüden bahsetme, sus. İşte bu senden Yahya adlı bir çocuk olacağına alamettir. Üç gün konuşma. Bu susmak senin maksadına erişeceğine delalet eder. Kendine gel. Bunları dile getirme. Bu sözü gönlünde gizli tut" denmişti. Sana da bu alametleri şeker gibi tatlı, tatlı söyler. Hatta bunlar nedir ki?

Daha yüzlerce nişaneler var. Bu rüya; durmadan dinlenmeden biteviye Allahdan dilediğin saltanata, istediğin makama erişeceğine alamettir. Olması için uzun gecelerde ağlayıp inlediğin seher çağlarında niyaz ettiğin muradına, eline girmedikçe günlerini karatan, boynunu iğ gibi incelten maksadına erişeceğine delalet eder. Temiz erler nasıl varını, yoğunu verdin, Malını, mülkünü, uykunu feda ettin, yüzünün rengi kaçtı, hatta başından bile geçtin, bir kıl gibi kaldın; Nice demdir ödağacı gibi ateşlere atıldın.

Kaç kereler miğfer gibi kılıç önüne gittin! Bunlar yüz binlerce biçarelikler, aşıkların huyudur. Bunlar, sayıya gelmez ki! Geceleyin bu rüyayı görünce gündüz oldu mu o ümitle günün aydınlanır. O alametler nerede acaba diye gözünü sağa, sola çevirir durursun. Eyvah, gün geçer de o alametler zuhur etmezse diye yaprak gibi titrersin. Mahallelerde, pazarlarda buzağısını kaybetmiş adam gibi koşarsın.

Birisi " baba, hayrola, ne koşup duruyorsun? Burada bir şey mi kaybettin, kaybettiğin ne" dese, " hayırdır ama bana. Benden başka kimsenin bilmesi caiz değil. Söylersem bana gösterilen nişaneler kaybolur. Onlar kayboldu mu ben, öldüm gitti" dersin. Her atlının yüzüne dikkatle bakarsın. Baktığın adam, sana " Bana deli gibi bakma be"der. Ben, bir sahip kaybettim. Onu aramaya yüz tuttum.

Ey atlı, devletin daimi olsun. Aşıklara acı, onları mazur tut" dersin. Madem ki gayretle aradın dikkatle baktın, bu işe adamakıllı sarıldın. Elbette bulursun. Bir işe ciddi bir suretle sarılan yanılmaz demişler. Ey iyi bahtlı, ansızın atlı gelir, seni sımsıkı kucaklar. Sen kendinden geçer, dostlarından ayrılırsın. Bu işten haberi olmayan da " İşte sana riyakar, işte sana münafık!" der.

Ne bilsin o, kendisinden geçen kişinin coşkunluğu nedir? Bu kimin vuslatı nişanesi? Bilmez ki Bu nişane gören kişinin hakkındadır. Başkasına bu nişane nereden zuhur edecek? Âşığa her an, ondan bir nişane görünmekte Canına can katılmaktadır. Sanki çaresiz kalmış balığın önüne su gelmiş, bu nişaneler, o kitabın delilleridir. Peygamberlerde olan nişaneler de aşina olan cana mahsustur.

Bu söz noksan kaldı, bir karara bağlanmadı. Gönlüme malik değilim ki mazur gör.!

Zerreleri kim sayabilir ki? Hele saymaya kalkışan, aklını aşka kaptırmış bir adam olursa! Bağdaki yaprakları keklik ve ötüşleri sayabilir miyim? Bunlar sayıya gelmez ama ben sınanmış adamı ir şadetmek için sayıyorum. Zuhal yıldızının nuhusiyetiyle müşterinin saadeti saymaya kalkışan da sayıya sığmaz.

Fakat böyle olduğu halde bu ikisinin bazı tesirini yani zarar ve faydalarını anlatmak yine lazımdır. Bu suretle kaza ve kaderin eserlerinden cüzi bir miktarı saadet ve nuhuset ehlince anlaşılmış olur. Talihi müşteri olan kişi, neşesinden, ululuğundan sevinir; Talihi Zuhal olan da şer işlere düşmemek için yaptığı şeyler de ihtiyat etmek lüzumunu anlar.

Yıldızı Zuhal olan kişinin ahvalini tamamıyla söylesem zavallı,o yıldızının ateşinden yanar. Padişahımız, bize " Allahyı anın" diye ruhsat ve müsaade verdi; bizi ateş içinde gördü de nur ihsan etti. Dedi ki: " Filvaki ben, sizin beni anmanızdan müstağniyim. Beni tasvir etmek, övmek, anmak layık değil.

Fakat tasvire, hayale kapılan bizim zatımızı misalsiz, tasvirsiz anlayamaz" Cisme mensup anış nakıs bir hayaldir. Padişahlara layık olan tavsif, cismani anışlardan arınmıştır. Birisi padişaha, " Çulha değildir" dese bu ne biçim medih? Yoksa padişahın çulha olmadığını bildirmiyor mu ki?

MUSA PEYGAMBER VE ÇOBAN

Musa, yolda bir çoban gördü. Çoban, şöyle söylenip duruyordu: " Ey kerem sahibi Allah! Neredesin ki sana kul, kurban olayım, çarığını dikeyim, saçını tarayayım elbiseni yıkayayım, bitlerini kırayım. Ulu Allah, sana süt ikram edeyim. Elceğizini öpeyim ayacığını ovayım. Uyuma vaktin gelince yerceğizini silip süpüreyim.

Bütün keçilerim sana kurban olsun. Bütün nağmelerim, heyheylerim senin yadınladır Allahm!" o çoban, bu çeşit saçama sapan şeyler söyleyip duruyordu. "Musa kiminle konuşuyorsun?" diye sordu. Çoban, " bizi yaratanla, bu yeri göğü halk edenle" diye cevap verince, Musa dedi ki: " vah ,vah, sen sersemlemişsin. Daha Müslüman olmadan kafir oldun, bu ne saçma söz, bu ne küfür, bu ne olmayacak şey? Ağzına pamuk tıka küfrünün pis kokusu dünyayı tuttu. Küfrün, din kumaşını yıprattı. Çarık, dolak,ancak sana yaraşır. Bir güneşe bu çeşit şeylerin ne lüzumu var? Böyle sözlerden ağzını kapamazsan bir ateş gelir, halkı yakar. Zaten ateş gelmedi de bu duman ne?

Can niye kapkara bir hale geldi, ruh merdutlaştı? Allahnın her şeye kadir ve her hususta adil olduğunu biliyorsan nasıl oluyor da bu hezeyanlara, bu küstahlığa cüret ediyorsun? Akılsız dost, zaten düşmandır. Ulu Allah, bu çeşit hizmetlerden ganidir. Sen bunları kime söylüyorsun. Amcana, dayına mı?

Allah sıfatlarında cisim sahibi olmak ve ihtiyaç var mı? Büyüyüp gelişmekte olan süt içer. Ayağı muhtaç olan çarık giyer eğer bu dedikodu, kulu içinse. Allah, onun hakkında da " o, benim" dedi. Yine beyhude ve batıl. Allah onun hakkında, " hastalandın da yine halimi hatırımı sormadın. Yalnız o hastalanmadı, ben de hasta oldum" demiştir. Bu çeşit sözler, " benimle duyar benimle görür" haki katına erişen kişi içinde batıldır.

Allah haslarıyla edepsizce konuşmak gönlü öldürür amel defterini kapkara bir hale koyar. Sen bir erkeğe Fatma desen erkekle kadın hep bir cinsten olmakla beraber imkan bulursa kanına kasteder, isterse hattı zatında halim ve mülayim olsun. Fatma sözü, kadınlar için övünçtür. Fakat erkeğe söylersen kılıç yarası gibi tesir eder.

El ayak bizim için övünç vesilesidir; fakat Allahnın arılığına nispetle kusur. " Doğmaz, doğurmaz" vasfına layıktır . Babayı da halk eden o, oğlu da doğma, cisim olanın vasfıdır. Doğan, ırmağın bu yüzüne mensuptur. Çünkü doğan kevnü fesat alemindendir aşağılıktır, sonradan olmadır. Elbette onu bir meydana getiren lazım çoban, " ya Musa ağzımı bağladın, pişmanlıktan canımı yaktın" dedi; elbisesini yırtıp yana ,yana bir ah çekti, başını alıp çöle doğru yola düştü.

Musa'ya Allahdan şöyle vahiy geldi: " Kulumuzu bizden ayırdın. Sen ulaştırmaya mı

geldin, yoksa ayırmaya mı? Kaadir oldukça ayrılığa ayak basma. Bence en hoşlanılmayan şey ayrılıktır. Ben, herkese bir huy, herkese bir çeşit ıstılah verdim. Ona medih olan söz, sana zemdir, ona göre baldır, sana göre zehir! Bizse temizden de münezzehiz, pisten de. Ağırlıktan da arıyız, çeviklik ve titizlikten de!

Kullara ibadet edin diye emrettimse bir kar, bir fayda elde edeyim diye değil, kullara ihsanlarda bulunayım diye. Hintlilere, Hintlilerin sözleri medihtir. Sintlilere, sintlilerin. Onların beni tespih etmeleriyle münezzeh, mukaddes olmam. Bu tespih incilerini saymakla kendileri temizlenirler.

Biz dile söze bakmayız gönle hale bakarız. Kalp huşu sahibiyse kalbe bakarız, isterse sözünde kulluk ve aşağılık olmasın! Çünkü gönül cevherdir söz söylemekse araz. Bu yüzden araz, ariyettir,maksat cevherdir. Manası gizli kapalı, yahut başka olan bu çeşit laflar ne vakte kadar sürecek? Yanıp yakılmak isterim ben yanıp yakılmak.

O ateşe düş! Canda sevgiden bir ateş tutuşur, düşünceyi sözü, baştanbaşa yakıver! Musa, edep bilenler başka, canı ruhu yanmış aşıklar başka. Aşıklara her nefeste bir yanış var. Yıkık köyden haraç aşar alınmaz. Hatalı söz söylerse bile ona hatalı deme. Kana bulanıp şehit olursa yıkamaya kalkışma. Şehitlere kan, sudan yeğdir. Bu yanlış sözde yüzlerce doğrudan yeğ. Kabe'nin içinde kıbleden eser yoktur dalgıcın ayağında dolak olmazsa ne gam1 yürü, sarhoşlardan kılavuzluk arama. Elbisesi paramparça olana yamadan bahsetme. Aşk şeriatı, bütün dinlerden ayrıdır. Aşıkların şeriatı da Allah'tır, mezhebi de. Lain, lal olduğunu ispat eden bir damgası olmasa da ne çıkar? Aşk gam denizinde gamlanmaz ki!

Ondan sonra Hak, Musa'nın sırrına dile gelmeyecek sırlar söyledi; Musa'nın gölüne sözler döktüler. Görmekle söylemeyi birbirine karıştırdılar. Nice defa kendisinden geçti, nice defa kendisine geldi. Kaç kere ezelden ebede uçtu1 eğer bundan ötesini anlatmaya kalkışırsam ahmaklık etmiş olurum.

Çünkü bunu açmak bunu anlatmak anlayışın ötesindedir. Söylesen akıllar hayran olur. Yazsam birçok kalemler kırılır! Musa Allahdan bu azarı duyunca çöle düşüp çobanın ardınca koştu. O hayran aşığın izini izledi, çöldeki otların tozunu silkti. Aşık ve hayran adamların ayak izleri, başkalarının izlerinden ayrılır, hemen belli olur. Aşık, ruh gibi bir ayağını yukardan aşağıya atar, bir ayağını fil gibi eğri büğrü basar. Bazen bir dalga gibi bayrak diker, yücelir.

Bazen balık gibi suyun içinde gider, görünmez. Bazen de remilcinin remil dökmesi gibi ahvalini toprak üstüne yazar. Musa nihayet onu bulup gördü. Dedi ki: müjdemi ver Allahdan izin geldi. Hiçbir sebep ve tertip yolu arama; daralan gönlün ne isterse onu söyle! Senin küfrün, din, dinin can nuru. Sen emniyete erişmişsin, bütün bir cihan da senin yüzünden amanda.

Ey Allah " Allah dilediğini yapar" sırrına erişip o sırla her şeyden affedilmiş olan kişi pervasızca yürü, dilini aç! Çoban " ey Musa, ben o halde, o sözden geçtim. Şimdi kendi gönlümün kanına bulandım. Ben Sidret-ül Müntehadan da aşmış, oradan bile yüz binlerce yıl öte gitmiştim. Sen bir kamçı vurdun, atım şahlanıp sıçradı, kainatı aştı. Nasutumuzun mahremi Lahut'u olsun artık.

Aferin eline koluna! Şimdi benim halim söze sığmaz. Zaten bu söylediğim de benim ahvalim değil. Ayna da bir suret görürsün ya fakat o senin suretindir, aynanın değil. Neyzen, ney üfler. Fakat bu nefes ve bu nefesten çıkan ses, neyin midir, neyzenin mi? Bu ses neyin harcı mı, neyzenin harcı mı?" dedi. Kendine gel, kendine! Allahyı övsen de bu övüşünü, çobanın layık olmayan övüşü gibi bil, öyle tanı.

Senin övüşün, çobanın övüşüne nispetle daha iyidir. Ama Allahya nispetle onun da değeri yok, onun da sonu gelmez. Ne vakte dek ben Allahya hamlederim deyip duracaksın? Perde kaldırılınca oldu sanılan nice şeylerin olmamış bulunduğu meydana çıkar. Allahyı anışımın makul olması Allah rahmetindendir.

Adeta istihaze olan kadının namaz kılması gibi bir ruhsattan ibarettir. Onun namazına nasıl kan bulaşmışsa senin Allahyı anışını da benzetiş ve zannediş bulaşmış! Kan pistir ama bir parçacık su ile temizlenir. Fakat içte öyle pislikler vardır ki: Allahnın lütuf suyundan gayrı bir şeyle arınmaz ibadet eden kişinin gönlünden eksilmez.

Keşke secden de kıbleden yüzünü çevirmiş olaydın da tek " Sübhane rabbiyel A'la"'nın

manasına ereydin! " Allahm secdem de varlığın gibi sana layık değil. Sen kötülüğe iyilikle mukabele et" diyeydin. Bu yeryüzünde Hakk'ın hikmetinden eser vardır. Ondan dolayı pislikleri giderir, çiçekleri bitirir. Bizim pisliklerimizi örter, karşılığın da ondan koncalar biter. Kafir vergide, cömertlikte topraktan daha aşağı, daha verimsiz olduğunu görüp, varlığından çiçek ve meyve bitmediğini hatta bütün temizlikleri bozup pislemekten başka bir şey yapmadığını anlar da " Ben aykırı anlamış, yanılmışım yazık keşke toprak olsaydım, Keşke topraktan sefer etmeseydim

Keşke bir avuç toprak gibi ben de bir tane düşürüp yetiştirseydim. Topraktan sefere düştüm ama beni yol imtihan etti bu yolculuktan ne armağan getirdim ki?" der. Kafir yolculuğundan bir fayda görmez, ondan dolayı da bütün meyli toprağadır. Adamın yüzünü geriye çevirmesi, hırstan tamahtandır.

Yüzünü yola çevirmesi; doğruluktan niyazdan. Büyümeye meyli olan her ot, büyüyüp durur, yaşar günden güne gelişir. Fakat başını yere eğdi mi de günden güne küçülür, kurur, noksan bulur, mahvolur. Ruhumun meyli, yüceliklere ise yücelir dursun varacağın yer de orasıdır. Aksine olarak başını yere eğdin mi battın gitti, Hak " Ben batanları sevmem" demiştir.

Musa " Ey kerem sahibi, ey her işi yapan, ey bir an zikri, uzun bir ömre bedel olan Allah! Bu balçık aleminde eğri büğrü bir iz gördüm. Gönül melekler gibi itiraz etti. " Bir nakış yapıp ona fesat tohumunu ekmekteki maksat nedir?Zulüm ve fesat ateşini alevlendirip mescidi de secde edenleri de yakmakta ne hikmet var?

Bir yalvarış için kan ve irin kaynağını coşturmak neden?" dedim. Ben bunların aynı hikmet olduğunu biliyorum. Fakat maksadım, bu hikmetin büsbütün açığa çıkması ve benim açıkça görmem. O yakın bana "sus" dediği halde görme hırsı " hayır, coş!" demekte. Sen meleklere sırrını gösterdin. Böyle bir lezzet, kahır ve minhete değer! ademin nurunu Meleklere açıkça arz ettin, müşküllerini halledeydin.

Ölümün sırrını hasredilmen söyler, yaprağın hikmetini meyveler anlatır. Kanın meninin sırrı da insanın duygusudur; her artmanın sonu da nihayet eksilme! Yazan kişi önce yazı yazacağı tahtayı yıkar, temizler; sonra ona harfleri yazar. Allah da önce gönlü kan eder, hor hakir gözyaşıyla yıkar, sonra o gönle sırları kaydeder. Yıkamakla, o levhi bir defter yapmak istediklerini bilmek, anlamak gerek.

Bir evin temelini atacakları vakit oradaki eski ve evvelki yapıyı yıkarlar. Sonunda arı duru su çıkarmak için önce yerden toprak çıkarırlar. Çocuklar hacamattan ağlarlar. Çünkü işin hikmetini bilmezler ki. Halbuki adam hacamatçıya para verir, kan içen hançere iltifatlarda bulunur. Hamal ağır yükün altına koşar, yükü başkalarından kapar. Yük için hamalların savaşlarına bak.

Din işinde çalışma da böyledir. Rahatın aslı zahmet olduğu gibi acılıklar da nimetin önüdür. Cennet, hoşumuza gitmeyen şeylerle kaplanmış, cehennem de zevkimize giden şeylerle dolmuştur. Ateşin aslı yaş ağaç olduğu gibi ateşe yanan da Kevser'e ulaşmıştır. Zindan da mihnetlere düşen adam bir lokmanın bir zevkin yüzünden düşmüştür. Bir köşkte devlete erişen de bir savaş, bir mihnet karşılığı olarak o devleti bulmuştur.

Kimi altına, gümüşe sahip olmuş, zenginlikte naziri olmayan bir dereceye erişmiş görürsen bil ki o, kazanma zahmetine sabretmiştir. Gözü açık olan bunları sebepsiz, Allah hikmeti olarak görür. Fakat madem ki sen duygu alemindesin, sebeplere kulak as! Sebeplere yapışmamak, onları görmemek makamı ruhu taba yi aleminden kurtulmuş olanındır. Bu çeşit adam, peygamberlerin mucizeleri çeşmesini sebepsiz görür.

Onları sudan ottan meydana geliyor bilmez. Bu sebep, doktorla hasta, kandille fitil gibidir. Gece kandiline yeni bir fitil bük, fakat güneş kandilini bunlara muhtaç sanma. Yürü aşevinin damı için samanlı balçık hazırla. Fakat bil ki kainatın damı, buna muhtaç değil. Ah sevgilimiz gamımızı yakıp mahvedince gece yalnızlığı bile geçti, gündüz oldu. Ay, ancak geceleyin cilve eder.

Gönlün istediği sevgiliyi gönül derdinden başka bir şey de arama. Fakat sen İsa'yı bıraktın da eşeği besledin. Hulasa eşek gibi perdenin ardında kaldın gitti! Bilgi ve irfan. İsa'nın talihidir, ey eşek sıfatlı, eşeğin talihi değil! Eşeğin anırmasını duyar,

acırsın. Halbuki bilmezsin ki eşek, sana eşeklik telkin ediyor.

İsa' ya acı eşeğe değil tabiatı aklına baş etme. Bırak tabiatını ağlaya dursun sen ondan al, canın borcunu öde! Yeter artık yıllarca eşeğe kul oldun. Çünkü eşeğe kul olan , eşeğin ardından gider. " Onları atta bırakın" dan murat nefsindir. Nefis geride aklın ilerde gerek. Ama bu aşağılık akıl da eşekle aynı mizaçta. Çünkü bütün fikri onu nasıl elde ederimden ibaret. İsa'nın eşeği gönül mizacına malik olmuş akıllar makamında yer tutmuştur. Çünkü akıl galebe çalmıştı, eşekse zayıftı.

Eşek şişman ve kuvvetli biniciden zayıflar. Ey eşek değerli; aklının azlığından bu eşek, ejderhalaştı. Gönlün İsa'dan hastalandıysa yine ondan iyileşir, sıhhat yine ondan gelir, onu bırakma. Ey nefesi hoş Mesih, cihanda yılansız hazine olmaz. Eziyetlerle nasılsın? İsa Yahudileri görünce ne hale gelir; Yusuf hasetçi kardeşler elinde ne olur? Sen gece gündüz bu azgın kavmin ardından koştukça nasıl olur da gece gibi gündüz gibi ömre medet bağışlar, yardım edersin?

Ah safra illetine tutulmuş o hünersiz kişilerden. Safradan ne hüner meydana gelir? Ancak baş ağrısı. Sen hemen doğu güneşinin yaptığını yap. Bizse nifak hile, hırsızlık ve riya içinde yüzelim. Sen dünyada da balsın dinde de. Bizse sirke. Safraya ancak sirkengübin iyi eder, giderir. Halbuki biz karın ağrısına tutulmuş olduğumuz halde boyuna sirkeyi artırıp duruyoruz. Sen keremi terk etme de balı artır!

Bizden bu layıktı, bunu yaptık. Kum, gözde ancak körlüğü fazlalaştırır. Fakat ey aziz sürme senden her değersiz şey, değer bulur, bir şey olur; sana bu layıktır. Bu zalimlerin ateşinden gönlün kebap olduğu halde daima " yarabbi, kavmime hidayet et" diye hitap ediyordun. Sen o öd ağacı madensin. Seni ateşe atsalar bu alem, ıtırla, fesleğen kokusuyla dolar.

Sen o öd ağacı değilsin ki ateşte yansın, eksilip bitsin. Sen o ruh değilsin ki gama esir olsun. Öd ağacı yanar ama madeni yanmadan uzaktır. Rüzgar, nurun aslına nasıl hamle edebilir. Ey göklere saflık veren, ey cefası vefadan daha iyi olan! Çünkü akıllıdan bir cefa gelse o cefa cahillerin vefasından iyiyidir. Peygamber, " Akıllının düşmanlığı, cahilin sevgisinden yeğdir" dedi.

AĞIZA KAÇAN YILAN

Akılı birisi, atına binmiş geliyordu. Uyumakta olan birisinin ağzına da bir yılan kaçmak üzereydi. Atlı onu görüp adamcağızı kurtarmak yılanı ürkütüp kaçırmak için koşmaya başladı. fakat fırsat bulamadı. Aklı kendisine yardım ettiğinden pek akılı kişi olduğundan o uyumakta olan adama şiddetlice birkaç topuz vurdu. O şiddetlice vurulan topuzun acısı, adamı bir ağaç altına kadar kaçırdı.

Ortaya bir hayli çürük elma dökülmüştü. Adama " Ey dertli kişi bunları ye" dedi. " Beyim, ben sana ne yaptım, bana ne kastın var? Eğer bana hakikaten bir kastın varsa vur kılıcı, birden kanını dök! Sana çattığım saat ne menhus saatmiş. Ne mutlu senin yüzünü görmeyene! Dinsizler bile kimseye suçsuz günahsız, az çok bir şey yapmadan böyle sitem etmezler, bu sitemi caiz saymazlar" diyordu.

Söz söylerken ağzından kan geliyordu " yarabbi cezasını sen ver!" diye bağırmakta, her an ona kötü söylemekte, lanet etmekteydi. Atlı ise " bu ovada koş"diye onu dövüyordu. Adam, topuz acısıyla atlının korkusundan yel gibi koşmağa başladı. Hem koşuyor, hem yüzüstü düşüyordu. Karnı toktu, uykulu ve gevşemiş bir haldeydi. Ayağında, yüzünde yüz binlerce yara vardı.

Atlı o adamı akşam çağına kadar çekiştirip durdu. Nihayet, adamın safrası kabardı, kusmağa başladı. İyi, kötü yediklerini kustu. Bu kusma esnasında yılan da içinden dışarı çıktı. O yılanı görünce kendisine iyilik eden atlıya secde etti. O kapkara çirkin ve heybetli yılanı görünce bütün dertlerini unuttu. Dedi ki: " Sen, bir rahmet cebrailisin, yahut da velinimet Allahsın ne kutlu saatmiş ki beni gördün.

Ölüydüm, bana yeni bir can bağışladın. Sen beni analar gibi aramaktayken, ben eşekler gibi senden kaçıyordum. Eşek sahibinden eşekliği yüzünden kaçar. Halbuki

sahibi, iyiliğinden dolayı onun peşine düşer. Onu bir fayda elde etmek bir ziyandan kurtulmak için aramaz. Kurt, yahut yırtıcı bir canavar paralamasın diye arar. Ne mutlu yüzünü görene, yahut ansızın senin bulunduğun yere ulaşana!

Pak ruh bile seni övmüş. Halbuki ben sana ne kadar kötü ve saçma şeyler söyledim. Fakat efendim, padişahlar padişahı sultanım onları ben söylemedim, bilgisizliğim söyledi. Bir parçacık olsun bu hali bilseydim böyle abes sözler söyleyebilir miydim? Ey iyi ruhlu eğer bana bu hali kinaye ile bile olsa çıtlatsaydın seni bir hayli överdim. Fakat sükut ederek kızgın göründüm. Hiçbir şey söylemeksizin kafama vurmaya başladın başım sersemleşti, aklım gitti. Hele benim bu başım zaten aklı da kıt!

Ey yüzü de güzel işi de güzel adam affet, deliliğimden söylediğim sözleri bağışla. Atlı " eğer ben bunu biraz çıtlatsaydım derhal yüreğin su kesilir ödün patlardı. Yılanı anlatsaydım korkudan canın çıkıverirdi. Mustafa " canınızdaki düşmanı size olduğu gibi anlatsam. Yiğitlerin bile ödü patlar ne yol yürümeğe ta katları kalır, ne bir işin tasasına düşerler! Ne kimsenin gönlünde niyaz etmeğe kudret kalır, ne tenin de oruç tutmaya, namaz kılmaya kuvvet" buyurdu.

Bunu duyan kedi önündeki sıçan gibi yok olur; kurt önündeki kuzu gibi mahvolur. Ne uyku uyuyabilir ne yemek yiyebilir. Onun için ben sizi bunu söylemeden terbiye etmekte, yetiştirmekteyim. Ebu Bekr-i Rebabi gibi susmakta, Davut gibi demire el vurmaktayım. Bu suretle de olmayacak şey, benim elimde mümkün olur, bir hale yola girer, kanadı yolunmuş kurşun bile kanadı çıkar. Çünkü Allahnın eli insanların ellerinden üstündür. Tek Allah da bizim elimize " Benim elim" demiştir.

Şu halde şüphe yok ki benim kolum uzundur,her yere erişir. Ta yedinci kat gökten bile aşar. Elim gökte bile hünerler göstermiştir. Ey Kuran okuyan "İnşakkal Kamer" ayetini okuyuver! Bu övüş de akıllar zayıf olduğu içindir. Zayıf olanlara kudreti anlatmaya imkan mı var* uykudan başkaldırırsan anlarsın.

Bu iş böyledir işte doğrusunu Allah daha iyi bilir. Eğer sen içinde ki yılanı bilseydin ne elma yemeğe kuvvetin kalırdı, ne yol yürümeye ne de kusmağa1 sen beni sövüyordun, ben de seslenmiyor, fakat atımı sürüyordum. Gizlice de Yarabbi, sen işimi kolaylaştır demekteydim. Sebebi söylememe izin yoktu, fakat seni kendi haline bırakmaya da kaadir değilim.

Her an gönlümdeki dert yüzünden Yarabbi, kavmime yolu sen göster çünkü onlar bilmiyorlar, demekteydim" dedi. Derdinden kurtulan adam, secdeler etmekte " Ey bana saadet, ikbal ve hazine olan! Ey yüce kişi Allahdan hayırlar bul! Bu zayıfın sana şükretmeye kudreti yok. Mükafatını Allah versin. Ağzım dilim sana şükretmekte aciz" demekteydi. İşte akıların düşmanlığı bu çeşittir. Onların zehirleri bile cana neşe verir. Ahmağın dostluğu ise eziyettir, sapıklıktır. Misal olarak birde hikayeyi dinle.

Bir ejderha bir ayıya yakalamıştı. Yiğidin biri giderken ayının bağırmasını duydu. Alemde düşkünlere yardımcı erler vardır. Onlar, mazlumlar feryat ettiler mi derhal yetişirler. Mazlumların seslerini her yerden işitirler, Hak rahmeti gibi o tarafa koşarlar. Alemin sarsıntılarına, yıkıntılarına direk, destek olan gizli dertlerin tabibi bulunan o erler; muhabbetin, adaletin rahmetin ta kendisidirler.

Onlar, hak gibi illetsiz, rüşvetsiz kişilerdir. Onlardan birine " can ve gönülden ettiğin bu yardım için, neden yardım ediyorsun?" denilse ancak " yardım isteyenin gamından, çaresizliğinden" der erin avı merhamettir. İlaç alemde dertten başka bir şey aramaz. Nerede bir dert varsa deva oraya gider. Su neresi alçaksa, oraya akar. Sana da rahmet suyu gerekse yürü, alçal da sonra rahmet suyunu iç sarhoş ol. Ta başa kadar rahmet içinde rahmet var. Oğul bir tek rahmete dalma, bir tek rahmete kani olma.

Ey yiğit, gökyüzünü ayak altına al, feleğin üstünden nağme seslerini duy! Kulağından vesveseler ayıp kılından arıt ta gayp selviliğini gör. Burnundan beyninden nezleyi gider de Allah kokusu burnuna gelsin. Sıtmadan, safradan hiçbir eser bırakma da alemden şeker lezzetini bul. Sen yüz türlü güzel yüzlü evlat olması için erlik ilacını kullan, erlikten kesilmiş olarak koşup tozma.

Can ayağından ten bukağısını çıkar da meclis etrafında dönüp dolaşsın. Hasislik zincirini elinden boynundan at eski felekte yeni bir baht bul. Lütuf kabesine uçmaya kanadın yoksa çare bulana arz et. Ağlayıp inleme kuvvetli bi sermayedir, külli rahmet

pek güçlü bir dadıdır. Dadı ve ana çocuk ne vakit ağlayacak diye bahaneler ararlar.

Allah da sizin hacet çocuklarınızı ağlasın da süt meydana gelsin diye yarattı. "Allahyı çağırın" dedi, ağlayıp inlemeyi bırakma ki Allahnın merhamet sütleri coşsun. Rüzgarın sesi de bizim gamımızı teskin etmek içindir. Bulutun süt yağdırması da. Hele bir an sabret. " Rızkınız gökyüzündedir" ayetini duymadın mı? Neden bu aşağılık yere saplanıp kaldın? Korkunu, ümitsizliğini gul sesleri bil. Onlar, seni aşağılıkların ta dibine kadar çekerler. Seni yücelere çeken her ses, bil ki yücelerden gelmektedir. Sana hırs veren her sesi de adamları paralayan bir kurt sesi bil. Bu yücelik, mekan bakımından değildir. Bu yücelikler, akıl ve can yücelikleridir. Her sebep eserinden yücedir.

Çakmak, kıvılcımdan üstündür. Birisi azametli birinin alt yanına otursa bile hakikatte üst tarafına oturmuş sayılır. Çünkü orasının üstünlüğü şeref bakımındandır. Baş köşeden uzak olan yer alçaktır. Kıvılcım çıkarmak için taş ve demir gerek. Bunların varlığına lüzum olduğundan bu ikisi kıvılcımdan üstün sayılabilirse de.

Çakmaktan maksat taş ve demirden meydana gelen kıvılcım olduğundan, kıvılcım onlardan çok ileridedir. Taş ve demir evvel, kıvılcım sonra. Fakat bu ikisi ten, kıvılcım can. Kıvılcım, zaman itibariyle çakmaktan sonra ise de değeri bakımından ondan üstündür. Zaman bakımından dal, meyveden öncedir, fakat hüner bakımından daldan üstün. Çünkü ağaçtan maksat meyvedir; şu halde meyve evveldir, ağaç sonra gelir. Ayı, ejderhadan feryat edince o er ayıyı onun pençesinden kurtardı.

Hile ile babayiğitlik birleşti, er de ejderhayı bu kuvvetle alt edip öldürdü. Ejderhanın gücü vardır ama hilesi yoktur. Senin hilen var ama hilenden üstün hile de var! Hile ve tedbirini görünce yürü, o hile, o tedbir nereden geldi? O başlangıç tarafına dön, o tarafa yönel. Aşağılık alemde bulunan her şey yücelikten gelmiştir. Haydı, var, gözünü yüceliklere dik. Yücelere bakmak önce gözü alır, kamaştırır ama sonra bakışa bir aydınlık bağışlar. Gözünü aydınlığa alıştır.

Yok eğer yarasaysan karanlıklara baka dur! Akıbeti görme, nurunun nişanesidir, bu şehvete düşmense senin mezarın. Yüz türlü oyun görüp, yüz türlü tecrübe geçirip akıbeti gören kişi, bir tek oyun görene benzemez. Bir oyun gören, o tek ona öyle mağrur oldu ki ululanması yüzünden üstatlardan uzak kaldı. Samiri gibi o, kendisinde bir hüner görünce ululanıp Musa'dan baş çekti.

Halbuki o hünerini Musa'dan öğrenmişti. Öyle olduğu halde öğretmeninden gözünü yumdu. Hulasa Musa'da başka bir oyun etti de onun oyununu kapıverdi, kendisini de! Başta dönüp dolaşan nice hünerler, nice bilgiler vardır ki insan onlarla baş oluncaya kadar elden gider! Başının gitmemesini istersen ayal ol, rey ve tedbir sahibi Kutb'a sığın! Şah bile olsan kendini ondan üstün görme.

Bal bile olsan onun otundan başka bir şey devşirme. Senin fikrin surettir, onun ki can . senin paran kalptir, onunki maden. O, sensin. Kendini onda ara "Ku, Ku- Nerede, nerede?" diye onun civarında bir üveyik ol! Sefa ehline hizmet etmek istemezsen ejderha ağzına düşen ayıya benzersin. Belki bir üstat seni kurtarır, tehlikelerden çekip çıkarır. Madem ki gücün kuvvetin yok ağlayıp inle! Madem ki körsün yol görenden baş çekme. Ayıdan daha aşağı mısın ki derdinden ağlayıp inlemiyorsun.? Ayı feryat ettiği için dertten kurtuldu. Ey Allah, bizim taş yüreğimizi mum gibi yumuşat, kerem et de feryadımıza acı!

Bir kör vardı, derdi ki: "Ey zamane ehli, elaman, benim iki körlüğüm var. Şu halde bana iki kat acıyın. Çünkü iki kat körüm, bu iki körlüğe birden müptelayım" Birisi " bir körlüğünü görüyoruz. Öbür körlüğün nedir? Göster dedi. Kör dedi ki; " sesim çirkin, avazım bed. Ses çirkinliği ve körlük iki kat körlüktür çirkin sesim halka keder vermekte. Halkın acıması, sesim yüzünden azalmakta. Kötü sesim nereye varırsa hiddet, gam ve kin meydana gelmekte. İki körlüğe siz de iki kat acıyın. Böyle hiçbir yere sığmayan kişiyi gönlünüze sığdırın, hoş görün" bu şikayet, bu sızlanma yüzünden sesinin çirkinliği kalmadı. Halkın hepsi ona acımaya başladı.

Sırrını söyleyince gönlünün güzel sesi sesini güzelleştirdi, sesindeki çirkinlik gitti. Fakat birisinin gönül sesi de çirkin olursa o adamda üç ebedi körlük vardır. Fakat sebepsiz illetsiz hacetleri reva edenler, olabilir ki onun çirkin başına bir el korlar. O dilencinin sesi hoş ve acınacak hale gelince taş yüreklilerin yüreği bile muma döndü.

Kafirin sesi çirkin olduğundan icabete eş olamaz. " susun" emri kötü ses hakkındadır. Çünkü o ses, halkın kanından köpek gibi sarhoş olmuştur. Ayının feryadı bile acındıracak bir ses olur da senin feryadın olmazsa bu çok kötü bir şeydir! Bil ki sen Yusuf'a kurtluk etmişsin, yahut bir suçsuzun kanını içmişsin. Tövbe et içtiğini kus. Eğer yara eskidiyse yürü, dağla!

Ayı ejderhadan kurtulup o babayiğit erden o keremi görünce, Eshab- Kehf'in köpeği gibi onun peşine takıldı. O Müslüman hastalanıp yastığa baş koyunca da ayı ona bağlanmış, gönül vermiş olduğundan bırakmadı, başın da beklemeye başladı. Birisi oradan geçerken " halin nasıl? Kardeş, bu ayıyla ne işin var" dedi.

Er ejderha hikayesini nakletti. O adam " ayıya güvenme be ahmak. Ahmağın dostluğu düşmanlıktan beterdir. Ne suretle olursa olsun sürülmesi gerek" dedi. Er dedi ki; "Vallahi bunu hasedinden söyledin, yoksa sen ayıya ne bakıyorsun, sevgilisini gör!" adam " ahmakların sevgisi aldatıcı bir sevgidir, benim bu hasedim, onun sevgisinden iyidir. Be adam gel benimle bir ol da o ayıyı sür, defet.

Hemcinsini bırakıp ayıya güvenme" dediyse de Er, "git, git hasetçi herif, kendi işine bak" dedi. Adam "İşim buydu ama sana nasip değil. Yüce kişi ben bir ayıdan daha aşağı değilim ya onu bırak da eşin dostun ben olayım. Başına bir şey gelecek diye yüreğim titriyor. Böyle bir ayı ile ormanlığa gitme. Yüreğim asla olmayacak şeyden titremedi. Bu seziş Allah nurundandır, saçma değil.

Ben müminim " mümin Allah nuruyla bakar" sırrına mazharım. Kendine gel, kendine! Bu ateşgedeyi bırak!" dedi. Bu sözler erin kulağına girmedi. Suizan adama kuvvetli bir seddir. Ayının elini tuttu adamın elini bıraktı. Adam da " senin aklın başında değil, gidiyorum" dedi. Er dedi ki: " git benim kaydıma kalma. Boş boğaz herif, o derece bilirlikten dem vurup durma" adam tekrar " Ben senin düşmanın değilim. Peşimden gelirsen kendine lütfetmiş olursun" dedi.

Er " Uykum geldi. Bırak beni işine git"dedi. Adam " yahu, ne olur bir dosta uy da,akıllı birisinin himayesinde, gönül sahibi bir dostun civarında uyu" dedi. Babayiğit, o adamın ısrarından hayallenip kızıverdi, yüzünü çevirip, " bu galiba bir katil bana kastetmeye geldi, yahut bir şey umuyor, dilenci ve külhani herifin biri.

Yahut da beni bu ayıyla korkutma hususunda evvelce dostlarıyla bahse girişmiş olmalı" dedi, İçinin kötülüğünden hatırına iyi bir şey gelmedi. Bütün hüsnü zannı ayıyaydı. Sanki ayıyla aynı cinstendi! Bir köpek uğruna bir akılıyı itham etti, ayıyı muhabbet ve merhamet sahibi bir dost bildi!

Musa bir hayal sarhoşuna dedi ki: " Ey kötülükten sapıklıktan fena düşüncelere saplanmış kişi, Benden bunca bürhan görmene ne benim bu derece güzel huyuma rağmen peygamber olup olmadığıma dair yüzlerce şüphen vardı. Benden yüz binlerce mucize gördüğün halde hayalin yüz kat artmakta, o derece şüpheye.

Zanna düşmekteydin. Hayalden, vesveseden daraldın, peygamberliğime ta'nedip durmaya başladın. Seni Firavuna uyanların şerrinden kurtarmak için denizden apaçık toz kopardım. Gökten kırk yıl kaselerle yemek geldi, duam bereketiyle taştan ırmak coştu. Bu ve buna benzer nice yüzlerce mucize senin vehmini azaltmadı, eksiltmedi. Fakat sihirli bir buzağı ses verdi.

Allahm sensin diye derhal secde ettin. O vehimlerini Nil götürdü, o soğuk anlayışın uykuya daldı. Onun hakkında da niye kötü bir zanna düşmedin? Ey kötü suratlı, onun önüne nasıl baş koydun? Niçin onun hilesinden şüphelenmedin, onun ahmakları aldatan sihrinden niye işkillenmedin? Be aşağılık kişiler, samiri kim oluyor ki alemde bir Allah düzüp koşsun. Onun bu hilesine nasıl oldu da kapıldın, nasıl oldu da ona uydun, onunla aynı fikirde bulundun?

Nasıl oldu da bütün şüpheleri attın,kurtuldun? Sence öküz, bir lafla Allahlığa layık oluyor da sonra benim peygamberliğimde şüpheye düşüyorsun ha? Bir öküze eşeklikten secde ettin aklın Samirinin sihrine av oldu. Ululuk sahibi Allahnın nurundan göz yumdun. İşte sana adamakıllı bilgisizlik, işte sana sapıklığın ta kendisi! Yuf olsun sendeki akla, irfana. Senin gibi bilgisizlik madenini öldürmek gerek.

Altından yapılan öküz ses verdi de ne dedi ki, ahmaklar ona bu derece rağbet ettiler? Ben size daha ziyade şaşılacak pek çok şeyler gösterdim. Fakat aşağılık kişiler nasıl

olur da hakkı kabul ederler? Batılları ne cezbede bilir? Ancak batıl! Tembellere ne hoş gelir tembellik! Çünkü her cins, kendi cinsini çeker. Öküz nasıl olur da erkek aslana yüz tutar? Kurt neden Yusuf'a aşık olacak? Ancak hile ile onu sever görünür, sonra da onu parçalayıp yer. Fakat kurt, kurtluktan kurtulursa Yusuf'a mahrem olur.

Eshab-ı Kehf'in köpeğin gibi ademoğullarından sayılır. Ebubekir, Muhammet' den bir koku alınca "Bu yüz yalancı yüzü değil" dedi. Fakat Ebu cehil, dert sahiplerinden olmadığı için yüzlerce Şakkı Kamer gördü de yine inanmadı. Leğeni damdan düşen, şöhreti aleme yayılan dertliden Hakk'ı gizledik, fakat gizlenmedi gitti. Cahil olan ve Allah derdinden uzak bulunan kişiye de hakikat sırlarını nice defalar gösterdiler de o görmedi. Gönül aynası saf olmalı ki orada çirkin suratı güzel surattan ayırt edebilsin"

O Müslüman, kızarak ve içinden " La havle" diyerek ahmağı bırakıp gitti. " Benim ona ciddiyetle nasihat vermemden, üstüne düşmemden, gönlündeki hayaller attı, büsbütün vehimlendi. Demek ki nasihat yolu kapandı" dedi. " fa!rıd anhum" emrine bağlandı. Verdiğin ilaç derdi arttırırsa sen de sözü isteyene söylet. Abese suresini okusana. Allah " kör, Hakk'ı diliyorsa onun yoksulluğu yüzünden gönlünü kırmak yaraşmaz. Sen halk ulularından öğrensin diye uluları irşat etmek istiyorsun ama Ey Ahmet, büyüklerin bir kısmı seni dinlemeye koyulunca hoşlandın,belki, bu ulular, dine güzelce yardımcı olurlar, bunlar Arab'a Habeş'e reistir. Bunların yüzünden İslam dininin şöhreti Basra'yı Tebük'ü aşar. Çünkü halk padişahların dinindendir. Diye düşündün, bu yüzden de hidayet isteyen körden yüz çevirdin, onun sohbetinden sıkıldın. " Bunlar her vakit ele geçmez. Sen dostlarımızdansın, vaktin de geniş. Bu dar vakitte işime mani olma.

Bunu sana darılarak kızarak söylemiyorum, nasihat yollu söylüyorum" dedin. Fakat Ey Ahmed , Allah indinde bu bir tek kör, yüzlerce Kayserden, yüzlerce vezirden yeğdir. İnsanlar madenlerdir sözünü hatırına getir. Öyle maden olur ki yüz binlerce madenden daha değerlidir. Gizli kalmış lal ve akik madeni, yüz binlerce bakır madeninden değerlidir. Ey Ahmed, burada malın faydası yok.

Aşkla derle dumanla dolu gönül lazım. Gönlü aydın kör gelince kapıyı kapama. Ona nasihat ver nasihat onun hakkıdır. İki üç ahmak seni inkar etse neden acılaşırsın, sen zaten şeker madenisin. İki üç ahmak seni itham etse bile Hak, sana tanıklık eder" dedi. (Muhammed dedi ki:) " Alemin ikrarından fariğim. Birisine Allah tanık olursa gayrı ona ne gam! Yarasa, güneşi göremez.

Görüyorum dese bile gördüğü güneş değildir. Yarasaların nefretinden de anlaşılıyor ki ben ulu Allahnın parlak bir güneşiyim. Bir gül suyuna bokböcekleri rağbet etseler bu, onun gül olmadığına dalalet eder. Kalp akça mehenk istese mehengin mehenk oluşun da şüphe hasıl olur. Bil ki hırsız geceyi ister, gündüzü değil.

Ben gece değilim, cihanda parıldayan gündüzüm. Bey ayırıcıyım. Benden bir saman çöpü bile geçmesin diye kalbur gibi her şeyi eler ayıt ederim. Bunların nakışlarından, suretlerden ibaret olduğunu, onlarınsa can bulduğunu göstermek üzere unu kepekten ayırırım. Ben dünyada Allah terazisiyim.

Hafif olan her şeyi ağırdan tefrik eder, gösteririm. Öküz elbette bir buzağıyı Allah tanır. Eşek müşteri olup bir şey alsa elbette ham kavun alır. Ben öküz değilim ki beni buzağı satın alsın. Ben, diken değilim ki beni deve yesin! O, bana cevrettim sanır, halbuki hakikatte adeta aynamı siler, cilalar."

Calinus, eshabı na " Bana filan ilacı verin" dedi. İçlerinden birisi dedi ki: " Ey her fenni bilen üstat, bu ilacı delilik için verirler. Delilikse, senin aklından uzak. Bu sözü bir daha söyleme!" Calinus, " bana bir deli baktı. Bir müddet güzelce yüzümü seyretti. Bana göz kırptı, sonra yenimi yakamı yırttı. Eğer benim, onunla bir münasebetim olmasaydı o çirkin suratlı nasıl olur da bana yüz çevirirdi?

Eğer bende kendisiyle bir cinsiyet, bir münasebet görmeseydi nasıl olur da bana gelip çatardı? Nasıl olur da kendi cinsinden olmayana musallat olurdu? İki kişi birbiriyle uzlaştı., birbirine sataştı mı, hiç şüphe yok, aralarında bir kadr'i müşterek vardır. Kuş ancak kendi cinsinden olan kuşlarla uçar. Kendi cinsinden olmayanla sohbet adeta mezara girmedir" diye cevap verdi.

Bir hakim dedi ki " Yazıda bir kargayla bir leyleğin beraberce koşup uçmakta

olduğunu gördüm. Hayret ettim, bakalım aralarında ki kadr-i müştereke ait emare bulabilir miyim diye hallerini araştırmaya koyuldum. Hayretle yanlarına yaklaşınca gördüm ki ikisi de topal!" hele arşa mensup bir doğanla ferşin malı olan bir yarasa nasıl olur da beraber bulunur? Biri İlliyin'in güneşi öbürü Siccin'in yarasası.

Biri her ayıptan arınmış tertemiz bir nur, öbürü her kapıdan dilencisi bir kör. Biri Pervin burcuna ziya veren bir ay , öbürü fışkıda debelenen bir kurt. Biri Yusuf yüzlü, İsa nefesli öbürü bir kurt, yahut çıngıraklı bir eşek. Biri la mekan aleminde uçmakta. Öbürü köpekler gibi samanlıkta kalakalmış! Gül, hal diliyle bokböceğine şu sözleri söyleyip durmaktadır: " Ey koltuğu kokmuş, Gül bahçesinden kaçıyorsun ama bu nefretin gülistanın kemaline delalet eder. Benim gayretim, senin başına dikilmiş bir yasakçıdır.

Ey bayağı mahluk, buradan uzak ol" gül bokböceğine şöyle bağırmaktadır: " Ey aşağılık mahluk, sen benimle ihtilat edersen benim madenimdesin diye bir şüphe hasıl olabilir. Bülbüllere çayı, çimen yaraşır. Bokböceğine vatan da pisliktir. Allah, beni pislikten murdarlıktan arıttı. Başıma bir murdarı dikmesi layık mıdır? Benim de bir damarım onlardandı, fakat Allah o damarı kesip attı.

Artık o kötü damar bana nasıl hükmedebilir? Adem'in bir nişanı ezelde şuydu: melekler, ona secdeye layık olduğu için baş indirdiler, secde ettiler. Başka bir nişanı da İblisin "şah ve ulu benim" diye baş indirmemesiydi. Fakat İblis de Adem'e secde etmiş olsaydı Adem , Adem olmazdı, başka birisi olurdu. Her meleğin ona secde etmesi, Adem'in Ademliğine delil olduğu gibi o düşmanın, iblisin inadı da bir delildir. Meleğin ikrarı, ona bir şahit olduğu gibi o köpeğin inkarı da bir şahittir"

Adam uyudu, ayı sinek kovalamaktaydı. Sinek, kovulunca kalktı, fakat inadına gene kalktığı yere gelip kondu. Ayı o gencin yüzünden kaç kere sineği kovdu. Fakat sinek gene derhal kalktığı yere gelip konmaktaydı. Ayı sineğe kızıp gitti dağdan kocaman bir taş yakalayıp getirdi. Sineğin gene uyuyan adamın suratına konmuş olduğunu görünce, o koca değirmen taşını alıp sineği ezmek için adamın suratına fırlattı.

Taş uyuyan adamın suratını paramparça etti. Bu mesele de bütün aleme yayıldı; Aptalın sevgisi şüphesiz ayının sevgidir. Kini sevgidir, sevgisi kin. Ahdi gevşek, zayıf ve bozuk sözü büyük, vefası artık. Ant içse bile inanma. Eğri sözlü adam andını da bozar. Madem ki yeminsiz sözü yalan. Hilesine yeminine inanma.

Onun nefsi beydir, aklı esir farz et ki yüz binlerce defa Mushaf'a yemin etmiş olsun! Mademki yeminsiz ahdi bozuyor, yemin etse onu da bozar. Çünkü nefsi ağır yeminle bağlanan nefis bundan daha ziyade daralır, perişan olur. Bu bir esirin hakimi bağlanmasına benzer. Hakim o bağı, kölesinin kafasına fırlatıp atar.

Nefis de o yemini, kendisine esir olan adamın suratına vurur. Sen onun " ahitlerinize vefa edin" hükmünden el yıka. " Yeminlerinizi koruyun, ahitlerinizde durun" hükmünü ona söyleme. Kiminle ah ettiğini bilen tenini iplik haline kor, o ahdin etrafında dolanır, o ahdi örer durur.

HASTA HATIRI

Sahabeden biri hastalandı, o hastalık yüzünden zayıfladı, iplik gibi inceldi. Mustafa halini hatırını sormaya geldi. Çünkü Peygamberin huyu tamamıyla lütuf ve keremden ibaretti. Hasta halini, hatırını sormaya gitmekte fayda vardır. Faydası da gene sanadır. Birinci faydası şudur; O hasta adam bir kutup, bir ulu şah olabilir.

Mademki inatçı adam, gönlünün iki gözü de yok, odunu ödağacından ayırt edemezsin. Alemde hazineler var. Beyhude üzülme, yorulma yalnız hiçbir viraneyi de definesiz bilme. Her dervişe ne olur, ne olmaz diye mülazemette bulunadır, bir nişane buldun mu da artık onun etrafında adamakıllı dön dolaş! Mademki sende o can gözü yok, her vücutta define var san! Kutup olmasa bile belki bir yol dostudur, padişah değilse bile bir atlı askerdir. Kim olursa olsun ister yaya, ister atlı yol dostlarıyla buluşmayı, onların halini sormayı hatırlarını ele almayı lazım bil.

Hatta o adam düşman bile olsa yine iyidir. Çünkü ihsan yüzünden düşman bile adama dost olur. Dost olmasa bile hiç olmazsa kini azalır. Çünkü ihsanda bulunmak kine adeta merhemdir. Bundan başka daha nice faydaları var ama ey iyi adam, sözü uzatmadan korkuyorum. Sözün hülasası şu: Topluluğa dost ol. Hatta bir dost bulamazsan put yapan amad gibi taştan bir yont, onu sev! Zira kalabalık ve kervan halkının çokluğu yol vurucuların belini kırar, onları kahreder.

Allahdan Musa'ya şu hitap geldi "Ey koltuğundan ayın doğduğunu gören! Seni Allahlık nurunun doğusu haline getirdiğim halde ben ki Allahyım hastalandım da niçin halimi hatırımı sormaya gelmedin?" Musa " Allah" sen kusurdan münezzehsin. Bu ne remizdir, Yarabbi, bunu bildir" dedi. Bunun üzerine Allah, yine " Hastalığımda kerem edip niçin halimi sormadın?" buyurdu. Musa " Yarabbi, senin bir noksanın olamaz. Aklım şaştı, bu sözün haki katını anlat" dedi. Allah " Evet, has ve seçilmiş bir kulun hastalanmıştı. İyice bir bak hele o, benim.

Onun özür serdetmesi benim özür serdetmemdir. Onun hastalığı benim hastalığımdır" buyurdu. Allah ile oturup kalkmak isteyen kişi veliler huzurunda otursun. Velilerin huzurundan kesilirsen helak oldun gitti. Çünkü sen küllü olmayan bir cüzüsün. Şeytan birisini kerem sahiplerinden ayırırsa onu kimsiz kimsesiz bir hale kor, o halde de bulununca başını yer, mahvedip gider. Topluluktan bir an bile ayrılmak bil ki şeytanın hilesinden ibarettir.

Bir bahçıvan , bahçesine iç tane hırsızın girdiğini gördü. Bu üç kişinin birisi bir şerif, bir tanesi de bir sofi idi. Üçü de hafif meşrep ve vefasız kimselerdi. Bahçıvan kendi kendine "Bunlara karşı söyleyeceğim nice sözler, bunları ilzam için getireceğim yüzlerce deliller var. Fakat bunlar, bir topluluk. Topluluksa kuvvettir,tek başıma bu üç kişinin hakkından gelemem, önce onları birbirinden ayırmak lazım. Her birisini öbüründen ayırayım. Ondan sonra birer ,birer saçlarını, sakallarını yolarım" dedi. Hile edip arkadaşlarıyla arasının açmak üzere sofiyi yola vurdu. Sofi gidince öbür iki arkadaşıyla yalnız kaldı.

Sofiye " Eve git, bu arkadaşlar için bir kilim getir" dedi. Fakihe " sen fakihsin, bu da ünlü bir şerif. Biz senin fetvanla ekmek yemekte, senin bilgi kanadında uçmaktayız. Bu da bizim şehzademiz sultanımız. Seyit ve Mustafa'nın soyundan, sop undan. Bu pisboğaz, bu hasis sofi kim oluyor ki sizin gibi padişahlarla düşüp kalkıyor. Gelince onu savın gitsin. Siz de tam bir hafta benim bahçemde, çayır çimenliğimde kalın. Hatta bağ da nedir ki? Canim bile sizin.

Siz benim sağ gözüm mesabesindesiniz" dedi. Onları vesveselendirip kandırdı. Ah arkadaştan ayrılmamak gerek. Sofi gelince onu davdılar. Bu sefer bahçıvan koca bir sopayla ardından seğirtti. Dedi ki : " Ey köpek sofi demek sen cüret edip benim bağıma giriyorsun ha! Sana bu hususta Cüneyt mi yol gösterdi, Bayezid mi? Bu sana hangi şeyhin, hangi pirinden kaldı? Sofiyi yalnız bulunca bir iyice dövdü, adeta yarı canlı bir hale koydu, başını yardı. Sofi " benim nöbetim geçti.

Fakat arkadaşlar, bir iyice sıranızı gözetin. Beni ağyar bildiniz. Fakat bilin ki bu kaltanbandan daha ağyar değilim. Benim yediğimi siz de yiyeceksiniz. Bu çeşit şerbet, her aşağılık kişiye layıktır. Bu alem dağdır, senin sözlerin, yine ses vererek sana gelir" dedi. Bahçıvan sofiden kurtulunca yine o çeşit bir bahane kurdu. Şerife " Ey şerif, eve git de kuşluk öğünü için, yufka ekmeği pişirmiştim, evin kapısını vur.

Kaymaza söyle, o yufka ekmeğiyle kazı getirsin" dedi. Şerif gidince, fakihe dedi ki: " Ey işi yerinde güneş görmüş her şeyi anlar bilir adam, den fakihsin, bu meydanda. O şerif, manasız bir iddiada bulunuyor. Anasının ne iş ettiğini kim bilir ki? Karıya ve karı işine gönül bağlıyor, hem kadınlar nakıs akıllıdır diyor, hem de onlara itimat edemiyorsunuz. Zamanede nice ahmaklar, Ali'ye peygambere nispet iddia ederler." Zinadan ve zina edicilerden olan herkes, Allah mensupları için işte bu zanda bulunur. Dönen ve bu yüzden başı dönmüş olan kişi elbette evi de kendisi gibi döner görür. O edepsiz bahçıvanın söylediği sözler kendi haliydi. Evladı Resulden o işler, uzaktır. O bahçıvan mürtetlerin dölü olmasaydı Peygamber hanedanı hakkında böyle söyler miydi?

Afsunlar, okudu, fakih de bunları dinledi. Bunun üzerine o sitem kar fakih şerifin ardından gidip, " Ey eşek, bu bağa seni kim davet etti? Hırsızlık sana Peygamberden

mi miras kaldı? Aslan yavrusu, aslana benzer, sen söyle bakayım, peygambere ne yüzden benziyorsun?" dedi. O zalim herif, şerife, harici Al-i Yasin'e ne yaparsa onu yaptı.

Hatta şeytan ve gul Al-i Resul'e Yezid ve Şimir nasıl kin tutarlarsa o da öyle kin tuttu, öcünü aldı . şerif, o zalimin zulmünden harap oldu, fakihe " Ben sudan çıktım Ayağını tetik bas şimdi yapayalnız kaldın davula benze boyuna karnına tokmak ye! Şerifliğimi bir tarafa bırak. Hatta tut ki arkadaşlığa da layık değilim, fakat sana karşı bu çeşit bir zalimden de aşağı değilim ya" dedi.

Bahçıvan ondan da kurtulup fakihe geldi ve dedi ki: " Ey fakih! Ne fakihi, ey her sefih kişinin bile arlandığı herif! Ey eli kesilecise, bağlara gir de, caiz midir? Emir var mı bile deme. Fetvan bu mu senin? Böyle bir ruhsatı Vasit'temi okudun? Yoksa bu mesele Muhit'te mi var?" fakih " Vur, vur, hakkın var. Fırsat ele geçti. Dostlardan ayrılanın layığı budur" dedi.

Hastanın hatırını soruş, dostluğu, birliği temin etmek içindir. Bu birlik bu dostluk da yüz türlü sevgi doğurur. Naziri olmayan Peygamber, hastayı dolaşmaya hatırını sormaya gidince o sahabeyi ölüm halinde gördü. Velilerin huzurundan uzaklaşırsan hakikatte Allahdan uzaklaşırsın. Yoldaşlardan ayrılmanın sonu bile gam olursa padişahlardan ayrılık nasıl olur da ondan daha aşağı olur. Her an durma padişahların gölgesini ara bul ki o gölgede güneşten de iyi bir hale gelesin. Sefere çıkarsan bu niyetle çık, oturuyorsan yine bundan gafil olma!

Ümmet Şeyhi Bayezid, hac ve umre için yola düşmüş, Mekke'ye doğru koşa, koşa gidiyordu. Hangi şehre varıyorsa önce o şehirdeki azizleri arıyor, bu şehirde basiret sahibi, gönül gözü açık kim var diye dolaşıp araştırıyordu. Allah " Sefer esnasında nereye varırsan önce bir er araman gerek" dedi. Hazine elde etmeye çalış, çünkü kar, zarar, işin ardından gelir, sen bunları feri bil.

Biri buğday elde etmek için ekin ekerse sonunda saman da elde eder. Fakat saman ekersen buğday elde edemezsin ki. İnsanların gözbebeği olan insanı ara insanların gözbebeği olan insanı, insanların gözbebeğini! Hac zamanı gelince Kabe'yi ziyaret etmeye niyetlen. Oraya vardın mı Mekke'yi de görürsün. Miraçtan maksat dostu görmektir.

Yeni bir mürit günün birinde bir ev yaptırdı. Pir gelip evini gördü. Şeyh, o yeni müridini, o iyi düşünceli kişiyi imtihan etmek maksadıyla dedi ki? " Yoldaş, eve niçin pencere açtın?" o da şöyle cevap verdi " ışık gelsin diye" şeyh " O feridir. Şunu niyaz etmek gerek: Bu pencereden ezanı duyasın" dedi. Bayezid, seferde vaktin Hızır'ı olan kişiyi bulmak için uğraşmakta, böyle bir er araştırmaktaydı. Vücudu hilal gibi incelmiş bir pir gördü; onda erlerin halini, kalini buldu.

Pirin gözü görmüyordu, fakat gönlü güneş gibiydi. Adeta rüyasında Hindistan'ı görmüş bir file benziyordu gözünü yummuş, uyumakta .Gözünü açarsa nasıl olurda görmez? Şaşılacak şey! Rüya deyince şaşılacak şeyler açığa çıkar. Gönül uykuda pencere kesilir. Uyanık olduğu halde güzel rüya gören ariftir.

Sen onun bastığı toprağı gözüne sürme gibi çek. Bayezid o pirin huzuruna varıp oturdu, halini sordu ; onun hem fakir hem de aile etrafı çok olduğunu anladı. Pir " ey bayezid nereye gidiyorsun gurbet pılı pırtısını nereye kadar çekip sürüyeceksin" dedi. Bayezid " hac mevsimi Kabe'ye gidiyorum" diye cevap verdi. Pir dedi ki : " yol masrafı olarak yanında ne var?" Bayezid " İki yüz dirhem gümüşüm var. Ridamın ucuna sımsıkı bağladım işte" deyince Pir " Etrafımda yedi kere tavaf et. Bu tavafı hac tavafından daha makbul bil. O dirhemleri de ey cömert kişi bana ver.

Bil ki hac ettin muradın hasıl oldu. Umre ettin ebedi ömre nail oldun, saf bir hale geldin, Safa'ya koştun, Saiy erkanını yerine getirdin. Canın gördüğü Hak hakkı için ki o, beni kendi evinden daha üstün daha makbul etmiştir. Kabe her ne kadar onun lütuf ve ihsan evidir ama benim vücudum da onun sır evi Allah Kabe'yi kurdu ama kurdu kuralı ona gitmedi .Halbuki bu eve benim vücuduma o ebedi diri olan Allahdan başka kimse gelmedi. Beni gördün ya bil ki Allahyı gördün; doğruluk Kabe'sinin etrafında tavaf ettin. Bana hizmet, Allahya itaat etmek, onu övmektir. Sakın hakkı benden ayrı sanma. Gözünü iyi aç da bana öyle bak ki beşerde Allah nurunu göresin" dedi. Bayezid, o nükteleri dinledi, altın bir küpe gibi kulağına taktı. Bu yüzden derecesi

yükseldi, fazileti arttı. Hakikat yolunun sonuna erişmiş olan Bayezid, artık ondan sonra bir son tasavvur edilemeyecek olan bir makama vardı.

Peygamber, o hastayı görünce halini hatırını sordu, o hakiki dosta iltifatlarda bulundu. Adam, peygamberi görünce dirildi, sanki o anda yeniden yaratılmıştı. Sahabe " hastalık beni bu bahta eriştirdi, bu sultan sabah çağında beni dolaşmaya geldi. Bu suretle bana sıhhat erişti, saltanatına bir hudut olmayan bu padişahın kademi bereketiyle iyileştim. Ne güzel, ne mübarek ağrı sızı.

Ne mutlu, ne kutlu hastalık hararet, dert ve gece uykusuzluğu! İşte Allah bana bu kocalığımda lütuf ve kereminden böyle bir hastalık, böyle bir illet verdi. Arka ağrısı ihsan etti de her gece yarısı uykudan uyandırdı. Bütün gece manda gibi uyuyamayayım diye Hak, lütfetti, bana dertler ihsan etti. Bu sınıklıktan da padişahların merhameti coştu. Cehennem de beni tehdit etmeden vazgeçti, sukut etti" dedi.

Ağrı, sızı ve hastalık hazinedir. Rahmetler ondadır. Deri yırtıldı mı iç tazelenir. Kardeş, karanlık yere soğuğa, gama kırıklığa ve hastalığa sabretmek, Abıhayat kaynağı ve sarhoşluk kadehidir. Çünkü yücelikler, hep aşağılıktadır. Baharlar güz mevsiminde gizlidir, güz mevsimi de baharda.

Kaçma ondan! Gama yoldaş o, vahşetle ünsiyet kesbet. Ölümünden uzun bir ömür isteyip dur! Nefsinin " Bu kötü" dediğine kulak asma. Çünkü onun işi hep zıddınadır. Onun dediğinin zıddını yap. Alemde peygamberlerin de vasiyetleri böyledir. Sonun da az pişman olasın diye yapacağın işlerde müşaverede bulunmak vaciptir.

Ümmet " Kiminle meşveret edelim?" dediler de peygamberler " Mukteda olan akılla" diye cevap verdiler. Hatta soran adam " İyi ama ya hiçbir tedbiri isabetli aklı olmayan bir çocuk, yahut kadın gelirse onunla da meşverette bulunalım mı? Deyince, Peygamber, " onunla da meşverette bulun, fakat ne derse onun zıddını yap, ona aykırı yola git" dedi.

Nefsini kadın bil, hatta kadından da beter. Çünkü kadın cüzüdür, nefsinse şerrin küllü! Nefsinle meşveret edersen o aşağılığın dediğine uyma, aksini yap; Hatta sana namaz kıl, oruç tut diye emretse bile, nefis hilecidir, o emriyle bile sana bir hile kuracaktır. Yapacağın işte nefsinle meşveret etmek ve ne derse aksini yapmak kemaldir. Onunla başa çıkamaz, onun inadına karşı koyamazsın; yürü bir dost kazan onunla uzlaş! Akıl, başka bir akıldan kuvvet bulur.

Şeker kamışı, şeker kamışından kemal kazanır. Ben nefsimin hilesinden neler gördüm neler. Sihriyle akıl ve temyizi bile giderir. Sana yeniden yeniye vaitlerde bulunur da binlerce kere bozar. Ömrün, sana yüzlerce yıl mühlet verse nefis, her gün yeni bir bahane bulur, sana mani olur; soğuk vaitleri sıcak bir surette söyler.

O öyle bir sihirbazdır ki insanı kıskıvrak bağlar. Ey hak ziyası Hüsamettin, gel bu çoraklıkta sensiz ot bitmiyor. Bir velinin gönlünün kırılması yüzünden nefse uyanların önüne bir perde çekilmiştir. Bu kazaya yapılacak ilacı yine kaza bilir. Halkın aklı kazaya pek şaşkındır. Yola düşmüş bir kurt gibi olan o kara yılan, ejderha kesilmiştir. Fakat ejderha da yılan da senin elinde asa kesilir, ey Musa'nın canını bile sarhoş eden, ey Musa'yı bile kendisinden geçiren! Allah; sana " Onu al, korkma, ejderha elinde asa haline gelecek" hükmünü vermiştir. Ey padişah, haydi, Yedi Beyzayı göster.

Kara gecelerden yepyeni bir sabah meydana getirir. Bir cehennem yandı alevlendi. Ona üfür ey nefesi, denizin nefesinden üstün ve artık olan! Deniz, hilebazdır, sana bir köpük gösterir; cehennemdir, sana bir hararet izhar eder. Onun için de özüne ehemmiyetsiz görünür, bu suretle onu zebun görürsün, hışmın tepreşir. Nitekim kalabalık askerde peygamberin gözüne pek az göründü.

De peygamber, tehlike görmeksizin onlara hücum etti. Eğer fazla görseydi çekinirdi. Ey Ahmet o bir inayetti ve sen onun ehliydin. Yoksa gönlün kötüleşir bozulurdu. Allah o, zahiri ve Batını savaşı ona da ehemmiyetsiz gösterdi, Eshabına da. Bu suretle de kolay şeyi ona kolaylaştırdı, güçten de artık yüz çevirmez oldu. Düşmanı ona ehemmiyetsiz göstermek kutlu bir şeydi.

Çünkü ona dost olan yol yordamı öğreten Allahydı. Fakat zafer için yardımcısı Allah olmayan kişiye gelince, ona tavşan bile erkek aslan görünür. Vay uzaktan yüzü bir

görünürde gururlanarak, savaşa girişirse! Zülfikar bir harbe gibi, erkek aslan da bir kedi gibi görünür de, ahmak, yiğitçesine savaşa girişir, bu hileyle pençeye düşer. Bu suretle ateşe tapanlar, ateşgedeye kendi ayaklarıyla gelmiş olurlar. O iş sana bir saman çöpü gibi görünür. Hemencecik onu üfler, yerinden uçururum sanırsın.

Halbuki kendine gel, o saman çöpü dağları bile, yerinden söker. Onun yüzünden alem ağlamaktadır., o ise gülmekte1 Bu ırmak suyunun dibindeki topuk da görünür ama Uc-ibn-i unuk gibi yüzlercesi onda boğulup gitmiştir! Kan dalgası, misk tepesi deniz gibi kuru toprak görünür. Kör firavun da o denizi kuru gördü de erlik gösterip içine at sürdü. Fakat içine dalınca denizin dibini boyladı. Firavunun gözü nasıl olur da görür? Göz Allah yüzüyle görür. Hak, nerede her ahmağın sırdaşı olacak?

Şeker görünür ama o gık demeden öldüren zehir kesilir. Yol sanır, fakat yol gösteren esas, esasen gul sesinden ibarettir. Ey felek, ahır zaman fitnelerine pek sıkı sarıldın, nihayet bir an mühlet ver! Sen bizim kastımıza çekilmiş keskin bir hançersin; bizi hacamat etmek için zehirli bir hacamat aletisin.

Ey felek, Allahnın merhametinden merhamet öğren. Yılan gibi, karıncaların gönlünü yaralama Bu yapının üstünde senin çarkını döndüren hakkı için. Kökümüzü söküp çıkarmadan biraz da başka türlü dön, merhamete gel. Emriyle önce dadılığımızı yaptığın, fidanımızı sudan, topraktan bitirdiğin Allah hakkı için seni saf yaratan sen de bu kadar meşaleler meydana getiren padişah hakkı için.

O seni o kadar mamur ve baki bir hale soktu ki Dehri nihayet senin evveline evvel yok sandı. Şükrolsun ki senin evvelini bildik. Peygamberler sırrını söyledi. İnsan olan bilir ki o sonradan yapılmalıdır. Fakat evde ağ kuran örümcek ne bilsin! Sivrisinek ne bilir, bu bağ kimin? Baharın doğar, kışın ölür. Tahta içinde sınık bir halde doğan kurt tahtanın fidanlık halini bilir mi?

Bilse,bilse o vakit mahiyeti itibariyle akıl sahibi olur, isterse sureti kurt olsun. Akıl, kendini renk, renk, çeşit,çeşit gösterir, ama peri gibi o suretlerden fersahlarca uzaktır. Hatta peri de nedir ki? Melekten bile üstündür. Fakat sen sinek kanatlısın da onun için aşağılarda uçuyorsun. Gerçi aklın, seni yüceliklere çekmekte; ama taklit kurşun aşağılıklarda yayılmakta.

Taklitten doğan bilgi canımızın vebalidir, iğretidir. Bizse o bizim malımızdır diye oturup kalmışız. Bu çeşit akıldansa cahil olmak daha iyi. Deliliğe vurmak daha yeğ! Faydanı nede görüyorsan ondan kaç. Zehir iç, abıhayatı dök! Seni öveni söv, kazancını, sermayeni müflise borç ver! Eminliği bırak, korku yerine var. Namusu terk et, apaçık rüsvay ol! Ben uzun uzadıya ilerisini düşünen aklı denedim. Bundan böyle divaneliğe vuracağım!

Peygamber, o hastayı dolaştı, o ağlayıp inleyen zavallının halini hatırını sordu. Sonra dedi ki : " acaba sen bir çeşit dua mı ettin, bilmeyerek bir zehirli aş mı yedin? Hele bir hatırla bakayım, nefsin, hilesinden coşunca ne çeşit duada bulundun?" Hasta " Hiç hatırıma gelmiyor. Himmet et de Hatırlayayım" dedi.

Mustafa'nın nur bağışlayan huzuru hürmetine duayı hatırladı. Her yanı aydınlatan Peygamberin himmeti, ona hatırlayamadığını hatırlattı. Hakla batıl arasını ayırt eden aydınlık, gönülden gönüle açılmış olan pencereden parladı. Dedi ki : "Ya Resulellah, bir hezeyandır ettim, şimdicik duamı hatırladı.

Daima günaha giriftar olup duruyordum. Denize düşenin yılana sarılması gibi önüme ne gelirse sarılıyordum. Sen suçluları çok şiddetli azaplarla tehdit etmiştin. Istıraba düştüm, çarem kalmadı. Bağ pek sıkı, kilit kapalıydı. Ne sabredebiliyordum. Ne kaçacak, kurtulacak yer vardı. Ne tövbe etmeye bir ümidim kalmıştı, ne dayanmama imkan. Elemden Harut!la Marut gibi ah ederek dedim ki : Ey yaratan Allahm Harut'la Marut tehlikesinden kurtulmak için Babil Kuyusunu dilediler.

Gürbüz, akılı, hatta sihirbaza benzer, her şeye muktedir oldukları halde onlar bile ahret azabını o kuyuda çekmek istediler. İyi de ettiler, tam yerinde bir işti. Dumandan çekilen zahmet ateşe nispetle elbette kolaydır, ehemmiyetsizdir. Ahiret azabını tavsife imkan yoktur. Onun yanın da dünya azabının ehemmiyeti olamaz. Ne mutlu o kişiye ki savaşır, çabalar, bedenine azap eder.

O cihanın azabından kurtulsun diye bu azap çekme ibadetine katlanır. Ben de,

Yarabbi, bana o azabı hemencecik burada çektir de, O alemde rahat edeyim diye dua edip durmaktaydım. İstek kapısının halkasını bu suretle çalışıyordum. Derken bu hastalığa tutuldum. Canım zahmetten aramsız bir hale düştü.

Zikrinden, evradımdan kaldım. Kendimden de haberim yoktu, iyiden, kötüden de Yüzünü görmeseydim, ey kutlu, ey kokusu güzel ve mübarek Peygamber ; Hayat kaydından tamamıyla sıyrılacaktım. Bana padişaha lütfedip derttaş oldun da bu gamdan kurtardın" peygamber " ne yaptın? Sakın bir daha bu duada bulunma. Kendi kökünü kendin kazıp sökme.

Ey zayıf karınca, senin ne takatin var ki böyle bir yüce dağı yüklenmeye kalkışıyorsun" dedi. Adam dedi ki : " Sultanım, tövbe ettim. Bir daha böyle bir cürette bulunmam, böyle bir laf etmem" bu cihan bir çöldür, sen Musa'sın. Biz de günahımız yüzünden çölde iptilalara uğramış kişileriz. Yılarcadır yol görüyoruz, fakat sonun da yine ilk konakta esiriz. Musa'nın kavmi bir hayli yol aldıkları halde sonunda yine kendilerini ilk adım attıkları yerde buldular. Musa'nın gönlü bizden razı olsaydı, bu çöle bir yol, bir uc bulunurdu.

Fakat bizden tamamıyla usanmış olsaydı hiç yemeğimiz gökten gelir miydi? Bir taş parçasından kaynaklar coşar mıydı çölde canımızı kurtarabilir miydik? Hatta bundan vazgeçtik, yemek yerine üstümüze ateş yağar, konduğumuz bu konakta alevlenir, yanardık. Musa, bizden hem hoşnut, hem değil gah dostumuz, gah düşmanımız. Hışımı; pılımızı, pırtımızı ateşlemekte hilmi belaya siper olmakta. Nasıl olur da hem hilimle muamele eder, hem hışımla? Fakat ey aziz Allah, bu senin lütfundan, bu lütuf, az görülmüş, bir şey değil ki. Adamın karşısında bulunan kimseyi yüzüne karşı medhetmesi hoş bir şey değil. Onun için Musa'nın adını mahsus anıyorum. Yıksa değil Musa kim olursa olsun senin karşında başka birinden bahsetmem yaraşır mı?

Bizim ahitlerimiz yüzlerce binlerce defa bozuldu. Fakat senin ahdin dağ gibi , yerinden bile oynamıyor. Bizim ahdimiz saman çöpüne benzer, her çeşit rüzgara karşı zebundur. Senin ahdinse dağ gibi, hatta yüzlerce dağdan da kuvvetli. O kuvvet hakkı için ey renklere sahip olan, bizim renkten renge girişimize bir acı!

Kendimizi de gördük, rüsvay oluşumuzu da Padişahım, bizi fazla imtihana çekme. De ey kerem sahibi ve yardımı istenen Allah, öbür ayıplarımızı, öbür kötülüklerimizi gizli bırak. Sen cemalde, kemalde sonsuzun; biz eğrilikte sapıklıkta sonsuz! Şu bir avuç aşağılık kişililerin kötülükteki sonsuz lütfunla, cemal ve kemalinle ört.

Aman elbisemizden zaten bir tek iplik kaldı. Bir şehirdik, tek bir duvarımız yerinde. Ey sahibimiz, şu kalanı koru, şu kalanı koru da Şeytan, tamamıyla sevinmesin. Bizim hatırımız için değil, suçluları yine arayıp kayırdığın o kadim lütfun hakkı için Yarabbi. Mademki kudretini gösterdin, merhametini de göster ey et ve yağ parçalarına merhametler ihsan eden Allah. Eğer bu dua gazabını arttırıyorsa ulu Allah sen bize bir dua öğret.

Nitekim adem cennetten çıkınca ona tövbe etmeyi nasibettin de kötü Şeytandan kurtuldu. Şeytan da kimdir ki Ademden üstün olsun, böyle bir düzenle oyunu kazansın, onu alt etsin. Bunların hepsi de hakikatte Adem'in faydasını temin etti. Şeytanın hilesi, düzeni, o hasetçiye lanet edilmesine sebep oldu. Şeytan, bir oyunu gördü de iki yüz oyunu göremedi. O yüzden kendi evinin direğini kendisi kesti.

Gece vakti başkalarının ekinini ateşlemek istedi, fakat yel, ateşi kendi ekinine sürdü. Lanet, Şeytana bir gözbağı oldu, bu yüzden hileyi düşmanı olan Adem'e ziyan sandı. Lanet dediğin de işte insanı böyle ters görünüşlü yapar. Hasetçi, kendini görür, beğenir, kindar bir hale gelir. Nihayet kötülüğün, sonunda dönüp kötülükte bulunana geleceğini, ona ziyan vereceğini anlamaz.

Kendisini mat edecek şeylerin hepsini aksine görür. Halbuki mat olan kendisidir, kendisi ziyan eder! Çünkü kendisi bir hiçten ibaret olduğunu görse, yarasının öldürücü ve şiddetli olduğunu bilse, böyle görüş, böyle biliş ,adamın gönlünü dertlendirir. Dert de onu hicaptan çıkarırdı. Anaları doğum ağrısı tutmasa çocuk doğmaya hiçbir yol bulamaz. Bu emanet gönüldedir, gönülde gebe.

Bu nasihatlerse ebeye benzer. Ebe " Kadının ağrısı yok, ağrı lazım, ağrı çocuğa yoldur" der. Dertsiz kişi yol vurucudur, dertsizlik "Enel Hak- ben Hakk'ım" demektir.

Bu "ene" sözünü vakitsiz söylemek, lanete düşmektir, " Ene" yi vaktinde söylemek rahmettir. Mansur'un " Ene" deyişi, şüphe yok ki rahmetten ibarettir, fakat Firavunun " Ene" deyişine bir bak, lanetin ta kendisi!

Hulasa vakitsiz öten her horozun ibret için başını kesmek gerekir. Baş kesmek nedir? Dünyada nefsi öldürmek, nefsin dileklerini terk etmek. Bu da öldürülmekten kurtulsun diye akrebin iğnesini çıkarmak gibidir. Taşla tepelenme belasından kurtulsun diye yılanın zehirli dişini sökersin ya! Nefsi, pirin gölgesinden başka hiçbir şey öldürmez. O nefis öldürenin eteğine sımsıkı sarıl. eteğini sıkıca tuttun mu , bu, Allah tevfikidir. Sende beliren her kuvvet, onun seni çekişinden dileyişinden meydana gelir. " Ma remeye iz remeyte" iyi bil. Canın nesi varsa canlar canındandır. Elini tutan, yükünü yüklenen odur. Her an, her nefes o anı, o nefesi ondan um! Onun feyzine geç mazhar olduysan gam yeme. Bilirsin ki ihmal etmez, imhal eder. Allah rahmeti geç erişir ama adamakıllı erişir, seni bir an bile huzurundan ayırmaz, her an seninledir. Bu vuslatın, bu muhabbetin şerhini duymak istersen adamakıllı düşünerek "Vedduha" suresini okuyuver! Eğe sen kötülükler de ondandır dersen öyledir ama bundan onun kemaline noksan mı gelir ki?

Bu kötülük ihsanı da onun kemalindendir. Dinle ulu kişi, sana bir misal getireyim: Meselâ ressam iki türlü resim yapar. Güzellerin resimleriyle,çirkin resimleri. Yusuf'un yaratılışı güzel hurinin resmini de yapar, ifritlerin, çirkinliğine delil olamaz, bilakis üstatlığına delildir. Çirkini gayet çirkin olarak yapar, o derecede ki bütün çirkinlikler, onun etrafında döner, örülür.

Bu suretle de bilgisindeki kemal meydana gelir, üstatlığını inkar eden rüsvay olur. Eğer çirkinin resmini yapmayı bilmezse ressam, nakıstır. İşte bu yüzden Allah hem kafirin yaratıcısıdır, hem müminin. Bu yüzden küfür de Allahlığına Şahittir, iman da. İkisi de ona secde eder. Fakat bil ki müminin secdesi dileyerektir. Çünkü mümin, Allah rızasını arar, maksadı onun rızasını almaktır.

Kafir de istemeyerek Allahya tapar ama onun maksadı başkadır. Padişahın kalesini yapar amam beylik davasındandır. Kale, onun malı olsun diye isyan eder, fakat nihayet kale, padişahın eline geçer. Müminse o kaleyi padişah için tamir eder, makam sahibi, mevki sahibi olmak için değil. Çirkin, " Ey çirkini de yaratan padişah, sen güzeli de yaratmaya kaadirsin, çirkini de" der. Güzel de " Ey güzellik padişahı, beni bütün ayıplardan arıttın" der.

Peygamber, o hastaya dedi ki: " Sen, şunu söyle; Allah, sen bize güçlükleri kolaylaştır. Dünya yurdunda bize iyilik ver, ahiret yurdunda da. Yolumuzu gül bahçesi gibi latif bir hale getir, ey yüce Allah, konağımız zaten sensin" Müminler mahşerde derler ki; " Ey melekler, cehennem müşterek bir yol değil miydi?

Mümin de oraya uğrayacaktı, kafir de. Fakat biz bu yolda ne duman gördük, ne ateş. İşte burası cennet, emniyet yurdu. Peki o aşağılık uğrak nerede?" Melekler derler ki: " Hani geçerken filan yerde gördüğümüz o yemyeşil bahçe vardı ya. Cehennem, o şiddetli azap yurdu, işte orasıydı. Fakat size bağlık, bahçelik, yeşillik bir yer oldu. Siz, bu cehennem huylu, kötü suratlı, ateş meşrepli nefsi.

Çalışıp çabalayıp tertemiz bir hale getirdiniz; Allah için ateşi söndürdünüz: Şulelenip duran şehvet ateşini takva yeşilliği hidayet nuru haline soktunuz; Hırs ateşiniz hilim, bilgisizlik karanlığı ilim oldu; Hırs ateşini attınız; o ateş diken gibiydi, gül bahçesine döndü. Mademki siz kendinizdeki bütün ateşleri bizim için söndürdünüz, bu suretle de zehir, bal haline geldi.

Madem ki ateşe mensup olan nefsi bir bahçe yapıp oraya vefa tohumları ektiniz., Oradaki zikir ve tespih bülbülleri, yeşillikte, ırmak kıyısında güzel bir tarzda ötüşmeye koyuldular. Allahya çağırana icap ettiniz, nefis cehennemine su serptiniz. Bizim cehennemimiz de size yeşillik, gül bahçesi, ağaçlık haline geldi." Oğul ihsanın karşılığı nedir? Lütuf, ihsan ve en değerli sevap. Siz biz kurbanız, varlık, iyilik vasıflarına karşı faniyiz: Kalleşsek de divaneysek de o sakinin, o kadehin sarhoşlarıyız; onun hükmüne, onun fermanına baş koymakta, tatlı canımızı ona peşkeş sunmaktayız. Sevgilinin hayali, gönüllerimizde oldukça işimiz, kulluk ve can vermedir demediniz mi?

Nerede bir bela çırağı uyandırdılarsa orada yüz binlerce aşığın canını yaktılar. Evin içinde ki aşıklar, sevgilinin cemali çırağına pervanedirler. Gönül, seninle nurlanan

yere belalardan sana siperlerden olanların meclisine, Sana canların da yer verenlerin seni şaraplarla dopdolu bir kadeh haline getirenlerin yanına git! Onların canlarında yurt kur;; Ey aydın dolunay, gökyüzünde mekan tut!

Onlar sana sırları belirtmek için Utarit gibi gönül defterini açarlar. Madem ki yerin yurdun yok, bildiklerin yanına var, ay parçasıysan kamil ve tamam bir aya yüz vur! ne? . Cüzcün küllünden çekinmesi de ne oluyor? Muhalifle bu kaynaşma da Cinse bak, bir nev'ile karışınca o cinsin nev'i olmuş Gaypları gör, ayn'ın nuru ile ayn kesilmiş.!

Be akılsız, karı gibi işvelendikçe yalana işveye kalkıştıkça nasıl üst olacaksın? Halkın seni öğrenmesini, sana yaltaklanmasını, halkın tatlı ve kandırıcı sözlerini alıyor, altın gibi cebine indiriyorsun! Sana Padişahların sövmesi, vurması, sapıkların övmesinden daha iyidir . Padişahların tokadını ye de aşağılık kişilerin balını yeme. Bu suretle er olanların ikbali yüzünden sen de bir er ol. Çünkü onlardan hilat gelir, devlet gelir. Onlar, ruhun penahında cesedi, can haline getirirler.

Nerede bir çıplak, bir yoksul görürsen bil ki bir kamilden kaçmıştır. Gönlünün dilediğini yapmak, o kör, o kötü ve sermayesiz gönlün istediğini yerine getirmek için bir üstattan firar etmiştir. Eğer ustanın dilediğine uysaydı kendisini de bezerdi akrabasını da . Dünyada kim ustadan kaçarsa devletten kaçar, bunu böyle bil. Ten kazancında bir sanat öğrendin, din sanatına da bir el ur!

Dünyada elbisen var, zenginleştin; fakat bu alemden gidince nasıl edeceksin? Ahiret için de bir sanat öğren ki mağfiret kazancını elde edesin. O cihan da pazarla, kazançla dolu bir şehirdir. Zannetme ki kazanma yalnız bu alemdedir ve bu kazanç kafidir! Ulu Allah " Bu cihanın kazanç, o kazancın yanında çocuk oyuncağıdır" dedi.

Hani bir çocuk, öbür çocuğun üstüne yürür, onunla konuşuyor birleşiyor gibi hareketlerde bulunur ya. Çocuklar, dükkancılık oynarlar ya fakat zaman geçirmeden başka ellerine bir şey girmez. Gece gelip çatar, çocuk evine aç döner, Öbür çocuklar giderler, tek başına kalakalır. Bu alem oyun yeridir, ölüm de gece. Geri döner gidersin, fakat kese bomboş,sen de yorgun argın!

Bu serkeş herif, din kazancı, aşktır, gönül cezbesidir, hak nuruna kabiliyettir. Bu aşağılık nefis, senden fani kazanç ister. Fakat niceye bir aşağılık şeyleri kazanıp duracaksın, bırak artık, yeter.! Aşağılık nefis eğer senden yüce bir kazanç dilese bile bu dilekte hile ve düzen vardır.

BİR AKILLI ARIYORUM

Seyyid-i Ecel, bir gece Delkak'a " Hemencecik bir orospuyu neden aldın? Bunu bana söylemeliydin. Sana namuslu bir kız alırdık" dedi Delkak " Dokuz tane namuslu, temiz kadın aldım, hepsi orospu oldu. Derdimden eridim, bittim. Bunun üzerine bu hiçbir işe yaramaz orospuyu aldım. Görelim bakalım, bunun sonu ne olacak? Dedi. Ben birçok defalar aklı sınadım. Bundan sonra bir tarla arayacak, oraya delilik tohumunu saçacağım!

Birisi" Bir akıllı arıyorum, onunla meşverette bulunacağım, bir müşkülüm var, ona söyleyeceğim" dedi. Bu sözü duyan da " şehrimizde kendisini deliliğe vuran birisi var, ondan başka akıllı yok. İşte bir sopaya binmiş, çocuklarla beraber koşup duruyor. Rey ve tedbir sahibi, ateş parçası gibi bir adamdır.

Kadri gök gibi yüce, yıldızlar yağdırıcı bir zattır. Kudreti parlaklığı, Kerrubilere can olmuştur. O kendisini bu divanelikte gizlemiştir." Dedi. Fakat her divaneyi kendine can sayma. Samiri gibi buzağıya secde etme. Bir veli sana gayb'a ait yüz binlerce şeyi, yüz binlerce sırrı apaçık söylese bile, Sen de o anlayış, o bilgi olmadıkça yine fışkıyı ödağacından ayırt edemezsin.

Veli kendisine deliliği perde etti mi, ey kör, sen onu nasıl tanıyabilirsin? Eğer yakın gözün açıksa bak da her taşın altında bir erin gizli olduğunu gör! Yol gösterici ortada, göz önünde, her Kelimin bir kilime bürünmüş olduğu meydandadır. Veliyi meşhur eden yine velidir. Veli kime dilerse nasip verir. Fakat deliliğe vurdu mu kimse akıl edip

de onu anlayamaz. Bir hırsız, körden bir şey çaldı mı kör, onu bulabilir mi hiç? Hırsız, gelip ona çatsa bile kör, hırsız kimdir? Ne anlasın? Köpek, kör yoksulu ısırsa bile kör, kendisini dalayan köpeği nereden bilecek?

Bir köpek mahallede bir kör bir dilenciye savaş aslanı gibi saldırdı. Ay bile yoksulların izi tozunu gözüne sürme gibi çektiği halde köpek, kızgınlıkla yoksullara saldırır. Kör, köpeğin sesinden korktu, aciz oldu. Ona tazim etmeye başladı: " Ey avcılar beyi, ey av aslanı, el senin elin (hüküm senin hükmün), benden el çek" demeye başladı.

Hakimin biri de zaruret yüzünden eşeğin kuyruğunu ağırlamış, o kuyruğa kerim lakabını takmıştır. Kör de zora gelince köpeğe " Ey aslan, benim gibi arık birisini avlayıp da ne yapacaksın? Dostların çölde yaban eşeği avlamaktalar, sense mahallede kör avlıyorsun, bu ne kötü şey! Dostların avda yaban eşeği arıyorlar, sen sokakta hile düzüp kör arıyorsun" dedi. Bilgili köpek yaban eşeği avlar, bilgisiz köpekse köre kasteder. Köpek bile, ilim öğrenince azgınlıktan kurtulur, ormanlarda helal hayvanlar avlar.

Köpek bile alim olunca savaşta çevikleşir. Köpek bile arif olunca Eshab-ı Kehif'ten olur. Köpek bile avcıları kimdir, anlar, tanır. Yarabbi, her şeyi tanıtan o nur nedir ki? Körün tanıyamaması, gözü olmadığından değildir; bu, onun bilgisizlikten sarhoş olması yüzündendir.

Kör, bu yeryüzünden de daha gözsüz değil ya! Halbuki bu yer bile Allah inayetiyle düşmanı tanıdı! Musa'nın nurunu gördü, ona iltifat etti, Karun'u ise tanıdı yere geçirdi. Benlikte bulunan her kişiyi helak etti, Allahnın " ya ard ublai" emrini anladı. Toprak su, yer ve kıvılcımlı ateş, bizimle her şeyden habersiz fakat Allah ile her şeyden haberdardırlar. Bizim ise onun aksine Hak'tan gayrı her şeyden haberimiz var da Hak'tan haberimiz yoktur. Tehditçilerden bihaberiz.

Hülasa onların hepsi Allah emanetini yüklenmekten korktular, çekindiler. Fakat hayvanla karışınca bu çekinmeleri, bu çalışmaları körleşti, neticesiz bir hale geldi! " Hepimiz de halkla diri, Hak'la ölü bir hale gelen bu hayattan bizarız" dediler. Birisi, anası babası öldü mü yetim olur. Hak'la ünsiyet için kalb-i selim gerek! Hırsız, bir körden bir kumaş çaldı mı kör, bilmeden feryada başlar.

Fakat hırsız ona "senin malını ben çaldım ben hilebaz bir hırsızım" demedikçe kör hırsızı nereden bilecek? Gözünün nuru, gözünün ışığı yok ki! Ama sesini duydun mu onu sımsıkı tut, koy verme de çaldığı şeyleri söylet. Hırsızı yakalayıp, sıkıştırmak, çaldığını çırptığını söyletmek cihadı ekberdir. O , önce senin gözünün sürmesini çaldı. Onu elde ettin mi, yine gözlerine nur gelir. Gönül'ün kayıp malı olan hikmet kumaşı, ehli dilden elde edilir. Kör olan gönül, canı, kulağı.

Gözü olsa bile hırsız Şeytanın izini bulamaz, onu elde edemez. Şeytanın izini bulmayı hırsızı elde etmeyi, gönül ehli olanlardan um, bu işi onlardan iste; taştan topraktan değil. Çünkü halk, gönül ehline nispetle taş, topaç gibidir, adeta cansızdır. Danışacak adam arayan da o deliliğe vurmuş delinin huzuruna geldi dedi ki : " Ey kendini çocuk gösteren baba, bana bir sır söyle" veli dedi ki: " Git bu halkayı çalıp durma. Kapı kapalı. Bu gün sır söylenecek gün değil, başka vakit gel. Eğer La mekan aleminde mekana yer olsaydı ben de şeyhler gibi dükkanda oturur, alışverişe koyulurdum"

Muhtesip gece yarısı bir yere uğradı. Duvar dibinde bir adamın uyuduğunu gördü. " Hey, sarhoş musun, ne içtin? Söyle dedi. Adam dedi ki: " Testidekinden içtim!" Muhtesip " Söyle, testide ne var?" diye sordu. Adam "İçtiğim şey" diye cevap verdi. Muhtesip " Bu gizli bir laf. Ne içtin içtiğin ne ?" diye sordu. Adam " Testide gizli olan şey işte" dedi. Bu sual cevap, birbirine ulanıp gitti.

Muhtesip de eşek gibi çamura saplanıp kaldı. Ona " Gel de bir ah de bakalım" dedi. Sarhoş söz söylerken " Hu, hu" dedi. Muhtesip " Ben sana ah dedim, hu de demedim,sen hu diyorsun" deyince adam " ben neşeliyim sen gamdan iki büklüm olmuşsun. Ah, dertten ; gamdan, zulümden olur. Sarhoşların bu hularıysa neşedendir." Dedi. Muhtesip " ben şunu bilmem,bunu bilmem,kalk.

Marifet satıp durma. Bu dırıltıyı bırak"dedi. Adam, yürü be sen neredesin, ben nerede?" deyince Muhtesip " Hadi kalk, zindana gel" dedi. Sarhoş dedi ki: " Be Muhtesip, beni bırak da yürü işine. Çıplak adamdan rehin alabilir misin sen? Eğer

benim yürümeye kuvvetim olsaydı burada yatar mıyım. Evime giderdim. Eğer benim de aklım olsaydı imkanını bulsaydım şeyhler gibi dükkan başında bulunurdum."

O, büyük adamın ahvalini öğrenmek isteyen adam " Ey sopayı at edinip binen atlı, bir an için olsun atını bu tarafa sür dedi. Adam " Çabuk söyle, atım çok serkeştir, pek huyludur. Çabuk ol ki seni tepmesin. Ne soracaksan açıkça sor bakalım" diyerek sopasını o tarafa sürdü. Adam gönlündeki sırrı söylemeye imkan bulamadı. Ondan vazgeçip veliyi alaya aldı. Dedi ki: " Bu sokakta oturan kadınlardan birini almak itiyorum. Benim gibi bir adama acaba hangisi layık?"

Veli, " Dünyada üç türlü kadın vardır. İkisi zahmet ve mihnetten ibarettir, biri dimi bir hazinedir. Onu alırsan tamamıyla senin olur. İkincisinin yarısı senin olur, yarısı senden ayrı kalır. Üçüncü ise hiç hiç sana mal olmaz. Bunu duydun ya. Hadi şimdi yürü, ben gidiyorum. Sen de durma atım seni tepelemesin. Yoksa bir düştün mü, bir daha kalkamazsın!" dedi. Şeyh sopasını, sürüp çocukların arasına katıldı.

O genç adam ona tekrar bağırdı. " Gel de hiç olmazsa şunu etraflıca anlat. Bu söylediğin üç çeşit kadın kimlerdir? Onu bir söyle!" Şeyh, yine onun yanına ay sürüp dedi ki : " Bakir, tamamıyla sana mal olur, gamdan kurtulursun. Yarısı senin olan da duldur. Fakat hiçbir suretle sana mal olmayan, evladı olan kadındır. İlk kocasından evladı olursa sevgisi de, bütün hatıraları da oraya gider. Hadi git, atım seni tepmesin.

Uzaklaş, yoksa serkeş atımın nalı seni ezer! Şeyh yine hay huy edip sopasını sürdü, yine çocukları yanına çağırdı. Adam tekrar bağırdı : " Ey ulu padişah, bir sualim kaldı, gel!" dedi. Şeyh tekrar o tarafa gelip " Çabuk söyle, nedir? Çok duramam, çünkü o çocuk meydandan topumu kaptı!" dedi. Adam " Ey Padişah, bu kadar akla, edebe sahip olduğun halde bu ne divanelik, bu ne iş. Şaşılacak şey! Sen söz söylerken Aklı Küllünde ötesindesin; bir güneş olduğun halde nasıl delilikle gizleniyorsun*" dedi. Şeyh dedi ki: Bu külhanbeyleri beni bu şehre kadı yapmaya karar verdiler. Reddettim imkanı yok. Senin gibi alim , fazıl kimse yok. Şeriatta da senden aşağı birisini kendimize ulu yapmamıza müsaade yok, dediler. Bunun zoruyla kendimi deli gösterdim, deliliğe Allah rahmeti geç erişir ama adamakıllı eriyordum. Fakat hakikatte evvelce ne idiysem yine oyum benim ben. Aklım hazinedir, ben viraneyim. Deliyim hazineyi gösterirsem! Divane odu ki divane olmadı, divane odur ki bu bekçiyi gördüğü halde evine girmedi. Benim bilgim cevherdir, araz değil.

Bu değerli bilgi, bir maksada erişmek için değil ki. Ben şeker madeniyim, şeker kamışıyım, hem benden yetişmekte, hem ben yiyorum. Bir bilgiyi işiten kişi beğenmez kabul eylemez, feryat ederse o bilgi taklit bilgisidir, öğrenilerek elde edilmiştir. (adama mal olmamıştır.) Çünkü geçim elde edilmiştir, gönül aydınlatmak için değil, bu ilim de talibi gibi aşağılık dünya ilmidir.

Bazı adamlar, havas ve avama görünmek için ilim öğrenmek ister, bu alemden halas olmak için değil. Böyle adam fareye benzer; her tarafı deler ama vuslat nurlarından gafildir. Nuru, sahraya yol bulamadığı için ona bu karanlık kuyusu, hoş bir meskendir. Fakat Allah, ona akıl kanadını ihsan ederse farelikten kurtulur, kuşlar gibi uçar.

Kanat aramazsa yerin dibinde kalır, simak burcuna yol bulmaktan ümitsiz bir hale düşer. Söze gelen ilim, cansızdır; satın alıcıların yüzüne aşıktır. Münakaşa ve mübahase zamanı o ilim, büyük görünür ama alıcısı olmayınca ölür gider. Halbuki benim müşterim Allahdır. Beni o yüceltir., o satın alır.

Benim kanımın diyeti ululuk sahibi Allahnın cemalidir. Ben kendi kan diyetimi yemekteyim, bu bana helal bir kazançtır. Bu müflis alıcıları bırak. Bir avuç toprak, ne satın alabilir ki? Toprak yeme, toprak alma, toprağı arama. Çünkü toprak yiyenin yüzü daima sapsarıdır. Gönül ye de daima genç kal. Benzin tecelliden erguvana dönsün!" Yarabbi , bu ihsan bizim işimiz değil. Senin lütfun, gizli lütfe yol göstericidir.

Ey düşkünlerin ellerini tutan, elimizi tut. Bizi al perdeyi kaldır, perdemizi yırtma. Bizi bu murdar nefisten kurtar. Çünkü bıçağı bıçağı kemiğimize kadar dayandı. Ey tacı, Tahtı olmayan padişah, bizim gibi biçarelerden bu kuvvetli bağı kim çözebilir? Ey muhabbet ihsan eden muhabbetli Allah, böyle sağlam bir kilidi, senin fazlından başka kim açabilir.? Biz kendimizden vazgeçer, yüzümüzü sana tutarız.

Çünkü sen, bize bizden yakınsın. Bu dua da senin öğretmenledir, senin ihsanındandır.

Yoksa külhanda nasıl olur da gül bahçesi yetişir.? Kan ve bağırsak arasında kalmış olan anlayış ve akıl senin ikramından başka bir şey nakletmez ki, İki parça yağdan çıkan bu ruhani nurun nurani dalgası göklere vurmakta. Bu dil dene et parçasından hikmet nehri ırmak gibi akmakta.

Kulak denen deliklerden akıp meyvesi akıl ve anlayış olan can bağına kadar gitmekte. Canlar bağının ana yolu da o anlayışın yolu. Alemin bağları, bostanları onun fer'inden ibaret. Bu hoşlukların aslı ve kaynağı o. Haydi, hemen " o, bahçelerin inişlerinde nehirler akar" ayetini oku artık."

İBLİSTEN DOST OLUR MU?

Rivayet ederler : O Muaviye köşkünde bir bucakta uyumuştu. Köşkün kapısı içerden kilitliydi, çünkü Muaviye halkın gelip gitmesinden yorulmuştu. Ansızın birisi onu uyandırdı. Muaviye gözünü açınca adam gözden sır oldu. Kendi kendisine " köşke kimse giremez. Bu küstahlıkta, bu cürette bulunan kim acaba?" dedi. Etrafı dolaştı, gizlenen adamdan bir nişan bulmak için her tarafı araştırdı. Kapı ardında bir herif gördü. Adam kapıya sinmiş, yüzünü perde ile örtmüş gizlenmişti. Muaviye "Hey sen, kimsin, adın ne ?" diye sordu. Adam " adım açıkça söyleyeyim, şaki İblis" diye cevap verdi. Muaviye " niye gayret ettin, beni niçin uyandırdın? Bana doğru söyle, aykırı konuşma" dedi.

Şeytan " Namaz vakti geldi. Hemen mescide koşmak gerek. Mustafa, mana incisini delerek " Acele edin, ibadetleri vakti geçmeden yapın buyurdu" dedi. Muaviye " hatır, hayır senin böyle bir maksadın olmaz. Bana hayra delil olasın, imkanı mı var? Hırsız, evime gizlice giriyor da " Bekçilik ediyorum" diyor. Ben o hırsıza nasıl inanayım? Hırsız, sevabı, ecri ne bilir" dedi.

Şeytan dedi ki: " Biz, evvelce melektik. İbadet yoluna canla başla düzülmüştük . yol saliklerine mahremdik, arş sakinlerine hemdem, ilk sanat gönülden çıkar mı? İlk sevgi nasıl olurda unutulur? Seferde Rum diyarı ehlinden birisini, yahut Huten'li birisini görmekle vatan sevgisi kalbinden çıkar mı? İlk sevgi nasıl olur da unutulur?

Seferde Rum diyarı ehlinden birisini, yahut Huten'li birisini görmekle vatan sevgisi kalbinden çıkar mı? Biz de bu şarabın sarhoşlarındandık, biz de kapısının aşıklarındandık. Gözbebeğimizi onun sevgisiyle kestik, sevgisini canımıza ektiler. Zamanede güzel günler gördük, baharda rahmet suları içtik. Bizim varlığımızı da " Onun fazıl" ve ihsan eli ekmemiş midir? Bizi de yoktan yaratan o değil mi?

Ondan nice lütuflar görmüşüz, rıza gülistanında nice dolaşmışız. Başımıza rahmet elini koyar, bize de lütuf çeşmelerini izhar ederdi. Ben daha çocukken, süt emiyorken beşiğimi kim salladı? O! Onun sütünden başka kimden süt emdim, onun tedbirinden başka beni kim yetiştirdi? Vücuda sütle giren huyu, çıkarmaya kimin iktidarı vardır? Kerem denizi bir itapda, bulunda bile kerem kapılarını kapalı bırakır mı? Onun asıl peşin ihsan ettiği para, lütuf ve vergisidir.

Kahırsa o paranın üstüne konmuş arızi bir tozdan ibarettir. Alemi lütfetmek için yarattı. Zerrelere, onun güneşi riayetlerde bulundu. Ayrılık bile, onun kahrından doğmakla berber vuslatın kadrini bilmek içindir. Bu suretle diler ki ayrıldığı, canın kulağını bursun, onu tedibetsin de can, vuslat günlerini bilsin. Peygamber " Allah alemi yaratmadan maksadım, ihsan etmekti.

Yarattım ki benden bir fayda görsünler, balıma parmaklarını bansınlar. Ben bir fayda göreyim, çıplak adamdan bir libas elde edeyim diye yaratmadım dedi" buyurmuştur. Birkaç gün oldu ki beni huzurundan kovdu. Fakat yine gözüm onun güzel yüzünde. Böyle bir yüzden bu çeşit kahra uğramak şaşılacak şey.

Herkes sebeple meşgul olup durmakta. Halbuki ben sebebe bakmam. Çünkü sebep sonra meydana gelen bir şeydir. Sonradan meydana gelen bir şeyin varlığına sebep olur. Ben ezeli lütfe bakar, sonradan meydana geleni yırtar, iki parça ederim. Tutalım, Adem'e secde etmemem hasettendi. Ama o haset de aşktan meydana geldi, inattan inkardan değil. Her haset şüphesiz dostluktan meydana gelir. Sevgiyle başkaları bir

arada oturunca haset baş gösterir. Aksırana " Çok yaşa " demek dostluktan olduğu gibi kıskançlıkta dostluğun şartıdır. Onun oyununda bundan başka bir oyun yoktu ki? Oyna dedi, ben ne bilirim ki ona katayım? Bir tek oyunum vardı, oynadım, kendimi kaldırıp belaya attım. Bela da onun lezzetlerini tatmak istedim, ona mat oldum, ona mat oldum, ona mat oldum!

Ey ulu kişi, bu altı cihetli alemde kim kendisini altı duygu kapısından kurtarabilir ki? Altının cüz'ü, nasıl olurda Küllünden kurtulur? Hele keyfiyetsiz Allah onu eğri yaratmışsa! Bu altı cihet içinde ateşe dalmış kişiyi ancak altı ciheti yaratan Allah kurtarabilir. Küfür olsun, iman olsun onun eliyle dokunmadır, onundur."

Emir ona dedi ki: " Bunlar doğru. Fakat bunlardan senin payın eksik. Sen, benim gibi yüz binlerce kişinin yolunu urdum delik deldin, hazineye girdin! Hem ateş ve neft olasın, hem yakmayasın, buna imkan var mı? Kimdir ki senin elinden elbisesi yırtılmamış olsun! Ey, ateş senin tabiatın yakmaktır, bir şeyi yakmaman mümkün değil. Allah seni yakıcı bir hale getirmiş, bütün hırsızların üstadı etmiştir. İşte lanet budur.

Allah ile yüz yüze konuştum. Ey düşman, senin hilene karşı ben kim oluyorum? Senin marifetlerin, ıslık sesi gibidir, kuşların seslerine benzer, fakat kuş avlar. O, yüz binlerce kuşun yolunu urmuştur. Kuş aşina bir kuş geldi sanıp aldanmıştır. Havada uçarken ıslık sesini duyunca havadan iner, burada esir olur. Nuh'un kavmi senin hilenden feryada düşmüşler, gönülleri yanmış, göğüsleri paramparça olmuştur.

Cihanda Ad kavmine rüzgarı sen yolladın, onları azaplara, minhetlere sen düşürdün. Lut kavminin başına taş yağmasına sen sebep oldun. O kara suyun içinde, senin yüzünden boğuldular. Nemrut'un beyni, senin yüzünden döküldü binlerce fitneler meydana getiren Şeytan1 Filozof, zeki Firavunun aklı körleşti, senin yüzünden bir şey anlamaz oldu. Ebuleheb de senin yüzünden na ehil,oldu.

Ebulhakem de senin yüzünden Ebu cehil kesildi. Ey bu satrançta nam için yüz binlerce ustayı mat eden! Ey müşkül oyunlarıyla gönülleri yakan ve gönlüne merhamet gelmeyen! Sen hile denizisin, halk bir katradan ibaret. Sen dağ gibisin, selim kalpli insanlara ancak bir zerre! Ey düşmanlık edip duran, Şeytan senin hilenden kim kurtulabilir? Hepimiz tufana gark olmuşuz. Ancak Allahnın koruduğu müstesna. Nice saadetli yıldız, senin yüzünden ihtiraka düşmüştür. Nice askerler, nice topluluklar, senin yüzünden darmadağın olmuştur!"

İblis Muaviye'ye dedi ki: " Bu bağı çöz. Ben kalpla halis için mehenğim. Hak, beni aslanla köpeği imtihan etmek için yarattı, halisle kalpı ayırt etmek için halk etti. Ben kalpın yüzünü ne vakit karatmışım? Kuyumcuyum ben, ona daima değerini verdim. İyilere yol gösteririm, kuru dalları keserim. Bu otları niye ortaya koyarım?

Hayvan hangi cinstendir, meydana çıksın diye. Kurt, ceylandan bir yavru doğursa onun kurt, yahut ceylan oluşunda şüphe edilir. Önüne otla kemik koy. Bakalım hangisine tezce adım atacak, hangisine meyledecek? Eğer kemiğe gelirse köpektir, ota meylederse şüphe yok, ceylan cinsindendir. Kahırla lütuf, birbirine eş oldu. Bu ikisinden bir hayır ve şer alemi doğdu. Sen otla kemiği göster, nefis ve can gıdasını arz et. Nefis gıdasını isterse aşağılıktır, ruh gıdasını isterse serverdir. Tene hizmet ederse eşektir. Can denizine dalarsa inci bulur. Gerçi bu ikisi birbirine aykırı, hayır ve şerdir ama ikisi de bir iş başındadır.

Peygamberler, ibadetlerini arz ederler, düşmanlar şehvetlerini. Ben iyiyi nasıl kötüleştirebilirim? Allah değilim ya! Ben bir davetçiyim, onları yaratan değil! Güzeli çirkin yapabilir miyim? Rab değilim ki. Güzele çirkine bir aynayım. Hintli, bu, adamı kara suratlı gösteriyor diye aynayı yaktı.

Ayna dedi ki: suç benim değil. Benim yüzümü cilâlayana kabahat bul! O beni gammaz yaptı, çirkin kimdir?, güzel kim? Söyleyeyim diye o, beni doğru sözlü etti. Ben şahidim, şahidi zindana atmak nerede görülmüş? Zindan ehli değilim. Allah şahidimdir. Ben de nerede meyveli bir ağaç görürsem onu dadı gibi besler, yetiştiririm. Fakat nerede bir acı ve kuru ağaç görürsem fışkı, miskten kurtulsun diye keserim. Kuru ağaç, bahçıvana " Yiğit, suçsuz,günahsız niye benim başımı kesiyorsun?" der.

Bahçıvan der ki: " Sus, kötü huylu. Kuruluğun suç olarak yetmez mi?" Kuru ağaç "Ben doğruyum, eğri değil. Niçin suçum yokken beni kesiyorsun der?" der. Bahçıvan der ki: " Kutlu bir şey olsaydın da keşke eğri olsaydın, fakat yaş olsaydın! Öyle olsaydın Abıhayatı çeker, dirilik suyu ile karışır, hayat bulurdun. Tohumun kötüymüş, aslın kötüymüş, güzel bir ağaca ulaşamamışsın. Güzel bir ağaç dalı, kötü bir ağaca aşılansa o güzellik, kötü ağacın tabiatını da güzelleştirir."

Emir, Şeytana dedi ki: " Ey yol urucu, delil getirme. Beni kandırmağa yol bulamazsın, yol arama. Sen bir dolandırıcısın ben de garip bir tacirim. Getirdiğin her elbiseyi nasıl alabilirim? Kafirlik edip pılımın, pırtımın etrafında dolaşma. Sen hiç kimsenin malına müşteri değilsin.

Dolandırıcı müşteri olamaz. Müşteri gibi görünse bile bu, hileden, düzenden ibarettir. Kim bilir, bu hasetçinin kabağında ne var? Allah, bu düşmanın elinden bizi kurtar. Feryadımıza yetiş! Bir kere daha bana üfürür, beni bir kere daha afsunlarsa bu hırsız, hırkamı kaptı gitti! Onun bu sözü duman gibidir. Ey Allah, elimi tut, yoksa kilimim elden gider. Bir delil getirmekle İblise üst olamam.

Çünkü o her yüce, her aşağılık kişinin fitnecisi, imtihancısıdır. " Allemel esma" ya bey olan Adem bile bu köpeğin yıldırım gibi koşuşuna karşı yaya kalmıştır. Şeytan,onu bile cennetten yeryüzüne atmıştır. Adem bile Simak burcundayken balık gibi onun oltasına düşmüş, " Rabbena, zalemma" diye ağlayıp feryat etmiştir. Onun hilesine, düzenine nihayet yoktur.

Onun her sözünde bir şey vardır, her sözünde yüz binlerce sihir gizlidir. Erlerin erliklerini bir nefeste bağlar, kadının erkeğin hevesini bir nefeste arttırır. Ey halkı yakıp yandıran fitneci İblis, niçin beni uyandırdın? Doğruyu söyle1 Şeytan " Kötü zan sahibi olan kişi, yüz nişan da olsa doğruyu işitmez. Bir gönül, hayale düştü mü delil getirsen bile hayali artar. Söz, o gönülden illet haline gelir, gazinin kılıcı hırsıza alet olur. Bu takdirde öyle adama verilecek cevap susmaktan ibarettir.

Ahmakla konuşmak deliliktir. Ey ahmak benim şerrimden Allahya ne ağlayıp sızlanıyorsun? Sen, o aşağılık nefsinin şerrinden ağla, sızlan! Sen helva yersin, çıban olur; sıtmaya tutulursun, sıhhatin bozulur. Sonra da iblise suçu yokken lanet edersin. Niçin o şeytanlığı kendinde görmezsin? Bu ey azgın, iblisten değil,sendendir. Tilki gibi kuyruk peşinde koşup durmaktasın. Yeşillikte bir kuyruk gördün mü tuzaktır, bunu niye bilmiyorsun? Bilmiyorsun çünkü kuyruğu meylin seni bilgiden uzaklaştırdı, gözünü, aklını kör etti. Sevdiğin şeyler seni kör ve sağır eder, düşmanlığa kalkışma, bu cinayeti, kara nefsin işledi. Bana suç bulma , aykırı görme.

Ben kötülükten de bizarım, hırstan da kinden de! Bir kere kötülük ettim, hala pişmanım; gecem gündüz olsun diye bekleyip duruyorum. Halk arasında müttehim oldum, herkes kadın olsun erkek olsun kendi işini bana isnat ediyor. Zavallı kurt, aç bile olsa uyduruyor diye itham edilir. Zayıflıktan yol yürümeye kudreti olmasa bile çok yemeden imtila olmuştur derler" dedi.

Muaviye dedi ki: " Seni doğruluktan başka bir şey kurtaramaz. Adalet, seni doğruluğa davet etmekte. Doğru söyle de elimden kurtul. Hile , savaşımın tozunu yatıştıramaz." Şeytan " Ey hayal kura, düşüncelere dalan, doğruyu, yalanı nasıl anladın?" dedi. Muaviye " Peygamber nişanesini bildirmiş, kalpla sağlamı anlamak için mehenk vermiş; " yalan kalplerde şüphe uyandırır, doğru kalplere emniyet ve neşe verir "demiştir. Gönül yalan özden istirahat bulmaz.

Suyla yağ karışık olursa çırağ aydınlık vermez. Doğru söz kalbe istirahat verir. Doğru sözler, gönül tuzağının taneleridir. Gönül hasta olur, ağzı kokarsa ancak o vakit doğruyla yalanın tadını almaz. Fakat gönül ağrıdan illetten salim olursa yalanla doğrunun lezzetini adamakıllı bilir, anlar.

Adem'in buğdaya hırsı artınca bu hırs, gönlünden sıhhati, selameti kapıp götürdü. Senin yalanına, işvene kulak astı, aldanıp öldürücü zehri içti. O anda akrebi buğdaydayken ayıt edemedi. Hevesle mest olan kişinin temyizi uçup gider. Halk, arzu ve heva sarhoşudur. Onu için senin yalanını dinler. Fakat hevadan vazgeçen, gözünü sırlara aşina etmiştir.

Birisini kadı yaptılar. Ağlayıp inlemeye koyuldu. Naip " Kadıya bu ağlama nedir diye?

Ağlamak, feryat etmek zamanım değil. Sevinecek kutlanacak zamanın " dedi. Kadı, bir ah edip dedi ki: " Gönlüne hakim olmayan, işin iç yüzünü bilmeyen kimse nasıl hükmedebilir? O işin hakikatini ilen iki kişi arasında bir cahilden başka bir şey değildir ki. O iki hasım , ne yaptıklarını bilirler.

Zavallı, kadı o iki kişinin hilesini ne bilsin? Hallerini bilmez, gafildir. Böyle olduğu halde kanlarına, mallarına nasıl hükmedecek?" Naip " Hasımlar, bilgili ama illetlidir. Halbuki sen cahilsin ama şeriat mumusun. Çünkü sende bir kasıt ve illet yok. İşte şu illetsizlik yok mu? Gözlerin nurudur. O iki bilgiyi, garazları kör etmiştir. Bilgilerini de kasıtları, illetleri mezara tıkmıştır.

Kasıtsızlık, bilgisizi alim yapar, kasıt ve garaz, ilmi aykırı bir hale sokar, zulüm haline koyar. Sen rüşvet almadıkça kör değilsin, fakat tamah ettin mi körsün, kul köle kesilirsin" dedi. Ben hevadan vazgeçmişim, şehvet lokmalarını az yemişim. Gönlümün tat alma duygusu aydın. Doğruyu yalandan ayırt eder.

Sen niçin beni uyandırdın? Be hilebaz, sen uyanıklığa düşmansın. Sen, afyona benzersin, daima uyutursun. Şaraba benzersin, aklı, bilgiyi giderirsin. Seni çarmıha gerdim. Haydi doğru söyle. Ben doğruyu bilir anlarım, hileye sapma. Ben herkesten, tabiatında, huyunda ne varsa neye sahipse onu ararım. Sirkeden şeker lezzetini aramam. Karı tabiatlı erkeği asker yerine saymam.

Gavurlar gibi bir putun hak oluşunu, yahut Hak'tan bir alamet, bir nişan buluşunu ummam. Fışkıdan misk kokusunu istemem. Irmak içinde kuru kerpiç araştırmam. Ağyar olan Şeytandan beni hayır için uyandırmayı ummam." İblis birçok hileye, düzene kalkıştıysa da Emir, onun inadını, inkarını dinlemedi.

Bunun üzerine sözü ağzının içinde geveleyerek dedi ki: " Ey Muaviye, ben seni şunun için uyandırdım: Cemaate yetişesi, devletli Peygamberin ardında namaz kılası. Eğer namaz fevt olsaydı, vakit geçseydi bu cihan, sana nursuz, kapkaranlık kesilecekti. Bu ziyandan bu dertten dolayı ağlayacak, gözlerinden adeta kaselerle yaş dökecektin. Herkes, ibadetten bir zevk alır, bu yüzden de bir an bile sabredemez, ibadette bulunur. Fakat o dert, o gussa yüzlerce namaza değer. Nerede namaz, nerede o niyazın ışığı?"

Birisi mescide girerken baktı ki halk mescitten çıkıyor. Cemaat dağıldı mı ki herkes acele,acele mescitten çıkıyor?" diye sordu. Birisi "Peygamber, cemaatle namazını eda etti, duasını bile bitirdi. Ey ham adam, nereye gidiyorsun? Peygamber, çoktan selam verdi" dedi. Adam bir ah çekti ki ahının dumanı göründü.

Bir vah etti ki gönlünden kan kokusu geldi. Cemaatten biri "Sen bu ahı bana ver, ben o namazı sana bağışlayayım" dedi. Adam "Verdim, namazı da kabul ettim" dedi. Öbürü o ahı, yüzlerce niyazı aldı. Gece rüyasında hatif ona " Sen abıhayatı, derde dermen olan ameli aldın, O ahı seçmen, o aşıklar zümresine girmen yüzü suyu hürmetine de bütün cemaatin namazı kabul edildi" dedi.

Bunun üzerine Azaail dedi ki: " Ey emir, artık hilemi açığa vurayım. Eğer namazın fevt olsaydı gönlüne dert düşecek ah ve figana başlayacaktım o teessüf, o figan, o niyaz, yüzlerce zikirden, namazdan üstün olacaktır. Böyle bir ah, hicapları yakmasın diye korktum da seni, onun için uyandırdım. İstedim ki öyle bir ah etmeyesin, bu suretle de o yola sahip olmayasın. Ben hasetçiyim, işte böyle bir hasette bulundum.

Düşmanım; işim, gücüm, hile ve kinden ibarettir" Muaviye, bunun üzerine " İte şimdi doğruyu söyledin, senden bu beklenir, layığın budur. Sen örümceksin, ancak sinek tutabilirsin. Halbuki ben sinek değilim, zahmet etme a köpek! Ben ak doğanım, beni padişah avlar. Örümcek, etrafımızda nasıl olur da ağ örebilir? Kudretin varken yürü, sinek avla, sinekleri bir ayran tası civarına çağır! Onları bala çağırsan bile bu çağırış, şüphe yok yalandır çağırdığın şey de yine ayran! Sen beni uyandırdın ama o uyandırış, uykunun ta kendisiydi. Bana gemi gösterdin ama gösterdiğin gemi, girdaptan ibaretti. Sen beni, daha iyi bir hayırdan mahrum etmek için hayra sevkettin" dedi.

Bu, şuna benzer: Bir adam, odasında hırsız görüp kovalamaya başladı. Birkaç kere peşinden dolaştı, iyice terledi. Nihayet son saldırışta hırsıza yaklaştı. Bir sıçrasa tutacaktı. Biri "Buraya gel de bela nişanelerini gör! Çabuk ol savaş eri, çabuk gel de burada ki ahvali bir gör" diye bağırdı. Adam herhalde orada da bir hırsız

olacak,hemen gitmezsem başıma bela kesilecek, çoluğuma ,çocuğuma el uzayacak. O vakit bunu tutmaktan ne faydam olur? Bu Müslüman, kerem edip beni çağırıyor.

Hemencecik gitmezsem herhalde bir kötülüğü düşeceğim deyip. O iyilikçi Müslüman'ın şefkatine güvenerek hırsızı bıraktı yola düzüldü. Varıp " Aziz dost ne var? Böyle kimin elinden feryat ediyorsun ?" dedi. Adam " İşte, hırsızın ayak izine bak. Hırsız çalacağını çalıp bu tarafa gitmiş işte o kaltabanın ayak izi. Yürü, bu izi izle, ardından koş!"dedi. Adam " Be ahmak, sen ne söylüyorsun?

Ben onu tutmuşum. Sen bağırınca koy verdin. Sen bir eşekmişsin meğerse. Bense seni adam sandım. Bu ne herze, bu ne hezeyan? Ben kendisini tutmuştum, ayak izini ne yapayım?" dedi. Sen bir hilebazsın, yahut aptalın birisin. Hatta belki de hırsızın ta kendisisin ve bu işi de mahsus yaptın. Öbürü " Ben ayak izini gösteriyorum. İşin haki katından agahım" dedi. Adam dedi ki: "Sen ya düzenbazsın, ya ahmak, belki de hırsızın ta kendisisin de işi biliyorsun.

Ben hasmımı çeke, çeke yakalamak üzereydim. İşte ayak izi diye sen koyuverttin. Sen cihetten bahsediyorsun, bense cihetlerden çıkmış, kurtulmuşum. Vuslatta delil ve alamet olur mu?" sıfatlarla perdelenmiş olan kişi, ancak sıfat görür. Zatı kaybeden kişidir ki sıfatlarda kalır. Oğul, Allahya ulaşanlar, zata gark olmuşlardır. Artık onlar sıfatlara nazar ederler mi? Başın ırmağın dibinde oldukça renge bakabilir misin? Suyun rengine bakmak için dipten çıktın mı?

Güzel bir halıyı bırakmış, köhne bir kilimi almış olursun. Avamın ibadeti, havasın günahıdır. Avamın vuslatı bil ki havsın hicabıdır. Padişah bir veziri muhtesip yapsa onun dostu değildir, düşmanıdır. Mamafih o vezir belki suç işlemiştir. Böyle birden bire muameleyi değiştirmek elbette sebepsiz olamaz. Çünkü önce muhtesip olan kişiye baht ve devlet nasip olmuş demektir. Fakat önceden padişaha vezir olanı sonra muhtesip yapmak kötü bir iş yaptığından olabilir.

Fakat padişah, seni eşikten huzuruna çağırmış sonra tekrar eşiğe sürmüşse, şüphe etmeksizin bil ki bir suç ettin. Bilgisizlikle cebre yapışır. Kısmetim buymuş dersen neden önce o devlet kısmetin olmuştu? Bilgisizlikle kendi kısmetini kendin teptin. Halbuki ehil olan kişi kısmetini artırır.

AYKIRI GİDİŞ

Aykırı gidişe Kurandan getireceğimiz başka bir misal de dinlesen yerindedir. Münafıklar, buna benzer bir çift, tek oyununu da Peygamberle oynamışlardı. "Ahmet dinini yüceltmek için bir mescit yapalım" dediler. Halbuki bu mürtetlikten başka bir şey değildi. Bu çeşit aykırı bir oyuna girişerek Peygamberin mescidinden başka bir mescit yaptılar. Döşemesini, tavanını, kubbesini düzdüler.

Fakat bununla cemaati ayırmak diliyorlardı. Yalvararak Peygamberin yanına geldiler, deve gibi huzuruna çöktüler. " Ey Allah Peygamberi, lütfedip o mescide kadar bir zahmet etsen; kademlerinle kutlasan. Günlerin kıyamete kadar ter-ü taze olsun! Topraklı, bulutlu günün, zaruret ve yoksulluk gününün mescidi işte. Diledik ki oraya bir garip gelirse yer bulsun, bu hizmet konağında bolluğa ersin.

Bu suretle de din şiarı çoğalsın, etrafa yayılsın, dostlarla olunca acı yemiş bile hoştur. Bir an orayı şereflendir, bizi tezkiye et sen aysın biz de gece. Bir an olsun bizimle ol da. Gece cemalinle gündüze dönsün, ey cemali, geceleri aydınlatan güneş.!" Dediler. Ah ne olurdu bu sözleri gönülden söyleselerdi de muratları olsaydı. Gönül istemeden ağza gelen latif sözler, külhandaki yeşilliğe benzer dostlar. Uzaktan bak, geç. Yavrum onlar yemeye kokmaya değmez.

Vefasızlara gitme. Onlar; iyi dinle, yıkık köprüdür. Bilgisiz biri oraya ayak basarsa köprü de yıkılır, ayağı da kırılır. Asker, nerede bir bozgunluğa uğrarsa iki üç karı tabiatlı adamın yüzünden uğrar. O, erkek gibi silahlanıp savaş safına girer. Diğerleri de, işte tam dost diye ona güvenirler. Fakat savaş zahmetlerini gördü mü yüz çevirir. Onun kaçışı senin manevi kuvvetini de kırar. Bu bahis, uzundur. Uzadıkça uzar, maksat da gizli kalır, geçelim.

Halk Peygambere masallar okumakta; yalan dolan atını sürmekteydiler. O merhametli, şefkatli Peygamber gülümseyerek ancak " Peki" diyebildi. O cemaatin teşekkür edilmesi icap eden işlerini anladı, icap edeceğini söyleyerek haber getirenleri sevindirdi. Onların hileleri gözünün önünde görünüp duruyor, o hileleri sür içinde kıl görür gibi birer, birer görüyordu. Fakat o lütuf sahibi Peygamber, kılı gömemezlikten geliyor, o zarif kimse sütü övüyordu. Yüz binlerce hile ve hud'a kıllarına o an gözünü yummuştu.

O kerem denizi doğru buyurmuştu. " Ben sizi sizden ziyade esirgerim, ben adeta dehşetli surette alevlenmiş, yalınlanmış bir ateşin kıyısına oturmuş bir adama benzerim. Siz pervane o tarafa koşuyorsunuz. Ben de iki elimle pervane koymaktayım" Münafıkları dileği üzerine Peygamber, o tarafa yürüyünce Allah gayreti haykırdı: " Gul sesini dinleme, bu habisler hile ettiler, söyledikleri sözlerin hepsi aykırıdır.

Maksatları kara yüzlülükten başka bir şey değildir. Hıristiyanlarla, Yahudiler, en hayırlı dini nasıl olur da aralar? Cehennem köprüsü üstüne bir köprü kurdular, Allahya tavlada hileye giriştiler" maksatları Peygamberin sahabesinin arasını bozmaktı. Her herzevekil Hakk'ın fazıl ve ihsanını nasıl tanır? Şam'dan buraya bir Yahudi getirmek niyetindeydiler. Yahudiler, o Şamlı Yahudi'nin va'zından sarhoş olmuşlardı. Peygamber, " Gelmeğe gelirim ama şimdi yol üstündeyiz. Savaşa gidiyoruz. Savaştan dönünce o mescide giderim" buyurdu; Onları defetti; savaşa gitti. O kötü, o yalancı kişileri bu suretle avuttu. Dönünce münafıklar, tekrar gelip evvelki va'dini hatırlattılar. Allah, " Peygamber, açıkça söyle. Neticesi savaş bile olsa onların hıyanetlerini açığa vur" dedi. Peygamber de " Ey hilebaz Kavim susun da sırlarınızı söylemeyeyim" deyip sırlarından birkaçını söyleyiverdi. Derhal halleri kötüleşti. Münafıkların elçileri ,hemen "haşa, haşa" demeğe başladılar.

Her münafık, koltuğuna bir Mushaf urup hile ile Peygambere koştu; yemin etmeye koyuldu. Çünkü yemin etmek siperdir ve yemin etmek,yalancı kişilerin adetidir. Yalancı, dolancı adam, dinde vefakar olmadığından her an yemininin bozar. Doğruların yemin etmeğe ihtiyaçları yoktur. Onların gözleri aydındır. Ahdi, misakı bozmak, ahmaklıktandır.

Yeminine vefa etmek ve yemininde durmaksa temiz kişinin işidir. Peygamber dedi ki : Sizin yemininize mi inanayım, Allahnın yeminine mi?" Münafıklar, yine ellerin de Mushaf olduğu halde güya ağızlarının orucuyla yemin etmeye giriştiler. " Bu doğru ve temiz kelam hakkı için o mescidi kurmamız Allah rızası içindir.

Bu hususta hiçbir hilemiz, düzenimiz yok. Orada ancak Allahyı anacak, doğru bir yürekle Allahya ibadet edeceğiz" dediler. Peygamber dedi ki : " Allahnın sesi, kulağına diğer sesler gibi gelmekte. Hak, kulaklarınızı mühürledi de Allah sesini duymuyorsunuz. İşte apaçık kulağıma Allah sesi gelip duruyor. Adeta tortuyu saftan süzmekteyim" nitekim ey bahtı kutlu, hak sesi, Musa'ya da bir ağaçtan gelmişti. " Ben Allahyım" sesini bir ağaçtan duymuştu. O sesle beraber nurlar belirmiş, parlamıştı.

Vahiy nuruna karşı aciz kalınca yine yemin etmeye koyuldular. Allah yemine siper demiştir. Savaşçı ,siperi elden bırakır mı? Peygamber, yine apaçık onları yalanladı ve fasih bir surette onlara " Şüphe yok, yalan söylüyorsunuz" dedi.

Peygamber, va'dinden dönünce sahabe beden birisinin gönlüne inkar düşüncesi düştü. Peygamber böyle ak sakallı, kamil, koca kişileri utandırıyor. Nerede kerem, nerede ayıp örtmek, nerede haya? Hani Peygamber, yüz binlerce ayıbı örterlerdi? Dedi; derhal yine bu itiraz, yüzümüzü saratmasın, mahcup düşmeyeyim diye gönlünden istiğfar etti.

Münafık kişilerle dost olmanın şomluğu mümini de onlar gibi çirkinleştirdi, asileştirdi. Yine " Ey gizli şeyleri bütün inceliğiyle bilen Allah, beni küfrümde ısrar eder bir halde bırakma. Bakışım nasıl elimde değilse gönlüm de elimde değil. Yoksa bu an hışımla gönlümü yakardım" dedi.

Bu düşünceyle uykuya daldı, münafıkların mescidini fışkı ile dolu gördü. Mescidin taşları pislik içinde harap olmuştu. Onlardan kara dumanlar tütüyordu. Çıkan dumanlar, adamın boğazına girdi, boğazı yandı. O acı dumanın kokusundan uyandı.

Hemen yüzüstü kapanıp ağlamaya başladı. Allah bunlar, münkirlik nişanesi.

Kahır ve gazap, beni iman nurundan ayıran böyle bir şefkatten daha iyi" diyordu. Mecaz ehlinin çalışıp çabalamasını araştırsan görürsün ki soğan gibi kat, kattır. Fakat her katı, öbüründen daha içsiz, daha boş. Halbuki doğruların her işi öbüründen daha iyi, daha yerindedir. Münafıklar, ziyneti libaslarının üsütne. Kuba Mescidini yıkmak için yüzlerce gayret kemeri kuşanmışlardı. Onlar, Eshab-ı Fil'e benziyorlardı. Habeşistan'da bir Kabe yapmışlardı da Allah, Kâbelerine ateş vurmuştu.

Bunun üzerine öç almak için Kabe'yi yıkmaya niyetlendiler. Halleri nice oldu, Kuranı oku anla! Dinde kara yüzlü olanların hileden düzenden,savaştan başka bir şeyleri yoktur. Her sahabe, mescit hakkında apaçık bir rüya gördü, bu suretle münafıkların o mescidi yapmaktaki maksatları meydana çıktı. Bu rüyaları bir, bir söylesem şüphe edenlerce de hakikat apaçık anlaşılır. Fakat sırlarını açmaktan ürküyorum. Çünkü peygamberler nazenindirler, onlara naz yaraşır.

Onlar şeriatı, taklide uymaksızın kabul etmişler, o peşin parayı mehenge vurmadan almamışlardır. Kuranın hikmeti müminin kayıp malıdır. Herkes kaybını bilir, tanır.

Mesela bir deven olsa da kaybetsen, araştırmaya koyulsan bulunca, senin deven olduğunu nasıl bilmezsin? Arapça da " Dalle" kaybolmuş, elinden kurtulup kaçmış, bir yere gizlenmiş deveye derler. Kervan, yükü yüklemeğe gelmiş. Seninse deven kaybolmuş, ortada yok. Dudağın kupkuru o yana bu yana koşup durmaktasın, kervan da uzaklaşıyor. Gece de yakın.

Pılı pırtı kokulu yerde, toprak üstünde kalmış, sen deve peşinde şuraya buraya dönüp dolaşıyorsun. " Müslümanlar; sabahleyin ahırdan bir deve kaçtı göreniniz var mı ? kim söylerse kim haber verirse şu kadar para veririm" demeye başlarsın; Herkesten sorup soruşturursun. Her aşağılık adam, sana bıyık altından güler. Biri " Bir deve gördük, şu tarafa, çayıra doğru gidiyordu" der. Öbürü " Ha ,ha kulağı da kesikti" der, bir başkası da der ki: "Üstünde nakışlı bir çuval vardı." Diğer biri " Gördüm, tek gözlüydü" der, bir diğeri de der ki " uyuzluktan tüyü filan da kalmamıştı Müjde almak için her bayağı adam, yüzlerce nişan söyler durur.

Bu şuna benzer: herkes marifet hususunda gayp mefsufunu bir sıfatla över. Filozof onu başka bir çeşitte anlatır. Mübahase eden, onun sözünü cerh eder. Başka biri her ikisini de kınar. Bir başkası da riya ile can çekişir. Halk, bunları da o köyün adamı sansın diye her biri, bu yola ait deliller söyler. Hakikatten şunu bil ki bunların hepsi hak değildir. Fakat bu sürünün hepside sapık değil. Çünkü hak olmadıkça, batıl meydana çıkmaz. Ahmak, kalp altını, altın kokusunu duyar da alır.

Alem de sağlam ve geçer akçe olmasaydı kalpı nasıl harcıya bilirdin? Doğru olmasaydı yalan olur muydu hiç? O yalan, doğrudan nurlanır. Doğru ümidiyle eğriyi de alırlar. Zehri şekere dökerler de öyle içerler. Güzel ve tatlı buğday olmasaydı buğday gösterip arpa satan ne yapardı?

Şu halde bütün bu sözler batıldır. Batıllar hak ümidiyle gönüle tuzaktır. Ama hepsi hayalden, sapıklıktan ibarettir de deme. Çünkü alemde hakikatsiz hayal olmaz. Allah kadir gecesidir. Kadir gecesi, insan her geceyi ibadetle geçirsin diye geceler içinde gizlidir ya Allah da öyle gizli.

Ey genç, her gece Kadir gecesi değildir ama bütün geceler de ondan hali değil. Hırka giyenler arasında bir Allah fakiri vardır. Sana da haksa ona yapış! Nerede anlayışlı bir mümin ki padişahtan yoksulu ayırt etsin. Alemde her şey ayıpsız olsaydı ticaret edenlerin hepsi aptal olurdu.

Bu taktirde kumaş tanımak pek kolaylaştırdı. Madem ki ortada ayıp yok, ehil ne oluyor, na ehil ne oluyor? Fakat eğer her şey de ayıplı olsaydı bilginin ne faydası olurdu? Mademki hepsi odun, burada ödağacı yok demektir. Her şey hak demek ahmaklıktır, fakat her şey batıl diyen de şakidir. Peygamberlerin tacirleri kar ettiler, renk ve koku tacirleriyse ziyan!

Yılan, güzel mal gibi görünür. İki gözünü de ovuştur da iyice bak! Bu alışverişe gıpta ile bakma, firavunla Semud kavminin ziyanını gör!

Şu göğe defalarca bak. Çünkü Allah " Ona bir kere daha dön de bak" buyurdu. Bu

nurani tavana bir kere bakmakla kani olma, defalarca bak, " Bir çatlak görebilir misin?" Allah, sana " Bu güzel göğe ayıp arayan kişi gibi defalarca bak" dedi. Gök hususunda böyle olunca ya bu kara yeri görmek, fark edip anlayarak beğenmek için bilir misin. Ne kadar bakmak gerek!

Tortuyu süzmek, safı meydana getirmek için aklımızın ne kadar zahmetler çekmesi lazım. Kış ve güz imtihanlarıyla yazın harareti, can gibi olan bahar, yeller, bulutlar, şimşekler, hep hadiselerin zuhur etmesi; Rengi toprak olan yerin yeninde, yakasında bulunan lalle adi taşı meydana çıkarması içindir. Bu abus suratlı toprak, hak hazinesinden, kerem deryasından ne çalmışsa, takdir şahnesi, hadi der, doğru söyle.

Aldığın neyse bir kılına kadar anlat! Hırsız, yani toprak " Hiçbir şey almadım, hiçbir şey" derse de şahne, onu durmadan çekiştirip durur, eğip büker. Şahne, ona gah şeker gibi latif sözler söyler; gah onu asar, en kötü işkencelerde bulunur. Bu suretle kahırla, lütufla, korku ve can ateşinin tesiriyle o gizli şeylerin açığa vurulmasına gayret eder.

O baharlar, Kibriya, şahnesinin lütfudur. Hazan da Allahnın korkutması, tehdit etmesidir. Kış da " Ey gizli hırsız, meydana çık" diye manevi bir çarmıhtır. Savaş erinin gönlü bir zaman ferahlar, bir zaman daralır, derde, gıllıgüşa düşer. Çünkü bedenlerimiz olan bu su ve toprak, bu balçık, münkirdir.

Canların ziyasının hırsızıdır. Ulu Allah, ey yiğit, sıcağı soğuğu. Zahmeti, derdi bedenlerimize havale etmiştir. Bütün bunlar, korku, açlık,malların azlığı, bedenimizin hastalığı, hepsi can nakdinin meydana çıkması içindir. Vaitlerle tehditler, bu birbirine karışmış olan iyi ve kötüyü ayırt etmek içindir.

Hakla,batıl birbirine karıştığından, sağlam parayla kalp akçayı bu hareme döktüklerinden dolayı. Ayırt etmek için haki katları sınamış, görmüş bir mehenk gerektir ki, Bu hileleri fark etsin, şu tedbirlerin esası olsun. Ey Musa'nın anası, Musa'ya süt ver, belaya düşeceğine düşünme, suya at! Kim, elest gününde o sütü emmişse Musa gibi sütü fark eder.

Çocuğun fark ve temyiz sahibi olmasını cidden istiyorsan, ey Musa'nın anası, hemen şimdi onu emzir de, anasının sütündeki lezzeti anlaşılsın, yaratılışı kötü dadılara teslim olmasın.

Ey itimada layık adam, sen bir deve kaybetmişsin, herkes sana devenden bir nişan vermekte. Sen devenin nerede olduğunu bile bilmiyorsun ama o söylenen nişanların yanlış olduğunu biliyorsun. Devesini kaybetmeyen de taklitle devesini kaybeden kişi gibi bir deve arar. " Ben de devemi kaybettim. Kim bulursa müjdesini vereceğim" der. Deve aramakta seninle yoldaşlık eder, deveye tamah ettiğinden böyle bir oyuna girişir.

Sen kime " Bu söylediklerin yanlış" dersen o da sana uyup aynı sözü söyler. O yanlış nişaneyle doğrusunu ayırt edemez ama senin, sözün o mukallidin asasıdır, ona dayanır. Doğru ve benzer bir nişane verirlerse inanırsın, şüphen kalmaz. O, nişane, hasta canına şifa olur, benzinin rengi yerine gelir, iyileşir, kuvvetlenirsin.

Gözün ışıklanır, ayağın tutar, yürür. Cismin can olur, canın tamamıyla ruh kesilir. " Doğru söyledin ey emniyetli kişi, bu nişaneler, tamamıyla deveme ait. Bu nişaneler, apaçık ve inanılır deliller. Bu nişaneler, devemi gördüğüne delalet etmekte, adeta berat ve kadir, adeta kurtuluşun ta kendisi" Der, bu nişaneleri vereni " haydi, önden yürü. Yürüme vakti, sen öne düş de, ben senin ardınca geleyim. Doğru sözlü kişi, devemin kokusunu aldın, şimdi de nerede, göster" diye onu öne salarsın. Fakat deve sahibi olmayıp bu araştırmada taklide uyan kişinin,bu nişanelerle yakını artmaz, ancak hakikaten devesi kaybolanın inanışı ona da akseder.

Onun ciddiyetinden, tahassüründen bir koku alır, anlar ki onun bu yelip yortması saçma değil, elbette bir aslı var! Bu deve arayışı doğru değil ama o da bir deve kaybetmiştir. Başkasının devesine tamah edişi onun yüzünü örter de kendi kaybını unutturur. Devesi kaybolan nerelerde koşarsa bu da koşar, tamahından dertliye dost ve yoldaş olur.

Yalancı da doğrucuyla yoldaş olunca yalanı, ansızın doğru olur. Devenin koştuğu o ovada yalancı da kendi devesini buluverir. Onu görünce devesini hatırlar; dostunun,

arkadaşının devesinden tamahını keser. Devesini orada otlar görür de mukallitten muhakkik olur. Deveyi orada aramadığı halde bulunca o an hakikaten deveye talip kesilir.

Bu nişaneler, apaçık ve inanılır deliller. Bu nişaneler, devemi gördüğüne delalet etmekte, adeta Berat ve Kadir, adeta kurtuluşun ta kendisi" der, bu nişaneleri vereni " haydi, önden yürü. Yürüme vakti, sen öne düş de, ben senin ardınca geleyim, doğru sözlü kişi, devemin kokusunu aldın, şimdi de nerede, göster" diye onu öne saların. Fakat deve sahibi olmayıp bu araştırmada taklide uyan kişinin, bu doğru nişanelerle yakını artmaz, ancak hakikaten devesi kaybolanın inanışı ona da akseder.

Onun ciddiyetinden, tahassüründen bir koku alır, anlar ki onun bu yelip yortması saçma değil, elbette bir aslı var! Bu deve arayışı doğru değil ama o da bir deve kaybetmiştir. Başkasının devesine tamah edişi onun yüzünü örterde kendi kaybını unutturur.

Devesi kaybolan nerelerde koşarsa bu da koşar, tamahından dertliye dost ve yoldaş olur. Yalancı da doğrucuyla yoldaş olunca yalanı ansızın doğru olur. Devenin koştuğu o ovada yalancı da kendi devesini buluverir. Onu görünce devesini hatırlar; dostunun, arkadaşının devesinden tamahını keser. Devesini orada otlar görür de mukallitten muhakkik olur. Deveyi orada aramadığı halde bulunca o an, hakikaten deveye talip kesilir.

Ondan sonra yalnızca yürümeye başlat, gözünü kendi devesine açar. Asıl deve arayan "Beni bıraktın mı, halbuki şimdiye kadar arkadaşlık ettik" deyince, " şimdiye kadar abes bir şeyle meşguldüm,tamahtan sana yaltaklanıp duruyordum. Bu arayışta senden zahiren, cismen ayrıldım ama asıl şimdi seninle derttaş oldum.

Şimdiye kadar devenin evsafını senden çalmıştım . Halbuki şimdi canım, benimkini gördü, artık gözüm doydu. Onu görmedikçe aramadım, istemedim. Fakat şimdi bakır mağlup oldu, altın üst geldi. Bütün suçlarım, şükür olsun,ibadet oldu, alay fena buldu, doğruluk kaldı.

Suçlarım, Hakk'a vesile oldu. Gayri suçlarımı kınama, onlara dokunma. Seni doğruluğun arayıcı etmişti. Bana da ciddiyetim ve araştırmam doğruluk kapısını açtı. Seni, doğruluğun aramaya sevk etti, beni de aramam doğruluğa çekti. Alay olsun diye, iş olsu diye yere devlet tohumu ekiyordum. Halbuki onun aslı varmış, hakiki kazancımmış. Ektiğim her taneye bedel yüzlerce tane çıktı" diye cevap verir. Hırsız, bir eve girmeğe kalkışır, girince görür ki girdiği kendi eviymiş! Ey soğuk, hararetlen ki sınasın, sertliğe alış ki yumuşayasın.

O iki deve değildir ki bir devedir. Fakat söz dar, mana ise pek geniş! Söz manaya daima kifayetsiz. Onun için peygamber" Allahyı bilenin dili tutulur" dedi. Söz, hesapta usturlaba benzer. Usturlap, göğü güneşi ne kadar bilebilir ki? Hele bu gök olursa. Bu öyle bir gök ki gökyüzü, buna nispetle bir katre. Bu güneş,o güneşe nispetle bir zerre!

Münafıkların yaptıkları mescidin hakiki bir mescide olmayıp hile yurdu, Yahudi tuzağı olduğu anlaşılınca, Peygamber " Onu yıkın! Süprüntülük, küllük, gübürlük yapın" buyurdu. Mescidin sahibi de mescit gibi kalptı. Tuzağa saçtığın taneler, cömertlik sayılmaz ki.

Oltandaki et lokması, balığı avlamak içindir. Öyle bir lokma ne ihsandır, ne cömertlik! Kuba'lıların Mescidi, taştan, topraktan ibaretken yine kendisinin naziri olmayan Mescid- i Dırar'ın vücuduna meydan vermedi. Taşa toprağa bile böyle bir zulüm ve sitem yapılmadı. Adalet emiri olan Resulellah, kuba mescidine benzemeyen o mescide şule vurdu, onu yakıp yıktı! Asılların aslı olan haki katların da bil ki farkları, ayrılıkları vardır.

Ne hayatı onun hayatına benzer, ne mematı onun mematına. Hatta kabrini bile öbürünün kabri gibi sanma. O cihanın farkını ben nasıl söyleyeyim? Ey iş eri, sen işini mehenge vur da bir Mescid'i Dırar da sen yapma. Sen o mescit yapanları kınıyor, onlarla alay ediyorsun ama gözünü çevirip baksan görürsün ki sen de onlardansın!

KENDİ AYIBINI GÖREMEYİNCE

Dört Hintli bir Mescitte Allahya ibadet için namaza durmuşlar, rüku ve sücuda koyulmuşlardı. Her biri niyet edip tekbir alarak huzur ve huşuyla namaz kılmaktaydı. Bu sırada meyzin içeriye girdi. Hintlilerin birisinin ağzından bilaihtiyar bir söz çıktı; " meyzin, ezanı okudun mu, yoksa vakit var mı?" öbür Hintli, namaz içinde okuduğu halde " Sus yahu, konuştun, namazın bozuldu." Dedi.

Üçüncü Hintli ikincisine dedi ki : "Onu ne kınıyorsun baba, kendi derdine bak, kendini kına!" dördüncü " Hamd olsun ben, üçünüz gibi kuyuya düşmedim" dedi. Hulasa dördünün de namazı bozuldu. Alemin ayıbını söyleyen daha fazla yol kaybeder. Ne mutlu o kişiye ki kendi ayıbını görürse o alınır, o ayıbı kendisinde bulur.

Çünkü insanın yarısı ayıptandır, yarısı gayıptan! Madem ki başında onlarca yara var, merhemini başın vurmalısın. Yarayı ayıplamak, ona merhem koymaktır. Sınık bir hale düşü mü " Bir kavmin azizi zelil oldu mu acıyın ona"hadisine mazhar olur. Sende o ayıp yoksa da yine emin olma. Olabilir ki o ayıbı sen de yaparsın, günün birin de o ayıp, senden de zuhur edebilir.

Allahdan " Emin olmayın" sözünü duymadın? Peki o halde neden müsterih ve emin oluyorsun? İblis, yıllarca iyi adla anılarak yaşadığı halde nihayet bak, nasıl rüsvay oldu,, adı ne oldu? Yüceliği alemde tanınmıştı, aksiyle tanındı, yazık!

Emin değilsen, tanımayı isteme. Yürü, yüzünü korkuyla yıka da sonra göster. Güzelim, sakalın çıkmıyorsa başka sakalsızları kınama. Şu işe bak: Şeytan, belalara düştü de sana ibret oldu. Sen belaya uğrayıp ona ibret olmadın. O zehri içti, sen şerbetini iç, (ibret almana bak!)

İLK ÖZEL SON DEĞERLİDİR

Kan dökücü oğuz Türkleri, malları yağma etmek üzere bir köye girdiler. O köyün eşrafından iki kişi yakalayıp birini öldürmeye niyet ettiler. Öldürmek üzere elini bağladıkları zaman dedi ki : " Padişahlar yüce erler. Niye benim kanıma kastediyorsunuz. Neden benim kanıma susadınız? Öldürülmemde ki maksat, garaz ne? Görüyorsunuz ya, gördüğünüz gibi yoksulum, çırçıplak bir adamım"

Oğuzların biri " arkadaşın korksun, ürksün de altınları çıkarsın diye öldürüyoruz" dedi. Adam "o benden yoksul" deyince oğuz " haber verdiler onun altını var" dedi. Adam dedi ki : "Madem ki bizim ikimizden bir şey umuyorsunuz, evvela onu öldürün de ben korkayım, altınların yerini göstereyim!"

Şimdi sen de Allahnın keremine bak ki biz ahir zamanda geldik Zamanlardan sonuncusu, ilk devirlerden daha üstündür. Hadiste " Ahirunes Sabikun" denmektedir. Merhamet sahibi Allah, Nuh ve Hud kavimlerinin helakini bize gösterdi. Biz korkalım ibret alalım diye onları kahretti. Ya aksi olsaydı vay haline!

Peygamberlerden hangisi, suça, ayıba dair bir şey söylediyse taş gibi katı gönüle, kapkara cana Allah fermanlarına ehemmiyet vermemeye yarın ki ahret gününün düşünmeyip rahatça keyfine bakmaya, bu aşağılık dünyaya heves etmeye,bu aşağılık dünyaya aşık, karılar gibi nefse zebun olmaya,nasihat edenlerden kaçmaya, temiz kişilerle buluşmaktan çekinmeye,gönüle gönül ehline karşı yabancı durmaya, padişahlara hile düzmeye, onlara karşı tilkilik yapmaya kalkışmaya, gözü tok kişileri yoksul sanmaya,onlara haset edip gizlice düşman olmaya dair söyledi.

Onlardan biri verdiğin bir şeyi kabul ederse yoksul dersin kabul etmezse riyakar ve mürai! İnsanlara karışırsa tamahkar dersin. Karışmaz, çekingen davranırsa kibirli! Yahut da münafıklar gibi " Çoluğun, çocuğun nafakasını kazanmaya uğraşıyorum, ne başımı kaşımaya vaktim var , ne din kaydına düşüp ibadet etmeğe!

Lütfet, bizi himmetle bir an da sonunda biz de velilerden olalım" diye mazeret serdedersin. Fakat bu sözde, dertten aşktan değildir. Adeta uyuyan bir adamın bir aralık uyanıp sayıklayarak tekrar uykuya dalmasına benzer. "Ayalimin rızkını kazanmaktan başka bir şey yapmıyorum. Ne çare? Dişimle, tırnağımla çalışıp

çabalıyor, helalinden kazanıyorum" dersin.

Ey sapıklara karışan, ne helali? Senin kanından başka helal göremiyorum. Çare Allahdandır. Lokmandan değil. Çare dindendir puttan değil! Ey aşağılık dünyaya bile sabredemeyen, bu yeryüzünü güzel bir tarzda döşeyen Allahya nasıl sabredebiliyorsun?

Ey naz ve nimete bile sabredemeyen, kerim Allahya nasıl sabredebiliyorsun? Ey temize, pise bile sabırsız, yaradanına nasıl sabredebiliyorsun? Nerede bir Halil ki mağaradan çıkıp ayı görünce " Bu benim Rabbim"dedikten sonra battığını görünce kendisine gelip " Nerede kainatı yaratan Allah?" desin.

Ben bu iki meclis sahibini görmedikçe iki alemi de görmek istemem. Allah sıfatlarını görmedikçe ekmek bile yesem boğazımda kalır. Onun yüzünü görmedikçe, onun gülünü , gül bahçesini temaşa etmedikçe lokma nasıl siner? Allahyı ummadan bu suyu bir an bile kim içer? Ancak öküz ve eşşek!

Hayvan gibi olanlar, hatta ondan da aşağı bir dereceye düşmüş bulunanlar, hileyle dolu olsa bile yine pis, murdar, kokmuş kişilerdir. Böyle kişinin hilesi de baş aşağı olmuştur. Kendisi de. Zamanı geçip gitmiş, günü bir türlü gelmez olmuştur. Düşüncesi körleşmiş aklı bozulmuş ömrü hiçe gitmiştir. Elif gibi hiçbir şeyi yoktur! " ben de bu düşüncedeyim" dese bile bu da o nefsin hilesinden,masalındandır.

" Allah yargılayıcıdır, merhametlidir" demesi de aşağılık nefsin hilesinden başka bir şey değildir. Ey elimde ekmeğim yok diye gamdan ölen, Allah yargılayıcı ve merhametliyse ya bu korku ne?

İHTİYARLIKTAN

İhtiyarın biri, bir doktora " Dimağım yorgun, aklım yerinde değil" dedi. Doktor dedi ki . " O akıl zayıflığı ihtiyarlıktandır" ihtiyar " Gözüm de kararıyor" dedi. Doktor "Koca ihtiyar, ihtiyarlıktan" dedi. Adam " Arkam dehşetli ağrıyor"deyince doktor dedi ki: "A zayıf ihtiyar, ihtiyarlıktan!" Adam " Ne yiyorsam hazmedemiyorum" dedi. Doktor " Mide zayıflığı da ihtiyarlıktan" dedi. Adam " Nefes alırken sıkıntı çekiyorum, nefes darlığım var" dedi.

Doktor dedi ki: "Evet, nefes darlığı da ihtiyarlıktan. İhtiyarlayınca insanda iki yüz türlü illet peyda olur." İhtiyar kızıp " Be ahmak, lafın hep bu mu, sen doktorluktan yalnız bunu mu belledin? Be herif, Allah her derde bir dermen verdi, bunu bilemiyor musun? Sen ahmak bir eşeksin,bilgin de kıt, aklın da ayağın kısa olduğundan yeryüzünde kalakalmışsın" dedi.

Doktor cevap verdi " Ey yaşı altmış, işi bitmiş adam bu kızgınlık, bu hiddet de ihtiyarlıktan!" vücudun bütün cüzüleri, zayıflar, yıpranır, sabır da azalır. İki çift söze bile tahammül edemez, haykırır. Bir yudum suyu bile hazmedemez, kusuverir! Ancak Allah sarhoşu olan ihtiyar müstesna. O tertemiz bir yaşayışa sahiptir.

Zahiren ihtiyardır ama hakikatte çocuk. Zaten o veli ve nebi nedir ki? Eğer iyinin, kötünün yanın da zahir olmasalar bu aşağılık kişilerin onlara şu hasedi neden?

Onlar yakin ilmini bilmiyorlarsa onlara karşı bu buğuz, bu hilekarlık, bu kin ne? Onlara düşman olanlar ölümden sonra dirilmeyi ve kıyamet günün bilselerdi kendilerini keskin kılıca nasıl atarlardı.

O pir sana gülümser, fakat sen onu öyle görme, onun için yüzlerce kıyamet var. Cennet, cehennem hepsi onun cüzüleri. Ne düşünürsen, o, o düşünceden de üstün. Ne düşünüyorsan yokluk kabul eder, fakat düşünceye sığmayan yok mu? İşte Allah odur.

İçin de kim olduğunu biliyorsa, evin kapısında ki küstahlık neden? Ahmaklar Mescidi ululara gönül ehlinin gönlünü yıkmaya çalışır. Halbuki o mecazidir be eşekler, bu hakikat. Ululaın gönülden başka Mescidi yoktur. Herkesin secdegahı olan velilerin gönül mescitlerinde Allah vardır. Allah erinin gönlü derde düşmedikçe Allah, Hiçbir milleti rüsvay etmemiştir.

Peygamberlerle savaşa girişenler, onları cisim görüp kendileri gibi insan sanmışlardır. Sen de o ilk gelenlerin ahlakı var. Nasıl oluyor da sen de onlar gibi helak olmaktan korkmu yorsun? Onlarda ki nişanelerin hepsi sende de var. Maden ki onlardansın, nerede kurtulacaksın?

NİŞANELERİ OKUMAK

Çocuğun biri, babasının tabutu önünde ağlamakta, başına vurmaktaydı. " Baba, seni nereye götürüyorlar? Nihayet seni toprağın altına yatıracaklar. Öyle bir dar, öyle bir elemli eve götürüyorlar ki orada ne halı var, ne hasır. Ne geceleyin bir ışık var, ne gündüzün bir dilim ekmek. Ne yemek kokusu var, ne yiyecekten eser.

Ne mamur bir kapı var, ne damın da bir yol, ne de sığınılacak bir komşu! Halkın öptüğü cismin o elemli yurda nasıl gidecek? Amansız bir ev, dar bir yer orada ne bet kalır ne beniz" demekte. Bu suretle o evin vasıflarını sayıp gözlerinden kanlı yaşlar saçmaktaydı.

Cuha babasına dedi ki: " Babacığım, vallahi bu adamı bizim eve götürüyorlar." Babası , Cuha'ya " Ahmak olma" dedi. Cuha, " Baba, şu nişaneleri dinle. Birer ,birer saydığı bu nişanelerin hepsi, şeksiz şüphesiz bizim evin nişaneleri. Ne hasır var, ne ışık var, ne yemek. Ne kapısı mamur, ne içi, ne damı!"

Halkta da bu suretle kendilerine ait yüzlerce alamet olduğu halde azgınlar, bu nişaneleri görmezler. Kibriya güneşinin şuanından mahrum ve ışıksız olan gönül evi, Yahudilerin canı gibi dar ve karanlıktır; muhabbet ihsan eden Allahnın zevkinden mahrumdur. Ne güneşin o gönüle ışığı parlar, ne o gönlün sahası genişler, ne kapısı açılır. Sana böyle bir gönülden mezar yeğdir. Gönül mezarından çık artık!

Ey şuh ve neşeli can, dirisin, diri oğlusun. Bu dar gönül mezarında nefesin daralmıyor mu? Sen vaktin Yusuf'un, gökyüzünün güneşi. Bu çölden bu zindandan çık yüzünü göster! Yunus balığın karnında pişti. Yunus Peygamber, bu beladan ancak tespihle kurtuldu. Balık karnında tespih etmeseydi kıyamete kadar o hapiste, o zindan da kalırdı. Yunus balıktan Allahyı tespih ederek halas oldu. Tespih nedir? Elest gününün nişanesi. Eğer can tespihini unutursan şu balıkların tespihini dinle. Allahyı gören Allahya mensuptur, o denizi gören, o balıktır.

Bu cihan denizdir, ten balık, ruh da sabah nurundan mahcup Yunus. Yunus Allahya tespih ettiği için balıktan kurtuldu, yoksa hazmolur, yok olup giderdi. Bu deniz can balıklarıyla dopdoludur. Sen görmüyorsun amam etrafında uçuşup duruyorlar. O balıklar, sana kendilerini çarpmaktalar. Gözünü aç da apaçık gör.

Balıkları görmüyorsan bile bari kulağın, tespihlerini duysan. Sabretmek, canın tespihleridir. Sabret asıl doğru tespih odur. O derecede hiçbir tespih yoktur. Sabret, asıl doğru tespih odur. O derecede hiçbir tespih yoktur. Sabret, " Sabır, sıkıntının, darlığın anahtarıdır." Sabır sırat köprüsüne benzer, cennetse öbür tarafta, her güzelin bir çirkin lalası vardır.

Kırılan sırça gönüllü, sen sabrın zevkini ne bilirsin? Hele o Çikil güzeline ulaşmak için çekilen sabrın lezzetini! Savaş zevki, kudret ve kuvvetli ere göredir, karı tabiatlı adamsa ancak zekerden zevk alır. Zekerden başka ne dini vardır. Ne zikri; o düşünce , o adamı ta aşağılık yere kadar çekip götürür.

Gökyüzüne bile çıksa korkma ondan. Çünkü sesi lardan gelse bile atını aşağıya doğru sürüp durur.! Yoksulların alemlerinden korkulur mu? O alemler lokma elde etmek için bir yoldur.

Bir iri adam bir oğlanı ele geçirdi. Bu adam bana kast eder diye çocuğun yüzü sarardı. Adam dedi ki " güzelim, emin ol. Sen benim üstüme bineceksin. Ben korkunç görünsem de aldırış etme, bil ki ben bir ibneyim. Deveye biner gibi bin üstüme, sür"

İnsanların suretleriyle manaları da böyledir. Dışardan adam görünürler, içerden melül Şeytan! Ey Ad gibi ip iri adam, sen rüzgarın tesiriyle dalın vurduğu davula benziyorsun. Tilki hava ile dolu tulum gibi bir davul yüzünden avını yele verdi.

Davulda bir can olmadığını, içinin hava dolu olduğunu görünce dedi ki: " Domuz bile şu bomboş tulumdan yeğ!" davul sesinden tilkiler korkar, fakat akıllı kişi onu öyle döver ki deme gitsin!

SÜVARİDEN KORKAN OKÇU

Bir atlı cins ata binmiş, pür silah, heybetle bir ormana dalmış, gidiyordu. Usta bir okçu görüp korkarak yayını çekti. Onu vurmak isterken atlı bağırdı: "Ben cüssece iriyim ama hakikatte zayıf bir adamım. Sakın benim iriliğime bakma, savaş zamanı kocakarıdan da aşağıyım."

Okçu " haydi git, iyi ki söyledin, yoksa korkumdan seni vuracaktım" dedi. Nice adamlar vardır ki erkek olmadıklarından ellerinde kılıç olduğu halde karşıdakini silahla tepelenmişlerdir. Rüstem'lerin silahını bile kuşansan ehli olmadıktan sonra canından olursun. Oğul, kılıcı bırak da can siperini ele al. Bu padişahtan ancak başsız olan başını kurtarır. Senin silahın; hilen, düzenindir.

Hem senden doğar hem canına kast eder. Bu hilelerden madem ki bir fayda elde edemedin, hileyi bırak da devletlere kavuşasın. Madem ki hileden bir meyve elde edip yiyemedin, bırak hileyi, Allahyı ara! Bu bilgiler, sana madem ki kutlu değil, kendini ahmak yerine koy, şom şeyi terk et! Melekler gibi " Allahm, bizim bilgimiz, ancak senin bildirdiğin bilgidir, başka bir şet bilmiyoruz" de.

KURU AKIL NEYE YARAR

Bir bedevi, devesine iki dolu çuval yüklemiş, birisi onu lafa tuttu. Vatanından sorup konuşturdu ve o suallerle bir hayli inciler deldi. Sonra dedi ki: " o iki çuvalda ne dolu? Doğruca söyle!" Bedevi " bir tanesinde buğday var. Öbürü kum, yiyecek bir şey değil1" dedi. Adam " neden bu kumu doldurdun" diye sordu.

Bedevi cevap verdi: " O çuval boş kalmasın diye". Adam; " Akıllılık edip buğdayın yarısını bu çuvala, yarısını da öbür çuvala koy. Bu suretle hem çuvallar hafifler, hem devenin yükü " dedi. Bedevi bu fikri pek beğenip " Ey akıllı ve hür hakim, böyle bir ince fikir, böyle bir güzel rey sahibi olduğun halde neden böyle çırçıplaksın, yaya yürüyor, yoruluyorsun?" Dedi. O iyi kalpli bedevi, hakime acıdı, onu deveye bindirmek istedi. Tekrar " Ey güzel sözlü hakim, birazcık halinden bahset. Böyle bir akılla, böyle bir kifayetle sen ya vezirsin ya padişah. Doğru söyle!" dedi. Hakim dedi ki: " İkisi de değilim, halktan bir adamım. Halime elbiseme baksana!" bedevi " Kaç deven, kaç öküzün var?" diye sordu.

Hakim cevap verdi: " Uzun etme. Ne ona malikim, ne buna!" Bedevi, " peki, bari dükkanındaki mal ne, onu söyle!" dedi. Hakim dedi ki " Benim dükkanım nerede, yerim yurdum nerede? Bedevi, öyleyse paranı sorayım: sen yapayalnız gidiyorsun, hoş nasihatlar da bulunuyorsun, ne kadar paran var?

Alemdeki bakırları altın yapacak kimya senin elinde, akıl ve bilgi incilerin tümen, tümen dedi!" dedi. Hakim, " Ey Arabın iftiharı, vallahi para şöyle dursun, bir gecelik yiyecek alacak mangırım bile yok. Yalınayak başı kabak koşup duruyorum. Kim, bir dilim ekmek verirse oraya gidiyorum. Bu kadar hikmet, fazilet ve hünerden ancak hayal ve baş ağrısı elde ettim" deyince; Arap dedi ki : " yürü, yanımdan uzaklaş. Senin nuhusetin benim başıma da çökmesin. O şom hikmetini benden uzaklaştır. Sözün zamane halkına şom. Ya sen o yana git, ben bu yana gideyim. Yahut sen önden yürü, ben arkadan yürüyeyim. Bir çuvalımda buğday, öbüründe kum olması, senin hikmetinden daha iyi be hayırsız! Benim ahmaklığım, çok mübarek bir ahmaklık. Gönlümde azığım var, canım pehrizkar!"

Sen de şekavetin azalmasını istiyorsan çalış, sendeki hikmet azalsın. Tabiattan doğan,

hayalden meydana gelen hikmet, Allah nurunun feyzinden nasipsiz bir hikmettir. Dünya hikmeti, zannı, şüpheyi attırır, din hikmetiyse insanı feleğin üstüne çıkarır. Ahir zamanın adi ukalası, kendileri evvelce gelenlerden üstün görürler. Hileler öğrenip ciğerler yakmışlar, hileler, düzenler bellemişlerdir. Asıl sermaye iksiri olan sabrı, ihsanı, cömertliğiyle vermişlerdir.

Fikir ona derler ki bir yol açsın. Yol ona derler ki önüne bir padişah çıkagelsin. Padişah ona derler ki kendiliğinden padişah olsun; hazinelerle, askerlerle değil. Zira kendiliğinden padişah olursa padişahlığı, Ahmet'in pak dininin yüceliği gibi ebedidir.

İBRAHİM ETHEM'İN KERAMETİ

İbrahim Ethem'den rivayet edilmiştir; bir yerde deniz kıyısında oturmuş, o can sultanı, hırkasını dikmeğe koyulmuştu. Ansızın oraya bir emir geldi. o emir, şeyhin kullarındandı. Şeyhi tanıyıp hemen secde etti. Şeyhin hırka dikmekte olduğunu görüp şaşırdı. Şekli de değişmişti, huyu da! Emir, kendi kendisine " öyle bir ulu sultanlığı terk etti de şu yoksulluğu ihtiyar etti. Bu ne acayip iş! Yedi iklim padişahlığını kaybetsin de yoksullar gibi kendi hırkasını diksin" diyordu.

Şeyh onun düşüncesini anladı. Şeyh, ümit ve korku gibi gönüllere girer, yürür. Cihan esrarı ona gizli değildir. Ey sermayesizler, gönül sahiplerinin huzurunda gönüllerinizi koruyun! Ten ehlinin yanında edep, zahiri muameleden ibarettir. Çünkü Allah, onlardan gizli şeyleri örtmüştür. Fakat gönül ehillerinin yanında edep, batini bir muameledir. Batına aittir. Zira onların gönülleri, gizli şeyleri anlar.

Sen ne aykırı iş yapıyorsun. Körlerin yanına bir makam kapmak hevesiyle gidiyor, huzur ile edebe riayet ederek ta kapı yanına oturuyor. Gözlülerin yanındaysa edebi terk ediyorsun. Onun için şehvet ateşine odun oldun ya! Madem ki anlayışın yok, hidayet nurundan mahrumsun. Körler için yüzünü cilala, süsle dur.

Gözlülerin huzurunda da yüzüne pislik sür, sonra da bu kokmuş halinle nazlan! Şeyh, derhal iğnesini denize attı ve yüce sesle iğneyi istedi. Yüz binlerce Allah balığı, her birinin ağzında birer altın iğne olduğu halde, Ey şeyh Allahnın iğnelerini al, diye Allah denizinden baş çıkardı. İbrahim Ethem, yüzünü o emire dönüp dedi ki; Ey emir, gönül saltanatı mı iyi, öyle bayağı bir saltanat mı?

Bu zahiri bir işaretten ibaret, bir hiç hile değil. Batın alemine varırsan bunun yirmi mislini görürsün. Şehre bahçeden bir dal getirirler. Fakat bağı bostanı oraya nasıl götürsünler? Hele bu gökyüzü, ancak bir yaprağı olan bir bağ olursa. Hatta o alem bir içtir, hakikattir de şu cihan, onun kabuğuna benzer. Sen, o bağa doğru adım atamıyorsun. Fazla koku kokla da nezleni gider!

Bu suretle o koku, canını çeksin de gözlerinin nuru olsun. Yakup Peygamberin oğlu Yusuf, bu koku hakkında " Gömleğimi alın, götürüp babamın yüzüne koyun" dedi. Ahmet bu koku için vaizlerinde daima " Gözüm namazda ışıklanır" buyurdu. Beş duyguda birbirleriyle birleşmiştir.

Çünkü beşi de bir asıldan meydana gelmedir. Bu beş duygudan biri kuvvetlense öbürleri de kuvvetlenir; birisi her birisine saki olur. Gözün görüşü, söz söyleme kabiliyetini artırır. Gözdeki aşk da doğruluğu. Doğruluk, her duygunun uyanıklığıdır, bu suretle duygulara zevk, munis olur.

Sülukta bir duygu, bağını çözdü mü öbür duyguların hepsi birden değişir. Bir duygu, zahiri duygularla idrak edilemeyecek şeyleri duydu, gördü mü, gayba ait şeyler bütün duygulara aşikar olur. Sürüden bir koyun yürüyüp dereyi atlayınca öbür koyunlar da birer, birer o tarafa atlarlar.

Sen de duygu koyunlarını sür, Allah yazısında yay, otlat. Da orada sümbül ve ağustos gülü yesinler, hakikat bahçelerine yol bulsunlar. Öbür duyguların hepsi birer, birer o cennete ulaşsın diye her duygun, duygulara peygamberlik eder. Duygular, senin duyguna dilsiz, dudaksız, hatta hakikatten de öte, mecazdan da öte sırlar söyler.

Çünkü bu hakikat dediğin türlü, türlü tevil edebilir. Bu vehimlenme de hayaller

doğurur durur. Halbuki ayan alemine mensup olan hakikatse hiçbir suretle tevil edemez. Her duygu senin duyguna kul olunca gayri felekler bile senden ayrılamaz. Bar derinin sahibi kimdir diye dava çıksa, deri kiminse içi de onundur.

Bir saman denginin kime ait olduğunda nizaa düşülse buğday kimin? Sen ona bak! (çünkü saman da buğday sahibinindir.) felek kabuktur, ruhun nuru iç. Bu görünürde o görünmez. Ayağın kaymasın, sallanma, kendine gel! Cisim zahiridir, ruhsa gizli. Cisim yen gibidir, ruh el gibi. Akılsa ruhtan daha gizlidir. Duygu, ruhu çabucak anmalı.

Mesela bir hareket gördün mü anlarsın ki o hareket eden diridir. Fakat akıllı mı acaba? Bunu bilemezsin. Mevzun hareketlere başlar, bakırın kimya ile altın oluşu gibi o da hareketlerini bilgisiyle tanzim ederse, ele benzeyen ruhun o münasebetli, o muntazam hareketlerinden anlarsın ki aklı vardır.

Vahiy kabul eden ruhsa akıldan da gizlidir. Çünkü o gayptır, gayp alemindendir. Ahmed'in aklı kimseden gizli değildir, herkes onun akıl ve kemal sahibi olduğunu bilirdi. Fakat vahiy ruhunu her can anlayamadı. Vahiy ruhuna münasip şeyler de var,fakat onları akıl anlayamaz. Çünkü o ruh pek yücedir.

Akıl, o ruhun işlerine gah delilik diye bakar, gah şaşkınlık diye. Çünkü onu anlamak, o olmaya bağlıdır. Hızır'a göre alelade olan işler Musa'nın aklını şaşırttı, Musa onları görünce bulandı. O işler Musa'ya aykırı göründü. Çünkü Musa o hale sahip değildir. Musa'nın aklı bile gayp işlerine ermezse, ey ulu kişi bir farenin aklı nedir ki bu işlere ersin! Taklit bilgisi, satış içindir, bu bilgi sahibi, müşteri buldu mu, bilgisini güzelce satar.

Fakat hakikat bilgisine müşteri, Allahdır. Bu bilgi sahibinin pazarı daima işler, daima parlar. Alışveriş ederken mest bir halde ağzını yumup oturur. Fakat müşteri Allahdır. Ademin dersine melek müşteridir, o derse dev ve peri mahrem değildir. Adem, senin dersin her şeyin adını haber vermektir. Haydi, Allah sırlarını kıldan kıla anlat.

Kısa görüşlü, daima halden hale giren, renkten renge boyanan ve temkini bulunmayan, kişiye fare dedim, çünkü yeri, yurdu topraktır. Farenin de geçim yeri topraktan ibarettir. Yolları, izleri bilmez değil, bilir ama yer altındakileri bilir, o , her yanda toprağı delmiş, delik deşik etmiştir. Fare gibi nefis, ancak lokma ufalar. Allah fareye de miktarınca akıl vermiştir. Çünkü yüce Allah, hiç kimseye ihtiyacından artık bir şey vermez.

Eğer alemin yeryüzüne ihtiyacı olmasaydı alemlerin Rabbi, yeri yaratmazdı. Bu titreyip duran yeryüzü, dağlara muhtaç olmasaydı Allah, o heybetli dağları halk etmezdi. Göklere de ihtiyaç olmasaydı yedi kat göğü yoktan meydana getirmezdi. Güneş, ay ve şu yıldızlar, ancak ihtiyaç yüzünden zuhura geldi.

Şu halde varlıkların kemendi,(yoklukları çekip varlık alemine getiren) ihtiyaçtır. Allahın ihsanı ihtiyaç miktarınca zahir olur. Yürü, çabuk ihtiyacını arttırır da Allahın kereminden cömertlik denizi coşsun. Şu yol üstünde dilenen, şu dilenciliğe düşmüş olan yoksullar, halka ihtiyaçlarını arz ederler. Kör , sakat, hasta illetli olduklarını gösterir, bu suretle halkın merhametini coşturmak isterler. " Ey halk, ekmek verin. Benim de ambarım var, benim de malım, benim de sofram var" derler mi hiç?

Köstebeğin yemek içmek için göze ihtiyacı yoktur. Onun için Allah onu gözsüz yarattı. Köstebek, gözsüz de pekala yaşayabilir. Ter-ü taze toprakta göze ne ihtiyacı var* zaten ancak hırsızlık etmek için topraktan çıkar, başka bir iş için değil, Allah, onu bu hırsızlıktan arıtsa, o da kanatlanır, kuş olur; melekler gibi göklere uçup gider.

Allahnın gül bahçesinde her an bülbül gibi yüzlerce nağme çıkarır. " Ey çirkin sıfatlardan kurtaran, ey cehennemi cennet haline getiren, Bir yağ parçasına aydınlık bahşetmekte, bir kemiğe işitme kabiliyeti vermektesin ey gani Allah. Fakat o maanının cisimle ne alakası var?

Keramet ırmak gibidir, ruh akıp giden su gibi. O ırmak akıp gitmektedir, fakat sen ona duruyor dersin. O koşup gelmektedir, sen onu bir yere kımıldamıyor sanırsın.

Eğer su yerden yere gitmiyorsa, eğer su akıp durmuyorsa üstündeki yeniden, yeniye görünen çerçöp nedir ki? Senin çerçöpün de fikri suretlerindir. Aklına her an yeniden yeniye el dokunmamış düşünceler gelmektedir. Düşünce ırmağın yüzü de güzel ve

sevimsiz çerçöpten hali değil. Bu kadar suyun üstünde görünen kabuklar, gayp bağı meyvelerinin kabuklarıdır.

Bu kabukların içini suda ara. Çünkü su ırmağa bağdan kaynamakta, bağdan gelmektedir. Abıhayatın akışını görmüyorsan ırmağın üstündeki dalların, yaprakların,çerçöp de daha çabuk sürüklenip gider. Bu feyiz şiddetle zuhur etti mi gayri ariflerin gönüllerinde gam gelmez, o gönüllerde elem eğleşmez olur. Nitekim ırmak da dopdolu olur, pek hızlı akarsa üstünde çerçöp eğlenmez!

Birisi, şeyhin birini " Kötü adam, doğru yolda değil. Şarap içiyor, mürai ve pis herif. Böyle adam nereden müritlerin imdadına yetişecek?" diye kınadı. Başka biri de ona dedi ki " Edebe riayet et. Büyükler hakkında böyle zanda bulunmak yaraşmaz. Onun saf seli, bulanıversin. Bu ondan ve onun sıfatlarından ne kadar uzak!

Hak ehline böyle bühtanlarda bulunma, bu senin hayalinden ibaret, çevir yaprağı! Böyle bir şey olmaz ya şayet olsa bile ey toprakta uçan kuş, bahrumuhite pislikten ne zarar! O iki testiden az, yahut küçük bir havuz değil ki. Bir katracık pislik onu nasıl bulandırır, nasıl kirletir.? Ateş, İbrahim'e bir ziyan veremedi. Kim nemrutsa sen ona de : kork ateşten! Nefis Nemruttur, akılla can da Halil. Ruh, işin tam içindedir. Kılavuza ihtiyaç yok kılavuza muhtaç olan nefistir.

Kılavuz yolcuya, çöllerde her an kaybolma lazımdır. Menzile ulaşanlara gözden, ışıktan başka bir şey lazım değil. Onlar kılavuzdan da kurtulmuşlardır, çölden de. Eğer o vuslat eri bir delil getirirse henüz mücadele içinde bocalayanlar anlasınlar diye getirir. Baba, küçük çocuğuna onun dilince " Ti, ti" der, aklı, alemi ölçüp biçse bile!

Üstat " Elifte bir şey yok" dese fazileti eksilmez, yücelikten düşmez. Henüz söz bilmez cahile bir şeyler öğretmek için kendi dilini terk etmek, onun dilince konuşmak gerek. Ancak bu suretle senden bir bilgi, bir fen öğrenebilir. Bütün halk da şeyhin çocukları mesabesindedir. Nasihat verdiği zaman pire, onların seviyesine inmek lazım"

Şeyhin müridi, o kötü sözlüye, o küfürle, sapıklıkla dopdolu kişiye dedi ki: kendini keskin kılıç üstüne atma. Aklını başına al, padişah ve sultanla savaşa girişme. Havuz , deryaya omuz vurur, onunla boy ölçüşmeye kalkışırsa mahvoldu gitti.

O, öyle bir deniz değil ki ucu, kıyısı bulunsun da sizin pisliğinize bulansın! Küfrün de bir haddi, hududu var. Fakat şeyhe ve şeyhin nuruna bir kenar, bi had yok! Haddi hududu olmayanın yanında mahdut olan şey, yok demektir. Allahdan başka her şey fanidir. Onun bulunduğu yerde ne küfür var, ne iman.

Çünkü, o içtir. Küfürle imansa deri. Bu yokluklar, yüze perdedir. O leğen altında gizli ışığa benzer. Hulasa bu ten başı, o başa perdedir. O başın önünde bu ten başı kesilmiş gibidir, bir şeye yaramaz. Kafir kimdir? Şeyhin imanından gafil olan. Ölü kimdir? Şeyhin canından haberdar olmayan!

Can tecrübelerle sabittir ki haberdar olmaktan ibarettir. Kim daha fazla haberdarsa daha ziyade canlıdır. Canımız hayvan canından daha üstündür neden? Çünkü onlarda Hissi Müşterek yoktur. Ehil olanların canlarıysa meleklerin canlarından üstündür, şaşkınlığı bırak! Melekler, Ademe secde ettiler; çünkü onun canı, meleklerinkinden üstündür.

Üstün olmasaydı secde ederler miydi? Üstün olanın daha aşağı mertebede bulunana secde etmesini emretmek doğru bir şey değil değildir, yaraşmaz. Allahnın adaleti, Allahnın lütfu bir gülün dikenine secde etmesini hoş görür mü? Bir can oldu da son mertebeyi de aştı mı artık her şeyin canı ona muti olur.

Kuş, balık, in,cin,insan hepsi ona itaat eder. Çünkü o üstündür, öbürleri noksan. Balıklar, hırkasını diksin diye ona iğne getirirler. Bu ipliğin iğneye tabi olmasına benzer. O emir, balıkların İbrahim Ethem'in emrini yerine getirdiklerini, balıkların ağızlarında iğneyle sudan baş çıkardıklarını görünce vecde geldi. bir ah çekip " Balık bile piri tanıyor. Yuh olsun o tapudan sürülen tene! Balıklar bile piri biliyorlar da biz ondan uzağız. Biz bu devletten mahrumuz da onlar erişmiş" deyip, secde ederek ağlaya ,ağlaya perişan bir halde yola düzüldü; bu kerametin aşkından divaneye döndü.!

Hey yüzünü yıkamamış pis herif, neredesin sen ? kiminle kavgaya girişiyor, kime

haset ediyorsun?! Sen aslanın kuyruğuyla oynamakla, meleklere saldırmaktasın. Hayırdan ibaret olana neden kötü söylüyorsun. kendine gel, o alçalışı yücelme sayma. Kötü nedir? Aşağılık ve muhtaç bakır, Şeyh kimdir? Ucu, sonu olmayan kimya! Bakır kimya yüzünden altın olmak kabiliyetinde değilse kimya bakır yüzünden bakırlaşmaz ya! kötü nedir? İşi ateş gibi serkeş kişi, şeyh kimdir? Ezel denizinin ta kendisi.

Ateşi daima su ile korkuturlar. Fakat suyun hiç ateşle korkutabilirler mi? Sen ayın yüzünde ayıp noksan buluyor, cennette diken topluyorsun. Ey diken arayan, cennete gitsen bile orada senden başka bir diken göremezsin. Güneşi balçıkla sıvıyor, kamil bedirde gedik arıyorsun. Alemde parlayıp duran güneş bir yarasa için nasıl gizlenir? Ayıplar, pirler ret ettiğinden ayıp oldu.

Kayıplar onların hasedi yüzünden kayıp kesildi. Huzurdan uzaksan bari dost ol, çabucak nedamet getir, işe güce koyul, da o yoldan sana da bir rüzgar essin. Rahmet, suyuna neden hasetle mani oluyorsun? Uzaktaysan bile bulunduğun yerden o tarafa yönel, " Nerede olursanız olun, yüzünüzü o tarafa dönün"

Eşek bile hızlı yürüyeyim der derken balçığa saplandı mı oradan kurtulmak için anbean oynar durur. Orada kalmak için yerini düzeltmeğe kalkışmaz, bilir ki orası geçim yeri değildir. Duygun eşek duygusundan daha aşağı mı ki gönlün bu balçıktan sıçramadı bile. Balçığın içinde tevile ruhsat vermektesin çünkü orada gönlünü almak istemiyorsun ki.

" Bana bu layık ihtiyarım elimde değil. Allah kerimdir. Bir acizi de suçlu tutacak değil ya" dersin. Ey sırtlan gibi kötülüğe giriftar olmuş kişi sen gafletinden bu muahezeyi görmüyorsun. Sırtlanı mağaranın içinde değil, dışarıda arayın derler. De mağarayı kapatırlar, halbuki sırtlan " Benden haberleri yok. Bu düşmanlar, benden haberdar olsalardı sırtlan nerede, hani ya? Diye bağırırlar mıydı"

Şayb zamanında birisi, "Allah benden nice ayıplar gördü. Nice suçlarda bulundum. Böyle olduğum halde kereminden bana ceza vermiyor" dedi. Ulu Allah, Şuayb'ın kulağına dedi ki. " Ona gayp aleminden fasih bir dille cevap ver: sen, ben ne kadar suç işledim, öyle olduğu halde Allah kereminden suçuma bakmıyor, bana mücazat etmiyor dedin ama, Ey aykırı düşünceli, ey sersem, ey yolu bırakıp da çölü tutmuş!

Seni nice kereler cezalandırdım. Fakat senin haberin yok. Ayağından tepene kadar zincirler içinde kalmıştır. A kara kazan, isin, pasın kat,kat; için, yüzün berbat! Gönlünde is üstünde is kurum üstünde kurum. Bu is ve kurum bir derecede ki nihayet gönlün, bütün sırlara karşı kör olmuş. Eğer o is kurum, yeni bir kazana ursa bir arpa tanesi kadar küçük bile olsa eseri görünür.

Çünkü her şey zıddı ile meydana çıkar. Bembeyaz kazanın beyazlığı ütünde o kara is berbat bir şekilde kendini gösterir. Fakat dumanın tesiriyle kazan karardı mı artık onun üstünde isi, kurumu kim görür a inatçı? Demirci zenci olursa yüzü, dumanla isle aynı renktedir.

Fakat beyaz adam demirciliğe kalkışırsa yüzü yer ,yer kararır, kızarır. Bu takdirde de günahın tesirini derhal anlar da ağlayıp sızlanmaya başlar. Ve " Aman yarabbi" deyiş ondan zail olur, gönül aynasının yüzünü beş kat pas örter. Paslar demiri yemeğe gevherini yok etmeye başlar.

Beyaz bir kağıda yazı yazarsan o yazı kağıda bakar bakmaz okunur. Yazılı kağıda bir yazı yazarsan okunur ama iyi anlaşılmaz, insan yanılabilir. Çünkü o karalanmış kağıt kağıt üstüne kara yazıldı mı her iki yazı da körleşir, hiçbir manası kalmaz. O kağıda üçüncü defa bir şey yazarsan kafirlerin canı gibi tamamıyla kapkara olur. Şu halde her şeye çare bulan Allahya sığınmaktan başka ne çare var?

Bakırın ümitsizliğine iksir, ancak onun nazarıdır. Ümitsizlikleri ona arz edin de devasız derdinizden kurtuluverin!" Şuayb ona bu nükteleri söyleyince Şuayb'ın nefesleri yüzünden adamın gönlünde güller açıldı. Canı, gökyüzünden gelen vahiy sesini uydu. Dedi ki. " eğer bizi cezalandırdıysa nişanesi nerede?"

Şuayb " Yarabbi, beni kabul etmiyor. Bu muhazeye, bu cezaya nişane aramakta" dedi. Allah " Ben ayıpları örtücüyüm, sırları söylemem. Ancak iptilasına dair şu tek remzi söyleyeyim. Onu cezalandırdığımın bir nişanesi şu: oruç tutmak da dua etmekte. Namaz kılmakta, zekat vermekte. Başka ibadetlerde bulunmakta. Fakat ruhu bir zerre

bile zevk duymuyor. Ne güzel ibadetler ediyor, ne hoş işlerde bulunuyor. Fakat bir parçacık bile tat yok.

İbadeti kışırdan ibaret, iç, yok. Cevizler çok ama içleri boş! İbadetlerin netice vermesi için zevk gerek tohumun ağaç olması için iç gerek! İçsiz tohum, fidan olur mu? Cansız surette hayalden başka bir şey değil.

O habis şeyh hakkında hezeyanlarda bulunmaktaydı. Eğri bakan kişinin gözü daima eğri ve aykırı görür. " ben, onu bir mecliste gördüm, takvası yok, bir müflisten ibaret. inanmıyorsan bu gece kalk da şeyhinin fıskını apaçık gör" dedi. Geceleyin o adamı bir pencere başına götürdü, dedi ki : " fasikliğe bak, işreti gör"

Gündüzün riyasiyle gecenin fıskını seyret. Gündüz Mustafa gibi, gece Ebuleheb ! gibi. Gündüz adı Abdullah gece , elinde kadeh, neuzibillah!" pirin elinde dolu bir kadeh vardı. mürit bunu görünce " Şeyhim, sen de mi aldatıcısın? Sen Şeytan, şarap kadehine hemencecik işeyiverir" demez miydin?" dedi.

Şeyh dedi ki: "Benim kadehimi öyle doldurdular ki içine tek bir üzerlik tohumu bile sığmaz. Bir bak hele buraya bir zerre bile sığar mı? Sen sözü yanlış anlamışsın, aldanmışsın. Bu zahiri şarap, zahiri kadeh değil ki. Onu, gaybı bilen şeyhten uzak bil. Be ahmak, şarap kadehi, şeyhin varlığıdır. Oraya şeytanın sidiğine asla yol yok1 o varlık, Allah nuruyla dolu, hem de dudağına kadar. Ten kadehi kırılmış, mutlak nur kalmıştır. Güneşin nuru, pislik üstüne düşmekle pislenmez ya, yine aynı nurdur"

Şeyh bu sözleri söyledikten sonra " bu ne kadehtir, nasıl şarap, bir gel de bak be hey münkir" dedi. Mürit gelip baktı, gördü ki halis bal. O manasız düşmansa kör oldu, bir şey göremedi. O zaman pir müridine dedi ki: " Yürü ey ulu mürit bana şarap bul, bir hastalığım var, şarap içmek zaruretindeyim. Hastalıktan ölüm haline geldim, hatta bu halden de iler bir hale düştüm.

Zaruret vakti her pis temiz sayılır. İnkar edene lanet başına toprak! Mürit meyhaneleri dönüp dolaşmaya,şeyh için her küpten şarap taşımaya başladı. Fakat küplerin hiç birin de şarap bulamadı. Hurma şarabıyla dolu olan küpler, balla dolmuştu. " rintler, bu ne hal, bu ne iş? Hiçbir küpte şarap bulamıyorum" dedi. Bütün Rintler, ağlayıp ellerini başlarına vurarak Şeyhin yanına geldiler. " Ey ulu Şeyh, sen meyhaneye geldin, bütün şaraplar, kudümün hürmetine bal oldu. Şarabı arıttın, bizim canlarımızı da kötü huylardan arıt. Tebdil et "dediler. Cihan baştanbaşa ağız, ağıza kanla dolu olsa Allah kulu yine ancak helal yer.

SECCADESİZ NAMAZ

Bir gün Ayşe, peygambere dedi ki " Ey Allah resulü, sen aşikar, gizli, neresini bulursan orada namaz kılmaktasın. Halbuki evde pis adamlar da gezip tozuyor. Sen de bilirsin ki pis çocuklar, nereye varırsa orasını pislerler."

Peygamber, şunu " Bil: Allah, büyükler pis şeyleri temiz etmiştir. Hakkın lütfu, bu yüzden secdegahımı, ta yedinci kat göğe kadar arıttı" diye cevap verdi. Kendine gel, kendine. Padişahlara hasede kalkışma. Terke hasedi. Yoksa alemde sen de bir iblis olursun. Veli zehir yese bal olur. Sen bal yesen zehir kesilir. O varlığını Allah varlığına tebdil etmiştir. İşi de eşyayı tebdil etmedir.

O lütuftan ibaret bir hale gelmiştir, her türlü ateşi de nur olmuştur. Ebabil kuşlarında Allah kuvveti vardı. Yoksa bir kuşcağız nasıl olurda bir fiili helak edebilirdi? Koca bir orduyu birkaç kuş kırıp geçirdi. Bak da bu kudretin Allahdan olduğunu bil. Eğer bundan şüpheye düşersen yürü var, Eshabı fil suresini oku. Onunla inada kalkışır, beraberlik davasına girişirsen, yok mu? Eğer onlardan başını kurtarabilirsen beni de kafir bil sen?

Bir fareceğiz, bir devenin yularını eline aldı. Kurula, kurula yola düştü. Deve , tabiatındaki mülayimlik yüzünden onunla beraber yürümeye koyuldu. Fare " Ben, ne de pehlivan, ne de yiğit ermişim" diye gurura düştü. Düşüncesinin ışığı deveye aksetti. " Hele hoşindi. Ben sana gösteririm!" dedi.

Gide, gide bir büyük ırmak kenarına geldiler. Öyle büyük, öyle derindi ki ulu bir fil bile o ırmakta zebun olurdu. Fare orada duru, kaskatı kesildi. Deve " Ey dağda, ovada bana arkadaş olan, bu duraklama ne, niye şaşırdın? Irmağa ercesine ayak bas, gir suya1 sen kılavuzsun, benim öcümsün. Yol ortasında durup susma" dedi.

Fare dedik ki: " Bu su, pek büyük, pek derin bir su, arkadaş,ben boğulmaktan korkuyorum" deve " Hele bir göreyim, ne kadarmış bu su ?" deyip hemen ayağını attı. Dedi ki: " A kör sıçan, su diz boyuymuş. A hayvanların kusuru, neden şaşırdın?" fare, " Sana karınca bize ejderha1 dizden dize fark var. Ey hünerli deve, sana diz boyu ama benim tepemden yüz arşın geçer." Dedi.

Deve dedi ki. " Öyleyse bir daha küstahlık etme de cismin, canın yanıp yakılmasın. Sen kendi gibi farelerle boy ölçüş. Deveyle sıçanın sözü yoktur." Fare " tövbe ettim, Allah hakkı için beni bu helak edici sudan geçir." Dedi. Deve acıdı, " haydi hörgücüme sıçra otur. bu geçiş benim işim. Seni de, senin gibi yüzlercesini de geçiririm" dedi.

Madem ki peygamber değilsin. Yola düş de günün birin de kuyudan kurtulup yüce bir makama erişesin. Sultan değilsen yürü, riayet ol. Kaptan değilsen gemiyi öyle alabildiğine yürütme. Ticarette kamil değilsen yalnız başına dükkan açma; yoğrulup kemale gelinceye dek birisinin hükmü altına gir.! " Susun, dinleyin" emrini işit, sükut et. Madem ki Allah dili olamadın, kulak kesil.

Söylersen bile sual tarzında söz söyle. Padişahlar padişahıyla edepli konuş! Kibir ve kinin başlangıcı şehvettendir. Şehvetinin yerleşip kuvvetlenmesi de itiyat yüzündendir. Kötü huy, adet edindiğinden dolayı sağlamlaşır, yerleşir. Seni ondan vazgeçirmek isteyene kızarsın. Toprak yemeye alışırsan kim seni bundan menetmeye kalkışırsa onu düşman sayarsın. Puta tapanlar bu tapmayı huy edindiklerinden men edenlere düşman olmuşlardır. İblis ululanmayı huy edinmişti de eşekliğinden Adem'i kendisinden aşağı gördü.

" Benden daha ulu başka birisi yok ki. Benim gibi bir kişi, ona secde eder mi?" dedi. Ululuk zehirdir. Ancak, ta ezelden panzehire sahip olan ruh müstesna. Dağ yılanla dolu ise içersinde panzehir yeri bulundukça korkma. Kafana ululuk yerleşmiş, onun için kim seni kırarsa onu ezeli düşman sayarsın.

Birisi huyuna aykırı söz söylerse ona bir hayli kinlenirsin. Beni huyumdan çevirecek, şakirt haline sokacak, kendisine tabi kılacak dersin. Böyle adamın kötü huyu serkeş olmasa, o huya aykırı şeylere niye ateşlenir, kızar; yahut muhalife müdana eder, onun gönlünde bir yer kazanır. Çünkü kötü huyu adamakıllı kuvvetlenmiştir.

Karınca gibi olan şehvetti, itiyat yüzünden adeta ejderha kesilmiştir. Şehvet yılanını önceden öldür. Yoksa hemencecik ejderhalaşır. Fakat herkes, yılanını karınca görür. Sen kendini bir gönül sahibine sor! Bakır altın olmadıkça bakırlığını; gönül padişah olmadıkça müflisliğini bilmez.

Bakır gibi sen de iksire hizmet et. Gönül dildarın cevrini çek. Dildar kimdir? İyice bil. Dildar ehli dildir. Çünkü ehli olan, gece ve gündüz gibi cihandan kaçıp durmakta, alemde eğleşmemektir. Allah kulunun ayıbını az söyle, padişahı hırsızlıkla az kına.

GEMİDEKİ DERVİŞ

Bir gemide bir derviş vardı. Erliği kendisine arka yastığı yapmış, ona dayanmıştı. Gemide bir kese altın kayboldu. Herkesi aradılar. Birisi onu da gösterip, " Bu uyuyan yoksulu da arayalım" dedi. Para sahibi derdinden onu da uyandırdı. " Bu gemide bir kese kayboldu. Herkesi aradık, bu arayıştan sen kurtulamazsın. Hırkanı çıkar, soyun da senin hakkında kimsenin şüphesi kalmasın" dedi.

Derviş "Yarabbi, şu aşağılık kişileri, kulunu töhmet altına alıyorlar, fermanını eriştir" dedi. Dervişin gönlü dertlenir dertlenmez hemen denizin her tarafından yüz binlerce baş çıkardı. Her birinin ağzında bir inci vardı. Ama ne inci? Her tanesi bir memleket haracı. Allahdan geliyor, elbette eşi bulunmaz. Derviş gemiye birkaç inci atıp fırladı, havayı adeta kendisine bir taht edip oturdu.

Padişahlar gibi tahtının üstüne bağdaş kurup kuruldu. O havanın yücesin de, gemi de onun önünde! Dedi ki: "Yürüyün, gidin. Gemi sizin Hak benim, yoksul bir hırsız sizinle bir arada olasın! Bakalım, bu ayrılıktan kim ziyan eder? Ben hoşum, Hak'la çift, halktan tek! O, beni hırsızlıkla töhmet altına alır ne yularımı bir gammaza verir!"

Gemidekiler dediler ki: " Ey ulu, sana bu yüce makamı ne yüzden verdiler?" derviş, "Yoksulu töhmet altına almak, hor hakir bir şey için Hakk'ı incitmek yüzünden. Haşa bu yüzden değil. Ululara tazim ettiğinden çünkü ben, yoksullar hakkında hiç kötü zanna düşmedim. Onlar öyle latif, öyle nefesleri hoş kişilerdir ki onları ululamak için Allahdan " Abese" suresi geldi.

Onların yoksulluğu, dünyayı dönüp dolaşma yüzünden ve dünyalık için değil. Hak'tan başka hiçbir şey olmadığından onlarda yokluğu, yoksulluğu kabul etmişlerdir. Nasıl töhmet altına alabilirim ki Hak, ondan yedinci kat göğe kadar hazinelerine emin etmiştir" dedi. Töhmetli duygudur; latif nur değil. Nefis sofestai olmuştur, vur nefsin kafasına! Çünkü hakikati kötekle anlar delil getirmekle değil.

Mucize görür, aydınlanır. Sonradan der ki: o bir hayaldi. Hakikat olsaydı o gördüğüm şaşılacak şey gece gündüz gözümün önünde dururdu. Halbuki o temiz gözlerde mukimdir, hayvan gözüne karin olmaz. O şaşılacak şey, o mucize, bu duygudan utanır çekinir. Tavus kuşu, hiç dar bir kuyuya girer mi? Sakın bana, çok söylüyor deme. Ben yüzde birini söylüyorum, söylediğim de pek cüzi, muhtasar!

Sofiler, bir sofiyi kınayıp tekke şeyhinin yanına gelerek, Şeyhe " Ey ulumuz, medet bu sofiden öcümüzü al"dediler. Şeyh " sofiler, şikayetiniz neden" diye sorunca birisi " bu sofinin üç kötü huyu var; söze başladı mı çan gibi susmak bilmez, boyuna söyler. Yemeğe girişti mi yirmi kişinin öğününden fazla yemek yer.

Yattı mı uyudu mu Eshabı Kehf' benzer" dedi. Sofiler, bu üç huy, yol ehline yaraşmaz diye şeyhin huzurunda savaşa giriştiler. şeyh o fakire yüz çevirip dedi ki: " Ne halin olursa olsan, o halde itidali koru. " işlerin hayırlısı orta hallidir" diye haberde bile var vücuttaki ahlat itidal yüzünden faydalı.

Bunların biri herhangi bir arızî sebeple fazlalaştı mı insanın bedeninde hastalık meydana gelir. Yoldaşına pek yüklenme çok söz söyleme, onu pek övme, çünkü bu, nihayet ayrılığa sebep olur. Musa'nın sözü, kendince haddindeydi ama o iyi dosta fazla geldi. o fazlalık da Hızır'la arasının açılmasına sebep oldu. Musa'ya " Haydi git sen çok söylüyorsun gayri ayrılık gelip çattı! Musa, sen ne fazla konuşuyorsun, git uzaklaş yahut da benimle olunca kör dilsiz kesil.

Yok eğer gitmez, inadına oturursan hakikatte de bence gitmiş, benden ayrılmış sayılırsın" dedi. Mesela namazda ansızın yellensen , biriside sana git yeniden aptes al dese, gitmez orada kakılır kalır namaz kılmaya devam edersen istediğin kadar eğil bükül yat kalk be şaşkın, zaten namazın gitti. Yürü seninle eş olanların, sözünü sohbetini susamışçasına sevenlerin yanına var.

Bekçi uyuyanlara göredir. Balıkların bekçiye ne ihtiyacı var? Çamaşırcıya elbise giyenler muhtaçtır. Çırçıplak canın ziyneti Allah tecellisidir. Ya çıplakları bırak, bir yana çekil yahut onlar gibi elbiseden vazgeç! Yok eğer tamamıyla soyunamıyorsan bari elbiseni azalt da orta halli ol!"

Fakir, o şeyhe ahvalini anlattı, suçuna özürler diledi. Şeyhin sualine, Hızır'ın cevapları gibi güzelce, doğruca cevaplar verdi. Nitekim Kelimin suallerine Hızır'ın Alim Allahdan verdiği cevaplarlarla; Musa'nın müşkülleri halloldu. Hızır Musa'ya her müşkülü için anlatılamayacak derecede miftahlar verdi.

Dervişe Hızır'dan mirastı, o da şeyhin suallerine cevap vermede himmet etti. Dedi ki : "Orta yol hikmetse de bu orta hallilik de nispidir. Su deveye göre azdır, fakat fareye göre deniz gibiydi. Birisinin dört ekmeğe ihtiyacı olurda iki, yahut üç tanesini yerse bu, orta bir yiyiştir. Fakat dördünü de yerse bu yiyiş, orta bir yiyiş değildir ki. O adam, kaz gibi hırsına esir olmuştur. Birisinin on ekmeğe iştahı olsa da altısını yese bu orta sayılır.

Fakat benim elli ekmeğe ihtiyacım var, senin altı yufkaya müsavi değiliz ki. Sen on rekat namaz kılınca usanırsın, ben beş yüz rekat namaz kılsam usanmam. Birisi, ta Kabe'ye kadar yaya gider, öbürü mescide varıncaya kadar kendisinden geçer. Birisi o

kadar cömerttir ki gönlü bulanmadan canını bile verir, öbürü bir dilim ekmek verebilmek için can çekişir.

Bu orta halli oluş, sona göredir, önü, sonu olan şeye nispetledir. Bir şeyde evvel, ahir olmalı ki ortası tasavvur edebilsin. Sonsuz şeyin önü, sonu nasıl olur önü sonu olmayanın ortası nasıl bulunur? Allah " Deniz mürekkep olsa biterdi de Rabbimin kelimeleri bitmezdi" dedi. Kimse Allah tecellisinin evvelini ahirini göremedi.

Hatta yedi deniz tamamıyla mürekkep olsa gene biteceğini umma. Bağ, orman baştanbaşa kalem olsa bu söz, yine eksilmez. O, mürekkebin o kalemlerin hepsi biterde sonu olmayan bu söz yine kalır. benim halim uyuyan adamın haline benzer. Gören sapık, beni uyuyor sanıyor. Halbuki bil ki gözüm uyur, gönlüm uyanıktır. Bil ki işsiz güçsüz gibi duruyorum ama işimde var, gücüm de!

Peygamber " Gözlerim uyur ama Allah lütfüyle kalbim uyumaz" dedi. Senin gözün açık, kalbi uyuyor; benim gözüm uyuyor, gönlüme kapı açılmış! Gönlün ayrı beş duygusu var, gönül duygusuna iki cihan da pencere. Sen kendi zayıflığınla bana bakma sana gece çağı ama o gece, bana kuşluk vakti.

Sana zindan, fakat o zindan bana bahçe gibi. Meşguliyetin ta kendisi bana istirahat hali. Senin atağın balçıkta, bana balçık gül kesilmiş sana yas, bana düğün, dernek davul zurna ! seninle yeryüzünde oturup duruyorum ama Zuhal yıldızı gibi yedinci kat göğün üstünde koşup durmaktayım. Seninle oturan ben değilim, benim gölgem. Mertebem düşüncelerden üstün.

Çünkü ben düşüncelerden, vesveselerden geçtim, onların dışında koşup gezmekteyim. Ben endişelere hakimim, mahkum değil. Usta binaya hakimdir. Bütün halk, endişelere, vesveselere mahkumdur. O yüzden hepsinin gönlü hasta, hepsi gamlı, gussalıdır. Onların arasından çıkıp kurtulmak istersem kendimi mahsustan endişeli gösteririm.

Ben yücelerde uçan bir kuşum, endişe sinek! Sinek nasıl olurda beni elde edebilir? Ayakları kırık olanlar da benimle buluşsunlar konuşsunlar diye göğün yücelerinden kasten aşağıya inerim. Aşağılık sıfatlardan usandım mı melekler gibi uçuveririm. Benim kanadım, kendinden çıkmadır. Vücuduma iki kanat yapıştırmadım ben.

Cafer-i Tayyar'ın kanadı kendindendir, Cafer-i Tarrar'ın kanadı ise iğreti. Tatmayan adama göre bu, davadan ibarettir. Fakat makamı yüce kişilere göre dava değil, manadır. Bu söz,kargaya göre laftan, kuru iddiadan ibarettir. Nitekim sineğe göre dolu tencere ile boş tencere birdir. İçinde lokma gevher olduktan sonra çekinme muktedir olduğun kadar ye!

Şeyhin biri bir gün, halkın kötü zannını gidermek için leğene kustu, leğen inciyle doldu. Bu suretle o basiret sahibi pir, halkın az akıllılığına acıyıp ancak akılla anlaşılır inciyi gözle görülür inci haline getirdi. Fakat midende temiz de pis murdar bir hale geliyorsa boğazını kilitle, anahtarı da sakla. Lokma, kimde ululuk nuru haline gelirse ne dilese yesin ona helal!

Eğer benim canıma aşina isen bilirsin ki şu manalı sözüm boş dava değildir. Gece yarısında bile senin yanındayım; kendine gel geceleyin korkma; ben senin adamımım, hısmınım dersem, bu iki iddia da eğer hısımlarının sesini tanırsan sence doğrudur. Yanında olmak da, hısmın bulunmak da idiadır ama iyi anlayan kişiye göre ikisi de manadan ibarettir ve doğrudur.

Senin yakından gelişi de şehadet eder ki bu nefes, bir sevgilinin yanından gelmekte. Hısımların seslerindeki tat da o hısmın doğruluğuna şahittir. Fakat Allah ilhamına mazhar olmayan ve bilgisizliğinden yabancı sesiyle akraba sesini birbirinden ayırt edemeyen ahmağa göre, bu adamın sözü davadan ibarettir. Bu ahmağın bilgisizliği, inkarına sebep olur. Fakat gönlünde Allah nurları olan akıllı, anlayışlı kişiye göre bu ses, mananın ta kendisidir ve doğrudur.

Bu şuna benzer: Arapça bilen birisi, Arapça "Ben Arapça bilirim" dese, onun Arapça bilirim demesi davadır ama Arapça söyleyişi de manadır, davanın ispatıdır. Yahut bir katip, kağıdın üstüne " Ben katibim, yazı okuyabilirim, yüce bir kişiyim" diye yazsa, bu yazı filvaki davadır ama yazılan şeyde davanın doğruluğuna şahittir.

Yahut da bir sofi " Dün akşam rüyada birisini gördün ya hani omuzun da seccade vardı

işte o benim. Rüyada sana nazardaki feyizleri anlatmıştım. Onları kulağına küpe et. O sözü aklına rehber yap, sözlere uy" dese, Bu söz sana rüyayı hatırlatır. Yeni bir mucize, eski bir altındır. Bu söz, dava gibi görünür ama rüyayı görenin ruhu" Evet" der. Tasdik eder. Hikmet, müminin kaybolmuş malı olduğundan kimden duysa inanır, kabul eder. Fakat kendisini hikmetin yanında bulursa nasıl şüphe edebilir. Nasıl yanılabilir?

Susuz birisine " acele et, çabuk, kadehteki suyu al iç" desen susuz, "Bu bir davadan ibaret. Yürü ey davacı benden uzaklaş" Yahut Kadehtekinin su, o içilen güzel, berrak su olduğuna dair bana bir delil göster!""der mi? Ana, süt emer çocuğuna "Gel yavrum, süt em, ben senin ananım" dese, çocuk "Ana, sütünü emersem karnım doyacak mı bir delil göster!" der mi?

Her ümmetin gönlünde Hak'tan bir tat vardır. Peygamberlerin yüzü ve sesi de mucizedir. Peygamber, dışardan seslendi mi ümmetin canı, içerden secde eder. Çünkü can kulağı, alemde hiç kimseden o sese benzer bir ses duymamıştır. O misilsiz ruh, o misli olmayan sesten neşelenir, Allahya yaklaşır.

YAHYA PEYGAMBERİN İSA PEYGAMBERE SECDESİ

Yahya'nın anası, Meryem'e hamlini vazetmeden az önce gizlice dedi ki: " Karnında bir padişah var. Ülülazm ve her şeyi bilen bir peygamberdir. Ben bunu yakinen gördüm. Sana rastlatınca karnında ki çocuğum hemen secdeye vardı. Karnındaki çocuk, karnındaki çocuğa secde etti. Secdesinden bedenime titreme düştü" Meryem de "Ben de karnımdaki çocuğun secde ettiğini hissettim" dedi.

Ahmaklar derler ki: "Bırak şu masalı. Yalan, yanlış. Meryem, doğuracağı zaman yabancıdan da uzaktı, akrabadan da. O güzel hatun şehirden dışarı çıktı. Doğurmadıkça şehre girmedi. Doğurunca yavrusunu kucağına alıp, bağrına basıp soyunun, sopunun yanına geldi. Yahya'nın anası, onu nerede gördü de bu hikayeyi anlattı, bu sözü söyledi?"

Bunu ilhama mazhar olan, afakta, gayp aleminde bulunan şeyleri yanındaymış gibi bilen kişi anlar. Yahya'nın anası, uzakta olmakla beraber Meryem'in yanında bulunabilir. Vücut, göz, göz olunca gözler kapalı olduğu halde de sevgilinin yüzü görülebilir. Mamafih baş gözüyle de görmediğini farz et ne çıkar? Ey düşkün sen kısadan hisse almaya bak!

Kıssaları duyup" Nakış" kelimesine " Ş" harfinin eklendiği gibi o kıssaların suretine bağlanan, dış yüzüne kapılan kişiye benzeme. Dilsiz dimme, kelile'ye meramını nasıl anlatırdı? Tutalım, bunlar, birbirlerinin sözlerini anladılar, söz söylemeden meramlarını ifade eden bu hayvanların ne demek istediklerini insan nasıl anlayabilir?

Dimne, aslanla öküz arasında nasıl bir elçi oldu, ikisini de nasıl kandırdı? O akıllı öküz nasıl aslana vezir oldu. Fil ayın aksinden nasıl korktu? Bu Dimme,ve Kelile hikayesinin hepsi yalan yoksa karganın leylekle ne alışverişi olur,nasıl leylekle savaşır?" deme kardeş, kıssa bir ölçeğe benzer, mana içindeki taneye. Akıllı kişi taneyi alır ölçek var mı yok mu ? ona bakmaz. Aralarında sözden eser yok, fakat bülbülle gülün macerasına dinle!

Mumla pervanenin başından geçenleri duy, bunların manasına vakıf ol güzelim. Aralarında bir söz yık ama sözün sırrı, manası var ya. Agah ol, yücelere uç, baykuş gibi aşağılarda uçma. Birisi " Burası satrançta ruh hanesi" demiş. Bu sözü duyan " o evi nereden elde etmiş?" satın mı almış, yoksa mirasa mı konmuş?" diye sormuş. Ne mutlu mana anlayan!

Nahivcilerden biri " Zeyd, Amr'ı dövdü" diye bir misal getirmiş. Dinleyen "Suçu yokken neye dövmüş? Amr'ın ne suçu varmış ki o çiğ Zeyd, onu köleler gibi suçsuz dövüyor?" der. Nahivci " Bu mana ölçeğinden ibaret. Sen buğdayı almaya bak, ölçeğe lüzum yok. Zeyd'le Amr, irap için kullanılan misallerde geçer, onlar yalan olsa bile sen irabı düzeltmeye çalış!" derse de öbürü " Ben onu bilmem. Zeyd, Amr, fazla olarak bir "V" çalmıştı. Zeyd, anlayınca o hırsızı dövdü. Çünkü Amr, haddi aşmıştı, tabii haddini

bildirmek lazım.

Bunun üzerine o adam " Hah, doğru şimdi bunu canla başla kabul ettim" der. Doğru bile eğrilere eğri görünür. Bir şaşıya " Ay birdir" desen " ikidir". Bir olmasında şüphe var" der. Birisi alay eder, güler ve " Sahi, iki" derse bu sözü doğru olarak kabul eder. Kötü huyun layığı budur Yalancılar yalanla konuşurlar "Pis şeyler, pislere aittir" sözü ışık verip durmaktadır. Gönlü açık olanların elleri de açık olur. Körlerin taşlık erde düşmeleri de pek tabidir.

HAYAT AĞACI

Bilgili biri, hikayenin yollu "Hindistan'da bir ağaç vardır. Meyvesini yiyen ne ihtiyarlar, ne ölür!" der. Bir padişah bunu duyar, doğru sanıp o ağaca ve meyvesine aşık olur. Bu ağacı bulmak, meyvesini getirmek üzere divan adamlarından bilgili birisini Hindistan yollar. Adamcağız yıllarca Hindistan'da o ağacı arar, tarar.

Bulmak için şehir, şehir gezer ne ada bırakır ne dağ bırakır, ne ova bırakır! Kime sorduysa " Bu ne arıyor, deli mi, ne?" diye güler, alay eder. Niceler alaya alıp döverler, niceler istihza edip "Akıllı, senin gibi zeki ve temiz kişinin bu arayışında elbette bir esas var, hiç boş olur mu?" derler.

Ona alay yollu ettikleri bu rivayet de ayrı ir tokat hatta bu eni konu tokattan da beter! Bazıları alaya alıp " Ey ulu kişi pek korkunç, pek geniş bir iklim olan filan iklimde, falan ormanda yemyeşil bir ağaç vardır. Pek yüce, pek korkunç her dalı koskocaman" derler. Padişah adamı, kimden ne duyarsa aramak için gayret kemerini kuşanır.

Orada nice yıllar gezip tozar. Padişah da ona mallar yollar durur. Gurbet diyarında bir hayli zahmetlere uğrar, nihayet aciz kalır. Ne maksudundan bir eser görünür, ne de sözden başka bir şey! Ümit ipi üzülür, aradığını aramaz olur, usanır. Padişah yanına dönmeye niyet eder, ağlıya, ağlıya yola düşer.

Meğerse o nedimin ye'se kapılıp geriye döndüğü memlekette kerem sahibi kutuplardan alim bir şeyh varmış. Nedim ümitsiz bir halde " önce onun tekkesine gideyim de oradan yola düşeyim. İstediğimi bulamadım, ümidim kesildi. Bari duası yoldaşım olsun" der. Gözleri yaşlı bulut gibi yaş döke, döke Şeyhin huzuruna varır. " şeyhim,acımanın, esirgemenin tam zamanı. Ümidim kesildi lütfedecek an, bu an!" der.

Şeyh " Ümitsizsen bile söyle. Matlubun ne? Neye yüz tutun?" diye sorar. Nedim. " Bir padişahım var, beni bir ağaç aramak üzere gönderdi. Ama nasıl ağaç? Alemde bulunmaz bir şey. Meyvesi, abıhayatın aslı. Yıllardım aradım bir nişanesini bile bulamadım, ancak bu sarhoşlar, benimle eğlendiler, beni alaya aldılar. İşte o kadar!" der. Şeyh gülümser de der ki: "Ey saf adam, bu ağaç, ilim sahibindeki ilimdir.

Pek yüce, pek büyük ve etrafa yayılmış bir ağaçtır o1 hatta ağaç da ne demek her tarafı kaplayan deniz gibi Abıhayattır! Sen surete kapılmış yolunu yitirmişsin. Manayı elden bıraktığın için onu bulamıyorsun. Ona gah ağaç derler, gah güneş. Gah deniz adını takarlar, gah bulut! Hulasa öyle şeydir ki yüz binlerce eseri var En aşağılık hassası, sahibine ebedi bir hayat bağışlamasıdır.

Tektir ama binlerce eseri, nişanesi var. O bire sayısız adlar gerek. Bir adam senin baban olur ama başka birisinin de oğludur. Birisine düşmandır, onun hakkında kahırdan ibarettir. Diğer birine lütfeder, iyilikle bulunur, onca iyidir. Bir tek adam olduğu halde bak, yüz binlerce adı var. Bir vasfını bilen öbüründen amadır, öbür vasfını bilmeyebilir. Kim, bu ad doğru ad diye isme yapışır. Onu arasa senin gibi ümitsizliğe düşer, perişan olur. Niye bu ağacın adına yapışırsın da dili damağı acı talihsiz bir hale düşersin? Addan geç, sıfatına bak da sıfatlar, seni zata ulaştırsın. Halkın ihtilafı addan meydana gelir. Fakat manaya ulaşınca rahatlaşırlar.

Adamın biri, dört kişiye bir dirhem verdi, adamlardan birisi "Ben bu parayı "engur'a" vereceğim" dedi. Öbürü Araptı, la dedi, "Ben "İnep" isterim herif, engür istemem" üçüncü Türk'tü, " Bu para benim " dedi, " Ben inep istemem, üzüm isterim" dördüncüde Rum'du, dedi ki: "Bırak bu lafları biz İsrafil isteriz"

Derken savaşa başladılar. Çünkü adların sırrından gafildiler. Ahmaklıktan birbirlerini yumruklamaya koyuldular. Bilgisizlikle dolu, bilgiden boş adamlardı bunlar. Sır sahibi, yüzlerce dil bilir, kadri yüce birisi orada olsaydı, onları uzlaştırırdı. Onlara " Ben bu bir dirhemle hepinizin isteğini yerine getiririm.

Gönlünüzü gıllügışsız bana teslim edin. Bu bir dirheminiz, sizin istediğiniz şeylerin hepsini yapar. Bir dirheminiz dört muradı da yerine getirir, dört düşman da uzlaşır, birliğe ulaşır, bir olur. Sizin sözleriniz savaşa, nifaka sebep olur. Fakat benim sözüm, sizleri birleştirir.

Siz susun dinleyin de konuşma hususunda diliniz ben olayım. Sizin sözünüz yüz türlüdür, eseriyse ancak savaş ve kızgınlıktan ibaret. İğreti hararetin tesiri yoktur. Fakat insanın kendisinden olan hararet müessirdir. Sirkeyi ateşte ısıtan da yiyince yine bürudeti arttırır. Çünkü o hararet, iğretidir. Asli tabiatında bürudet ve keskinlik vardır.

Oğul, pekmez buz tutsa da yine yiyince ciğerdeki harareti fazlalaştırır. Şu halde şeyhin riyası, bizim ihlasımızdan daha yeğ. Çünkü o riya basiretten meydana gelmedir,bu ihlas körlükten! Şeyhin sözü, insana cemiyet-i hatır verir, hasetçilerin nefesi ise tefrika. Süleyman, Allah tecellisine uğrayınca bütün kuşların dillerini öğrenmiş oldu.

Onun adalet devrinde ceylan, kaplanla uzlaşmış, savaşı bırakmıştı. Güvercin doğanın pençesinden emindi, koyun kurttan çekinmiyordu. Süleyman, düşmanlar arasında meyancılık etti, bütün kuşların arasında birlik husule geldi. sen bir karıncaya benzersin, tane toplamak için koşup durmaktasın. Fakat behey azgın, Süleyman buracıkta, sen ne arıyorsun?

Tane arayana tane, tuzaktır. Fakat Süleyman arayan hem Süleyman'ı bulur, hem taneyi elde eder. Bu ahir zamanda kuşlara bir an bile birbirlerinden aman yoktur. Devrimizde de Süleyman var, bizi sulha kavuşturur, zulmümüzü giderir. "Hiçbir ümmet yoktur ki aralarında bir korkutucu olmasın" ayetini oku. Allah " Hiçbir ümmet bulunamaz ki içlerinde bir Allah halifesi, bir himmet sahibi bulunmasın" dedi.

O halife, onların gönüllerini o kadar birleştirir gibi saflıktan hiçbir gıllügışları kalmaz. Hepsini ana gibi birbirini esirger bir hale getirir. Onun için Müslümanlara "Tek bir nefis" demiştir. Onlar Allah resulü yüzünden tek bir nefis oldular, yoksa her biri, öbürüne tam bir düşmandı.

Medinelilerin iki kabilesi vardı, birine evs, öbürüne Hazrec denirdi. Adeta bir kabile öbürünün kanına susamıştı. Mustafa'nın yüzünden o eski kinleri İslam ve saflık nuruyla mahvoldu. Önce o düşmanlar, bağdaki üzümler gibi kardeş oldular. " Şüphe yok, söz bundan ibaret; Müminler kardeştir" nasihatıyla da bu nefesle de kardeşliği bıraktılar,tek bir ten oldular.

Üzümlerin suretleri kardeştir. Fakat sıktın mı tek bir üzüm suyu olur. Korukla üzüm birbirine zıttır ama koruk, olgunlaşınca güzelleşir, tatlılaşır, iyi bir dost olur. Koruk halinde kalan üzüme Allah ezelden kafir demiştir. Değil kardeşim değil. Artık o tek bir nefis olamaz. Azgınlıkta menhus bir mülhitten ibarettir. Ondaki gizli şeyleri bir söylesem alemde fikirler fitneye düşer, karmakarışık olur.

Kör gavurun sırrının anılmaması daha iyi. Cehennem dumanın İrem bağından uzak oluşu daha hoş! Ne de olsa üzüm olmaya kabiliyetli korukların gönülleri, ehli dilin nefesleriyle birdir. Hepsi üzüm olmaya koşarsa, sonunda ikilik kalkar, kin ve savaş kalmaz. Hepsi de üzüm olup derilerini yırtarlar da birleşirler, vasıfları da birlik olur.

Dost, düşman ikiliktedir. Fakat hiçbir olan, kendisiye savaşır mı? Aferin Üstat Aklı Küll'e yüz binlerce zerreye birlik bahşetti. Yerde topak, topak dağınık topraklara benzerlerken testici, hepsini de birleştirdi, bir testi yaptı. Gerçi suyla toprağın birleşmesi, nakıştır, can, buna benzemez. Fakat burada apaçık bir misal getirsem korkarım aklın karışır. Süleyman şimdi de var ama biz uzağı görme neşesiyle onu göremiyoruz.

Uzağa bakış, insanı kör eder. Sarayda uyuyanın sarayı görmediği gibi. Biz ince sözlere dalmışız, onlarla uğraşıp duruyoruz. Düğümleri çözme sevdasına tutulmuşuz. Düğümleri bağlayıp çözdükçe şüpheye düşmeyi, cevap vermeye kalkışmayı uzatıp

gideriz. Tuzağın bağını gah çözüp bağlayan, bu suretle bu işte maharet kazanan kuş gibi.

Böyle kuş sahradan, çayırdan mahrumdur, ömrü düğümü açıp çözmede harcolur gider! Filvaki hiçbir tuzağa zebun olmaz ama günden güne kanatları tutulur, uçmaz olur. Bağ çözüp bağlamakla az uğraş da kanatların tutulmasın, uçmadan kalmayasın. Yüz binlerce kuşun kanadı kırıldı da yine o arızalı yerlerdeki tuzakları gidermedi.

Kuran'da onların ahvalini oku haris adam: "Bütün şehirlerde gezip dolaştılar, her tarafı elde ettiler" bak hele " Bir kurtuluş var mı?" Türk, Rum ve Arabın kavgasından engur ve inep şüphelerine düşmekten başka bir şey çıkmaz. Manevi dilleri bilen Süleyman gelmedikçe bu ikilik kalkmaz. Kavgacı kuşlar, hepiniz doğan gibi şehriyatın şu davulunu duyun! Aranızdaki ihtilafı bırakın da ruhunuzu her yandan şadedin. Nerede olursanız olun, yüzünüzü o tarafa dönün.

O Süleyman, sizi kendine teveccühten men etmedi ki. Fakat kör kuşlarız, terbiyeden hayli uzağız. O Süleyman'ı bir an bile tanımadık gitti! Baykuşlar gibi doğanlara düşmanız hulasa viranelere de kalmışız. Bilgisizliğimiz, körlüğümüz son derece. Bu yüzden de Allah azizlerini incitmeye kastediyoruz. Süleyman'dan aydınlanan kuşlar, nasıl olur da suçsuz, sebepsiz bir kuşun kanadını yolarlar?

Kanadını yolmak şöyle dursun, onlar, acizlere yem verirler. O kuşlarda aykırılık ve kin yoktur. Hoş kuştur onlar hoş kuş! Onların hüthütüleri kutlulamak üzere yüzlerce Belkıs'ın yolunu açar; Kargaları surette kargadır, hakikatte himmet doğanı " Mazaga" sırrına mazhardır onlar. Leylekleri "lek, lek " der ama şüpheye birlik ateşini salar, güvercinleri, doğanlardan korkmaz. Hatta, doğan, o güvercinlerin önünde baş kor. Bülbülleri, insana vecit ve halet verir; gülistanları, kendi gönüllerindedir.

Duduları, şeker kaydında değildir. Ebedi şekeri, kendi içlerinde bulurlar. Tavusların ayakları bile, bakılsa öbür tavusların kanatlarından daha güzel görünür. Hakan kuşlarının kuru bir sesten ibaret kuş dilleri nerede, Süleyman kuşlarının söyledikleri kuşdili nerede? Sen ne bilirsin kuşların seslerini? Bir an olsun Süleyman'ı görmedin ki!

İnsana sesi neşe veren o kuşun kanadı meşrıktan da hariç mağripten de. Her ahengi, kürsi'den ta yere kadar bütün alemi doldurur. Azameti yeryüzünden Arşa kadar bütün cihanı istila eder. Bu Süleyman'a uymayan kuş, karanlığa aşıktır. Yarasaya benzer. Ey kötü yarasa, Süleyman'a alış da ebediyen zulmette kalma. Oraya doğru bir arşın gitsen arşın gibi ölçü kutbu kesilir, her tarafı ölçer biçersin. Irgalaya bocalaya topal , topal bile olsa o tarafa sıçradın mı topallıktan da kurtulursun, sakatlıktan da!

Seni tavuk yetiştirdi, kanadının altında büyüttü. Sana dadılık etti ama sen yine kaz palazısın. Anan o denizin kazıdır. Ancak dadın toprağa mensuptu, dadın bu kuruluğa tapardı. Gönlündeki denize olan meyil yok mu o tabiat, sana anandan mirastır. Fakat kuruluğa olan meylin de dadından geçme. Bırak dadıyı, onun reyi kötü isabetsiz! Dadıyı karada bırak,yürü kazlar gibi mana denizine koş, dal denize!

Anan seni sudan korkutursa sakın sen korkma, hemen denize koş! Sen kazsın, karada da yaşarsın, denizde de. Kümeste hayvanları gibi kokuşuk kümesli bir hayvan değilsin ya. Sen "Kerremna" hükmünce bir padişahsın ki hem karaya ayak atabilirsin, hem denize! " Ve hamelnahüm fil berri vel bahri" hükmüne mazharsın. Canını karadan kurtar, denize yürüt.

Melekler için karaya yol yoktur. Hayvanların da denizden haberleri yok. Sen, ten itibarıyla hayvansın, can bakımından melek. Bu suretle hem yerde yürürsün,hem gökte. Bu suretle, ben de zahiren sizin gibi insanım ama hakikatte gönlüm vahye kabiliyetli. Bu toprağa mensup kalıp, yer üstüne düşmüş ama bu çeşit adamın ruhu, o güzelim gökte çark uruh durmakta. Yavrum, biz umumiyetle su kuşlarıyız, dilimizden de ancak deniz anlar.

Hulasa Süleyman denizdir, biz kuşlara benzeriz ebede kadar Süleyman'da seyredip duruyoruz. Süleyman'la gel , ayağını denize bas ki su Davud'a olduğu gibi sana da yüzlerce zırh yapsın. O Süleyman. Meydan da herkesin gözü önünde. Fakat haset kıskançlık göz bağıcı ve büyücü. O bizim önümüzde bizse cahillikten, uykudan, herzevekillikten onu görmemekte, ondan meyus olmaktayız. Gök gürlemesi, susuzun başını ağrıtır.

Bilmez ki kutlu bulutlardan rahmet yağdıracak! Onun gözü akar suda. Gökten yağan rahmet suyunun zevkinden haberi bile yok! Himmet atını sebebe doğru sürdü de bu yüzden müsebbipten mahrum kaldı. Fakat müsebbihi apaçık gören cihan sebeplerine gönül kor mu?

Çöl ortasın da bir zahit vardı. Abbadiye kabilelerine mensup olanlar gibi ibadete de dalmış, kendisinden geçmişti. Hacılar civar şehirlerden gelip oraya ulaştılar, o kupkuru yerde bir zahit gördüler. Zahidin yeri kaskatıydı. Fakat kendisinin mizacı yumuşak. Çölün samyeli, adeta ona ilaç kesilmişti. Hacılar onun yalnızlığına ,o afetler içinde selamette oluşuna şaştılar. Kum üstünde namaza durmuştu. Kum öyle bir kumdu ki hararetinden tenceredeki su bile kaynar, coşardı.

Halbuki dersin ki o,sanki bir yeşillikte bir Gülistanda, yahut,Burak'a Düldüle binmiş! Yahut da ayağının altında ipekli örtüler, kumaşlar var samyeli ona sabah rüzgarından daha hoş! O namaz kılarken hacılar beklediler. Zahit, uzun bir fikre dalmış, kendisinden geçmişti. Neden sonra istiğraktan ayıldı, kendisine geldi, hacıların içinde gönül gözü açık birisi, gördü ki zahidin elinden, yüzünden sular damlamakta, elbisesi aptes suyundan ıslak. " Bu su nereden?" diye sordu. Zahit , elini kaldırıp "gökten" diye cevap verdi.

Adam, " Kuyu" ip yokken ne vakit istesen su bulabilir misin? Hemen yağmur yağar mı? Ey din sultanı, müşkülümüzü halleder hallet de yakına erelim. Sırlarından bir sırrı bize de göster de bellerimizden zünnarları kesip atalım" dedi. Zahit, gözlerini göğe kaldırarak dedi ki: "Yarabbi, hacıların duasına icabet et. Ben gökten rızık aramaya alışmışım, sen bana gökten kapı açtın.

Ey Lamekan aleminden mekan izhar eden, ey "Rızkınız göktedir" sırrını ayan eyleyen!" Zahit, bu münacattayken hemen su sömüren fil gibi bir latif bulut peyda oldu. Bardaktan boşanırcasına yağmur yağmaya başladı, derelerde, mağaralarda gölcükler meydana geldi. bulut, tulumlar gibi gözyaşı döküyordu.

Hacıların hepsi matralarını açtı. İçlerinden bir bölük halk o şaşılacak şeyler yüzünden bellerindeki zünnarları kestiler. Bir bölüğünün de bu hayret edilecek şey yüzünden yakını arttı. Allah, doğru yolu daha iyi bilir. Bir bölüğüyse bu kerameti kabul etmeyip hamhalat bir halde ebedi nakıs olarak kaldı, söz de burada bitti.

İKİNCİ CİLDİN SONU.

www.semazen.net